

ผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเฉพาะกรณี
บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560

นางสาวปิยะธิดา วงศ์ศิริวัฒน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RESULTS OF THE TRANSITORY PROVISIONS AFFECTING THE SUPREMACY OF
THE CONSTITUTION : CASE STUDIES IN THE TRANSITORY PROVISIONS OF
THE CONSTITUTIONS OF THE KINGDOM OF THAILAND B.E. 2540 (1997),
B.E. 2550 (2007) AND B.E. 2560 (2017)

Miss Piyatida Wongsiriwat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 2016
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมาย
สูงสุดของรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทเฉพาะกาล
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พ.ศ.
2550 และ พ.ศ. 2560

โดย

นางสาวปิยะธิดา วงศ์ศิริวัฒน์

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุจิต บัญบังการ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วรัญญา ทศนีสรีวงศ์)

ปิยะธิดา วงศ์ศิริวัฒน์ : ผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 (THE RESULTS OF THE TRANSITORY PROVISIONS AFFECTING THE SUPREMACY OF THE CONSTITUTION : CASE STUDIES IN THE TRANSITORY PROVISIONS OF THE CONSTITUTIONS OF THE KINGDOM OF THAILAND B.E. 2540 (1997), B.E. 2550 (2007) AND B.E. 2560 (2017)) อ.ที่ปริกษานิตยสารนิติศาสตร์ : ศ.ดร.นันทวัฒน์ บรรณานันท์, 576 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2550 และ พ.ศ.2560 โดยได้แบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล พบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยทั้ง 3 ฉบับ มีบทบัญญัติที่ค่อนข้างยาว มีความสลับซับซ้อน เชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่ง ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ ส่วนที่สองเป็นการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยทั้ง 3 ฉบับ ยังคงไว้ซึ่งสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้ การบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายในระยะเวลาที่กำหนด การเลือกตั้งสมาชิกสภาชุดใหม่ สถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจรัฐ การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและการปฏิรูปการเมือง การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิรูปการเมือง การกำหนดระยะเวลาในการเลือกตั้งหรือจัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ใหม่ การยกเว้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญบางมาตราไม่ให้นำมาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไข จากการศึกษาการบังคับใช้บทเฉพาะกาลทั้งหมดที่กล่าวมาได้นำมาสู่การศึกษาส่วนที่สาม ได้แก่ การศึกษาผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ สามารถแยกเป็นกรณีที่บทเฉพาะกาลบัญญัติแตกต่างไปจากเนื้อหาของรัฐธรรมนูญและกรณี เนื้อหาของรัฐธรรมนูญไม่เคยบัญญัติไว้แต่นำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล เช่น การรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยควรมีรูปแบบการเขียนที่สั้นกะทัดรัด ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา บทบัญญัติใดที่มีรายละเอียดมากให้นำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติต่อไป ควรกำหนดสภาบังคับให้แก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ ที่มีหน้าที่ตรากฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดเพื่อกระตุ้นให้กลไกของรัฐสามารถดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องหยุดชะงัก อีกทั้งไม่ควรนำบทบัญญัติที่รับรองการกระทำก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยถือว่าการกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ อันจะส่งผลต่อการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ และในกรณีที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้ซึ่งมีรายละเอียดจำนวนมากควรนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อ นิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5685998334 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: TRANSITORY PROVISIONS / SUPREMACY

PIYATIDA WONGSIRIWAT: THE RESULTS OF THE TRANSITORY PROVISIONS AFFECTING THE SUPREMACY OF THE CONSTITUTION : CASE STUDIES IN THE TRANSITORY PROVISIONS OF THE CONSTITUTIONS OF THE KINGDOM OF THAILAND B.E. 2540 (1997), B.E. 2550 (2007) AND B.E. 2560 (2017). ADVISOR: PROF.NANTAWAT BORAMANAND, Ph.D., 576 pp.

This thesis is a study of the transitory provisions of the Constitutions of the Kingdom of Thailand, B.E. 2540 (1997), B.E. 2550 (2007) and B.E. 2560 (2017) which can be divided into three parts. Part One is a study of the writing styles of the said transitory provisions. It was found that the transitory provisions in all three constitutions are relatively long and complicated with connecting clauses across several articles and some such provisions are further connected to yet another article. This writing style renders the transitory provisions confusing and difficult to comprehend. Part Two is a study of the enforcement of the transitory provisions in all three constitutions. The following issues were found to be retained in the transitory provisions: established institutions and individuals in previous constitutions, a requirement that the deliberation of key organic laws must be completed within a prescribed period, election of new members of the parliament, the status of the administrative power after the promulgation of a new constitution, the mechanism to investigate the exercising of state power, establishment of audit organizations and implementation of political reform, legislation of the organic laws that are important and essential to political reform, stipulation of election schedules or reformulation of legal and political institutions, conditional exemption of the enforcement of certain provisions in specific cases. Examination of all these transitory provisions led to the study in Part Three which study their effects on the supremacy of the constitution. Such effects are divided into cases where the transitory provisions differ from the content of the constitution and cases where they have never before been included in any of the constitutions but appear in the transitory provisions, for example, the recognition of any act committed before or after the promulgation of a constitution as legitimate under the laws and the constitution.

The following recommendations are proposed by the researcher: the transitory provisions of the constitution of the Kingdom of Thailand should be written in a succinct and precise style with no linkage to too many articles. Transitory provisions with lengthy details should be included in an organic law or ancillary law instead. Penalty should be imposed upon any government agency, independent organ or the Constitution Court, whose duties are to pass relevant legislations or regulations, when it fails to do so within the prescribed period. The proposed penalty is to prompt unbroken performance of state mechanisms. The transitory provisions recognizing an act committed before or after the promulgation of a constitution as legitimate under the laws and the constitution, which may affect the investigation of its constitutionality, should not be included in a transitory provision. In the case that the details of a transitory provision granting exemption to the enforcement of specific constitutional provisions are too lengthy, such transitory provision should be included in the relevant organic law instead.

Field of Study: Laws
Academic Year: 2016

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์อย่างสูงจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุจิต บุญบงการ ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยท่านได้ให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี รวมถึงท่านรองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา และอาจารย์ ดร.วรัญญา ทศนิศรีวงศ์ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งท่านได้ชี้แนะแนวทางในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาให้มีความชัดเจนตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างละเอียดจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ผู้ซึ่งให้ความเมตตาแก่ผู้เขียนตั้งแต่วันแรกที่เข้ามาศึกษาชั้นปริญญาโททำให้ผู้เขียนมีความมั่นใจและแรงบันดาลใจในการศึกษากฎหมายมหาชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนคอยให้คำแนะนำในการเรียน แนวทางการค้นคว้าวิจัย รวมทั้งการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ด้วยความเมตตาโดยตลอด

ผู้เขียนจะไม่มีวันนี้เลยหากไม่มีบิดาและมารดา ผู้คอยส่งเสริมและสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอด นอกจากการให้ความรัก ความอบอุ่น กำลังใจ และการดูแลเอาใจใส่ในทุก ๆ เรื่องแล้ว ท่านทั้งสองยังเป็นครูในชีวิตจริงที่คอยให้ความรู้ ให้คำปรึกษาที่ดีในการเรียน การทำงาน ตลอดจนช่วยแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของผู้เขียนให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดีอยู่เสมอ

ตลอดจน ผู้เขียนขอขอบพระคุณหัวหน้างาน ขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อนร่วมงานจากกองกฎหมายไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่คอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี รวมทั้งพี่ ๆ น้อง ๆ จากสาขากฎหมายมหาชน เพื่อนสนิทและญาติพี่น้องของผู้เขียนที่คอยให้กำลังใจอยู่เสมอ ทำให้ผู้เขียนรู้ว่าน้ำใจและความหวังดีจากกัลยาณมิตรมีอยู่รอบตัวเสมอ และผู้เขียนรู้สึกขอบคุณอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในระหว่างการศึกษาระดับปริญญาโท เพราะไม่มีขั้นตอนใดเลยที่ได้มาอย่างเรียบง่าย แม้จะรู้สึกท้อและหมดกำลังใจหลายครั้งแต่สุดท้ายผู้เขียนก็สามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านั้นมาได้เพราะความพยายาม ความมุ่งมั่น ความตั้งใจ และกำลังใจจากทั้งตัวเองและคนรอบข้าง จนทำให้ผู้เขียนกล้าเผชิญกับปัญหามากขึ้น ใช้สติในการแก้ไขและมีความเข้มแข็งในการใช้ชีวิตมากขึ้น

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พอจะมีประโยชน์และคุณค่าทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดาและมารดาของผู้เขียน รวมทั้งครูบาอาจารย์ทุกท่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ท่านทั้งหลายที่กล่าวมาเป็นผู้ที่ให้ความรู้ อบรมสั่งสอน ชัดเกล้าและหล่อหลอมให้ผู้เขียนมีสติปัญญาและมีปฏิภาณไหวพริบสามารถศึกษาเล่าเรียนจนมาถึงการเป็นมหาบัณฑิตได้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องใด ๆ ผู้เขียนขอน้อมรับข้อบกพร่องเหล่านั้นไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	16
บทที่ 1 บทนำ.....	18
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	18
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	22
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	22
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	22
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	22
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	22
บทที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทเฉพาะกาล.....	23
2.1 นิยามความหมายของบทเฉพาะกาล.....	23
2.2 แนวความคิดและความมุ่งหมายของบทเฉพาะกาล.....	24
2.2.1 แนวความคิดของบทเฉพาะกาล.....	25
2.2.2 ความมุ่งหมายของบทเฉพาะกาล.....	26
2.3 หลักการร่างบทเฉพาะกาล.....	27
2.3.1 แบบของบทเฉพาะกาล.....	27
2.3.1.1 แนวทางการเขียนบทเฉพาะกาล.....	28
2.3.1.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล.....	30
2.4 การบังคับใช้กฎหมาย.....	39

2.4.1	ความหมายของการบังคับใช้กฎหมาย.....	39
2.4.2	ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย.....	42
2.4.2.1	กฎหมายใช้บังคับเมื่อใด.....	42
2.4.2.2	กฎหมายใช้บังคับที่ไหน.....	43
2.4.2.3	กฎหมายใช้บังคับแก่บุคคลใด.....	43
2.5	ทฤษฎีและหลักการทางมหาชนที่เกี่ยวกับบทเฉพาะกาล.....	44
2.5.1	แนวคิดและทฤษฎีอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ.....	44
2.5.2	ผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ.....	47
2.5.3	ผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ.....	50
2.5.4	รูปแบบของการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ.....	52
2.5.5	หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ.....	60
2.5.5.1	แนวคิดของความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ.....	61
2.5.5.1.1	ทฤษฎีบริสุทธิ์แห่งกฎหมายของฮันส์ เคลเซน (Hans Kelsen).....	62
2.5.5.1.2	ทฤษฎีสัญญาประชาคมของโทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes).....	63
2.5.5.1.3	ทฤษฎีสัญญาประชาคมของรูสโซ (Rousseau).....	64
2.5.5.1.4	ทฤษฎีก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมืองของซีเอเยส์ (Sieyès).....	64
2.5.5.1.5	เนื้อหาของรัฐธรรมนูญอธิบายความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ.....	65
2.5.5.1.6	รูปแบบของรัฐธรรมนูญอธิบายความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ.....	66
2.5.6	ผลของความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ.....	66
2.5.6.1	กฎหมายอื่นในระบบกฎหมายจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้.....	67
2.5.6.2	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ยาก.....	68
2.5.7	หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรที่รัฐธรรมนูญตั้งขึ้น.....	69

บทที่ 3 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ	76
3.1 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส	77
3.1.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์.....	78
3.1.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส	82
3.1.2.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ	83
3.1.2.1.1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร.....	83
3.1.2.1.2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ	85
3.1.2.2 การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ	89
3.1.2.2.1 ด้านเนื้อหา	89
3.1.2.2.2 ด้านระยะเวลา.....	91
3.1.2.2.3 ด้านบุคคล	91
3.1.2.2.4 เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้	91
3.1.2.3 ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุด ของรัฐธรรมนูญ.....	92
3.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี.....	92
3.2.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์.....	93
3.2.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี	101
3.2.2.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ	101
3.2.2.1.1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร.....	102
3.2.2.1.2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ.....	103
3.2.2.2 การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ	106
3.2.2.2.1 ด้านเนื้อหา	106
3.2.2.2.2 ด้านระยะเวลา.....	106

3.2.2.2.3	ด้านบุคคล.....	106
3.2.2.2.4	เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้.....	107
3.2.2.3	ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุด ของรัฐธรรมนูญ.....	107
3.3	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย.....	107
3.3.1	ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์.....	108
3.3.2	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย.....	112
3.3.2.1	รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ.....	113
3.3.2.1.1	บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร.....	113
3.3.2.1.2	บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ.....	115
3.3.2.2	การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ.....	117
3.3.2.2.1	ด้านเนื้อหา.....	117
3.3.2.2.2	ด้านระยะเวลา.....	117
3.3.2.2.3	ด้านบุคคล.....	117
3.3.2.2.4	เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้.....	117
3.3.2.3	ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุด ของรัฐธรรมนูญ.....	118
บทที่ 4	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในระบบกฎหมายไทย.....	119
4.1	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	119
4.1.1	การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้.....	120
4.1.2	การจัดตั้งองค์กร การตรากฎหมายและการดำเนินการต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ กำหนด.....	122
4.1.3	การดำเนินการอื่น ๆ.....	126
4.2	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	133

4.2.1	ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	133
4.2.2	รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ	134
4.2.2.1.	บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร	134
4.2.2.2	บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ.....	145
4.2.3	การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ.....	167
4.2.3.1	ด้านเนื้อหา.....	167
4.2.3.2	ด้านระยะเวลา	168
4.2.3.3	ด้านบุคคล.....	171
4.2.3.4	เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้.....	172
4.2.4	ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของ รัฐธรรมนูญ	177
4.3	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.....	184
4.3.1	ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	185
4.3.2	รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ	187
4.3.2.1	บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร	187
4.3.2.2	บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ.....	193
4.3.3	การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ.....	213
4.3.3.1	ด้านเนื้อหา.....	213
4.3.3.2	ด้านระยะเวลา	217
4.3.3.3	ด้านบุคคล.....	225
4.3.3.4	เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้.....	227
4.3.4	ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของ รัฐธรรมนูญ	229
4.4	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.....	241

4.4.1	ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.....	243
4.4.2	รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญ.....	245
4.4.2.1.	บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร.....	245
4.4.2.2	บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ.....	255
4.4.3	การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ.....	271
4.4.3.1	ด้านเนื้อหา.....	271
4.4.3.2	ด้านระยะเวลา.....	273
4.4.3.3	ด้านบุคคล.....	276
4.4.3.4	เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้.....	277
4.4.4	ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของ รัฐธรรมนูญ.....	278
บทที่ 5	เปรียบเทียบบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทย กับบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ต่างประเทศ.....	286
5.1	เปรียบเทียบรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ.....	286
5.1.1	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	286
5.1.1.1	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	287
5.1.1.2	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ.....	293
5.1.1.3	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	303
5.1.2	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.....	315
5.1.2.1	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	315
5.1.2.2	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ.....	317
5.1.2.3	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	327
5.1.2.4	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ.....	334
5.1.3	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.....	345

5.1.3.1	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	345
5.1.3.2	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ.....	351
5.1.3.3	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	356
5.1.3.4	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ.....	364
5.1.3.5	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 5 รูปแบบ.....	371
5.1.4	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1958.....	383
5.1.4.1	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ.....	383
5.1.4.2	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	385
5.1.5	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ.1987.....	391
5.1.5.1	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	391
5.1.5.2	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	393
5.1.6	บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ.1946.....	398
5.1.6.1	การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	398
5.2	เปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ.....	406
5.2.1	การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้.....	406
5.2.2	การบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายใน กำหนดเวลา.....	412
5.2.3	การเลือกตั้งสมาชิกสภาชุดใหม่ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ.....	419
5.2.4	สถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ.....	435
5.2.5	กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจอรัฐ การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและ การปฏิรูปทางการเมือง.....	442
5.2.6	การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการ ปฏิรูปการเมือง.....	467

5.2.7 การกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งหรือจัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบัน ทางการเมืองต่าง ๆ ใหม่.....	474
5.2.8 การกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไข	492
5.3 เปรียบเทียบผลของบทเฉพาะกาลที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ	503
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	531
6.1. รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทย	531
6.1.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	531
6.1.1.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	532
6.1.1.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ.....	532
6.1.1.3 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	532
6.1.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	533
6.1.2.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	533
6.1.2.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ.....	533
6.1.2.3 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	533
6.1.2.4 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ.....	534
6.1.3 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560	534
6.1.3.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	534
6.1.3.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ.....	534
6.1.3.3 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	535
6.1.3.4 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ.....	535
6.1.3.5 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 5 รูปแบบ.....	535
6.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ.....	536
6.2.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1958	536

6.2.1.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ.....	536
6.2.1.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	536
6.2.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ.1987	536
6.2.2.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	537
6.2.2.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ.....	537
6.2.3 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ.1946	537
6.2.3.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ.....	537
6.3. การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้.....	538
6.4 การบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายใน กำหนดเวลา.....	541
6.5 การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาชุดใหม่ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ	544
6.6 สถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ	548
6.7 กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจรัฐ การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและการ ปฏิรูปทางการเมือง.....	551
6.8 การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิรูป การเมือง.....	555
6.9 การกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้ง จัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทาง การเมือง และการตรากฎหมาย	558
6.10 การกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้ เงื่อนไข	561
6.11. การรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ.....	565
6.12 ข้อเสนอแนะ.....	566
รายการอ้างอิง	570
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	576

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958.....	88
ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987.....	105
ตารางที่ 3 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946.....	116
ตารางที่ 4 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	163
ตารางที่ 5 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.....	209
ตารางที่ 6 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.....	268
ตารางที่ 7 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	310
ตารางที่ 8 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	312
ตารางที่ 9 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	313
ตารางที่ 10 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	341
ตารางที่ 11 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	342
ตารางที่ 12 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	343

ตารางที่ 13 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	344
ตารางที่ 14 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	377
ตารางที่ 15 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	379
ตารางที่ 16 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	380
ตารางที่ 17 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	381
ตารางที่ 18 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 5 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	382
ตารางที่ 19 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958.....	389
ตารางที่ 20 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958.....	390
ตารางที่ 21 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987.....	396
ตารางที่ 22 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987.....	397
ตารางที่ 23 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946.....	401

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่ปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของกฎหมายแต่ละฉบับ มีขึ้นเพื่อรองรับมิให้การดำเนินการหรือผลบังคับของกฎหมายต้องขาดตอนหรือไร้สภาพบังคับไปในระหว่างกฎหมายเก่าถูกยกเลิกและกฎหมายใหม่อยู่ระหว่างการดำเนินการซึ่งบทเฉพาะกาลสามารถใช้บังคับได้เพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อถึงเวลาที่กำหนดหรือเมื่อดำเนินการตามที่กำหนดไว้แล้วเสร็จ บทเฉพาะกาลก็จะสิ้นสภาพบังคับลงทันที

ประเทศไทยนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา เริ่มมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญในฐานะเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศมาจนถึงปัจจุบันจำนวน 20 ฉบับ โดยรัฐธรรมนูญหลายฉบับนี้ มีลักษณะทั้งที่มุ่งหมายจะใช้บังคับเป็นการถาวรและมีลักษณะที่มุ่งจะใช้บังคับเป็นการชั่วคราว โดยรัฐธรรมนูญชั่วคราวบางฉบับก็ใช้บังคับมายาวนาน แต่รัฐธรรมนูญฉบับถาวรหลาย ๆ ฉบับกลับถูกใช้บังคับในระยะเวลาช่วงสั้น ๆ กล่าวคือ เมื่อรัฐธรรมนูญที่มุ่งใช้บังคับเป็นการถาวรถูกยกเลิกโดยการทำรัฐประหารซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นการกระทำของคณะผู้นำทางทหาร ซึ่งเรียกชื่อต่างกันไป เช่น คณะปฏิวัติ คณะปฏิรูป คณะรักษาความสงบเรียบร้อย หรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นต้น เมื่อยึดอำนาจสำเร็จก็จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวแล้วจึงร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรออกมา

รัฐธรรมนูญไม่ว่าจะฉบับถาวรหรือชั่วคราวต่างก็เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศและในหลาย ๆ ฉบับมักจะปรากฏบทเฉพาะกาลบัญญัติอยู่ในส่วนท้ายเช่นเดียวกับกฎหมายประเภทอื่น ๆ ซึ่งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจะมีเหตุผลในการบัญญัติที่ต่างกัน เนื่องจากเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็จะส่งผลให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าสิ้นสุดลง องค์กรและสถาบันการเมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิมต้องสิ้นสุดลงไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญด้วย ในขณะที่เดียวกันองค์กรและสถาบันการเมืองต่าง ๆ ที่มีในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็เกิดขึ้นเช่นกัน ดังนั้น บทเฉพาะกาลจึงเปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมที่ทำให้องค์กรและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิมและรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังปฏิบัติหน้าที่ต่อเนื่องกันได้อย่างไม่ขาดตอน

รัฐธรรมนูญของประเทศไทยในปัจจุบันมีทั้งหมด 20 ฉบับนั้นมีเพียง 12 ฉบับที่มีบทเฉพาะกาล และ 8 ฉบับที่ไม่มีบทเฉพาะกาลซึ่งบางกรณีบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือใน

การถ่ายภาพอำนาจจากกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจและเป็นผู้จัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และมีความต้องการที่จะรักษาอำนาจของตนไว้ต่อไปก็เป็นได้

ที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาจากแนวความคิดของการปฏิรูปการเมือง โดยมีสภาร่างรัฐธรรมนูญมาทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญตามความต้องการของประชาชน ซึ่งถือได้ว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างมากซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน จนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกย่องว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีบทเฉพาะกาลทั้งหมด 23 มาตราซึ่งบัญญัติถึงขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการตามเนื้อหาของรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการเมือง ดังนั้นบทเฉพาะกาลจึงเป็นเครื่องมือในการดำเนินการปฏิรูปการเมืองตามเนื้อหาที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้

เมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ปัญหาที่เกิดจากบทเฉพาะกาลนั้นมีความยาว สลับซับซ้อน เชื่อมโยงหลายมาตรา ทำให้ประชาชนเข้าใจยาก การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้หรือยกเว้นการใช้บางมาตราทำให้เกิดความสับสนและยุ่งยากในการทำความเข้าใจในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ อีกทั้งรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลที่หลากหลายแตกต่างกัน การวางกลไกในการบังคับใช้บทบัญญัติต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญไว้หลายขั้นตอนรวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการตามเนื้อหาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังจะเห็นได้จาก กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน ในขณะที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนอกเหนือจาก 3 ฉบับดังกล่าวก็เป็นกฎหมายที่นำจะเป็นส่วนสำคัญในการปฏิรูปการเมืองเช่นเดียวกัน เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2541 แต่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกลับกำหนดให้จัดทำภายใน 2 ปี นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ

บทบัญญัติซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลก็เพื่อวางขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการตามเนื้อหาของรัฐธรรมนูญซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการปฏิรูปการเมือง บทบัญญัติทั้ง 23 มาตรา ได้วางกลไกเอาไว้หลายกลไกซึ่งค่อนข้างซับซ้อนและใช้ระยะเวลาในการดำเนินการตามเนื้อหาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญค่อนข้างนาน คือ ระยะเวลาสูงสุด 5 ปี ดังนั้นการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะสำเร็จเรียบร้อยได้ในทุกกรณี

จะต้องรอให้มีการดำเนินการครบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด กล่าวคือ จะต้องใช้เวลา 5 ปี นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับ

ที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐประหาร ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ผ่านกระบวนการออกเสียงประชามติครั้งแรก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีบทเฉพาะกาลทั้งหมด 18 มาตรา บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญบางมาตรามีได้บัญญัติไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแต่กลับนำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลจึงมีลักษณะที่เหมือนกับมีรัฐธรรมนูญสองฉบับ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาใช้บังคับกับบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐทุกตำแหน่งเป็นการทั่วไปซึ่งได้บัญญัติไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกับรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลใช้บังคับเฉพาะกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการที่จะครบเกษียณอายุตั้งแต่ปี 2550 เท่านั้น ที่สำคัญไม่ได้เปิดโอกาสให้รัฐสภาได้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาและตรวจตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักการดังกล่าวและยังบังคับให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี ให้เสร็จภายใน 1 ปี อีกด้วยตามมาตรา 306 หรือกรณีบทเฉพาะกาลมาตรา 303 กำหนดบังคับไว้ว่าคณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกต้องจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับหมวดสิทธิเสรีภาพและหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา 303 (1) (2) และ (3) ซึ่งมีอยู่รวมกันจำนวนหลายสิบฉบับให้เสร็จภายใน 1 ปี รวมทั้งกฎหมายอื่นตาม มาตรา 303 (4) และ (5) ให้เสร็จภายใน 2 ปี การที่บทเฉพาะกาลกำหนดบังคับให้คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารจะต้องมาจัดทำกฎหมายเป็นปัญหาในทางปฏิบัติเพราะฝ่ายบริหารมีภาระหน้าที่มาก การจะจัดทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดน่าจะเป็นไปได้ยาก นอกจากนั้นมีการนิรโทษกรรมแก่คณะบุคคลทั้งย้อนหลังและล่วงหน้า บทเฉพาะกาลมาตรา 309 เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติขึ้นมาเป็นรัฐธรรมนูญอีกฉบับหนึ่งต่างหากโดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองคณะบุคคลและองค์กรที่ได้รับแต่งตั้งตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)

ปัญหาการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในกรณีที่บทเฉพาะกาลกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแต่ก็ไม่สามารถที่จะตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้เนื่องจากไม่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาศัยบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลที่กำหนดว่าในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ใช้แทนพระราชบัญญัติประกอบว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาตลอด อีกทั้งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2550 มิได้บัญญัติในเรื่องสิทธิเสรีภาพในการคุ้มครองผู้ต้องหา ผู้ถูกจับกุม ผู้ถูกคุมขัง หรือจำเลย หรือผู้เสียหายในคดีอาญาและบทเฉพาะกาลบางมาตราว่าจะขัดต่อหลักนิติธรรม

ที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ ได้ผ่านการออกเสียงประชามติ มีบทเฉพาะกาล 18 มาตรา ปัญหาการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กรณีที่เนื้อหาของรัฐธรรมนูญไม่เคยบัญญัติไว้แต่นำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล เช่น การรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ถือว่ากรกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย บทเฉพาะกาลมาตรา 279 กำหนดว่าบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าจะเป็นประกาศ คำสั่งหรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นเป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาค้นคว้าว่า ผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาล มีลักษณะรูปแบบ การบังคับใช้ และมีผลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หรือไม่อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะ รูปแบบ การเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
2. เพื่อศึกษาการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
3. เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่มีต่อความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

บทเฉพาะกาลที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวางเงื่อนไข กติกา เพื่อเชื่อมต่อระหว่างรัฐธรรมนูญเก่ากับรัฐธรรมนูญใหม่ของผู้มีอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลที่มีลักษณะรูปแบบที่ยาว สลับซับซ้อน เชื่อมโยงหลายมาตรา ทำให้เกิดความยากลำบากในการทำ ความเข้าใจ การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ลักษณะรูปแบบบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ การบังคับใช้ของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญและผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้จะใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อค้นหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะรูปแบบของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560
2. ทำให้ทราบถึงการบังคับใช้ของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พ.ศ.2550 และ พ.ศ. 2560
3. ทำให้ทราบถึงผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 ที่มีต่อความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ
4. ทำให้ทราบถึงบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่ใช้เชื่อมต่อเมื่อมีการตรากฎหมายหรือมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ผู้ร่างกฎหมายต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมายหรือยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายกับเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างกฎหมายทั้งสองฉบับเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีความต่อเนื่องกันระหว่างกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ ดังนั้นบทเฉพาะกาลจึงเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมต่อระหว่างกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ในช่วงเริ่มแรกของกฎหมาย

2.1 นิยามความหมายของบทเฉพาะกาล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554¹ ให้ความหมายของบทเฉพาะกาลไว้ว่า บทเฉพาะกาล หมายถึง บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้บังคับกฎหมายใหม่ที่มีต่อกรณีที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายใหม่ใช้บังคับหรือวิธีดำเนินการกับกรณีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือในวันใช้บังคับกฎหมายใหม่หรือที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่กำหนดภายหลังจากที่กฎหมายใหม่ใช้บังคับแล้ว

พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556² ให้ความหมายบทเฉพาะกาลไว้ว่า บทเฉพาะกาล หมายถึง บทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้บังคับกฎหมายใหม่ที่มีต่อกรณีที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายใหม่ใช้บังคับหรือวิธีดำเนินการกับกรณีที่เกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันที่กฎหมายใหม่ใช้บังคับแล้ว

ศาสตราจารย์ ดร. นันทวัฒน์ บรมานันท์ ได้ให้ความหมายของบทเฉพาะกาลไว้ว่า บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในส่วนสุดท้ายของกฎหมายแต่ละฉบับ บทเฉพาะกาลมีขึ้นเพื่อเป็นการรองรับมิให้การดำเนินการหรือผลบังคับของกฎหมายต้องขาดตอนไร้สภาพบังคับอันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อฝ่ายผู้ได้รับสิทธิและประโยชน์ตามกฎหมายเดิมและต่อฝ่ายพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รักษาการตามกฎหมาย ส่วนในกรณีที่มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่นั้น บทเฉพาะกาลก็จะทำหน้าที่กำหนดองค์กรชั่วคราวเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในวาระแรกเริ่มเพื่อให้สามารถดำเนินการกิจการ

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), 2556), หน้า 648.

² พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2556), หน้า 303.

ขององค์กรที่กำหนดขึ้นมาใหม่ได้ บทเฉพาะกาลจะอยู่ได้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเมื่อถึงเวลาที่กำหนด หรือเมื่อดำเนินการตามที่กำหนดไว้แล้วเสร็จ บทเฉพาะกาลก็จะสิ้นสภาพบังคับลงทันที³

รองศาสตราจารย์ มานิตย์ จุมปา ได้ให้ความหมายของบทเฉพาะกาลไว้ว่า บทเฉพาะกาลเป็นส่วนสุดท้ายในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเก่าไปสู่รัฐธรรมนูญใหม่ บทเฉพาะกาลจะมีผลใช้บังคับเพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อพ้นเวลาที่กำหนดไว้บทบัญญัติในบทเฉพาะกาลจะสิ้นสภาพบังคับไปโดยอัตโนมัติ⁴

นายคณิน บุญสุวรรณ* ได้ให้ความหมายบทเฉพาะกาลไว้ว่า บทเฉพาะกาลหมายถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่มุ่งหมายจะให้ใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในระยะเปลี่ยนผ่านจากรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปสู่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ตราขึ้นใหม่ บทเฉพาะกาลเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมสองฝั่งคลองให้ผู้คนได้ใช้ข้ามจากฝั่งหนึ่งไปยังอีกฝั่งหนึ่ง โดยไม่ต้องหยุดชะงักหรือติดขัดในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง พอทุกคนทุกส่วนข้ามไปหมดแล้วสะพานดังกล่าวก็มิจำเป็นต้องยกเลิกไป ทุกครั้งที่มีการตรารัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือข้อบังคับการประชุมสภาขึ้นใหม่ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ทั้งฉบับหรือแก้ไขเพิ่มเติมฉบับเก่าที่มีอยู่แล้ว จะมีข้อความที่กำหนดระยะเวลาของการใช้บังคับเอาไว้อย่างชัดเจน ส่วนใหญ่มักใช้คำว่า ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่...จากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งในวันที่รัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือข้อบังคับการประชุม สภา มีผลใช้บังคับก็มีบทบัญญัติ องค์กรและผลของการใช้บังคับตามบทบัญญัติที่ถูกยกเลิกไปค้างอยู่ด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเป็นบทเฉพาะกาลให้บทบัญญัติ องค์กร และผลการใช้บังคับดังกล่าวนั้นดำรงอยู่ถูกรับรองและให้มีผลใช้บังคับต่อไปเป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนจนกว่าจะสิ้นผลของการใช้บังคับตามบทบัญญัติเก่าเสร็จเรียบร้อยครบถ้วน⁵

2.2 แนวความคิดและความมุ่งหมายของบทเฉพาะกาล

การเขียนบทเฉพาะกาลจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีบทเฉพาะกาล ความไม่พร้อมของการบังคับใช้กฎหมาย การรับรองสิทธิหรือสถานะเดิมของบุคคล การพิจารณาว่ากรณีใดจำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาลหรือไม่ ต้องพิจารณาเนื้อหาของร่างกฎหมายนั้นทั้งหมดว่าจะ

³ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง (กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา, 2541), หน้า 1.

⁴ มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), หน้า 632.

*นักวิชาการอิสระ, ผู้บรรยายพิเศษวิชาการรัฐธรรมนูญชั้นสูง, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 2540

⁵ คณิน บุญสุวรรณ, ภาษาสภา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ม เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, 2554), หน้า 149.

กระทบกระเทือนกับเหตุการณ์หรือกิจการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก่อนมีร่างกฎหมายฉบับนั้นและทำให้เหตุการณ์หรือกิจการนั้นเปลี่ยนแปลงไปโดยยังไม่สมควรต้องมีการเปลี่ยนแปลงทันทีที่มีกฎหมายใหม่ใช้บังคับแต่ต้องมีการรับรองเหตุการณ์หรือกิจการเดิมไว้ระยะหนึ่ง

2.2.1 แนวความคิดของบทเฉพาะกาล

นายธรรมนิติย์ สุมนัตกุล* เห็นว่าการร่างบทเฉพาะกาลนั้นเป็นเรื่องที่ยากมากเพราะผู้ร่างกฎหมายจะต้องเข้าใจโครงสร้างของทั้งกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่แล้วนำมาพิจารณาว่าถ้ามีความแตกต่างในกฎหมายแล้วจะต้องสร้างจุดเชื่อมโยงหรือไม่ จะต้องคิดก่อนว่าการเริ่มดำเนินการตามกฎหมายใหม่จะต้องทำอะไรก่อน เช่น การสร้างหน่วยงานของรัฐขึ้นมาใหม่จะต้องโอนภาระหน้าที่งบประมาณ ทรัพย์สินใดมาดำเนินการหรือไม่ บุคคลจะมาจากที่ใดด้วยวิธีการอย่างไร หรือถ้าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมหรือการอนุญาตจะให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตอยู่แล้วตามกฎหมายเดิมมีสิทธิต่อไปเพียงใด หรือถ้าเขายื่นคำขอแล้วแต่ยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จจะให้ดำเนินการอย่างไร รวมทั้งอะไรเป็นหลักการใหม่ที่กฎหมายต้องการให้บังคับใช้ทันทีโดยไม่ต้องมีบทเฉพาะกาล การเขียนบทเฉพาะกาลจึงเป็นการวิเคราะห์กฎหมายนั้นทั้งในปัจจุบันที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขและต่อการใช้กฎหมายนั้นในภายหน้าที่จะไม่ให้มีปัญหาขาดความต่อเนื่องในการใช้กฎหมาย ดังนั้นการเขียนบทเฉพาะกาลจะต้องพิจารณาถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีบทเฉพาะกาล ความไม่พร้อมของการบังคับใช้กฎหมาย การรับรองสิทธิหรือสถานะเดิมของบุคคล⁶

นายประวีณ ฒ นคร⁷ เห็นว่า บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่ใช้ชั่วคราวในระยะเริ่มแรกเมื่อกฎหมายใหม่ออกใช้บังคับหรือเมื่อมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดทางปฏิบัติระหว่างยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการหรือเพื่อความเชื่อมต่อระหว่างที่ยังไม่เคยมีกฎหมายในเรื่องนั้นกับเมื่อเริ่มกฎหมายในเรื่องนั้นหรือระหว่างกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ การเขียนบทเฉพาะกาลในกรณีที่กำหนดทางปฏิบัติชั่วคราวเฉพาะเรื่องที่กำหนดในมาตราใดจะเขียนเป็นวรรคต่อท้ายมาตรานั้นก็ได้ การเขียนบทเฉพาะกาลในกรณีที่มีเพียงมาตราเดียวหรือสองมาตราจะเขียนเป็นมาตราต่อท้ายมาตราในบทบัญญัติเนื้อหาที่ไม่มีการรวมเป็นหมวดก็ได้ การเขียนบทเฉพาะกาลในกรณีที่ใช้ทั่วไปและมีหลายมาตราหรือมีการรวมมาตราเป็นหมวดในบทบัญญัติเนื้อหาจะต้องเขียนบทเฉพาะกาลแยกต่างหากจากบทบัญญัติเนื้อหา โดยตั้งเป็นหัวข้อไม่มีเลขหมวด กรณีที่จะต้องเขียนบทเฉพาะกาลมี

* วิชาการกรรมการร่างกฎหมายประจำ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (ปัจจุบันเป็นอธิบดีรองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา)

⁶ ธรรมนิติย์ สุมนัตกุล, "การเขียนบทเฉพาะกาล" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 6 มิถุนายน 2557. แหล่งที่มา: <http://web.krisdika.go.th/data/activity/act39.htm>

⁷ ประวีณ ฒ นคร, เทคนิคการร่างกฎหมาย (กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ., 2541), หน้า 137-143.

หลายกรณี เช่น กรณียังไม่พร้อมที่จะดำเนินการตามกฎหมายใหม่ กรณีเชื่อมต่อระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายกับเมื่อเริ่มมีกฎหมาย กรณีเชื่อมต่อระหว่างกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่

นายอัชพร จารุจินดา* เห็นว่า บทเฉพาะกาลเป็นส่วนของกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการดำเนินการตามกฎหมายนั้นสำหรับช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อเป็นการวางแนวทางการดำเนินการตามกฎหมายใหม่ในระยะแรกหรือเพื่อเป็นการปรับให้การดำเนินการก่อนมีกฎหมายนั้นหรือตามแนวทางของกฎหมายเดิมให้สามารถสอดคล้องหรือปรับเข้าหาแนวทางกฎหมายใหม่ได้ เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายใหม่สามารถดำเนินการไปได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่จะถูกบังคับตามกฎหมายใหม่ การพิจารณาว่ากรณีใดจำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาลหรือไม่ จึงต้องพิจารณาเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติทั้งหมดว่ามีกรณีใดที่จะกระทบกระเทือนกับเหตุการณ์หรือกิจการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก่อนมีร่างพระราชบัญญัตินั้นและทำให้เหตุการณ์หรือกิจการนั้นเปลี่ยนแปลงไปโดยยังไม่สมควรต้องมีการเปลี่ยนแปลงทันทีที่มีกฎหมายใหม่ใช้บังคับ แต่ต้องมีการรองรับเหตุการณ์หรือกิจการเดิมไประยะหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วกรณีที่มีความมีบทเฉพาะกาลจะเป็นเรื่องดังต่อไปนี้ กรณีมีการจัดตั้งองค์กร คณะบุคคล หรือบุคคลผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายขึ้นใหม่แตกต่างจากเดิมซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาในการเตรียมพร้อมระยะหนึ่งจำเป็นต้องมีการรองรับผู้ใช้อำนาจเดิมหรือผู้ใช้อำนาจเฉพาะคราวเพื่อให้ความต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์กร คณะบุคคลหรือบุคคลใหม่ที่จะใช้อำนาจแทน กรณีที่มีการกำหนดภาระหน้าที่ของบุคคลใหม่ซึ่งไม่เคยมีภาระหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายมาก่อน กรณีที่เป็นารรองรับสิทธิเดิมของบุคคลที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของกฎหมายใหม่ การรับรองการกระทำให้มีผลต่อเนื่องต่อมาแม้จะมีกฎหมายใหม่ใช้บังคับแล้ว การรับรองกฎที่เคยใช้บังคับอยู่เดิมให้ใช้บังคับได้ต่อไปจนกว่าจะมีการออกกฎหมายใหม่ตามกฎหมายใหม่⁸

2.2.2 ความมุ่งหมายของบทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาลมีความมุ่งหมายดังนี้⁹

(1) เพื่อให้การดำเนินการของรัฐหรือองค์กรที่เคยมีกฎหมายรับรอง สามารถดำเนินการต่อเนื่องต่อไปโดยไม่หยุดชะงักจนกว่ากลไกของกฎหมายที่กำหนดขึ้นใหม่หรือใช้บังคับนั้นมีความพร้อมหรือสามารถดำเนินการได้

* อติตเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

⁸ อัชพร จารุจินดา, "หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการร่างกฎหมาย," วารสารกฎหมายปกครอง 30, 3 (2556): 37-38.

⁹ จารุวรรณ เสงตระกูล และคณะทำงาน, คู่มือแบบร่างกฎหมาย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551), หน้า 245.

(2) เพื่อรองรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหรือขจัดข้อขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ จากการใช้บังคับกฎหมายที่ตราขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมายฉบับใหม่ การยกเลิกปรับปรุงกฎหมาย (ยกเลิกฉบับเก่าแล้วตราขึ้นใหม่) หรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

(3) เพื่อรองรับการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของเอกชนที่มีขึ้นก่อนกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับให้เป็นการดำเนินการที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต่อไป หรือให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องไปในช่วงที่มีการเริ่มใช้บังคับกฎหมาย

(4) เพื่อกำหนดกลไกหรือมาตรการทางกฎหมายใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในวาระแรก หรือในระยะแรกของการใช้บังคับกฎหมาย

(5) เพื่อรับรองสิทธิประโยชน์ที่บุคคลได้รับมาโดยผลของกฎหมายฉบับเดิมที่ถูกยกเลิกไป ให้คงมีอยู่ต่อไป

2.3 หลักการร่างบทเฉพาะกาล

การเขียนบทเฉพาะกาลต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญของการร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้นเสมอเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับใหม่ การเขียนบทเฉพาะกาลต้องกำหนดเงื่อนไข เงื่อนไขเวลาไว้ เพราะบทเฉพาะกาลใช้บังคับเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เพื่อให้กลไกของรัฐสามารถดำเนินการต่อไปได้

2.3.1 แบบของบทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่จำเป็นต้องมีการกำหนดในกฎหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระของกฎหมายและผลการใช้บังคับของกฎหมายแต่ละฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ของโครงสร้าง กลไกหรือมาตรการทางกฎหมายที่ได้กำหนดในกฎหมายที่จะถูกยกเลิกและที่จะกำหนดขึ้นในร่างกฎหมายที่จะจัดทำขึ้นเป็นสำคัญ ดังนั้นเรื่องที่ต้องกำหนดเป็นบทเฉพาะกาลในกฎหมายแต่ละฉบับจึงอาจแตกต่างกันประกอบกับประเด็นความหลากหลายในเรื่องข้อเท็จจริงที่จะนำมาเขียนเป็นบทเฉพาะกาลมีค่อนข้างมาก จึงทำให้ไม่สามารถกำหนดแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลที่แน่นอนตายตัวได้

2.3.1.1 แนวทางการเขียนบทเฉพาะกาล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางแนวทางในการเขียนบทเฉพาะกาลที่ผู้ร่างกฎหมายต้องพิจารณาดังนี้¹⁰

(1) ผู้ร่างกฎหมายต้องพิจารณาก่อนว่าเมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นมีผลใช้บังคับแล้วจะมีผลทำให้สิทธิ หน้าที่ หรือประโยชน์ของบุคคล การปฏิบัติการหรือการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งสิ้นสุดลงหรือไม่ และถ้าหากเห็นว่าสิ่งเหล่านี้จะต้องสิ้นสุดลงแต่ในขณะเดียวกันก็ยังมี ความจำเป็นที่จะต้องให้สิ่งเหล่านี้คงมีอยู่ต่อไป เมื่อร่างพระราชบัญญัติใช้บังคับหรือมีอยู่ต่อไปชั่วระยะเวลาหนึ่งจนกว่ากลไกหรือมาตรการที่กำหนดขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติจะเกิดหรือมีขึ้นแล้ว ย่อมเป็นกรณีที่จะต้องเขียนบทเฉพาะกาลรองรับไว้

(2) การพิจารณาเพิ่มบทเฉพาะกาลในร่างกฎหมายใหม่ต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่จัดทำขึ้นเสมอ เพื่อมิให้มีการร่างกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระขัดแย้งกันเอง เพราะอาจมีผลทำให้การใช้บังคับกฎหมายไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับใหม่ได้

(3) กรณีที่ต้องกำหนดบทเฉพาะกาลไว้หลายเรื่องโดยต้องกำหนดเป็นหลาย มาตราด้วยกันแล้ว ต้องจัดเรียงลำดับมาตราเหล่านั้นให้เป็นไปตามความสำคัญของเรื่อง

(4) ต้องกำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาไว้สำหรับการใช้บังคับบทเฉพาะกาลด้วย เพราะบทเฉพาะกาลดังกล่าวมีผลใช้บังคับเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น การที่ไม่กำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาในบทเฉพาะกาลไว้ อาจทำให้บทเฉพาะกาลนั้นใช้บังคับได้ตลอดไปในฐานะเป็นบทบังคับ เป็นการถาวร มิใช่ในฐานะบทเฉพาะกาล

(5) การมีผลใช้บังคับของบทเฉพาะกาล ต้องพิจารณาประกอบวันใช้บังคับของร่างพระราชบัญญัติด้วย เนื่องจากวันที่กฎหมายใช้บังคับกับวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยทั่วไปมักจะเป็นคนละวัน จึงอาจทำให้เกิดช่องว่างในการใช้กฎหมายหรือปัญหาในการตีความขึ้นได้

(6) ในกรณีที่มีการกำหนดบทเฉพาะกาลในพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ต้องมีการเขียนบทบัญญัติมาตรการรักษาการด้วยเสมอ เนื่องจากจะต้องมีผู้รักษาการรับผิดชอบในการดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลในพระราชบัญญัติฉบับนั้น

(7) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับกฎหมายลำดับรองตามกฎหมายเดิม ต้องเขียนในลักษณะที่ว่าให้ยังคงใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายใหม่จนกว่าจะได้มีกฎหมายลำดับรองตามกฎหมายใหม่

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 247-251.

(8) การที่บทเฉพาะกาลกำหนดให้บุคคลใดดำรงตำแหน่งใดตามกฎหมายใหม่ในวาระเริ่มแรกนั้น บุคคลนั้นย่อมเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในวาระเริ่มแรกตามเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนด ส่วนมาตราเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นมีผลใช้บังคับทั่วไป ย่อมไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในบทเฉพาะกาล

(9) ในช่วงเปลี่ยนถ่ายการใช้กฎหมายใหม่ บางครั้งจำเป็นต้องเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อดำเนินการบริหารชั่วคราวโดยกำหนดให้มีการเลือกคณะกรรมการบริหารตามกฎหมายใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้คณะกรรมการบริหารตามกฎหมายใหม่เข้ามาดำเนินการบริหารได้โดยเร็ว ทั้งนี้ เพื่อมิให้บริการสาธารณะของรัฐต้องหยุดชะงัก

(10) การกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งใดตามกฎหมายเดิมอยู่ก่อนวันที่กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามกฎหมายฉบับเดิม และหากตำแหน่งดังกล่าวว่างลงก่อนครบวาระแล้ว ต้องกำหนดให้มีการแต่งตั้งบุคคลอื่นขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง เพื่อปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะครบวาระของผู้ที่ตนแทนได้ โดยกำหนดผู้มีอำนาจแต่งตั้งไว้ด้วย

(11) การเปลี่ยนสถานะของนิติบุคคลซึ่งเป็นองค์กรตามกฎหมายลำดับรองไปเป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นองค์กรตามกฎหมายแม่ (พระราชบัญญัติ) ไม่ถือว่าเป็นการยกเลิกองค์กรนั้นหากเป็นการเปลี่ยนสถานะของนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนเท่านั้น การยกเลิกกฎหมายลำดับรองดังกล่าวจึงจำเป็นต้องเขียนบทเฉพาะกาลรองรับการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสิทธิประโยชน์ไว้ในพระราชบัญญัติฉบับใหม่เสมอ

(12) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อให้มีการดำเนินการในเรื่องหนึ่งเรื่องใดให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้พระราชบัญญัติฉบับใหม่มีผลใช้บังคับได้เร็วขึ้นสามารถกระทำได้

(13) การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทเฉพาะกาลนั้น สามารถกระทำได้เช่นเดียวกันกับกรณีของการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติทั่วไปของกฎหมาย

การแก้ไขเพิ่มเติมบทเฉพาะกาลมีขึ้นได้ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลได้ หรือมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายละเอียดหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้หรือขยายระยะเวลาที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล

2.3.1.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล

เรื่องที่น่ามาบัญญัติเป็นบทเฉพาะกาลในกฎหมายแต่ละฉบับมีความหลากหลายทางข้อเท็จจริงค่อนข้างมาก ดังนั้นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลจึงไม่สามารถกำหนดแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลที่แน่นอนตายตัวได้ จากการศึกษาวิเคราะห์แบบของกฎหมายของบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติต่าง ๆ กับการวางแผนทางการร่างกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำหนดแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลแบ่งได้ 4 กลุ่มดังนี้¹¹

กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

กลุ่มที่ 2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคล

กลุ่มที่ 3 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับกฎหมายลำดับรอง

กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

บทเฉพาะกาลกำหนดขึ้นเพื่อรองรับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการดำเนินงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหาร มีการรูปแบบการเขียน 10 รูปแบบดังนี้

แบบที่ 1 ให้มีคณะกรรมการชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่

เป็นการกำหนดให้มีคณะกรรมการชั่วคราวเพื่อทำหน้าที่แทนคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ เพื่อให้มีการบริหารงานตามกฎหมายฉบับใหม่ไม่หยุดชะงักโดยการทำหน้าที่ต้องไม่เกินระยะเวลาที่กำหนดไว้

แบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ

รูปแบบนี้เป็นบทบัญญัติที่รองรับให้กรรมการชุดเดิมที่เคยดำรงตำแหน่งอยู่ยังคงเป็นกรรมการต่อไปเสมือนหนึ่งว่าเป็นกรรมการตามกฎหมายฉบับแก้ไขเพิ่มเติม จนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระที่กรรมการผู้นั้นมีอยู่เดิม เนื่องจากในระหว่างที่ไม่มีการแต่งตั้งกรรมการตามกฎหมายฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ย่อมส่งผลต่อการบริหารงานได้เพราะจะขาดความต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังต้องกำหนดต่อไปด้วยว่าในระหว่างนั้นหากตำแหน่งกรรมการว่างลงก่อนถึงคราวออก

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 251-288.

ตามวาระ ให้ผู้อื่นเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งกรรมการที่ว่างลงอยู่ได้เท่าระยะเวลาของผู้ซึ่งตนแทนเท่านั้น

แบบที่ 3 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับปรับปรุง

รูปแบบนี้มักใช้กับกฎหมายฉบับปรับปรุงและการใช้ถ้อยคำที่ว่า “ผู้ดำรงตำแหน่ง...อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา...” นั้นต้องการแสดงให้เห็นว่าในวันที่พระราชบัญญัติฉบับปรับปรุงได้ประกาศราชกิจจานุเบกษานั้น ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัติเดิมอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติฉบับปรับปรุงประกาศราชกิจจานุเบกษายังเป็นผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ แต่ในวันที่พระราชบัญญัติฉบับปรับปรุงประกาศราชกิจจานุเบกษายังเป็นผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ แต่ในวันที่พระราชบัญญัติฉบับปรับปรุงมีผลใช้บังคับจะมีผลทำให้ผู้นั้นสิ้นสุดการเป็นผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว และต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายฉบับปรับปรุงกำหนดไว้ในทันทีซึ่งบางกรณีไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากการดำเนินการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับปรับปรุงมีขั้นตอนในการแต่งตั้งที่ใช้ระยะเวลา หากไม่มีบทเฉพาะกาลในเรื่องนี้ไว้ย่อมมีผลต่อการบริหารงานตามกฎหมายได้

แบบที่ 4 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่

รูปแบบนี้ใช้กับกรณีที่กฎหมายฉบับปรับปรุงได้กำหนดให้องค์ประกอบของคณะกรรมการตามกฎหมายมีหลายประเภท แต่ในขณะที่กฎหมายเริ่มมีผลใช้บังคับยังไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการตามองค์ประกอบได้ครบถ้วน

แบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่

รูปแบบนี้เป็นกรณีที่มุ่งหมายให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นซึ่งมิใช่ตำแหน่งตามกฎหมายฉบับใหม่ รักษาการในตำแหน่งนี้จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับใหม่

แบบที่ 6 รองรับตำแหน่งของบุคคลหรืออำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิม แบ่งออกได้เป็น 3 กรณีดังนี้

(1) กรณีกฎหมายการจัดตั้งองค์กร เป็นการรองรับตำแหน่งของบุคคลใดตามกฎหมายฉบับเดิม โดยชื่อตำแหน่งตามกฎหมายฉบับเดิมกับชื่อตามกฎหมายฉบับปรับปรุงอาจเป็นชื่อเดียวกันหรือแตกต่างกันก็ได้

(2) กรณีกฎหมายการบริหารงานขององค์กร เป็นกรณีจำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายฉบับเดิมให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายฉบับใหม่ เนื่องจากไม่สามารถแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายฉบับใหม่ได้ทันที

(3) กรณีกฎหมายการบริหารบุคคลขององค์กร เป็นกรณีจำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับบุคลากรตามกฎหมายฉบับเดิม เนื่องจากเป็นบุคลากรเดียวกันกับบุคลากรตามกฎหมายฉบับปรับปรุง

แบบที่ 7 รองรับการโอนสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมไปเป็นของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ แบ่งออกได้เป็น 4 กรณีดังนี้

(1) กรณีที่มีการโอนสิ่งที่ใช้ในการบริหารขององค์กรเดิมทั้งหมดหรือเฉพาะบางส่วนไปเป็นขององค์กรใหม่ รวมทั้งข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างขององค์กรเดิมด้วย ทั้งนี้ โดยไม่มีการกำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขในการโอนกำหนดไว้แต่อย่างใด ซึ่งมีรูปแบบสองรูปแบบ คือ กรณีโอนทั้งหมดและกรณีโอนบางส่วน

(2) กรณีที่มีการโอนสิ่งที่ใช้ในการบริหารขององค์กรเดิมนอกจากข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างขององค์กรเดิมไปเป็นขององค์กรใหม่ โดยจะแยกการโอนข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างไปกำหนดไว้อีกบทบัญญัติหนึ่งต่างหาก

(3) การโอนการบริหารของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งตามกฎหมายเดิมบางส่วนไปเป็นของหน่วยงานใหม่ตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยไม่มีเงื่อนไขหรือเงื่อนไข

(4) การโอนการบริหารของหน่วยงานตามกฎหมายเดิมบางส่วนไปเป็นของหน่วยงานใหม่ตามกฎหมายใหม่ โดยไม่มีเงื่อนไขหรือเงื่อนไข

แบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่

รูปแบบนี้เป็นกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของส่วนราชการหรือองค์กรไม่ว่าจะเป็นยุบเลิกหรือจัดตั้งส่วนราชการหรือองค์กรใด ๆ ขึ้นใหม่หรือเป็นการ

แยกส่วนราชการหรือองค์การออกมาจัดตั้งหรือยกฐานะขึ้นเป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่มีฐานะเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นเหตุให้ส่วนราชการหรือองค์กรเดิมสิ้นสภาพลง

แบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่ง กำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก แบ่งออกได้ 2 กรณีดังนี้

(1) การใดที่เคยดำเนินการได้ตามกฎหมายฉบับเดิมที่ใช้ บังคับอยู่ก่อนวันที่กฎหมายฉบับใหม่นี้ใช้บังคับและมีได้บัญญัติไว้ว่าจะดำเนินการได้ประการใดให้ เป็นไปตามที่องค์กรกฎหมายฉบับใหม่กำหนดและอาจมีมติให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ใช้ บังคับอยู่ในวันที่กฎหมายฉบับใหม่นี้ใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกฎหมายฉบับนี้ก็ได้

(2) การใดอยู่ในระหว่างดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิม ก่อนวันที่กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ การดำเนินการต่อไปสำหรับการนั้นให้เป็นไปตามองค์กรตาม กฎหมายฉบับเดิมกำหนด

แบบที่ 10 รองรับให้บุคคลไปช่วยราชการในหน่วยงานหรือองค์กร อื่นตามกฎหมายฉบับใหม่

รูปแบบนี้จะแตกต่างจากการโอนบุคลากรไปเป็นบุคลากร ในองค์กรใหม่ เนื่องจากเป็นการรองรับให้บุคคลไปช่วยราชการในหน่วยงานอื่น เพราะหน่วยงานหรือ องค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ยังไม่มีบุคลากรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับใหม่จึงจำเป็นต้อง กำหนดให้บุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรบางแห่งไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานหรือองค์กรใหม่ตาม คำสั่งของผู้บังคับบัญชา

กลุ่มที่ 2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคล มีรูปแบบการเขียน 7 รูปแบบดังนี้

แบบที่ 1 รองรับคำร้องหรือคำขอที่ได้ยื่นไว้ตามกฎหมายฉบับเดิม

เป็นกรณีที่คำร้องหรือคำขอตามกฎหมายฉบับเดิมยังอยู่ระหว่างการพิจารณาเมื่อกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นใช้บังคับ คำร้องหรือคำขอดังกล่าวสิ้นสภาพลงทันทีที่กฎหมาย ฉบับเดิมถูกยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในเรื่องเดียวกันนั้น ดังนั้น เพื่อมิให้ผู้ซึ่งยื่นคำร้องหรือ คำขอตามกฎหมายฉบับเดิมต้องรับภาระเพิ่มขึ้นจากการที่ได้มีการตรากฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ ซึ่งมีใช้ความผิดของผู้นั้น ดังนั้นสมควรกำหนดบทเฉพาะกาลในเรื่องนี้ไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ด้วย

แบบที่ 2 รongรับใบอนุญาตที่ออกให้ตามกฎหมายฉบับเดิม

เป็นกรณีที่มีการออกใบอนุญาตให้ตามกฎหมายฉบับเดิมและกฎหมายฉบับใหม่ที่ใช้บังคับนั้นมีผลกระทบต่อสิทธิที่มีอยู่ตามใบอนุญาตที่ออกให้ตามกฎหมายฉบับเดิม ดังนั้น เพื่อให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายฉบับเดิมต้องเสียหายจากการตรากฎหมายฉบับใหม่ดังกล่าว สมควรกำหนดข้อยกเว้นในกรณีนี้ไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดให้ใบอนุญาตที่ออกให้ดังกล่าวที่ยังไม่สิ้นอายุยังคงใช้ได้ต่อไป จนกว่าจะสิ้นอายุใบอนุญาตนั้น

แบบที่ 3 รongรับการใด ๆ ที่ได้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิม

เป็นกรณีที่รongรับการใด ๆ ที่ได้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมของผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับเดิมก่อนวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากกฎหมายฉบับใหม่กำหนดขั้นตอนการดำเนินการแตกต่างจากกฎหมายฉบับเดิมแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมดังกล่าวต้องเสียไป เนื่องจากขั้นตอนไม่สอดคล้องกับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามกฎหมายฉบับเดิมไม่ขาดความต่อเนื่องหรือเสียไป สมควรกำหนดข้อยกเว้นเพื่อรongรับให้การดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงมีผลต่อไป โดยกำหนดเงื่อนไขการรongรับไว้ เช่น กำหนดให้การดำเนินการต่อไปต้องเป็นไปตามที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตตามกฎหมายฉบับใหม่กำหนด หรือต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับใหม่

แบบที่ 4 รับรองสิทธิของบุคคลตามกฎหมายฉบับเดิม

โดยกำหนดให้ผู้ที่มีสิทธิอยู่ก่อนวันที่กฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับ ให้มีสิทธิตามกฎหมายฉบับใหม่

แบบที่ 5 รongรับค่าตอบแทนที่ผู้ใดเคยได้รับอยู่แล้วตามกฎหมายฉบับเดิม

เมื่อกฎหมายฉบับใหม่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมแล้ว หากมีการโอนพนักงานหรือลูกจ้างจากหน่วยงานหรือองค์กรดังกล่าวไปเป็นของหน่วยงานหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ ก็จำเป็นต้องรongรับสิทธิประโยชน์ของผู้ที่ต้องโอนไปเป็นพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดให้ผู้นั้นยังคงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนเท่าที่ได้รับจากหน่วยงานหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิม

แบบที่ 6 รongรับค่าตอบแทนของบุคคล

เนื่องจากบุคคลนั้นเคยรับราชการแต่ได้ลาออกจากราชการไปแล้ว ต่อมาภายหลังได้ขอกลับเข้ารับราชการใหม่ในระดับและอันดับที่เคยได้รับอยู่เดิม เมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับทำให้ค่าตอบแทนในระดับและอันดับนั้นเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น เพื่อรองรับสิทธิหรือประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว สมควรปรับระดับและอันดับที่บุคคลดังกล่าวเคยได้รับให้เท่ากับระดับและอันดับที่เป็นอยู่ในอัตราปัจจุบันตามกฎหมายฉบับใหม่

แบบที่ 7 รongรับบุคคลซึ่งเป็นพนักงานของหน่วยงาน

เพื่อให้พนักงานของหน่วยงานดำรงตำแหน่งต่อไปได้อีกระยะหนึ่ง ภายหลังจากที่กฎหมายฉบับใหม่กำหนดคุณสมบัติในเรื่องอายุสูงสุดของผู้ปฏิบัติงานขึ้นใหม่ ดังนั้น สมควรรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว เพื่อมิให้ได้รับผลกระทบจากการตรากฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดให้ผู้อายุครบตามที่กำหนดหรืออายุใกล้เคียงที่จะครบกำหนดเมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับ ให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้มีเวลาในการเตรียมตัวรับผลกระทบจากการที่กฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับ

กลุ่มที่ 3 บทเฉพาะกาลรองรับกฎหมายลำดับรอง

เป็นกลุ่มที่ช่วยให้การปฏิบัติการตามกฎหมายฉบับใหม่สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องไม่ติดขัด โดยกำหนดให้นำรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายลำดับรองที่ออกตามกฎหมายฉบับเดิมมาใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายใหม่ จนกว่าจะมีกฎหมายลำดับรองตามกฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาที่กำหนดนับแต่วันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ

กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ มีรูปแบบการเขียน 16 รูปแบบดังนี้

แบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ

โดยหลักเมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับแล้วการใด ๆ ที่กฎหมายฉบับใหม่กำหนดไว้จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับใหม่นั้น แต่ในบางครั้งใน ระยะเริ่มต้นหากนำกฎหมายฉบับใหม่กำหนดมาใช้บังคับแล้วอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ ดังนั้น เพื่อให้ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านระหว่างกฎหมายฉบับเก่าและกฎหมายฉบับใหม่จำเป็นต้อง ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ เพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

แบบที่ 2 กำหนดการสิ้นสุดลงของการใช้บังคับของบทบัญญัติใหม่ โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือเงื่อนไขไว้ เนื่องจากหมดความจำเป็น

แบบที่ 3 กำหนดระยะเวลาในการชะลอการใช้บังคับของบทบัญญัติใหม่ บางมาตราเมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับ เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ได้

แบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่

แบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ

เมื่อกฎหมายฉบับเดิมถูกยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมย่อมทำให้การดำเนินการกฎหมายฉบับเดิมดังกล่าวสิ้นสุดลงด้วย เพื่อมิให้การดำเนินการที่ค้างอยู่ดังกล่าวต้องเริ่มต้นใหม่หรือต้องหยุดชะงักลง จึงจำเป็นต้องกำหนดบทเฉพาะกาลในเรื่องนี้เพื่อรองรับให้การดำเนินการดังกล่าวยังคงสามารถปฏิบัติต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จหรือถึงที่สุด

แบบที่ 6 รองรับการกระทำความผิดและการลงโทษให้มีอยู่ต่อไป

มีหลักกฎหมายอาญาว่า หากกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังมีผลให้การกระทำที่เคยกำหนดเป็นความผิดนั้นไม่เป็นความผิดอีกต่อไป ผู้ที่กระทำความผิดนั้นย่อมพ้นจากความผิดนั้นหรือถือว่าไม่เคยถูกพิพากษาว่าได้กระทำความผิดมาก่อน หรือหากรับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง หรือถ้าหากกฎหมายฉบับใหม่กำหนดโทษไว้ต่างหากจากกฎหมายฉบับเดิม การลงโทษจะต้องอาศัยกฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ดังนั้น ถ้ากฎหมายฉบับใหม่ยังคงประสงค์ที่จะให้การกระทำนั้นยังเป็นความผิด ก็ต้องมีบทเฉพาะกาลในกฎหมายใหม่กำหนดให้การกระทำนั้นยังคงเป็นความผิดและต้องรับโทษต่อไปด้วย

แบบที่ 7 รองรับการดำเนินการลงโทษทางวินัย

เป็นกรณีที่มีการดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายฉบับเดิม ยังไม่แล้วเสร็จต่อมามีการออกกฎหมายฉบับใหม่กำหนดขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยที่แตกต่างจากกฎหมายฉบับเดิม ปัญหาเกิดขึ้นว่าขั้นตอนในการดำเนินการทางวินัยต่อไปภายหลังจากที่กฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับแล้วจะใช้กฎหมายฉบับใด สามารถแยกได้เป็น 4 กรณีคือ

กรณีทีหนึ่ง กรณีที่ไม่ต้องสอบสวน ให้พิจารณาตามกฎหมายฉบับใหม่แล้วส่งลงโทษตามกฎหมายฉบับเดิมที่เป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดวินัยนั้น

กรณีที่สอง กรณีที่จะต้องสอบสวนแต่ยังมิได้สอบสวน ให้
 สั่งสอบสวนและพิจารณาตามกฎหมายฉบับใหม่ ถ้าพบว่ามีกรณีกระทำความผิดวินัย ให้ส่งลงโทษตาม
 กฎหมายฉบับเดิมที่เป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดวินัยนั้น

กรณีที่สาม กรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งให้สอบสวนโดย
 ถูกต้องตามกฎหมายฉบับเดิมที่เป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดวินัยนั้น แต่ยังไม่สอบสวนไม่
 เสร็จ ให้ผู้มีอำนาจสอบสวนตามกฎหมายเดิมดำเนินการสอบสวนตามกฎหมายฉบับเดิมนั้นต่อไปจน
 แล้วเสร็จและให้พิจารณาตามกฎหมายฉบับใหม่ ถ้าพบว่ามีกรณีกระทำความผิดวินัยให้ส่งลงโทษตาม
 กฎหมายฉบับเดิมที่ใช้อยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิดวินัยนั้น

กรณีที่สี่ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเดิมได้สั่งให้สอบสวนและ
 ได้สอบสวนและพิจารณาโดยถูกต้องตามกฎหมายฉบับเดิมที่ใช้อยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิดวินัย
 นั้นเสร็จแล้วให้การสอบสวนและพิจารณานั้นเป็นอันใช้ได้ และให้นำผลการสอบสวนและพิจารณานั้น
 มาใช้ลงโทษตามกฎหมายฉบับเดิมที่ใช้อยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิดวินัยนั้น

แบบที่ 8 รองรับอำนาจรัฐมนตรีในการขยายระยะเวลาที่กำหนดในบท
 เฉพาะกาลตามกฎหมายฉบับใหม่ออกไปอีกได้

แบบที่ 9 รองรับอำนาจศาลและเขตอำนาจศาล

(1) กรณีกฎหมายฉบับหนึ่งอ้างถึงศาลพิเศษแต่ศาลพิเศษ
 ดังกล่าวยังมิได้จัดตั้งขึ้นเป็นกรณีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของศาลพิเศษ ซึ่งมีใ
 อำนาจของศาลยุติธรรม แต่ศาลพิเศษนั้นยังไม่มีกฎหมายจัดตั้งจึงทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีในศาล
 พิเศษดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้องรองรับให้ศาลยุติธรรมดำเนินคดีแทนศาลพิเศษไปก่อน

(2) กรณีที่มีกฎหมายจัดตั้งศาลแล้วแต่ศาลนั้นยังไม่ได้เปิด
 ทำการซึ่งเป็นกรณีที่มีกฎหมายจัดตั้งศาลกำหนดเขตอำนาจศาลแล้วแต่ศาลนั้นยังไม่ได้เปิดทำการซึ่งทำ
 ให้คู่กรณีไม่สามารถนำข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในเขตศาลนั้นไปฟ้องร้องยังศาลนั้นหรือศาลอื่นได้ จึง
 จำเป็นต้องรองรับให้ศาลที่เคยมีเขตอำนาจก่อนที่กฎหมายจัดตั้งศาลฉบับใหม่มีผลใช้บังคับ มีเขต
 อำนาจครอบคลุมถึงเขตอำนาจของศาลที่มีกฎหมายจัดตั้งแล้วแต่ยังไม่เปิดทำการนั้นด้วย เพื่อให้ศาล
 ที่เคยมีเขตอำนาจทำหน้าที่ในการพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแทน

(3) กรณีที่คดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลที่เคยมีอำนาจหรือเขต
 อำนาจ

เป็นกรณีที่มีการจัดตั้งที่ทำการศาลใหม่และมีคดีที่อยู่ใน
 อำนาจและเขตอำนาจตามกฎหมายที่จัดตั้งศาลนั้นค้างพิจารณาอยู่ที่ศาลที่เคยมีอำนาจหรือเขต

อำนาจเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ จึงจำเป็นต้องกำหนดให้คดีที่ค้างการพิจารณาอยู่ในศาลใดก็ให้คดีนั้นได้รับการพิจารณาในศาลนั้นต่อไปจนเสร็จสิ้น

แบบที่ 10 รองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้

แบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ

แบบที่ 12 ยกเว้นการรับโทษในช่วงที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ เนื่องจากหลักการที่กำหนดในกฎหมายฉบับใหม่แตกต่างจากหลักการในกฎหมายฉบับเดิม ซึ่งอาจกระทบกับผู้ซึ่งดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่จะเป็นความผิดและรับโทษตามกฎหมายฉบับใหม่ ได้ เพื่อมิให้ผู้ซึ่งต้องได้รับผลกระทบจากหลักการของกฎหมายฉบับใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องยกเว้นการรับโทษในความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับใหม่

แบบที่ 13 รองรับให้สิ่งที่จะต้องเสียภาษีตามกฎหมายฉบับเดิมไว้แล้ว เมื่อกฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับให้ได้รับยกเว้นการเสียภาษีตามกฎหมายฉบับใหม่จนกว่าจะหมดเวลาที่ได้เสียภาษีไว้แล้ว ทั้งนี้ เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ผู้ที่เคยเสียภาษีตามกฎหมายฉบับเดิมไว้แล้ว

แบบที่ 14 รองรับให้บุคคลที่ได้เสียภาษีตามกฎหมายฉบับเดิมไว้เกินให้มีสิทธิได้รับคืนภาษีส่วนที่ชำระไว้เกินเมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับ เพราะภาษีในส่วนที่ชำระไว้เกินนั้นรัฐไม่สามารถมีสิทธิใด ๆ ที่จะยึดถือภาษีดังกล่าวไว้ แม้อันตรัฐจะได้ตรากฎหมายฉบับใหม่ขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายฉบับเดิมแล้วก็ตาม แต่สิทธิในตัวภาษีที่ชำระไว้เกินยังคงเป็นของผู้เสียภาษีอยู่ ดังนั้น เพื่อมิให้ผู้เสียภาษีที่ชำระภาษีตามกฎหมายฉบับเดิมไว้เกินต้องเสียสิทธิในภาษีส่วนที่เกินนั้น จึงจำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาล

แบบที่ 15 รองรับคำสั่งทางปกครองที่ได้ออกไว้ก่อนวันที่กฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับให้คงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองนั้น

แบบที่ 16 รองรับการแบ่งส่วนราชการในวาระเริ่มแรกซึ่งรูปแบบนี้ มักจะใช้กับการแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้ง รวมหรือยุบเลิก บัณฑิตวิทยาลัย คณะ วิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งกฎหมายจัดตั้งมหาวิทยาลัยจะกำหนดให้การแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือ

กฎหมายลำดับรองประเภทอื่น แต่เนื่องจากในวาระเริ่มแรกของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยยังไม่สามารถออกกฎหมายลำดับรองได้ทัน เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยที่จะจัดตั้งดังกล่าว กฎหมายฉบับใหม่มักจะกำหนดให้มหาวิทยาลัยในวาระเริ่มแรกมีส่วนราชการต่าง ๆ ก่อนเพื่อให้มีหน่วยงานภายในขึ้นทันที โดยไม่ต้องรอให้มีการออกกฎหมายลำดับรองเพราะจะทำให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยต้องล่าช้าออกไป

2.4 การบังคับใช้กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมาย ผู้ใช้กฎหมายจะต้องพิจารณาว่ากฎหมายใช้บังคับกับบุคคลใด ใช้บังคับที่ไหน เมื่อไหร่ เมื่อประกาศใช้กฎหมายแล้วจะต้องกำหนดวันใช้บังคับตั้งแต่วันไหน เช่น บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือให้มีผลใช้บังคับทันทีในวันประกาศใช้

2.4.1 ความหมายของการบังคับใช้กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมายสามารถแยกพิจารณาได้ 2 คำ คือ การใช้บังคับ (Application) กับการบังคับใช้ (Enforcement) ซึ่งทั้ง 2 คำนี้มีความหมายแตกต่างกันกล่าวคือ¹²

ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การใช้บังคับ (Application) หมายถึง การนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริงในกรณีเฉพาะเรื่องซึ่งอาจมีผู้ใช้แตกต่างกัน”

ศาสตราจารย์ ดร. อมร จันทรสุมบุรณ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การนำตัวบทกฎหมายที่เป็นถ้อยคำที่อยู่ในหนังสือหรือที่อยู่ในราชกิจจานุเบกษามาใช้บังคับให้เกิดผลบังคับตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ๆ”

ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม ได้ให้ความหมายไว้ว่า “คำว่าใช้บังคับ คือ เริ่มเอามาใช้ก่อนหน้านั้นยังไม่ได้ใช้แต่บัดนี้จะเริ่มใช้แล้ว”

ส่วนคำว่า การบังคับใช้ (Enforcement) มีความหมายที่แตกต่างกับการใช้บังคับและการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากคำว่าบังคับแปลว่าเอามาทำให้ศักดิ์สิทธิ์ เอามาทำให้สมจริง เอามาทำให้เกิดความขลัง

อาจกล่าวได้ว่า “การใช้บังคับ” เป็นการกำหนดเวลาของกฎหมายที่ได้ตราไว้แล้วว่าจะมีผลนำมาใช้ได้เมื่อใด ส่วนคำว่า “การบังคับใช้” นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้บังคับโดยที่กฎหมายมิได้กำหนดเวลาว่าจะต้องใช้เมื่อใดขึ้นอยู่กับองค์การหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจใช้กฎหมายฉบับนั้น ๆ เมื่อใด

¹² พิพัฒน์ กิจเสถียรพงษ์, "การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก : ศึกษากรณีการใช้แรงงานเด็กในสถานประกอบกิจการประเภทร้านอาหารและสถานบริการน้ำมันในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 28-29.

นอกจากนี้ การพิจารณาถึงการบังคับใช้กฎหมายนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

- 1) เนื้อหาสาระของกฎหมายที่จะต้องครอบคลุมไปถึงวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายและมาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่กฎหมายนั้นจะนำมาใช้
- 2) องค์การหรือหน่วยงานของรัฐบาลที่บังคับใช้กฎหมายซึ่งการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นจะคำนึงถึงความเกี่ยวพันระหว่างองค์การในด้านการสอดประสานหรือความขัดแย้งตลอดจนความซ้ำซ้อนขององค์การหรือหน่วยงานหลักตามกฎหมายนั้น ๆ กับองค์การหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐบาลและของเอกชนในลักษณะของความมีสหสัมพันธ์ (Correlation) และปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกัน
- 3) มาตรการการลงโทษ (Sanction) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะความผิดที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้น

ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย เห็นว่าการที่กฎหมายต้องมีสภาพบังคับ เช่น การลงโทษย่อมเป็นการบังคับให้มนุษย์ต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยมนุษย์ย่อมกลัวที่จะรับผลร้ายหรือถูกลงโทษ สภาพบังคับนี้ในบางเรื่องกฎหมายกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายชำระค่าเสียหายในทางแพ่ง ในบางเรื่องก็กำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนรับโทษในทางอาญา การที่กฎหมายมีสภาพบังคับเช่นนี้ย่อมทำให้กฎหมายมีลักษณะแตกต่างกับศีลธรรมและศาสนา ในปัจจุบันนี้สภาพบังคับนี้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐที่จะปฏิบัติจัดทำแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งผิดกับสมัยโบราณที่ยอมให้เอกชนผู้เสียหายแก่คนผู้กระทำร้ายได้บ้างในบางกรณี¹³

ศาสตราจารย์ ดร. บรรเจิด สิงคะเนติ เห็นว่าสภาพบังคับทางกฎหมายมีทั้งสภาพบังคับทางปกครองและสภาพบังคับตามกฎหมายเอกชน สภาพบังคับทางปกครองโดยที่ฝ่ายปกครองดำเนินการกระทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นการที่ฝ่ายปกครองออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหากผู้มีหน้าที่ตามคำสั่งทางปกครองไม่ดำเนินการดังกล่าว ฝ่ายปกครองจึงมีเอกสิทธิ์ที่จะบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองได้เอง โดยไม่ต้องไปอาศัยบารมีของศาล สภาพบังคับตามกฎหมายเอกชน ตามกฎหมายเอกชนโดยทั่วไปแล้วบุคคลย่อมอยู่ในสถานะที่เท่าเทียมกัน ดังนั้น กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายเอกชนหรือการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายเอกชน เอกชนไม่มีอำนาจที่จะบังคับให้การเป็นไปตามสิทธิหรือหน้าที่โดยอำนาจของตนเอง ด้วยเหตุนี้เอกชนจึงต้องนำคดีไปฟ้องศาลเพื่อให้องค์กรของรัฐทำหน้าที่ในการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายเอกชน¹⁴

¹³ จารุวรรณ เสงตระกุล และคณะทำงาน, คู่มือแบบร่างกฎหมาย, หน้า 37.

¹⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ, "สภาพบังคับตามกฎหมาย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 31 พฤษภาคม 2559. แหล่งที่มา: <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?ID=519>

ดร. วิชัช จีระแพทย์* เห็นว่า นับแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยและมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นฉบับแรกเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สภาพบังคับทางกฎหมายอันเกี่ยวกับการออกคำสั่งเรียกของคณะกรรมการสิทธิการ กลไกการทำงานของระบบคณะกรรมการสิทธิการของรัฐสภาในประเทศไทยนั้น กรรมการสิทธิการมีเพียงอำนาจในการออกคำสั่งเรียกเอาเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษา แต่คำสั่งเรียกดังกล่าวไม่มีผลบังคับในทางกฎหมาย กล่าวคือ หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีโทษในทางกฎหมายซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติในการทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหาร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 135 วรรคสอง ได้บัญญัติให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้และให้คำสั่งเรียกดังกล่าวมีผลบังคับตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเห็นด้วยให้มีการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับเพื่อทำให้คำสั่งเรียกเอกสารหรือบุคคลของคณะกรรมการมีสภาพบังคับในทางกฎหมาย¹⁵

ฮันส์ เคลเซน ได้อธิบายว่า การเกิดขึ้นและความมีอยู่ของปทัสถาน* กฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งเป็นปทัสถานเดียวกันกับปทัสถานกฎหมายอื่นทั่วไป ปทัสถานกฎหมายจารีตประเพณีมิใช่เกิดจากเจตจำนงของรัฐสภาหรือของบุคคลหรือองค์กรผู้มีอำนาจสร้างปทัสถานกฎหมาย แต่เกิดจากจารีตประเพณีซึ่งเป็นเงื่อนไขข้อเท็จจริงแห่งการเกิดขึ้นและความมีอยู่ของปทัสถานกฎหมายจารีตประเพณี ถ้ากล่าวโดยเฉพาะเจาะจงจารีตประเพณี คือ พฤติกรรมแห่งเจตจำนงของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ประพฤติปฏิบัติสอดคล้องต้องกันมาชั่วระยะเวลาแน่นอนระยะเวลาหนึ่งจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เป็นวิถีชีวิตของสังคมจนเกิดความสมบูรณ์และสภาพบังคับในตัวเอง¹⁶

* อธิปไตยการฝ่ายวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด

¹⁵ วิชัช จีระแพทย์, "สภาพบังคับทางกฎหมายอันเกี่ยวกับการออกคำสั่งเรียกของคณะกรรมการ," *จลนนิติ* 7, 2 (มีนาคม - เมษายน 2553): 3.

* ปทัสถาน ตามพจนานุกรมไทยหมายถึง บรรทัดฐาน, แบบอย่าง, แบบแผนที่ควรยึดถือเอาเป็นหลักปฏิบัติ

¹⁶ ดวงกมล เจริญรุทซ์, "สภาพบังคับของจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ : ศึกษากรณีประเทศอังกฤษและประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐศาสตร์, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 87.

2.4.2 ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย¹⁷

การนำกฎหมายไปใช้บังคับผู้ใช้กฎหมายจะต้องพิจารณาว่ากฎหมายใช้บังคับเมื่อใด กฎหมายใช้บังคับที่ไหนและกฎหมายใช้บังคับแก่บุคคลใด

2.4.2.1 กฎหมายใช้บังคับเมื่อใด

หลักมีว่าเมื่อได้ประกาศใช้กฎหมายแล้วกฎหมายจะระบุเวลาที่จะใช้บังคับกฎหมายนั้นไว้ โดยปกติพระราชบัญญัติจะใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสทราบข้อความของกฎหมายล่วงหน้าหนึ่งวัน แต่พระราชบัญญัติหรือกฎหมายอย่างอื่นอาจกำหนดวันใช้เป็นอย่างอื่นได้ เช่น ในกรณีรีบด่วนให้ใช้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือให้ใช้ย้อนหลังขึ้นไปหรือให้ใช้ในอนาคตโดยกำหนดวันใช้ไว้แน่นอนหรือกำหนดให้ใช้เมื่อระยะเวลาหนึ่งล่วงพ้นไป เช่น เมื่อพ้น 90 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดวันใช้บังคับก็ต้องเป็นไปตามหลักที่ว่า กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง หมายความว่า กฎหมายจะใช้บังคับแก่กรณีที่เกิดขึ้นในอนาคตนับตั้งแต่วันที่ประกาศใช้กฎหมายเป็นต้นไปเท่านั้นและกฎหมายจะไม่บังคับแก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าวันใช้บังคับแห่งกฎหมาย กรณีที่กฎหมายบัญญัติให้มีผลย้อนหลังจะต้องกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนโดยมีหลักว่าต้องระบุลงไว้ชัดเจนในกฎหมายนั้นว่าให้กฎหมายมีผลย้อนหลังและการบัญญัติให้ย้อนหลังนั้นต้องไม่แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ

วันเริ่มใช้บังคับกฎหมายในทางปฏิบัติได้กำหนดไว้ดังนี้ ในกรณีปกติพระราชบัญญัติ พระราชกำหนดและพระราชกฤษฎีกามักจะให้ใช้บังคับในวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป เพื่อจะให้ประชาชนทราบล่วงหน้าหนึ่งวันหลังจากวันประกาศเป็นอย่างน้อย ในกรณีรีบด่วนพระราชบัญญัติ พระราชกำหนดหรือพระราชกฤษฎีกาอาจกำหนดให้ใช้บังคับในวันและเวลาประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปได้ พระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นอาจกำหนดวันใช้บังคับลงไว้ในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นนั้นเป็นเวลาล่วงหน้าหลายๆ วัน เช่น เมื่อพ้น 60 วันนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติอาจกำหนดให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินั้นในวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่จะใช้พระราชบัญญัตินั้นจริงๆ ที่ใด เวลาใด ให้ประกาศในพระราชกฤษฎีกาอีกชั้นหนึ่งก็ได้

¹⁷ หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 18 แก้ไขและปรับปรุง (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 36, 43.

2.4.2.2 กฎหมายใช้บังคับที่ไหน

หลักมีว่ากฎหมายไทยย่อมใช้บังคับเฉพาะในราชอาณาจักร หมายความว่าให้ใช้บังคับแก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในราชอาณาจักรเป็นไปตามหลักดินแดนราชอาณาจักร หมายถึง พื้นดินในประเทศไทย รวมถึงแม่น้ำลำคลองในประเทศไทยด้วย ทะเลอันเป็นอ่าวไทยตามพระราชบัญญัติกำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทย พ.ศ. 2502 ทะเลอันห่างจากฝั่งที่ดินแดนของประเทศไทยไม่เกิน 12 ไมล์ทะเลพื้นอากาศเหนือพื้นดิน ทะเล เรือไทย มีข้อยกเว้นหลักดินแดนคือ พระราชบัญญัติอาจกำหนดให้ใช้พระราชบัญญัตินั้นบังคับแก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรได้ แต่จะต้องระบุไว้โดยเจาะจง มีกฎหมายที่ใช้บังคับแก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร มี 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481

2.4.2.3 กฎหมายใช้บังคับแก่บุคคลใด

ตามหลักดินแดน กฎหมายไทยย่อมใช้บังคับแก่บุคคลทุกคนที่อยู่ภายในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว แต่มีข้อยกเว้นอยู่ 2 สองประการ คือ การยกเว้นตามกฎหมายไทยซึ่งบัญญัติยกเว้นไม่ให้ใช้บังคับแก่บุคคลบางคนหรือบุคคลบางจำพวกและการยกเว้นตามกฎหมายระหว่างประเทศ กรณียกเว้นตามกฎหมายไทย ได้แก่ ยกเว้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแต่อยู่นอกกฎหมายอื่น พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะฟ้องร้องพระองค์ในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือจะกล่าวหาในทางใดๆ ไม่ได้ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี กรรมการและบุคคลที่ประธานสภาฯ อนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในสภาฯ ตลอดจนบุคคลผู้พิมพ์รายงานการประชุมตามคำสั่งของสภาฯ ย่อมมีเอกสิทธิ์ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องเป็นความผิดทางอาญาทางแพ่งหรือทางวินัยอย่างใดมิได้ ยกเว้นตามกฎหมายอื่นซึ่งระบุงเว้นบุคคลบางประเภทไว้ ส่วนกรณียกเว้นตามกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง ได้แก่ ประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ทูตและบริวาร บุคคลอื่นซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมืองในเอกสิทธิ์และความคุ้มกันไว้ กองทัพต่างประเทศที่เข้ามายึดครองราชอาณาจักร บุคคลที่มีกฎหมายพิเศษให้ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน เช่น บุคคลที่ทำงานในหน่วยงานขององค์การสหประชาชาติ

2.5 ทฤษฎีและหลักการทางมหาชนที่เกี่ยวกับบทเฉพาะกาล

การศึกษาทฤษฎีเพื่อที่จะได้เข้าใจและสามารถวิเคราะห์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีทางมหาชนเกี่ยวกับแนวคิดของความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญของฮันส์ เกลเซน ทฤษฎีบริสุทธิแห่งกฎหมาย ทฤษฎีสัญญาประชาคมของโทมัส ฮอบส์ ทฤษฎีสัญญาประชาคมของรูสโซ ทฤษฎีก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมืองของซีเอเยส์ สามารถนำมาใช้ในการทำการศึกษาวิจัยผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

2.5.1 แนวคิดและทฤษฎีอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ

อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญมีที่มาอย่างไร มีแนวคิดทางทฤษฎีอย่างไร อำนาจสถาปนาที่เข้าใจนั้นมีความหมายเดียวหรือหลายความหมายเป็นอำนาจอันหนึ่งอันเดียวรวมศูนย์อยู่ที่เดียวหรืออาจดำรงอยู่ในหลายแหล่งอย่างหลากหลาย อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญที่มีความชอบธรรมมาจากปวงชนหรือเป็นอำนาจที่มาจากกษัตริย์หรือหมู่คณะที่ถืออำนาจการปกครองและใครเป็นผู้แทนหรือผู้ทรงอำนาจที่ชอบธรรมโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีของสำนักฝรั่งเศส สำนักเยอรมันและนักวิชาการทางกฎหมายมหาชน

(1) แนวคิดและทฤษฎีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญแบบฝรั่งเศส

ในช่วงก่อนเกิดการปฏิวัติ ค.ศ. 1789 ซี เอ เยส์ (Sieyes) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสได้เขียนหนังสืออะไรคือฐานันดรที่สาม¹⁸ ได้อธิบายอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constituant) ไว้ว่า ประชาชนที่ผนึกกันเข้าเป็นสังคมการเมืองถึงขนาดที่มีเจตจำนงทางการเมืองของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานันดรที่สามหรือชนชั้นกลางที่มีเจตจำนงส่วนรวมร่วมกันเป็นผู้ถืออำนาจการปกครองแผ่นดิน ไม่ใช่พระราชินีไม่ใช่พระเจ้าหรือชนชั้นผู้ดี ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสถาปนากการปกครองหรือมีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ เมื่อก่อตั้งอำนาจการปกครองแผ่นดินขึ้นแล้วจึงใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือแบบแผนที่ตั้งขึ้นนั้นไปก่อตั้งสถาบันผู้ใช้อำนาจการปกครองต่อไปอีกชั้นหนึ่ง อำนาจที่ตั้งขึ้น ได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ เป็นอภายใต้รัฐธรรมนูญ เรียกว่าอำนาจตามรัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constitué) อำนาจนี้ในสมัยรัชกาลที่ 5 เรียกกันว่า “อำนาจตั้งแผ่นดิน” ซึ่งตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ได้อธิบายไว้ว่าเป็นไปโดยผลของความตกลงในระหว่างหมู่มหาชนตามหลัก “เอนกชนนิกรสโมสรรสมมติ”

¹⁸ Sieyes Qu'est-ce que le Tiers état?, Roberto Zapperi (ed.), Geneva 1970 อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ ปรกติ, 60 ปี ความมุ่งมั่นของคน ตัวตนของอาจารย์วรพจน์ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2557), หน้า 149-150.

ประชาชนที่ผนึกรวมกันเป็นชาติถือว่าเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยนั้นอยู่นอกและอยู่เหนือรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ที่มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญจึงไม่ต้องผูกพันตามรัฐธรรมนูญและมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญได้โดยมอบหมายอำนาจแก่ผู้แทนของชาติหรือผู้แทนราษฎรโดยถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ประชาชนที่ผนึกรวมกันเป็นชาติไม่สามารถทำอะไรได้ตามอำเภอใจเพราะยังต้องผูกพันตามหลักกฎหมายธรรมชาติหรือหลักแห่งความเป็นธรรม¹⁹ ประชาชนแต่ละคนย่อมได้รับความคุ้มครองและอยู่ใต้บังคับของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นของประชาชน²⁰ มักเป็นข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการล้มล้างระบอบการปกครองเดิมซึ่งระบอบการปกครองเดิมของฝรั่งเศสตั้งอยู่บนรัฐธรรมนูญในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช การที่สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาสამัญที่สร้างขึ้นในระบอบนี้จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองไปเป็นอย่างอื่น ย่อมไม่อาจอ้างอำนาจหรือความชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้ ดังนั้นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองหรือการแก้ไขยกเลิกรัฐธรรมนูญเดิมของฝรั่งเศส จึงต้องอาศัยอำนาจใหม่จากภายนอกระบอบเดิม อำนาจใหม่นั้นก็คือ อำนาจของปวงชนหรืออำนาจของประชาชนส่วนรวมหรือของชาติ ในทัศนะของซี เอ เยส์ ปวงชน คือ ชั้นสามัญชน ชั้นกลางหรือเรียกกันว่า ฐานันดรที่สาม

สามัญชน ชั้นกลางของฝรั่งเศสได้อ้างความชอบธรรมร่วมกันทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองของฝรั่งเศส โดยยกเลิกระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งกษัตริย์อยู่เหนือกฎหมายมาเป็นระบอบกษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญหรือที่เรียกว่า Constitutional Monarchy ใน ปี ค.ศ. 1789 โดยถือว่ากษัตริย์ผูกพันตามรัฐธรรมนูญที่สร้างขึ้นใหม่ด้วยอำนาจปฏิวัติมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่เมื่อ ค.ศ. 1791 โดยวางหลักไว้ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน รัฐสภาใช้อำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญในรายละเอียดปลีกย่อย (révision) ส่วนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ (changement) นั้นอำนาจเป็นของปวงชนหรือชาติจึงไม่ใช่อำนาจของรัฐสภา ต่อมาในปี ค.ศ. 1792 ได้มีการเสนอให้ถอดถอนพระมหากษัตริย์ออกจากฐานะประมุขแห่งรัฐ การจะถอดถอนได้นั้นจะต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญก่อน แต่เนื่องจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญในสาระสำคัญไม่ใช่อำนาจของรัฐสภาแต่เป็นอำนาจของปวงชน ประธานรัฐสภาในขณะนั้นจึงสั่งให้ผู้เสนอระงับการเสนอไว้ก่อน ผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากเห็นด้วยกับผู้เสนอจึงเรียกร้องให้ประธานรัฐสภาเพิกถอนคำสั่งระงับข้อเสนอ นั้นเสียแล้วดำเนินการให้มีการ

¹⁹ Sieyes, Qu'est-ce que le Tiers état?, Roberto Zapperi (ed.), Geneva 1970, p.180 : "La nation existe avant tout, elle est l'origine de tout. Sa volonté est toujours léqale, elle est la loi elle-même. Avant elle etau-dessus d'elle il n'ya a que le droit naturel." อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ ปรกติ, 60 ปี ความมุ่งมั่นของคน ตัวตนของอาจารย์วรพจน์, หน้า 150.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 150-154.

แก้ไขรัฐธรรมนูญต่อไปโดยกล่าวหาว่ากษัตริย์ทรงเป็นกบฏในฐานะที่ทรงซักศึกเข้าบ้านได้ถอดถอน กษัตริย์ฝรั่งเศสออกจากตำแหน่ง จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ใช้อำนาจ สถาปนารัฐธรรมนูญ ตรารัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชน ได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแบบมี กษัตริย์เป็นประมุขมาเป็นระบอบสาธารณรัฐในปี ค.ศ. 1793

(2) ความเห็นของนักวิชาการ

ศาสตราจารย์ จอร์จ บูริโต กล่าวไว้ว่า อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constituant)²¹ เป็นอำนาจเริ่มแรก (Pouvoir Initial) เพราะไม่มีอำนาจใดอยู่เหนืออำนาจนี้เป็น อำนาจอิสระเต็มที่ (Pouvoir Autonomé) ในการที่จะวางกฎเกณฑ์อย่างไรก็ได้และเป็นอำนาจที่ ปราศจากเงื่อนไขและข้อจำกัด (Pouvoir Inconditionné) อำนาจนี้เป็นอำนาจที่ก่อตั้งระบบ การเมืองและกฎหมาย

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายอำนาจในการให้รัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constituant) หมายถึง อำนาจของบุคคลหรือคณะบุคคลที่อยู่ในฐานะที่ตัดสินใจเรื่องความเป็นอยู่ ในทางการเมืองของตนเองได้ ทั้งนี้ หมายความว่าผู้ใดมีอำนาจอันสูงสุดและแท้จริงในรัฐในขณะใด ขณะหนึ่ง ผู้นั้นก็มีอำนาจที่จะให้รัฐธรรมนูญได้²² ผู้มีอำนาจให้รัฐธรรมนูญได้แก่พระผู้เป็นเจ้าในสมัย กลางเพราะถือว่าอำนาจทั้งหลายย่อมมาจากพระผู้เป็นเจ้า ในระหว่างที่มีการปฏิวัติฝรั่งเศส ผู้มี อำนาจให้รัฐธรรมนูญ คือ ประชาชาติ (Nation) เป็นกรณีที่ราษฎรตัดสินใจในความเป็นอยู่ในการ การเมืองของตนเอง ต้องถือว่าอำนาจทั้งหลายย่อมมาจากราษฎรหรือพระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจ ให้รัฐธรรมนูญหรือผู้ที่มีอำนาจให้รัฐธรรมนูญอาจเป็นฝ่ายข้างน้อยในประเทศก็ได้

ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม ให้ความหมายของอำนาจสูงสุดในการก่อตั้ง องค์การทางการเมืองหรืออำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญว่า อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญหมายถึง²³ อำนาจ ทางการเมืองของคณะบุคคลหรือบุคคลที่อยู่ในฐานะบันดาลให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นได้สำเร็จซึ่งหมายถึง รัฐสภาธิปไตย หรือผู้อยู่ในสถานะอย่างรัฐสภาธิปไตย

ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ได้อธิบายความหมายไว้ว่า อำนาจสูงสุด ในการก่อตั้งองค์การทางการเมือง (Pouvoir Constituant) หรืออำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็น กฎเกณฑ์ที่ก่อตั้งระบบกฎหมายขึ้นทั้งระบบโดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดถึงองค์กรที่ใช้อำนาจทาง การเมืองในการปกครองรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดรับรองและ

²¹ บวรศักดิ์ อวรรณโณ, กฎหมายมหาชน : วิวัฒนาการทางปรัชญาลักษณะกฎหมายมหาชนยุคต่าง ๆ เล่มที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537), หน้า.

²² หยุด แสงอุทัย, หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 69-70.

²³ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2530), หน้า 46.

คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงส่งผลให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือกฎหมายทั้งหลายที่รัฐธรรมนูญสร้างขึ้น²⁴ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด กฎหมายที่ออกตามอำนาจแห่งรัฐธรรมนูญหรือมีลำดับศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญไม่สามารถขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้

2.5.2 ผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ

ผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญหรือผู้มีอำนาจจัดตั้งองค์กรสูงสุด (Le sujet du pouvoir constituant) เป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์สูงสุดทางการเมืองในแต่ละกรณีจะแสดงถึงการปกครองในระบอบที่แตกต่างกันออกไป ในยุคสมัยกลางพระเจ้าเป็นผู้มีอำนาจจัดตั้งองค์กรสูงสุด (Dieu a une potestas constituents) ตามหลักที่ว่า อำนาจทุกอย่างและเป็นของพระเจ้า (Tout pouvoir vient de Dieu) ซึ่งเป็นไปตามคตินิยมสิทธิเทวสิทธิ์ อำนาจในการจัดตั้งองค์กรสูงสุดเป็นของพระเจ้า²⁵ ต่อมาแนวคิดต่อต้านอำนาจของศาสนจักรจนนำมาสู่การสถาปนาอำนาจของกษัตริย์มีอำนาจสูงสุดตามการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อมีการต่อต้านอำนาจกษัตริย์จึงเกิดแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญในฐานะเป็นรัฐอธิปไตยหรือเจ้าของอำนาจอธิปไตยดังนี้²⁶

(1) ประมุขของรัฐ

ประมุขของรัฐที่มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด ดังนั้น กษัตริย์จึงมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของพระมหากษัตริย์เพียงฝ่ายเดียว ทรงยอมจำกัดอำนาจของพระองค์โดยจัดให้มีสภานิติบัญญัติขึ้นทรงยอมรับในสิทธิเสรีภาพบางประการของราษฎร การจัดให้มีรัฐธรรมนูญทำนองนี้ยังไม่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ยังถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจเหนือราษฎรอยู่ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นฉบับแรกลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1889 และได้ยกเลิกเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐธรรมนูญสมาพันธ์เยอรมันเมื่อ ค.ศ. 1815 รัฐธรรมนูญของประเทศเอธิโอเปีย ค.ศ. 1931 และรัฐธรรมนูญของประเทศโมนาโคลงวันที่ 5 มกราคม ค.ศ. 1911 สำหรับประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้จัดรูปการปกครองใหม่ ที่เรียกว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับสมเด็จกรมพระยา

²⁴ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2556), หน้า 143.

²⁵ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วย รัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2555), หน้า 117.

²⁶ พรชัย เลื่อนฉวี, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554), หน้า 32-37.

เทววงศ์ยุโรปการ เมื่อครั้งทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศแต่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้วิวัฒนาการมากนัก²⁷ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงมีพระราชดำริริเริ่มให้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้น 2 ฉบับ นับว่าเป็นครั้งแรกที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ดำริที่จะให้มีการปกครองแบบพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ร่างฉบับแรกร่างโดยพระยาภิรมย์ภักดี (ดร. ฟรานซิส บี. แซร์) เมื่อปี พ.ศ. 2467 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่สอง ร่างโดยนายเรย์มอนด์ บี. สตีเวนส์ และพระยาศรัวิศาลวาจาในปี พ.ศ. 2474 แต่คณะอภิรัฐมนตรีสภาในเวลานั้นไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ ดังนั้น ร่างรัฐธรรมนูญฉบับรัชกาลที่ 7 ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2474

(2) ผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหาร

เมื่อคณะผู้ก่อการปฏิวัติกระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือคณะรัฐประหารกระทำการยึดอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินเป็นผลสำเร็จ คณะผู้ก่อการปฏิวัติหรือคณะรัฐประหารถือว่าอยู่ในฐานะรัฐประหาร เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในรัฐจึงเป็นผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ²⁸ จะเห็นได้ว่าการจัดให้มีรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการดังกล่าวเป็นไปโดยพลการและใช้กำลังบังคับมิได้เป็นไปด้วยความร่วมมือหรือสมัครใจของผู้ทรงอำนาจเดิมแต่อย่างใด

(3) ราษฎร

ราษฎรร่วมกันก่อการปฏิวัติสามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองได้เป็นผลสำเร็จ ราษฎรจึงอยู่ในฐานะรัฐประหาร การจัดให้มีรัฐธรรมนูญจึงต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของราษฎรหรือตัวแทนของราษฎร²⁹ เช่น รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1789 เป็นผลมาจากที่ราษฎรชาวอเมริกันร่วมทำสงครามปลดแอกจากอังกฤษจนสามารถประกาศอิสรภาพและจัดตั้งประเทศขึ้นใหม่ รัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 เป็นผลมาจากการที่ราษฎรชาวฝรั่งเศสร่วมกันก่อการปฏิวัติยึดอำนาจจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และรัฐธรรมนูญของรัสเซีย ค.ศ. 1918 เป็นผลมาจากการที่ราษฎรชาวรัสเซียร่วมกันก่อการปฏิวัติยึดอำนาจจากพระเจ้าซาร์นิโคลัส

²⁷ ประยูท สิริพิพันธุ์, ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง, (พระนคร: สยามการพิมพ์, 2514), หน้า 137. อ้างถึงใน พรชัย เลื่อนฉวี, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง, หน้า 34.

²⁸ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2557), หน้า 14.

²⁹ เรื่องเดียวกัน

(4) ประมุขของรัฐและราชกรหรือคณะบุคคลมีอำนาจร่วมกัน

การจัดให้มีรัฐธรรมนูญในลักษณะนี้เป็นการตกลงยินยอมระหว่างกษัตริย์กับราชกรหรือคณะบุคคลร่วมกันจัดให้มีรัฐธรรมนูญในนามของราชกร รัฐธรรมนูญลักษณะนี้เป็นประชาธิปไตยค่อนข้างมาก ตามปกติมักเกิดจากกรณีที่อยู่ก่อนการปฏิวัติหรือรัฐประหารยึดอำนาจจากประมุขของรัฐเป็นผลสำเร็จ แต่ทว่ายังเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการมีกษัตริย์ดำรงสถานะประมุขแห่งรัฐต่อไปเพื่อความเจริญและความสงบสุขของประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องประนีประนอมกับกษัตริย์ยินยอมให้กษัตริย์ดำรงสถานะแต่ถูกจำกัดพระราชอำนาจของพระองค์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ³⁰ เช่น มหาบัตรแมกนาคาต้า (Magna Carta) ค.ศ. 1830 เกิดจากพระเจ้าจอห์นแห่งอังกฤษตกลงกับขุนนางและราชกร รัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส ค.ศ. 1830 เกิดจากเจ้าชายหลุยส์ฟิลิปป์ดยุกแห่งออร์เลอองส์ได้รับการทูลเชิญให้ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์แทนตำแหน่งที่ว่างลงโดยมีเงื่อนไขว่าเจ้าชายหลุยส์ฟิลิปป์จะขึ้นครองราชย์ได้ก็ต่อเมื่อได้รับรองรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต่อมาก็ได้ทรงกระทำสัตย์ปฏิญาณต่อรัฐสภาและประกาศพระองค์ขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งประเทศฝรั่งเศส รัฐธรรมนูญบัลแกเลีย ค.ศ. 1869 สำหรับประเทศไทยถือเป็นประเพณีทางการเมืองตลอดมาว่าไม่จะมีการปฏิวัติหรือรัฐประหารเกิดขึ้นครั้งใด การตรารัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับใหม่จะต้องถือว่าเป็นความตกลงร่วมกันระหว่างประมุขของรัฐกับคณะผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารเสมอ เช่น พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 เมื่อพิจารณาข้อความในคำปรารภของรัฐธรรมนูญแล้วจะเห็นได้ว่าผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารมีเจตนาที่จะขอพระราชทานความเห็นชอบและขอประกาศใช้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ³¹ซึ่งพระมหากษัตริย์ก็ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยตามคำกราบบังคมทูลของผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหาร

(5) ผู้มีอำนาจจากองค์กรภายนอก

ผู้มีอำนาจที่จะจัดให้มีรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะการเปลี่ยนจากสภาพของอาณานิคมหรือเมืองขึ้นไปสู่ความเป็นเอกราช รัฐเจ้าอาณานิคมมักจะตกลงเป็นเงื่อนไขก่อนเสมอว่ารัฐได้อาณานิคมจะต้องจัดทำรัฐธรรมนูญและผ่านการรับรองของรัฐเจ้าอาณานิคมแล้ว เช่น อังกฤษให้เอกราชคืนแก่มาเลเซียในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2500) และสิงคโปร์ในปี ค.ศ. 1963 (พ.ศ. 2506)

กรณีผู้มีอำนาจจากองค์กรภายนอกจัดให้มีรัฐธรรมนูญ ได้แก่ กรณีของรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นฉบับปัจจุบัน ค.ศ. 1947 เมื่อกองทัพทหารฝ่ายสัมพันธมิตรโดยสหรัฐอเมริกาเข้ายึดครองญี่ปุ่น

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14-15.

³¹ พรชัย เลื่อนฉวี, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง, หน้า 36.

ผู้บัญชาการทหารในขณะนั้น คือ นายพลดักลาส แมกอาร์เธอร์ เสนอว่าญี่ปุ่นจะปลดการยึดครองและได้เอกราชโดยสมบูรณ์ต่อเมื่อได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการปกครองประเทศและเป็นที่พอใจแก่รัฐบาลของสหรัฐอเมริกา³² กรณีนี้ถือได้ว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกาอยู่ในฐานะผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญบางฉบับที่รัฐอาณานิคมได้จัดให้มีแก่รัฐอาณานิคมของตนตั้งแต่ก่อนจะมีเอกราชอย่างสมบูรณ์หลายปี เช่น รัฐธรรมนูญอินเดีย ค.ศ. 1943 ซึ่งต่อมาอินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1947 รัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1935 ซึ่งต่อมาฟิลิปปินส์ได้รับเอกราชจากสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1946 ประเทศอาณานิคมที่ได้รับเอกราชแล้วมักหาทางเปลี่ยนรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อแสดงให้เห็นว่าต้องการยุติและหลุดพ้นจากการปกครองหรือถูกรวบงำอย่างเด็ดขาดจากรัฐเจ้าอาณานิคม เช่น กรณีของประเทศฟิลิปปินส์ที่จัดทำรัฐธรรมนูญอีกฉบับขึ้นใหม่ตั้งแต่เมื่อคราวต่อรองเอกราชจากสหรัฐอเมริกา³³

2.5.3 ผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ

เมื่อมีการใช้อำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นก็จะต้องมีการจัดทำรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นตามมา โดยหลักทั่วไปผู้ที่มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญจะเกิดขึ้นในรูปแบบใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญว่าจะกำหนดให้มีอย่างไร บางกรณีผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ บางกรณีผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญได้มอบหมายอำนาจหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญให้กับบุคคลหรือองค์กรอื่นก็ได้ สามารถแยกผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญในรูปแบบต่าง ๆ ออกได้ดังนี้³⁴

(1) การจัดทำรัฐธรรมนูญโดยบุคคลคนเดียว

ในกรณีบุคคลคนเดียวจัดทำรัฐธรรมนูญมักเกิดขึ้นหลังจากการปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จโดยผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญเตรียมไว้ก่อนแล้วหรืออาจมอบหมายให้ผู้ใดผู้หนึ่งมาร่างให้ในภายหลังก็ได้ ร่างรัฐธรรมนูญประเภทนี้มักมีข้อความสั้น ๆ โดยมีความมุ่งหมายจะให้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญชั่วคราว

³² Robert E.Ward Japan's Political System (New Jersey : Prentic-hall, Inc., 1978) p.22. อ้างถึงใน วิชาญ เครื่องงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 82.

³³ ณัฐกร วิทิตานนท์, หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 99.

³⁴ กาญจนารัตน์ สิริโรจน์, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) เรื่อง การจัดทำและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2544), หน้า 8-9.

(2) การจัดทำรัฐธรรมนูญโดยคณะบุคคล

กรณีที่คณะบุคคลจัดทำรัฐธรรมนูญ ได้แก่ กรณีที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นยก ร่างและพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการอาจมีจำนวน 10 คน ถึง 20 คน โดยคัดเลือกจาก บุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ ประเทศที่เพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือได้รับเอกราชมา ใหม่มักจัดทำรัฐธรรมนูญในลักษณะนี้ เช่น การจัดทำรัฐธรรมนูญอินโดนีเซีย ค.ศ. 1944 (พ.ศ. 2487) การจัดทำรัฐธรรมนูญมาเลเซีย ค.ศ. 1957 (พ.ศ. 2500) หรือรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1947

(3) การจัดทำรัฐธรรมนูญโดยสภานิติบัญญัติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจ เมื่อเป็นองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญจึงถือว่าเป็นองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constitué) ในกรณีที่สภานิติบัญญัติเป็นผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญมักเป็น กรณีที่ต้องการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่เพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเก่าทั้งฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 เป็นรัฐธรรมนูญที่เกิดจากอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติ แห่งชาติตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 (มาตรา 6) สภานิติบัญญัติจะมีอำนาจ จัดทำรัฐธรรมนูญได้ก็ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้มีอำนาจจัดทำ ดังนั้น อำนาจในการจัดทำ รัฐธรรมนูญประเภทนี้จึงเป็นอำนาจที่อยู่ภายในขอบเขตของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

(4) การจัดทำรัฐธรรมนูญโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ

สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษให้ทำหน้าที่ในการร่าง รัฐธรรมนูญโดยอาจมาจากการแต่งตั้ง คัดเลือก หรือกำหนดให้มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน เมื่อ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะถูกยุบเลิกไปทันทีหรือโดยปริยาย เมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้ แต่อย่างไรก็ดีรัฐธรรมนูญใหม่ที่ประกาศใช้อาจกำหนดให้สภาร่าง รัฐธรรมนูญคงอยู่ต่อไปเพื่อทำหน้าที่สภานิติบัญญัติชั่วคราวจนกว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติ บัญญัติขึ้นใหม่³⁵ รัฐธรรมนูญบางฉบับได้มีการร่างบทบัญญัติมอบอำนาจให้สภาร่างรัฐธรรมนูญอำนาจ ในสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ กรณีเช่นนี้ถือได้ว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญ เป็นองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constitué) ประเทศไทยได้มีการบัญญัติ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับ เช่น ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักร

³⁵ ไพโรจน์ ชัยนาม, สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญภาค 1 ความนำทั่วไป, กรุงเทพฯ : โครงการตำราชุดตำราลำดับที่ 5 คณะกรรมการสัมมนาและวิจัย คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524 หน้า 77 อ้างถึงใน นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 18.

พ.ศ. 2502 มาตรา 6 หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2491 มาตรา 5 หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาตรา 3 แต่ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติมอบอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญให้กับสภาร่างรัฐธรรมนูญไว้โดยตรงแต่เป็นการตกลงร่วมกันของผู้แทนปวงชน กรณีเช่นนี้สภาร่างรัฐธรรมนูญจะเป็นองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจมาจากผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constituant) โดยตรง เช่น การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1789 ได้มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญที่เมืองฟิลาเดเฟียหรือในการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ. 1789 ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ³⁶

2.5.4 รูปแบบของการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ

รูปแบบของการจัดให้มีรัฐธรรมนูญของประเทศไทย³⁷ นั้นจะต้องทำการศึกษาดังแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 20 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาแล้ว 20 ฉบับ เป็นผลมาจากการเมืองการปกครองที่ขาดเสถียรภาพ มีการรัฐประหารยึดอำนาจอยู่บ่อยครั้งและคณะผู้ก่อการรัฐประหารก็จะใช้อำนาจในฐานะ “รัฐอธิปัตย์” ยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ใสขณะนั้นและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยมีองค์กรผู้จัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับดังนี้

ฉบับแรก พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 คณะกรรมการราษฎรทำการยกร่างและนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 (รัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับแรก) คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการราษฎรให้ความเห็นชอบและนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 เสนอเป็นญัตติให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและลงมติให้ความเห็นชอบและนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

³⁶ ขจรชัย ชัยพิพัฒนานันท์, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ : ศึกษากรณี มาตรา 291 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 20-21.

³⁷ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 51-55.

ฉบับที่ 4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 คณะรัฐประหารนำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 สภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวและนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 6 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 คณะรัฐประหารนำรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2475 มาใช้บังคับอีกครั้งโดยให้สภาผู้แทนราษฎรแก้ไขเพิ่มเติมแล้วจึงนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 7 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 คณะรัฐประหารนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 8 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 สภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติในฐานะรัฐสภาเป็นผู้จัดทำและนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 9 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 คณะรัฐประหารได้นำเอาธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 มาแก้ไขเพิ่มเติมและประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว

ฉบับที่ 10 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นโดยการนำเอารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 เป็นแนวทางในการยกร่างและให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วจึงนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 11 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินทำการยกร่างใหม่และนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 12 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520 คณะรัฐประหารนำร่างธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 13 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 คณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 14 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) นำร่างธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 15 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำการยกร่างและพิจารณาให้ความเห็นชอบและนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 16 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำและเสนอไปยังรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วจึงนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 17 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 18 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นโดยผ่านการลงประชามติเห็นชอบจากประชาชนแล้วประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

ฉบับที่ 19 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ (ชุดของนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธาน) จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ลงมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ฉบับที่ 20 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (ชุดนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธาน) จัดทำขึ้นโดยผ่านการลงประชามติเห็นชอบจากประชาชนแล้วประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่ารัฐธรรมนูญที่มาจากการปฏิวัติหรือรัฐประหารยึดอำนาจมีจำนวน 10 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 รัฐธรรมนูญที่มีที่มาจากขึ้นตามวิถีทางกฎหมายโดยมีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับมีจำนวน 10 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รูปแบบการจัดทำรัฐธรรมนูญ

หากจำแนกผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญของประเทศไทยทั้ง 20 ฉบับ อาจจำแนกการจัดทำรัฐธรรมนูญ³⁸ได้ดังนี้

(1) รูปแบบการจัดทำรัฐธรรมนูญโดยบุคคลหรือคณะบุคคล

การจัดทำรัฐธรรมนูญโดยบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นกรณีที่เกิดขึ้นมากที่สุดถึง 12 ฉบับ ตามประวัติศาสตร์ประเทศไทยมีการกระทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองหลายต่อหลายครั้ง แต่ทุกครั้งเมื่อยึดอำนาจการปกครองสำเร็จก็จะยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นและประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่ได้เตรียมไว้ ในส่วนของบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัดทำมักจะไม่ทราบถึงรายละเอียดที่ชัดเจนหรือมีกระบวนการในการร่างว่าใครเป็นผู้ร่าง ขั้นตอนในการร่างเป็นอย่างไร สาเหตุเพราะต้องการปกปิดจนกว่าจะกระทำการยึดอำนาจการปกครองสำเร็จหรือในบางกรณีเมื่อกระทำการยึดอำนาจเป็นผลสำเร็จก็ตัดสินใจนำรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ฉบับใดฉบับหนึ่งมาแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดบางประการแล้วประกาศใช้ กรณีดังกล่าวนี้ผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญซึ่งได้แก่คณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหาร จึงเป็นผู้จัดให้มีรัฐธรรมนูญ ในบางกรณีอาจมีกาจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการที่มีกระบวนการในการจัดตั้งเพิ่มมาบ้าง บุคคลที่เข้าร่วมเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญจะประกอบด้วยบุคคลจำนวนไม่มาก กระบวนการในการร่างรัฐธรรมนูญก็จะใช้เวลาไม่นานนักเพราะขั้นตอนและกระบวนการมีไม่มาก ผู้ร่างรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะผู้ก่อการรัฐประหาร รัฐธรรมนูญที่ได้รับการจัดทำด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519 ธรรมนูญการปกครอง

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56-63.

ราชอาณาจักร พ.ศ. 2520 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ธรรมนูญการปกครอง
ราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549

(2) รูปแบบการจัดทำรัฐธรรมนูญโดยสภานิติบัญญัติ

เนื่องจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมายอยู่แล้ว จึงให้
สภานิติบัญญัติทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็น
รูปแบบหนึ่งในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นโดยสภานิติบัญญัติ
ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534
สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 อาจจัดอยู่ในรูปแบบการจัดทำโดยสภานิติ
บัญญัตินี้ด้วยก็ได้เพราะว่ารัฐธรรมนูญได้รับการจัดทำขึ้นโดยสภานิติบัญญัติในฐานะเป็นสภาร่าง
รัฐธรรมนูญ

(3) รูปแบบการจัดทำรัฐธรรมนูญโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ

สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญเป็นการเฉพาะปฏิบัติหน้าที่ใน
ระยะเวลาที่กำหนดโดยมีคณะบุคคลที่ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นได้เมื่อมีการประกาศใช้
รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวและต้องการให้มีรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ประเทศไทยมีการจัดทำรัฐธรรมนูญ
ในรูปแบบสภาร่างรัฐธรรมนูญมาแล้วถึง 4 ครั้ง³⁹ คือ

สภาร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2491 คณะนายทหารนำโดย พลโทผิน ชุณหะวัณ
นาวาอากาศเอก กาจสงคราม พันเอกเผ่า ศรียานนท์ พันเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พันเอกถนอม กิตติขจร
พันโทประภาส จารุเสถียรและร้อยเอกสมบุรณ์ (ชาติชาย) ชุณหะวัณ ร่วมมกันก่อการรัฐประหารยึด
อำนาจจากรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 และใน
วันรุ่งขึ้นได้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 และได้ประกาศใช้
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490⁴⁰ ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 (ครั้งที่ 2) ได้มีการตราข้อบังคับว่าด้วยการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ

³⁹ คณิน บุญสุวรรณ, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ม เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, 2556), หน้า 180-181.

⁴⁰ สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมืองการปกครองไทย : พ.ศ. 1762-2500 (กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2549) หน้า 752 อ้างถึงใน นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางกรแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 58.

ถาวรโดยกำหนดให้มีการสมัครรับเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2491⁴¹ จึงมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2491 จำนวน 40 คน ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา 10 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 10 คน และจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญอีก 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คนดังนี้ 1. ผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน 2. ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงหรืออธิบดีหรือเทียบเท่า 3. ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี 4. ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าซึ่งกำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้น⁴² โดยมีเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศเป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ นายหยุด แสงอุทัย เป็นเลขาธิการ ได้ดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. 2492 เป็นผลสำเร็จ

สภาร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่คือ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 240 คน ประกอบด้วยสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง รัฐสภามีสภาเดียว คือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ทั้งในการร่างรัฐธรรมนูญและทำหน้าที่นิติบัญญัติไปด้วย⁴³ ไม่มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยมีพลเอกสุทธิ สุทธิสรการ เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ นายสมภพ โหตระกิตย์เป็นเลขาธิการคณะกรรมการฯ ดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดดังกล่าวนอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวมาแล้วยังมีอำนาจในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ⁴⁴ ที่ตนเองจัดทำขึ้นอีกด้วย

สภาร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2539 หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกันยายน พ.ศ. 2535 รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์มีนายชวน หลีกภัย เป็นรัฐมนตรีได้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 หลายครั้งแต่ก็ยังมีกรเรียกร้องจากประชาชนให้มีการปฏิรูปทางการเมืองและ

⁴¹ แฉมสุข นุมนนท์, สภาร่างรัฐธรรมนูญ : เส้นทางปฏิรูปการเมืองไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2545), หน้า 5.

⁴² คณิน บุญสุวรรณ, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 43, 180.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55, 180.

⁴⁴ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 56-63.

พัฒนาประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น รัฐบาลจึงจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) ขึ้น คณะกรรมการชุดดังกล่าวได้เสนอกรอบการปฏิรูปการเมืองไทยโดยมีข้อเสนอที่สำคัญ คือ เสนอให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 211 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 เนื่องจากเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ปัญหาทางการเมืองของประเทศได้จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งชาติขึ้น ต่อมารัฐบาลประชาธิปไตยประกาศยุบสภา รัฐบาลต่อมา คือ รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้มีการตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คปก.) ทำหน้าที่ในการศึกษาแนวทางปฏิรูปทางการเมืองและได้เสนอจัดตั้งคณะกรรมการการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้น⁴⁵ ต่อมาได้มีการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา 211 เพื่อเปิดทางให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ประชุมรัฐสภานั้นได้มีมติเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 กำหนดให้ม็อบจัดทำร่างรัฐธรรมนูญในรูปแบบของสภาร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวน 99 คน ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน (ขณะนั้นประเทศไทยมี 76 จังหวัด) ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์จำนวน 23 คน มีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับให้แล้วเสร็จภายในเวลา 240 วัน นับแต่วันที่สมาชิกครบจำนวน⁴⁶ โดยมีนายอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ และประธานคณะกรรมการพิจารณาการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับ⁴⁷ ได้ดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นผลสำเร็จ

สภาร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) มีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะได้ก่อการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ยึดอำนาจจากพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี โดยให้เหตุผลว่า รัฐบาลได้กระทำการทุจริตและใช้อำนาจทางการเมืองเข้าแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระต่าง ๆ ประกอบกับเกิดเหตุวุ่นวายทางการเมืองที่ไม่สามารถยุติลงได้ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) จึง

⁴⁵ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และชมพูนุท ตั้งถาวร, สภาร่างรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ : ประสบการณ์ต่างประเทศและประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2555), หน้า 110-112.

⁴⁶ คณิน บุญสุวรรณ, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 113-114, 180.

⁴⁷ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 61.

จำเป็นต้องทำการยึดอำนาจการปกครองและจัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อปฏิรูปการเมืองการปกครองของประเทศไทย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549⁴⁸ รัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับนี้บัญญัติให้แปลงคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวฉบับนี้ได้กำหนดให้มีสมาชิกแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากพรรคการเมืองทุกภาคส่วนจำนวนทั้งสิ้น 1,982 คน จากนั้นให้ลงมติคัดเลือกกันเองเหลือ 200 คน⁴⁹ แล้วคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ทำการคัดเลือกเหลือ 100 คน⁵⁰ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจะคัดเลือกกันเองให้เหลือจำนวน 25 คน และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติจะคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิอีก 10 คน รวมเป็น 35 คน⁵¹ เพื่อทำหน้าที่เป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญทำการร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน⁵² สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญพร้อมจัดให้มีการลงประชามติและได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

สภาปฏิรูปแห่งชาติในปีพ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ายึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศของนาวสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สิ้นสุดลงยกเว้นความในหมวด 2 โดยให้เหตุผลว่าได้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นในกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียงต่อเนื่องมาเป็นเวลานานจนลุกลามไปสู่แทบภูมิภาคของประเทศ ประชาชนแตกแยกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ขาดความสามัคคีและมีทัศนคติไม่เป็นมิตรต่อกัน เกิดความรุนแรง ใช้กำลังและอาวุธสงครามเข้าทำร้ายประหัตประหารกัน สวัสดิภาพและการดำรงชีวิตของประชาชนไม่เป็นปกติสุข การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองชะงักงัน กระทบต่อการใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหารและในทางตุลาการ การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผลนับเป็นวิกฤติการณ์ร้ายแรงที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน แม้รัฐจะแก้ไขปัญหาด้วยกลไกและมาตรการทางกฎหมาย เช่น นำกฎหมายที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในภาวะต่าง ๆ มาบังคับใช้ยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปและฝ่ายที่ไม่ได้เป็นคู่กรณี เช่น องค์กรธุรกิจ ภาคเอกชน องค์กรตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง กองทัพและวุฒิสภา

⁴⁸ คณิน บุญสุวรรณ, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 126.

⁴⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 22

⁵⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 23

⁵¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 25

⁵² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 29 บรรทัดหนึ่ง

ได้พยายามประสานให้มีการเจรจาปรองดองกันแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จกลับจะเกิดข้อขัดแย้งใหม่ในทางกฎหมายและการเมือง ในขณะที่ความขัดแย้งได้ขยายตัวกว้างขวางออกไปและมีแนวโน้มจะรุนแรงมากขึ้นจนถึงขั้นจลาจล อาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความสะดวกสบายของประชาชนผู้สุจริต กระทั่งการทำมาหากินและภาวะหนี้สินของเกษตรกรโดยเฉพาะชาวนา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การป้องกันปัญหาจากภัยธรรมชาติ ความเชื่อถือในอำนาจรัฐ ความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติและความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข⁵³ ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 รัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับนี้กำหนดให้จัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ จำนวน 250 คน⁵⁴ มีนายเทียนฉาย กีระนันทน์ เป็นประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติและให้ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 36 คน⁵⁵ โดยมีนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญจะต้องร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน 120 วัน ร่างรัฐธรรมนูญของกรรมาธิการชุดนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ ไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติโดยมีประเด็นสำคัญ คือ ที่มาของนายกรัฐมนตรีนอกจากเปิดให้คนนอกเป็นนายกรัฐมนตรีนอกจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและปรองดองแห่งชาติ (คปป.) ขอขยายเวลาออกไปอีก 5 ปีตามข้อเสนอของ ครม. ที่มาของ สว. สรรหาชุดแรกที่ยื่นให้ ครม. ชุดปัจจุบันเป็นคนตั้งคณะกรรมการสรรหา เพื่อสรรหา สว. ชุดแรกจำนวน 123 คน จากทั้งหมด 200 คน อีก 77 คนมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน เมื่อร่างรัฐธรรมนูญไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปทำให้สภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันสิ้นสุดลง⁵⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 กำหนดให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นผู้ตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 21 คน มีนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธานกรรมการร่าง รัฐธรรมนูญ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน 180 วัน ชุดของนายมีชัย ฤชุพันธ์ ได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำขอประชามติประชาชนในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559

2.5.5 หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ⁵⁷

หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับชั้นสูงสุดในระบบกฎหมายของรัฐ กฎหมายที่อยู่ในลำดับชั้นที่ต่ำ

⁵³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557

⁵⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 28

⁵⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 32

⁵⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 38

⁵⁷ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, หน้า 166-177.

กว่าจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ มีผลทำให้กฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญใช้บังคับไม่ได้ หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญมีเฉพาะในประเทศที่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรและมีกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรที่ทำได้ยากกว่ากฎหมายธรรมดา ประเทศที่มีรัฐธรรมนูญไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือรัฐธรรมนูญแบบจารีตประเพณีหรือมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรแต่กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมใช้วิธีการเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายธรรมดาจึงไม่มีหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ⁵⁸ เพราะกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญได้เสมอ หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 6 ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ และรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 6 ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศเป็นแม่บทกฎหมายทั้งปวงของประเทศนั้น ๆ⁵⁹

2.5.5.1 แนวคิดของความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ความเป็นกฎหมายสูงสุดนั้นหมายถึงสถานะสูงสุดของกฎหมายดังปรากฏได้จากสถานะของกฎหมายนั้น ๆ ดำรงอยู่ในลำดับที่สูงกว่ากฎหมายอื่นใดทั้งปวงหรือสูงสุดในลำดับศักดิ์ของกฎหมาย เนื่องจากผู้มีอำนาจตรากฎหมายประสงค์ให้กฎหมายแต่ละฉบับมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ความสำคัญของกฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกัน กฎหมายบางฉบับมีความสำคัญมาก บางฉบับมีความสำคัญน้อยกว่าซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะกำหนดให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ⁶⁰ ความเป็นกฎหมายของรัฐธรรมนูญมีนักปรัชญาเมธีได้ให้คำอธิบายที่แตกต่างกัน⁶¹ อธิบายเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นประชาคมที่สมาชิกในสังคมทุกคนร่วมกันตกลงกันสร้างขึ้นเป็นกฎเกณฑ์ในการปกครองสังคมนั้นๆ เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นสัญญาประชาคมที่ก่อตั้ง

⁵⁸ สุรียา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์, คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง (กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2551), หน้า 24.

⁵⁹ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, หน้า 166.

⁶⁰ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 31.

⁶¹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538), หน้า 17.

สังคมและระบอบการเมืองการปกครองของสังคมนั้น รัฐธรรมนูญจึงต้องอยู่เหนือทุกส่วนของสังคม การเมือง ทุกฝ่ายต้องเคารพรัฐธรรมนูญ อธิบายเชิงกระบวนการในการตรารัฐธรรมนูญโดยประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงตั้งแต่การจัดทำรัฐธรรมนูญและการลงประชามติ อธิบายเชิงที่มาของอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญการแบ่งแยกระหว่างอำนาจสูงสุดในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองและอำนาจอื่น โดยก่อนมีรัฐธรรมนูญไม่มีกฎเกณฑ์ทางการกฎหมายใด ๆ อยู่เหนือและผูกมัดอำนาจในการก่อตั้งระบบกฎหมายและระบอบองค์กรอยู่เลย อำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองและให้กำเนิด รัฐธรรมนูญจึงเป็นที่มาโดยตรงของรัฐธรรมนูญเป็นผู้สร้างรัฐธรรมนูญ อำนาจนี้จึงเป็นอำนาจที่อยู่เหนือสิ่งที่ถูกสร้างและเป็นสิ่งที่อยู่เหนืออำนาจขององค์กรทั้งหลายที่ถูกสร้างขึ้นมา เมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้วรัฐธรรมนูญย่อมก่อตั้งระบบกฎหมายขึ้นทั้งระบบและก่อตั้งองค์กรทั้งหลายในการใช้อำนาจ การเมืองในการปกครอง รัฐธรรมนูญจึงย่อมอยู่เหนือทั้งกฎหมายอื่น ๆ และองค์กรอื่น ๆ ที่ก่อตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญมีนักปรัชญาเมธีได้วางแนวคิด ทฤษฎีไว้ดังนี้

2.5.5.1.1 ทฤษฎีบริสุทธิ์แห่งกฎหมายของฮันส์ เคลเซิน (Hans Kelsen)⁶²

ทฤษฎีบริสุทธิ์แห่งกฎหมายเป็นทฤษฎีที่อธิบายหลักตรรกศาสตร์ ตามทฤษฎีบริสุทธิ์แห่งกฎหมาย เคลเซินได้อธิบายว่ากฎหมายเป็นเรื่องศาสตร์ของบรรทัดฐาน ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นเรื่องของบรรทัดฐาน เรื่องใดหรือสิ่งใดที่เป็นบรรทัดฐานจึงเป็นเรื่องหรือสิ่งที่ทุกคน ควรจะกระทำ กฎหมายจึงไม่ใช่สิ่งที่บังคับให้ทุกคนต้องกระทำ ส่วนเนื้อหาของกฎหมายเป็นเรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งที่ควรเป็นหรือควรเกิด กฎหมายจึงเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยบรรทัดฐานหรือ มาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ เมื่อกฎหมายเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยบรรทัดฐานมีลำดับชั้นของ บรรทัดฐานที่แตกต่างกันออกไปและเรียงลำดับซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ไปในลักษณะที่เป็นระบบ บรรทัด ฐานชั้นต่ำสุดจะได้อำนาจหรือเกิดขึ้นได้นั้นก็ต่อเมื่อมีบรรทัดที่อยู่สูงกว่าให้ไว้หรือสร้างไว้ไล่เรียงไปจน จรดลำดับชั้นของบรรทัดฐานที่อยู่สูงสุดที่เป็นรากฐานแห่งบรรทัดฐานทั้งหลาย ที่เรียกว่าบรรทัดฐาน ชั้นพื้นฐานหรือ grundnorm ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์แบบห่วงโซ่ที่คล้องหรือร้อยตาม กันไปจนก่อให้เกิดระบบแห่งบรรทัดฐานขึ้น เคลเซินเห็นว่าบรรทัดฐานเหล่านี้กฎหมายแต่ละชนิดที่มี ลำดับกฎหมายสูงต่ำแตกต่างกันไป กฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายที่มี ลำดับศักดิ์สูงกว่าให้อำนาจไว้หรือสร้างขึ้นมา ไล่เรียงจนไปถึงกฎหมายที่มีลำดับสูงสุดความสัมพันธ์ แบบนี้ก่อให้เกิดระบบกฎหมายเกิดขึ้น ในระบบกฎหมายของรัฐมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดและ เป็นที่มาของกฎหมายทั้งปวงของรัฐ รัฐธรรมนูญก็จะเป็นบรรทัดฐานชั้นพื้นฐานหรือ grundnorm

⁶² จริญญา โฆษณานันท์, นิติปรัชญา (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538), หน้า 63-71.

ของกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าทั้งหมด พระราชบัญญัติก็จะเป็นบรรทัดฐานที่อยู่เหนือกว่า พระราชกฤษฎีกา ประกาศกระทรวง

การจัดลำดับศักดิ์ของกฎหมายตามแนวคิดของเคลเซน จะต้องพิจารณาความสัมพันธ์ของกฎเกณฑ์ 2 ชนิดคือ กฎเกณฑ์ที่ให้อำนาจออกกฎเกณฑ์อื่นและกฎเกณฑ์ที่ออกตามอำนาจของกฎเกณฑ์อื่น กฎเกณฑ์ที่ให้อำนาจออกกฎเกณฑ์อื่นเช่น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้นจะออกโดยอาศัยอำนาจของรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้าซึ่งให้อำนาจไว้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงมีฐานะหรือศักดิ์ที่ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับแรกเคลเซนได้สมมติให้มีกฎเกณฑ์พื้นฐานขึ้นมาเรียกว่า grundnorm เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานที่ให้อำนาจในการออกรัฐธรรมนูญฉบับแรก ดังนั้น grundnorm จึงมีศักดิ์ที่สูงกว่ารัฐธรรมนูญ กฎเกณฑ์พื้นฐานหรือ grundnorm นั้นตั้งอยู่บนฐานของความเป็นประสิทธิภาพหรือหลักประกันแห่งความเป็นประสิทธิภาพ โดยที่ประสิทธิภาพดังกล่าวหมายถึงความสามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริงของกฎเกณฑ์นั้น สามารถเห็นได้จากการที่ประชาชนหรือคนทั่วไปเชื่อฟังและปฏิบัติตามความสมบูรณ์ของกฎหมายจะเกิดขึ้นได้เมื่อได้รับอำนาจจากกฎเกณฑ์ของกฎหมายที่มีระดับขั้นสูงกว่าให้สามารถออกกฎหมายนั้นและกฎหมายนั้นจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ด้วย⁶³ เคลเซนเห็นว่ารัฐธรรมนูญที่ถูกสร้างขึ้นมาจากการปฏิวัติรัฐประหารนั้นก็มาจาก grundnorm เพราะกฎเกณฑ์ใดจะใช้ได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับหลักประกันความมีประสิทธิภาพแห่งการใช้บังคับไม่ว่าจะโดยวิธีการใด ดังนั้นหากคำสั่งของคณะปฏิวัติมีประสิทธิภาพ ผู้คนทั่วไปต่างปฏิบัติตามคำสั่งใหม่อย่างแท้จริงโดยทั่วกัน คำสั่งใหม่นี้ก็จะกลายเป็นคำสั่งที่สมบูรณ์จึงเป็นตัวกำหนดความชอบหรือไม่ชอบธรรมของการกระทำตามกฎหมาย จึงทำให้นักปฏิวัติทั้งหลายยึดทฤษฎีนี้ในการสร้างรัฐธรรมนูญเพื่อรองรับอำนาจของตนเอง

2.5.5.1.2 ทฤษฎีสัญญาประชาคมของโทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes)⁶⁴

ทฤษฎีสัญญาประชาคมของโทมัส ฮอบส์ ฮอบส์เห็นว่ามนุษย์เห็นแก่ตัวและโหดร้าย มีการต่อสู้กันตลอดเวลาทำให้เกิดการขัดแย้งกันและต้องการให้มีผู้ตัดสินและคุ้มครองบุคคลแต่ละคนจึงยอมสละประโยชน์ตามธรรมชาติของตนเสีย แล้วมาร่วมทำสัญญาเข้าเป็นสังคมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ สังคมจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ใช่สิ่งที่มาตามธรรมชาติโดยต่างคนต่างก็ทำสัญญายอมสละเสรีภาพเพื่อความสงบไม่ต้องต่อสู้กันและยอมสละสิทธิที่บางที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้แก่ผู้หนึ่งซึ่งเป็นผู้ปกครองโดยบุคคลที่ร่วมกันทำสัญญาเห็นว่าผู้ปกครองนั้นสามารถคุ้มครองป้องกัน

⁶³ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, หน้า 169.

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 170.

ตนได้ ดังนั้นผู้ปกครองจึงมีอำนาจเด็ดขาดสำหรับคอยควบคุมดูแลและบังคับตลอดจนลงโทษคนทั้งปวงเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยอย่างเต็มที่ภายใต้สังคมที่สงบสุขไม่ต้องระแวงภัยต่อผู้กัน

2.5.5.1.3 ทฤษฎีสัญญาประชาคมของรุสโซ (Rousseau)⁶⁵

รุสโซ (Rousseau) ได้กล่าวว่า สังคมมีแต่ความสงบสุขเรียบร้อยแต่ความสุขเรียบร้อยเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อประชาชนยอมมอบอำนาจบางส่วนของตนไปให้ผู้ปกครองเพื่อมาปกครองหรือคุ้มครองประชาชนในสังคมให้ดีขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรกับผู้ปกครองนั้นต่างก็ขึ้นต่อกันและกัน จากทฤษฎีสัญญาประชาคมถือได้ว่า สัญญาประชาคมนั้นเป็นรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการที่สมาชิกทุกคนในสังคมตกลงร่วมกันสร้างขึ้นเป็นกฎเกณฑ์ในการปกครองสังคมนั้นๆว่าจะไปในรูปแบบใด เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นสัญญาประชาคมที่ก่อตั้งสังคมและระบอบการเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญจึงต้องอยู่เหนือทุกส่วนของสังคมการเมืองนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือผู้ใต้ปกครอง

แนวคิดทฤษฎีสัญญาประชาคมของรุสโซกับฮอบส์มีความแตกต่างกัน⁶⁶ ซึ่งจะนำไปสู่ระบอบการปกครองที่ไม่เหมือนกันกล่าวคือ ทฤษฎีของฮอบส์เป็นเรื่องของการสวามิภักดีเป็นการมอบอำนาจการปกครองของตนเองของประชาชนให้ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลแต่ผู้เดียวเป็นการปกครองที่สนับสนุนการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เพราะอำนาจอธิปไตยอยู่ที่ตัวผู้ปกครองหรือพระมหากษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว สำหรับรุสโซสร้างทฤษฎีสัญญาประชาคมเพื่อสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยรุสโซมองว่าสัญญาประชาคมเป็นเรื่องของเจตจำนงทั่วไปของประชาชนเพื่อปกครองตนเองมิใช่เป็นการมอบเจตจำนงของประชาชนโดยส่วนรวมไปให้กับผู้หนึ่งผู้ใดอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ประชาชนสามารถล้มล้างรัฐบาลได้

2.5.5.1.4 ทฤษฎีก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมืองของซีเอเยส์ (Sieyès)⁶⁷

ทฤษฎีก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมืองของซีเอเยส์เห็นว่าสังคมทุกสังคมจะมีอำนาจอยู่อำนาจหนึ่งในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมือง (Pouvoir Constituant) อำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองจะเป็นอำนาจที่ก่อตั้งองค์กรทั้งหลายขึ้นมา เช่น ประมุขของรัฐ องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรที่ใช้กฎหมาย องค์กรชี้ขาดข้อพิพาท องค์กรที่ถูกก่อตั้งขึ้นจะอยู่ภายใต้อำนาจที่ก่อตั้ง เนื่องจากองค์กรเหล่านี้ถูกก่อตั้งโดยอำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมือง องค์กรที่ถูกก่อตั้งขึ้นนี้เรียกว่า องค์กรหรืออำนาจที่ถูกก่อตั้ง (Pouvoir Constitué) อำนาจก่อตั้งองค์กรสูงสุด

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 171.

⁶⁶ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, หน้า 171-172.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 172-173.

ทางการเมืองนั้นแสดงออกโดยผ่านทางรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจที่ให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ เมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้วรัฐธรรมนูญย่อมก่อตั้งระบบกฎหมายขึ้นทั้งระบบและก่อตั้งองค์กรทั้งหลายในการใช้อำนาจการเมืองการปกครองทำให้รัฐธรรมนูญอยู่เหนือกฎหมายอื่นๆ ทั้งหมด องค์กรอื่นที่ถูกก่อตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เช่น องค์กรฝ่ายบริหาร องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติหรือองค์กรฝ่ายตุลาการ องค์กรเหล่านี้เป็นองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐธรรมนูญจึงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ดังนั้นอำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองหรือเรียกว่าอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ อำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุดนี้เป็นอำนาจสูงสุดที่มีอยู่ก่อนรัฐธรรมนูญ แสดงออกมาโดยผ่านรัฐธรรมนูญ อำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุดนี้ไม่ใช่สิ่งเดียวกับอำนาจอธิปไตยเพราะอำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองนี้เป็นสิ่งที่อยู่เหนือรัฐและมีอยู่ได้ทั้งๆ ที่ไม่มีรัฐและสามารถออกนอกรัฐได้ เช่น ประเทศอังกฤษออกรัฐธรรมนูญให้กับประเทศอาณานิคมของตนแต่อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจที่มีอยู่ภายในรัฐในระบอบการเมืองการปกครองของประเทศต่างๆ นั้นมีการเกิดอำนาจนี้ต่างกันซึ่งจะนำไปสู่ระบอบการปกครองที่ต่างกัน เช่น ประเทศฝรั่งเศสปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่อมาในปี 1789 เกิดการปฏิวัติโดยประชาชนทำให้ระบบกฎหมายถูกล้มเลิกไปทั้งหมด เมื่อประชาชนได้กำหนดก่อตั้งระบบกฎหมายใหม่ด้วยการออกรัฐธรรมนูญเพื่อก่อตั้งองค์กรทางการเมืองและระบบกฎหมาย อาจกล่าวได้ว่าอำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุดในการออกรัฐธรรมนูญเพื่อก่อตั้งองค์กรทางการเมืองประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองนำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย⁶⁸ อำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดยังสามารถเกิดได้จากการประกาศเอกราชด้วยตนเอง เช่น สหรัฐอเมริกา การปลดปล่อยเมืองขึ้นโดยเจ้าอาณานิคมเดิม สำหรับอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญถือเป็นอำนาจที่ต่อเนื่องมาจากอำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดซึ่งในทางวิชาการเรียกว่าอำนาจในการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่ได้รับมอบมาจากอำนาจในการก่อตั้งองค์กร⁶⁹ หรืออำนาจในการจัดตั้งองค์กรสูงสุดที่ได้รับมอบหมายมาจากอำนาจในการจัดตั้งองค์กรสูงสุดมาให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรพิเศษที่มาจากอำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดขึ้นมาเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ

2.5.5.1.5 เนื้อหาของรัฐธรรมนูญอธิบายความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

เนื้อหาหรือบทบัญญัติที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญสามารถบ่งบอกถึงความเป็นกฎหมายสูงสุดได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับ ขัดหรือ

⁶⁸ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, หน้า 173.

⁶⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี, หน้า 20.

แย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้⁷⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้⁷¹ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บัญญัติไว้ในมาตรา 5 วรรคหนึ่งว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับหรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้⁷² ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในตัวเองหาหรือบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเอาไว้อย่างชัดเจนว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

2.5.5.1.6 รูปแบบของรัฐธรรมนูญอธิบายความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ⁷³

รูปแบบของรัฐธรรมนูญนั้นพิจารณาจากชื่อ ถ้ากฎหมายใดที่มีชื่อเรียกว่ารัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญเป็นที่เข้าใจได้ว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ การอธิบายความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญนี้เป็นการอธิบายความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญอย่างกว้างโดยไม่คำนึงว่ารัฐธรรมนูญฉบับนั้นจะมีที่มาจากประชาชนหรือรัฐประหารซึ่งไม่มีความแตกต่างในสถานะทางกฎหมายเพราะลำดับศักดิ์ทางกฎหมายอยู่สูงสุดเหมือนกัน ในระบอบประชาธิปไตยนั้นการยอมรับว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดไม่ใช่เพียงแต่ชื่อเท่านั้นแต่ยังมีปัจจัยอื่นที่อธิบายว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด รัฐธรรมนูญที่มีที่มาจากเจตจำนงของปวงชนเท่านั้นที่สอดคล้องกับหลักการไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีบริสุทธิ์แห่งกฎหมาย ทฤษฎีจัดตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมือง ทฤษฎีสัญญาประชาคม ส่วนรัฐธรรมนูญที่มาจากกลุ่มบุคคลที่ก่อการปฏิวัติ การรัฐประหาร รัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญเป็นกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์อยู่สูงสุดในระบบกฎหมายเพราะถือว่ากฎหมายเป็นคำสั่ง คำบังคับของรัฐปฏิบัติ ใช้บังคับกับประชาชนได้ สอดคล้องกับทฤษฎีความมีประสิทธิภาพของเคลเซินดังนั้นความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญก็เป็นเพียงแต่ชื่อหรือรูปแบบที่เรียกว่ารัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญ

2.5.6 ผลของความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

จากแนวคิดและทฤษฎีความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญดังที่กล่าวมาแล้วนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยเมื่อทุกคนในสังคมเห็นพร้อมต้องกันก่อให้เกิด

⁷⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 6

⁷¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 6

⁷² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 5

⁷³ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, หน้า 174-175.

สัญญาประชาคม ดังนั้นรัฐธรรมนูญที่มาจากเจตจำนงของประชาชนจึงเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศทำให้เกิดผลดังนี้

2.5.6.1 กฎหมายอื่นในระบบกฎหมายจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้

ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญส่งผลต่อระบบกฎหมายกล่าวคือกฎหมายอื่นใดในระบบกฎหมายจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ หากกฎหมายอื่นใดในระบบขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่ขัดหรือแย้งนั้นจะใช้บังคับไม่ได้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเอาไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ⁷⁴ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้ในมาตรา 6 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ซึ่งเป็นการรับรองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญถ้ายอมให้กฎหมายอื่นในระบบกฎหมายมีสถานะเหนือกว่าหรือขัดแย้งใช้บังคับได้เท่ากับเป็นการขยายอำนาจให้กับฝ่ายนิติบัญญัติ⁷⁵ เมื่อพิจารณาในแง่ของลำดับชั้นของกฎหมาย (hierarchy of law) รัฐธรรมนูญดำรงสถานะเป็นกฎหมายลำดับสูงสุดและเหนือกฎหมายทั้งปวงภายในรัฐทั้งยังก่อตั้งระบบกฎหมายของรัฐ ดังนั้นไม่ว่ากฎหมายจะมีมาก่อนหรือหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญก็จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมิได้⁷⁶ เพราะกฎหมายที่อยู่ในลำดับต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ โดยผลจากการยอมรับให้รัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีค่าบังคับสูงสุดในลำดับชั้นของกฎหมายนี้เองทำให้เกิดผลตามมา 2 ประการคือ⁷⁷

ประการแรก รัฐธรรมนูญจำเป็นต้องกำหนดวิธีการหรือกระบวนการในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงไว้เป็นกรณีพิเศษแตกต่างจากกฎหมายธรรมดาทั่วไป

ประการที่สอง จะต้องกำหนดวิธีการหรือกลไกในการพิจารณาตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย หากพบว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นฝ่าฝืนหรือลวงละเมิดต่อรัฐธรรมนูญก็จะต้องมีการยกเลิกเพิกถอนบทบัญญัตินั้นเสียโดยเฉพาะในประการที่สองนี้จะ เป็นสิ่งที่ทำให้สถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติเพราะแม้จะ

⁷⁴ มานิตย์ จุมปา, หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557), หน้า 4.

⁷⁵ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, หน้า 176.

⁷⁶ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 669-677.

⁷⁷ สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป (กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2535), หน้า 49.

กำหนดวิธีการหรือกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ยากเพียงใดแต่หากไม่มีการพิจารณาตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเพิกถอนการกระทำเสียแล้ว การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งแม้จะละเมิดต่อรัฐธรรมนูญก็ยังมีผลใช้บังคับได้อยู่นั่นเอง

หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดรากฐานประการแรกที่น่าไปสู่หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ⁷⁸ และการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นองค์กรที่พิทักษ์รักษาความกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญในเวลาต่อมา

2.5.6.2 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ยาก

ผลของความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกระทำได้ยากโดยองค์กรหรือวิธีการพิเศษยิ่งกว่าการแก้ไขกฎหมายอื่นๆ ซึ่งเรียกสภาพนี้ว่าความเป็นกฎหมายสูงสุดที่มั่นคงของรัฐธรรมนูญ⁷⁹ องค์กรบริหาร องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรตุลาการของอำนาจอธิปไตยที่รัฐธรรมนูญสร้างขึ้นมานั้นมีฐานะที่ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญจะไปแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ได้⁸⁰ การที่นักกฎหมายทั่วไปให้ความสำคัญกับการแก้ไขได้ง่ายหรือแก้ไขได้ยากก็เพื่อที่จะทำให้เข้าใจปัญหาว่ารัฐธรรมนูญของนั้นให้อำนาจแก่สภามากน้อยแค่ไหนเพียงใด ส่วนรัฐธรรมนูญที่แก้ไขยากก็เพราะว่าผู้ที่ร่างรัฐธรรมนูญมีความประสงค์จะดำรงหลักการสำคัญบางประการในรัฐธรรมนูญเอาไว้จึงได้วางหลักในการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีวิธีการพิเศษต่างไปจากกฎหมายธรรมดาหรืออาจมีบางมาตราที่ไม่สามารถแก้ไขได้ไม่ว่าโดยวิธีการใดๆ นอกจากการปฏิวัติ รัฐประหารและล้มล้างรัฐธรรมนูญนั้นเสีย⁸¹ ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงมีที่มาจากอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญหรืออำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุด การแก้ไขรัฐธรรมนูญจึงมีแนวคิดที่ต้องมี “องค์กรพิเศษ” เกิดจากอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญขององค์กรนั้นต้องมีสถานะเหนือกว่ารัฐธรรมนูญ เช่น แนวคิดสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญก็มาจากอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญหรืออำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดดั้งเดิมคืออำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดจึงเรียกว่าอำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจที่ต่อเนื่องมาจากอำนาจดั้งเดิมที่ก่อตั้งองค์กรสูงสุด

ในการก่อการปฏิวัติรัฐประหารทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ผู้ก่อการปฏิวัติรัฐประหาร แม้เป็นผู้มีอำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดแต่อำนาจอธิปไตยไม่ได้อยู่ที่ผู้ก่อการปฏิวัติยังคงอยู่ที่พระมหากษัตริย์และประชาชนอย่างเดิมจึงอนุมานได้ว่าผู้ก่อการปฏิวัติไม่ใช่ผู้มีอำนาจ

⁷⁸ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 35.

⁷⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี, หน้า 37.

⁸⁰ สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, หน้า 9-10.

⁸¹ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, หน้า 177.

สูงสุด ดังนั้นจึงออกกฎหมายนิรโทษกรรมมาเพื่อภัยตนเองให้พ้นจากความผิดที่ได้ทำการปฏิวัติ⁸² ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตยโดยถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนไม่ใช่เป็นของผู้ก่อการปฏิวัติ และรัฐอธิปไตยคือพระมหากษัตริย์จึงนำไปสู่ทฤษฎีในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดนั่นคืออำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดมาจากประชาชนและกษัตริย์ เมื่อกลับเข้าสู่ภาวะปกติแล้วถือว่าผู้ก่อการปฏิวัติมีความผิดในการก่อความไม่สงบและผิดต่อรัฐธรรมนูญฉบับเดิมที่ห้ามล้มล้างรัฐธรรมนูญโดยการปฏิวัติหรือรัฐประหาร ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงต้องใช้องค์กรที่สร้างรัฐธรรมนูญนั้นมาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยนั้นมาจากประชาชน ดังนั้นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงต้องเป็นองค์กรพิเศษที่มาจากประชาชนเท่านั้นตามแนวคิดในเรื่องสัญญาประชาคม ส่วนการจะแก้ไขง่ายหรือยากขึ้นอยู่กับประชาชนทั้งประเทศไม่ใช่เฉพาะบุคคลหรือองค์กร

2.5.7 หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรที่รัฐธรรมนูญตั้งขึ้น

หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหารและองค์กรตุลาการซึ่งองค์กรทุกองค์กรในรัฐต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 3 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 3 รวมทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 3 บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” หมายถึงองค์กรทุกองค์กรที่รัฐธรรมนูญก่อตั้งขึ้นไม่ว่าพระมหากษัตริย์ รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือศาลก็ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญโดยผลของมาตรา 3 ได้สถาปนาหลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำขององค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้น⁸³

(1) หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายขององค์กรนิติบัญญัติ

องค์กรนิติบัญญัติต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบของการใช้อำนาจและด้านกระบวนการใช้อำนาจ⁸⁴ ดังนี้

⁸² เรื่องเดียวกัน, หน้า 179.

⁸³ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, คำอธิบายวิภาษกฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด, 2556), หน้า 139.

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 140-182.

- เนื้อหาของกฎหมายต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

องค์การนิติบัญญัติ รัฐสภา จะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายทั้งในลักษณะที่เป็นเนื้อหาต้องไม่ขัดรัฐธรรมนูญ การใช้อำนาจและรูปแบบการใช้อำนาจต้องไม่ขัดรัฐธรรมนูญ ดังนั้นรัฐสภาต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่รัฐธรรมนูญออก รัฐสภาจะทำการใดที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ตัวเองออกไม่ได้ บทบัญญัติในเนื้อหาของกฎหมายต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญนั้นมีมาตราที่สำคัญได้แก่ มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 ดังนี้ มาตรา 6 ที่ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ มาตรา 26 ที่ว่า การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้และมาตรา 27 ที่ว่า สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพัน รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐโดยตรง ในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมาย จะเห็นได้อย่างชัดเจนในมาตรา 27 โดยเฉพาะบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีผลผูกพันรัฐสภาโดยตรงในการออกกฎหมาย จะออกกฎหมายมาขัดกับเนื้อหาและสาระสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่ได้

- รูปแบบกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ในแง่รูปแบบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 29* เป็นการกำหนดรูปแบบว่ารัฐสภาจะออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะต้องอ้างมาตราที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจทำได้ในมาตรา 29 วรรคแรกได้วางหลักว่า เมื่อไม่มีกฎหมายห้ามทำได้เพราะคนมีเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เป็นการบอกว่าเสรีภาพคือ หลัก เมื่อไม่มีกฎหมายห้ามประชาชนทำอะไรก็ได้ เพราะประชาชนมีเสรีภาพเป็นหลัก รัฐธรรมนูญได้วางเงื่อนไข

* มาตรา 29 การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นนั้นและจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจงทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

ดังนี้⁸⁵ ประการแรกกฎหมายนั้นจะต้องอ้างถึงรัฐธรรมนูญว่ามาตราใดให้อำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ประการที่สองกฎหมายนั้นต้องใช้เป็นการทั่วไปไม่เจาะจงแก่คดีใดคดีหนึ่งคนใดคนหนึ่ง ประการที่สามการจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องทำเท่าที่จำเป็นและจะไปกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพนั้นไม่ได้

กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญแยกได้ 5 ประเภทดังนี้⁸⁶

ประเภทที่ 1 คือ รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่าเป็นกฎหมายสูงสุดดังปรากฏในมาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ...”

ประเภทที่ 2 คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในมาตรา 90 บัญญัติไว้ว่า “ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา...”

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษกว่าพระราชบัญญัติธรรมดา ดังปรากฏในมาตรา 141 กล่าวคือ เมื่อรัฐสภาเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญจะต้องกระทำไปแล้วเสร็จภายใน 30 วัน ดังนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของไทยจึงเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่าพระราชบัญญัติ

ประเภทที่ 3 พระราชบัญญัติ รัฐธรรมนูญในมาตรา 90 แสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองรูปแบบนี้รัฐธรรมนูญถือว่าเป็นกฎหมายและในมาตรา 150 บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้” จากมาตรา 90 และ มาตรา 150 รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้พระราชบัญญัติเป็นกฎหมายประเภทที่ 3

ประเภทที่ 4 พระราชกำหนด รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา 184 วรรคแรกว่า “ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้” และรัฐธรรมนูญมาตรา 186 ได้บัญญัติว่า “ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้อง

⁸⁵ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 146-147.

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 149.

ได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้” จากมาตรา 184 วรรคแรก และมาตรา 186 สองมาตรานี้กำหนดให้พระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เมื่อพระราชบัญญัติเป็นกฎหมาย ต้องถือว่าพระราชกำหนดก็เป็นกฎหมายเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ ดังนั้นพระราชกำหนดจึงเป็นกฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญประเภทที่ 4

ประเภทที่ 5 กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งของมาตรา 22 ว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 23 การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช 2467” และวรรคสองของมาตรา 22 ว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช 2467 เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใดให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายมณเฑียรบาลเดิมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัยเมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภา เพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบและให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

- กระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภาต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

การกระทำขององค์กรนิติบัญญัติต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ คือ กระบวนการที่ใช้ในการตรากฎหมายต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญถ้ากระบวนการไม่ชอบศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นขัดรัฐธรรมนูญทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไปดังเช่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 13-14/2541 เป็นเรื่องที่ว่าร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์กับร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 176* เมื่อการส่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับซึ่งผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา 262** ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าขัดต่อมาตรา 176 ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับจึงตกไป

* ตรงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 148

** ตรงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 154

(2) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย⁸⁷

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 5 บัญญัติว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ จากแนวคิดดังกล่าวเมื่อมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติจึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาและตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายโดยแยกการพิจารณาได้ คือ

(ก) การพิจารณาและตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายจากแบบพิธีในการบัญญัติกฎหมายโดยพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ๆ ได้บัญญัติขึ้นโดยถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขและขั้นตอนต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้หรือไม่ โดยเริ่มตั้งแต่รูปแบบของกฎหมายต่าง ๆ ผู้มีสิทธิเสนอกฎหมาย ผู้รับรองกฎหมาย การพิจารณาและการลงมติของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาและการประกาศใช้เป็นกฎหมาย

(ข) การพิจารณาและตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายจากเนื้อหาของกฎหมายว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหลักการเนื้อหาของรัฐธรรมนูญหรือไม่ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

ประเภทแรก เป็นการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายก่อนที่จะมีการประกาศใช้หรือเป็นการควบคุมร่างกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติว่าเนื้อหาสาระของร่างกฎหมายดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ประเภทที่สอง เป็นการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายภายหลังที่มีประกาศใช้ เป็นการควบคุมกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้วประกอบด้วย

1) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายในเชิงนามธรรม หมายถึง การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับกันอยู่เป็นการทั่วไป โดยยังไม่ได้มีการดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาล เช่น กรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามมาตรา 197 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามมาตรา 244 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่ง

⁸⁷ พิมล ธรรมพิทักษ์พงษ์, ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ : การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด (กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด, 2547), หน้า 494-496.

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เห็นว่ามีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 198 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือมาตรา 245 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือกรณีก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาได้อนุมัติพระราชกำหนดใดตามมาตรา 218 วรรคสาม แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือมาตรา 184 วรรคสาม แห่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชบัญญัตินั้นไม่เป็นไปตามมาตรา 218 วรรคหนึ่งแห่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือมาตรา 184 วรรคหนึ่งแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ พิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 219 วรรคหนึ่งแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือ มาตรา 185 วรรคหนึ่งแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือในกรณีมาตรา 231 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 230 ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีการณ์ ดังต่อไปนี้ (1) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้เสนอเรื่องพร้อมด้วย ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (2) กฎ คำสั่ง หรือการ กระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย โดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

2) การตรวจสอบชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายในเชิงรูปธรรม หมายถึง การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาของ ศาล เช่น กรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 6 และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญใน ส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นเช่นนั้น ตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 264 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือมาตรา 211 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งแบบพิธีในการบัญญัติกฎหมายและเนื้อหาสาระของกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 212 กำหนดว่าในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา 5 และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา 5 นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ

บทที่ 3

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

ความจำเป็นของการมีบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญก็เนื่องมาจากรัฐธรรมนูญประกอบด้วย บทบัญญัติจำนวนมากที่มีผลเป็นการจัดตั้งองค์กรหรือวางระบบต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ บทบัญญัติบางเรื่อง อาจมีผลเป็นการลบล้างองค์กรหรือระบบเดิมออกไป ดังนั้นบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญจึงทำหน้าที่ เป็นตัวกำหนดการวางระบบต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ๆ¹ ซึ่งในบทนี้ จะได้ทำการศึกษาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น โดยการที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาสามประเทศนี้เพราะว่ามีรูปแบบการปกครองคล้ายกับประเทศไทยใน ประการแรกคือการมีระบอบการปกครองที่เริ่มจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือระบบกษัตริย์ มาก่อนแม้ต่อมาภายหลังสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีจะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง จากกษัตริย์มาเป็นระบอบการปกครองแบบประธานาธิบดีก็ตาม ส่วนประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นประเทศที่ มีการปกครองโดยมีจักรพรรดิเป็นประมุข ประการที่สองรัฐธรรมนูญของทั้งสามประเทศมีการ เปลี่ยนแปลงโดยการยึดอำนาจ ปฏิวัติ รัฐประหารและมีรัฐธรรมนูญหลายฉบับ ประการที่สาม รัฐธรรมนูญของทั้งสามประเทศต่างก็มีบทเฉพาะกาลบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญกล่าวคือ

สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นเวลาหลายศตวรรษ หลังจากที่มีการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1789 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองแบบสาธารณรัฐมีการตรารัฐธรรมนูญขึ้นตั้งแต่สมัยยุคปฏิวัติมาจนถึงปัจจุบันโดยมี รัฐธรรมนูญทั้งหมด 12 ฉบับ มีฉบับที่มีบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญ 5 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1814 รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1848 รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1852 รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1946 และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ค.ศ. 1958

สาธารณรัฐเกาหลีหรือประเทศเกาหลีใต้ตั้งแต่ยุคโชซอนโบราณมีการแบ่งเป็นสามอาณาจักร ได้แก่ อาณาจักรโคกูรยอ อาณาจักรแพ็กเจและอาณาจักรซิลลาซึ่งแต่ละอาณาจักรมีพระมหากษัตริย์ เป็นผู้ปกครองทั้งสามอาณาจักรต่างมีการช่วงชิงอำนาจระหว่างกันจนในที่สุดอาณาจักรซิลลาก็ได้ยึด อาณาจักรแพ็กเจและอาณาจักรโคกูรยอและจัดตั้งเป็นสหพันธรัฐรวมซิลลา ต่อมาในปี ค.ศ. 1388 นายพลยี่ ซองเกีย ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจโดยจัดตั้งราชวงศ์ยี่ขึ้นมาปกครองประเทศและได้มี การเปลี่ยนชื่อเป็นอาณาจักรโชซอนมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนกระทั่งปี ค.ศ. 1948 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครอง

¹ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 21.

แบบสาธารณรัฐ โดยมีรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1948 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกและมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญจำนวน 9 ครั้งโดยมีภาคผนวก (Addenda) หรือบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

ประเทศญี่ปุ่นมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระจักรพรรดิเป็นประมุข มีรัฐธรรมนูญใช้บังคับมาแล้ว 3 ฉบับ รัฐธรรมนูญที่มีบทเฉพาะกาลหรือบทบัญญัติเพิ่มเติม (Supplementary Rules) มีอยู่ในรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 และรัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1946

ในการศึกษาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่างประเทศนั้นผู้ศึกษาจะทำการศึกษฉบับปัจจุบันเป็นหลัก โดยจะศึกษาในเรื่องรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล การบังคับใช้บทเฉพาะกาลและผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเพื่อที่จะนำไปเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

3.1 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมี 12 ฉบับ ที่มีบทเฉพาะกาล 5 ฉบับ รัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทเฉพาะกาล ได้แก่ รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1814 มาตรา 75 ของบทเฉพาะกาลได้บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่แต่เดิมคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกระทั่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการเลือกตั้งเข้ามาใหม่ตามระบบใหม่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเข้ามาแทน รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1848 มีบทเฉพาะกาล 5 มาตรา โดยเฉพาะมาตรา 112 ของบทเฉพาะกาลได้บัญญัติให้บรรดากฎหมาย กฎและระเบียบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับที่ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่สามารถใช้บังคับต่อไปได้ มาตรา 115 ของบทเฉพาะกาลได้บัญญัติถึงกระบวนการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองใหม่ขึ้นมาโดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญตรากฎหมายพิเศษเพื่อกำหนดเรื่องที่จะต้องตราเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ จัดตั้งองค์กรและวางระบบต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1852 บทเฉพาะกาลมาตรา 58 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับในวันที่โครงสร้างสำคัญของรัฐตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้มี ได้จัดตั้งเรียบร้อยแล้ว ผลก็คือบทเฉพาะกาลมาตรา 58 ทำให้รัฐธรรมนูญทั้ง 5 มาตราหยุดชะงักการใช้ลง ในตอนท้ายของบทเฉพาะกาลมาตรา 58 บัญญัติให้รัฐกฤษฎีกาซึ่งตราโดยประธานาธิบดีตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1851 จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับมีผลเป็นรัฐบัญญัติ เป็นการให้อำนาจประธานาธิบดีที่จะตรารัฐกฤษฎีกาจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญได้ด้วยตัวเองและให้รัฐกฤษฎีกามีสถานะเทียบเท่ารัฐบัญญัติ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1946 มีบทเฉพาะกาล 10 มาตรา เป็นการกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มีบทเฉพาะกาล 3 มาตรา เป็นการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองใหม่ ๆ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการวางระบบต่าง ๆ

ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด บทเฉพาะกาลทั้ง 3 มาตราได้ให้อำนาจแก่รัฐบาลของนายพล เดอโกลล์ ที่จะบริหารประเทศและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับได้อย่างสมบูรณ์

3.1.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสเริ่มจากการปฏิวัติฝรั่งเศสในช่วง ค.ศ. 1789-1799 ชาวฝรั่งเศสเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมและไม่มีความเสมอภาคสังคมถูกผูกขาดโดยขุนนางเป็นรูปแบบอมาตยาธิปไตยในวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1789 ผุ่ชนชาวฝรั่งเศสได้ทำการยึดและทำลายคุกบาสติลและได้มีการประกาศคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองจำนวน 17 มาตรา และได้มีการลงมติว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญจะต้องนำบางมาตราของประกาศดังกล่าวไปบัญญัติในรัฐธรรมนูญต่อไป² รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีทั้งหมด 12 ฉบับดังนี้³

รัฐธรรมนูญฉบับแรก รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1791 ลงวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1791 เป็นรัฐธรรมนูญที่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบการปกครองที่กษัตริย์มีอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญเน้นในเรื่องหลักสิทธิและสิทธิมนุษยชนของพลเมืองฝรั่งเศสตามคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองเป็นการเปลี่ยนแปลงจากยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่กษัตริย์และขุนนางมีอำนาจเบ็ดเสร็จมาเป็นระบอบใหม่ที่เน้นในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและให้ความสำคัญกับรัฐสภา⁴ โดยให้อำนาจสูงสุดเป็นของรัฐสภาและอยู่เหนือกษัตริย์ อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ มีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการแยกกันแบบเด็ดขาด⁵ รัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศฝรั่งเศสมีอายุการใช้บังคับเพียงหนึ่งปี

รัฐธรรมนูญฉบับที่สอง รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1793 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ. 1793 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการแก้ไขข้อบกพร่องของฉบับแรก จึงมีการคัดลอกเอาคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 มาบัญญัติไว้ทั้งหมดและยังเปลี่ยนหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติมาเป็นอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ทำให้มีการออกเสียงประชามติเป็นครั้งแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่รัฐธรรมนูญฉบับที่สองนี้ไม่มีโอกาสนำมาใช้บังคับเพราะสภาคอนเวนชัน

² เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์, ระบบการเมืองการปกครองฝรั่งเศส (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2543), หน้า 15-18.

³ ชาลวยชัย แสงวงศ์ศักดิ์, กฎหมายรัฐธรรมนูญ : แนวคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศ (กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2557), หน้า 272-299.

⁴ คณิน บุญสุวรรณ, รัฐธรรมนูญต่างประเทศ (กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ม เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, 2556), หน้า 116.

⁵ เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์, ระบบการเมืองการปกครองฝรั่งเศส, หน้า 19-20.

ได้ประกาศเลื่อนการบังคับใช้รัฐธรรมนูญออกไปเรื่อย ๆ เนื่องจากมีเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศได้มีการจัดตั้งรัฐบาล นักปฏิวัติประกอบด้วยนักการเมืองหัวรุนแรงที่นิยมใช้วิธีการแบบเผด็จการในการปกครองประเทศและได้ยกเลิกสิทธิเสรีภาพของประชาชน⁶

รัฐธรรมนูญฉบับที่สาม รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1795 ประกาศใช้วันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1795 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่มีแนวคิดต่อต้านระบอบกษัตริย์และกลุ่มการเมืองหัวรุนแรง รวมทั้งกลุ่มการเมืองเผด็จการ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพตามคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองลงอย่างจำกัด ไม่ได้พูดถึงความเสมอภาคทางการเมือง สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งถูกจำกัดโดยฐานะทางเศรษฐกิจและเป็นการเลือกตั้งโดยทางอ้อม มีรัฐสภาเป็นระบบสองสภาซึ่งได้รับการเลือกตั้งคราวละ 3 ปีและให้มีการเลือกตั้งใหม่จำนวน 1 ใน 3 ทุกปี โดยทั้งสองสภาต่างมีอำนาจเท่ากัน รัฐสภาแต่งตั้งให้มีคณะผู้บริหารที่เรียกว่า ดิเรคตัวร์ จำนวน 5 คน โดยให้คณะผู้บริหารอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐสภาแต่ไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงมีการแบ่งแยกอำนาจอย่างเด็ดขาดระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร⁷ และถือเป็นครั้งแรกที่ประเทศฝรั่งเศสได้นำระบบสองสภามาใช้

รัฐธรรมนูญฉบับที่สี่ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1799 ประกาศใช้วันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ. 1799 รัฐธรรมนูญฉบับนี้หลีกเลี่ยงที่จะประกาศหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและกำหนดให้มีการลงประชามติ ในทางปฏิบัติการลงมติกี่เพื่อเป็นการลงคะแนนสนับสนุนตัวบุคคล การใช้อำนาจทางนิติบัญญัติเป็นอำนาจของ 4 องค์กรคือ (1) สภาแห่งรัฐ (le Conseil d'Etat) สมาชิกแต่งตั้งมาจากข้าราชการเพียงอย่างเดียวมีหน้าที่ยกร่างรัฐบัญญัติและร่างกฎกับพิจารณาวินิจฉัยปัญหาในการปกครอง (2) le Tribunal ฝ่ายบริหารแต่งตั้งจากบัญชีรายชื่อระดับชาติจำนวน 100 คน มีหน้าที่พิจารณาร่างบัญญัติหรือร่างกฎที่ยกร่างโดยสภาแห่งรัฐแล้วแสดงความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยโดยไม่มีอำนาจวินิจฉัยได้เอง (3) สภานิติบัญญัติมีสมาชิก 300 คนที่กึ่งสุลคนที่หนึ่งคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อระดับชาติมีหน้าที่ลงมติในร่างที่ผ่านการพิจารณาของ le Tribunal มาแล้วโดยไม่มีการอภิปราย (4) วุฒิสภามีสมาชิก 80 คน ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งไปตลอดชีวิตโดยไม่อาจถูกถอนได้ มีหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์และผู้ตีความรัฐธรรมนูญ ฝ่ายบริการเรียกว่า “le Consulat” มีสมาชิกซึ่งเรียกว่า “กงสุล” (Consul) 3 คน ได้รับแต่งตั้งโดยวุฒิสภาดำรงตำแหน่งคราวละ 10 ปี ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญถึง 3 ครั้งด้วยกันในปี ค.ศ. 1802, 1804 และ 1815 โดยสองครั้งแรกเป็นการแก้ไขเพื่อเพิ่มอำนาจให้กับผู้นำประเทศ ส่วนครั้งหลังนั้นแทบไม่มีอะไรใหม่เลยเพราะเป็นช่วงที่นโปเลียนอยู่ในภาวะตกต่ำ การแก้ไขครั้งสุดท้ายเป็นการร้องขอจากนโปเลียนเพื่อหวังจะสามารถฟื้นฟูอำนาจกลับคืนมา⁸

⁶ คณิน บุญสุวรรณ, รัฐธรรมนูญต่างประเทศ, หน้า 117-118.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119-120

⁸ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, ระบบการเมืองการปกครองฝรั่งเศส, หน้า 27-30.

รัฐธรรมนูญที่ห้า รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1814 ประกาศใช้วันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1814 รัฐธรรมนูญฉบับนี้กษัตริย์เป็นผู้พระราชทานรัฐธรรมนูญมิใช่ประชาชนหรือผู้แทนราษฎร มีการรองรับเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ส่วนสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งจะพิจารณาจากคุณสมบัติด้านทรัพย์สินหรือการเสียภาษีซึ่งจำกัดไว้ให้ประชาชนที่ได้ชำระภาษีทางตรงในอัตราที่สูงเท่านั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้รัฐสภามีสองสภา คือ สภาสูงหรือสภาขุนนางและสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสภาสูงเป็นสภาของชนชั้นขุนนางที่ได้รับการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ให้อยู่ในตำแหน่งตลอดชีวิตหรือสามารถสืบทอดตำแหน่งตามสิทธิในการรับมรดกได้ ส่วนสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับเลือกตั้งให้อยู่ในวาระได้ 5 ปีแต่ทั้งสองสภามีอำนาจเท่ากันยกเว้นในด้านภาษีอำนาจทางบริหารเป็นของกษัตริย์

รัฐธรรมนูญฉบับที่หก รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1830 ประกาศใช้วันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1830 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีลักษณะเป็นเสรีนิยมและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น กษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจจำกัด อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ รัฐธรรมนูญไม่ได้พระราชทานมาจากกษัตริย์แต่เป็นข้อตกลงระหว่างประชาชนกับกษัตริย์ สิทธิในการเลือกตั้งคงจำกัดสิทธิเฉพาะประชาชนผู้เสียภาษี รัฐสภาประกอบด้วยสองสภา คือ สภาสูงหรือสภาขุนนาง สมาชิกได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตลอดชีวิตโดยไม่อาจสืบทอดตำแหน่งต่อไปได้ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจมากขึ้น กษัตริย์มีอำนาจยุบสภา

รัฐธรรมนูญฉบับที่เจ็ด รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1848 ประกาศใช้วันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1848 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มุ่งเน้นไปในทางสังคมและมนุษยชนมากขึ้นสืบเนื่องมาจากการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1848 รัฐธรรมนูญจึงกำหนดไว้ว่าให้ประเทศฝรั่งเศสเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหนึ่งเดียวและแบ่งแยกมิได้ อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิมนุษยชน กำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปโดยตรงและลับ รัฐสภาประกอบด้วยสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี ส่วนฝ่ายบริหารนั้นประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างสภาผู้แทนราษฎรกับประธานาธิบดี กล่าวคือ ประธานาธิบดีไม่มีอำนาจยังยั้งร่างกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร⁹

รัฐธรรมนูญฉบับที่แปด รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1852 ประกาศใช้วันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 1852 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีลักษณะยึดมั่นในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของพลเมืองทุกคนโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติการเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปโดยการขอให้ประชาชนลงมติสนับสนุนตัวบุคคลของผู้นำ ประธานาธิบดีซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 10 ปี โดยรับผิดชอบในการบริหารประเทศต่อจากประชาชนโดยตรงไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาซึ่งรัฐสภา มี 2 รัฐสภาประกอบด้วยสภาสูงหรือวุฒิสภาและสภาล่างหรือสภา

⁹ คณิน บุญสุวรรณ, รัฐธรรมนูญต่างประเทศ, หน้า 123-125.

ผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน ส่วนสภาสูงหรือวุฒิสภาแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี ดังนั้น สภาสูงหรือวุฒิสภาจึงเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารในการกุมอำนาจสำคัญ เช่น มีอำนาจในการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ อำนาจในการยกเลิกกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มีอำนาจในการตีความและแก้ไขรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฉบับที่เก้า รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1875 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้นำเอาระบบรัฐสภาแบบอำนาจคู่ของอังกฤษมาใช้ รัฐบาลบริหารประเทศโดยรับผิดชอบต่อสภาและต่อประธานาธิบดี ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารต่อทั้งสองอำนาจคือรัฐสภาและประธานาธิบดีถือได้ว่าเป็นหัวใจของระบบรัฐสภาแบบอำนาจคู่ รัฐสภาประกอบด้วยสองสภาคือสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกตั้งโดยตรง ส่วนวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งโดยอ้อม ฝ่ายบริหารประกอบด้วยประธานาธิบดีและคณะรัฐมนตรีโดยประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี และสามารถได้รับเลือกตั้งใหม่ได้อีกซึ่งประธานาธิบดีเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งรัฐมนตรี ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหารและบังคับใช้กฎหมาย เป็นผู้นำกองทัพ เป็นผู้นำความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้การอนุมัติสนธิสัญญาที่ทำกับประเทศอื่น เป็นผู้เสนอกฎหมายและมีอำนาจยุบสภาผู้แทนราษฎรตามความเห็นของสภาสูงหรือวุฒิสภา จะเห็นได้ว่ารัฐสภามีอำนาจเหนือกว่าฝ่ายบริหารจนกลายเป็นระบบสมัชชา

รัฐธรรมนูญฉบับที่สิบ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1940 ประกาศใช้วันที่ 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1940 รัฐบัญญัติทางรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเพียงมาตราเดียวซึ่งบัญญัติว่ารัฐสภามอบอำนาจทั้งหมดให้แก่รัฐบาลในการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของฝรั่งเศสซึ่งเป็นรัฐบาลที่อยู่ภายใต้การนำของจอมพลเปแต็งแต่จอมพลเปแต็งมิได้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบจากประชาชนตามที่รัฐบัญญัติ ค.ศ. 1940 ระบุไว้แต่ได้การออกกฎหมายหลายฉบับที่มีผลเป็นการรวมศูนย์อำนาจทางนิติบัญญัติ ทางบริหารและทางตุลาการให้แก่จอมพลเปแต็งและได้แต่งตั้งปีแยร์ ลาวาลเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งใช้อำนาจเผด็จการดำเนินนโยบายร่วมมือกับประเทศเยอรมันไม่มีการประชุมรัฐสภา เพราะไม่มีรัฐสภามีเพียงสภาที่ปรึกษาแห่งชาติซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้งและในขณะนั้นประเทศฝรั่งเศสตกอยู่ภายใต้การยึดครองของประเทศเยอรมันทำให้รัฐบาลของนายปีแยร์ ลาวาลได้เผยแพร่แนวคิดต่าง ๆ ของระบบฟาสซิสและแนวคิดที่ต้องร่วมมือกับเยอรมันเพื่อต่อสู้กับระบบคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียต

รัฐธรรมนูญฉบับที่สิบเอ็ด รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1946 ประกาศใช้วันที่ 19 เมษายน ค.ศ. 1946 รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้ฝ่ายบริหารประกอบด้วยประธานาธิบดีซึ่งได้รับเลือกโดยตรงจากรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 7 ปีและอาจได้รับเลือกตั้งใหม่ได้อีกครั้งแต่ไม่มีอำนาจตรากฎหมายโดยให้อำนาจตรากฎหมายเป็นของนายกรัฐมนตรี รัฐสภาประกอบด้วยสองสภา ได้แก่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความสำคัญแก่สภาผู้แทนราษฎรมากกว่าวุฒิสภา

โดยระบุว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของรัฐสภาทำให้รัฐสภาสามารถเข้ามาแทรกแซงฝ่ายบริหารได้มากขึ้น โดยวุฒิสภาไม่มีอำนาจยับยั้งร่างกฎหมายโดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการเงินเพราะอำนาจดังกล่าวอยู่ที่สภาผู้แทนราษฎรแต่เพียงผู้เดียว สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีและกรณีที่ทั้งสองสภามีความเห็นแตกต่างกันก็ให้เป็นไปตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญฉบับที่สิบสอง รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ผสมผสานหลักการว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติและหลักการว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนเข้าด้วยกันในการแสดงออกทางเจตนารมณ์มีทั้งสองรูปแบบกล่าวคือเจตนารมณ์ของชาติต้องแสดงออกผ่านทางรัฐสภาและเจตนารมณ์ของปวงชนแสดงออกด้วยการลงประชามติ ฝ่ายบริหารประกอบด้วยประธานาธิบดีและคณะรัฐมนตรี ประธานาธิบดีได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งคราวละ 7 ปี และอาจได้รับเลือกตั้งใหม่อีกได้โดยไม่มีข้อจำกัด รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการเลือกตั้งโดยตรงมีวาระคราวละ 5 ปี วุฒิสภาได้รับการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและตัวแทนสภาเทศบาลมีวาระคราวละ 9 ปีและต้องมีการเลือกตั้งใหม่จำนวน 1 ใน 3 ทุก 3 ปี สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจมากกว่าวุฒิสภาและหลักสำคัญของการใช้บทเฉพาะกาล คือ ใน 4 เดือนแรกนั้นรัฐสภายังไม่มีบทบาทเนื่องจากรัฐบาลเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์กติกาต่าง ๆ ให้มีค่าบังคับเท่ากับกฎหมายเพื่อให้สถาบันการเมืองในระบบเก่าเชื่อมต่อเข้าสู่ในระบบสถาบันการเมืองใหม่มีการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อเพิ่มเติมบทบัญญัติบางบทบางมาตราของรัฐธรรมนูญโดยการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1958 มีกระบวนการตราเป็นพิเศษ มีความเป็นพลวัตรสูงกว่ารัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1946 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ง่ายกว่าเพราะเป็นการใช้อำนาจร่วมกันระหว่างประธานาธิบดีกับรัฐสภา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องได้รับความเห็นชอบของทั้งสองสภาและจะมีผลบังคับใช้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบโดยการลงประชามติ

3.1.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสที่บัญญัติให้มีบทเฉพาะกาลมี 5 ฉบับได้แก่ รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1814 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ห้า รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1848 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เจ็ด รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1852 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่แปด รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1946 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สิบเอ็ดและรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ค.ศ. 1958 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สิบสองโดยการศึกษาวิจัยจะทำการศึกษาวเคราะห์เฉพาะรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ประกอบด้วยบทเฉพาะกาล 3 มาตรา คือ มาตรา 90 มาตรา 91 และมาตรา 92 มีเนื้อหาเป็นการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและวางระบบต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดได้ให้อำนาจแก่รัฐบาลนายพลเดอโกลบริหารประเทศและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับได้อย่างสมบูรณ์

3.1.2.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

ในการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ผู้ศึกษาได้นำรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลไว้ 4 กลุ่มดังนี้¹⁰

กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

กลุ่มที่ 2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคล

กลุ่มที่ 3 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับกฎหมายลำดับรอง

กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

3.1.2.1.1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการบริหารและทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหาร โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อให้มีคณะกรรมการชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 1 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 91 วรรคเจ็ด

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 1 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 91 วรรคเจ็ด อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามมาตรา 58 และมาตรา 59 แห่งรัฐธรรมนูญจะถูกใช้โดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยรองประธานสภาแห่งรัฐเป็นประธานและประธานคนแรกของศาลฎีกาและประธานคนแรกของศาลบัญชีจนกระทั่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเรียบร้อยแล้ว¹¹

2) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 8 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 91 วรรคห้าและวรรคแปด

¹⁰ จารุวรรณ เสงตระกุล และคณะทำงาน, คู่มือแบบร่างกฎหมาย, หน้า 252-288.

¹¹ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 30.

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 8 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 91 วรรคห้า ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ยังคงใช้อำนาจหน้าที่ของตนต่อไปในประเทศสมาชิกภายใต้กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับจนกระทั่งถึงวันจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจตามระบบใหม่¹² **บทเฉพาะกาลมาตรา 91 วรรคแปด** พลเมืองของประเทศสมาชิกของประชาคม ยังคงมีตัวตนอยู่ในรัฐสภาจนกระทั่งมีการตรามาตรการที่จำเป็น เพื่อปฏิบัติตามหมวด 12 ของรัฐธรรมนูญ¹³

3) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนดเพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 9 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 90 วรรคสอง, มาตรา 91 วรรคหนึ่ง, วรรคสอง, วรรคสาม, วรรคสี่ และวรรคหก, มาตรา 92 วรรคสาม

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 9 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 90 วรรคสอง ให้รัฐบาลเป็นผู้เดียวที่มีอำนาจเรียกประชุมรัฐสภาได้จนกระทั่งถึงวันที่มีการประชุมครั้งแรกตามวรรคก่อน¹⁴ **บทเฉพาะกาลมาตรา 91 วรรคหนึ่ง** สถาบันทางการเมืองที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้จะต้องจัดตั้งและเริ่มดำเนินการภายในระยะเวลาไม่เกินสี่เดือนนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ¹⁵ **บทเฉพาะกาลมาตรา 91 วรรคสอง** ระยะเวลาดังกล่าวให้ขยายเป็น 6 เดือน สำหรับสถาบันเกี่ยวกับประชาคม¹⁶ **บทเฉพาะกาลมาตรา 91 วรรคสาม** อำนาจของประธานาธิบดีซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับจะหมดลงในวันที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 และมาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 91 วรรคสี่** ให้ประเทศสมาชิกของประชาคมมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งภายใต้เงื่อนไขเกี่ยวกับสถานะในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้¹⁷ **บทเฉพาะกาลมาตรา 91 วรรคหก** จนกว่าจะมีการจัดตั้งอย่างถาวรให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกของสภาแห่งสาธารณรัฐ

¹² เรื่องเดียวกัน

¹³ เรื่องเดียวกัน

¹⁴ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 29.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน

¹⁷ เรื่องเดียวกัน

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการจัดตั้งวุฒิสภาอย่างถาวรจะต้องประกาศใช้ก่อนวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1959¹⁸ และ**บทเฉพาะกาลมาตรา 92 วรรคสาม** ภายใต้ระยะเวลาเดียวกับที่บัญญัติไว้ในวรรคแรกของมาตรา 91 รัฐบาลสามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ในทุกกรณีเพื่อประโยชน์ของชาติ เพื่อปกป้องพลเมืองและคุ้มครองเสรีภาพ¹⁹

3.1.2.1.2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับหรือกำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมมาใช้บังคับตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลรองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสิ้นสุดลงเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 2 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 90 วรรคหนึ่ง, วรรคสาม

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 2 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 90 วรรคหนึ่ง ให้สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาหยุดลงอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับจะสิ้นสุดลงในวันที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการเลือกตั้งเข้ามาตามรัฐธรรมนูญนี้²⁰ **บทเฉพาะกาลมาตรา 90 วรรคสาม** ให้อำนาจของสมาชิกสหภาพฝรั่งเศสสิ้นสุดลงในเวลาเดียวกันกับที่อำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันได้มีขึ้น²¹

2) การเขียนบทเฉพาะกาลรองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 11 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 92 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

¹⁸ เรื่องเดียวกัน

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

²⁰ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 29.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 11 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 92 วรรคหนึ่ง มาตรการทางด้านนิติบัญญัติที่จำเป็นสำหรับการจัดตั้งสถาบันการเมืองและการดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้สามารถทำได้โดยรัฐกำหนดที่มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับรัฐบัญญัติ ซึ่งตราโดยคณะรัฐมนตรีและผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาแห่งรัฐ²² และ**บทเฉพาะกาลมาตรา 92 วรรคสอง** ภายใต้อำนาจและเงื่อนไขเดียวกัน รัฐบาลสามารถตรารัฐกำหนดที่มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับรัฐบัญญัติเพื่อกำหนดระบบเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

จากการวิเคราะห์ทำให้เห็นว่า การเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 90 มาตรา 91 และมาตรา 92 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 สามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายได้เป็น 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล 5 รูปแบบ คือ **กลุ่มแรก** ได้แก่ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งมี 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ 1 ให้มีคณะกรรมการชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่ แบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ และแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก **กลุ่มที่สอง** คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งมี 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ 2 กำหนดการสิ้นสุดลงของการใช้บังคับของบทบัญญัติใหม่โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือเงื่อนไขไว้เนื่องจากหมดความจำเป็น และแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสนั้น แม้มีจำนวน 3 มาตรา แต่ในแต่ละมาตรามีหลายวรรค มีทั้งกรณีที่ไม่เชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นและทั้งกรณีที่เกี่ยวข้องไปยังมาตราอื่น ๆ เช่น มาตรา 91 วรรค 3 กำหนดว่าอำนาจของประธานาธิบดีซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับจะหมดลงในวันที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 และมาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ กล่าวคือ มาตรา 6 กำหนดให้ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐได้รับการเลือกตั้งโดยการออกเสียงเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและมีวาระการดำรงตำแหน่ง วิธีการดำเนินการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ²³ และมาตรา 7 กำหนดว่าประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐได้รับเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากเด็ดขาดของผู้มาใช้สิทธิออก

²² เรื่องเดียวกัน

²³ คำแปลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958, ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์, ผู้แปล, (กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2548), หน้า 23.

เสียงเลือกตั้ง หากไม่ได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดในการลงคะแนนรอบแรกให้จัดให้มีการลงคะแนนรอบที่สองในวันที่ 14 หลังจากวันที่มีการลงคะแนนรอบแรก เฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งสองคนซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงที่สุดในการลงคะแนนรอบแรกที่ไม่ได้ถอนตัวออกจากกาเลือกตั้งเท่านั้นที่จะมีสิทธิเข้าสู่การลงคะแนนรอบที่สอง²⁴ มาตรา 7 วรรคสี่ กำหนดว่ากรณีตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับคำร้องขอจากรัฐบาลได้วินิจฉัยโดยเสียงข้างมากเด็ดขาดของตุลาการรัฐธรรมนูญว่าประธานาธิบดีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ให้ประธานวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่ที่ประธานาธิบดีไปพลางก่อนแต่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 11* และมาตรา 12** ของรัฐธรรมนูญไม่ได้ และในกรณีที่ประธานวุฒิสภาที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ประธานาธิบดีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ให้รัฐบาลเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว²⁵ ดังนั้นบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส จึงมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลที่ค่อนข้างยาว มีความเชื่อมโยงไปยังบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายมาตรา แต่ไม่สลับซับซ้อน จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนหรือยากในการทำความเข้าใจ

²⁴ เรื่องเดียวกัน

* มาตรา 11 โดยคำเสนอของรัฐบาลในระหว่างสมัยประชุมของรัฐสภาหรือโดยการเสนอร่วมกันของสภาทั้งสอง ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอาจประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา กำหนดให้มีการออกเสียงประชามติต่อร่างรัฐบัญญัติทุกฉบับที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบสถาบันทางการเมืองแห่งรัฐ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือต่อบริการสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว หรือเพื่ออนุญาตให้มีการให้ความเห็นชอบสนธิสัญญาที่แม้จะไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่ก็อาจมีผลกระทบต่อการทำงานของสถาบันต่าง ๆ

เมื่อการออกเสียงประชามติได้จัดขึ้นตามข้อเสนอของรัฐบาล รัฐบาลจะต้องแถลงต่อสภาแต่ละสภาแล้วเปิดให้มีการอภิปราย

เมื่อผลการออกเสียงประชามติเป็นการรับรองร่างรัฐบัญญัติ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ประกาศใช้รัฐบัญญัติภายในระยะเวลา 15 วัน หลังจากวันประกาศผลการออกเสียงประชามติ

** มาตรา 12 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอาจประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรได้ภายหลังจากที่ได้ปรึกษากับนายกรัฐมนตรีและประธานทั้งสองแล้ว

ให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 20 วัน และไม่เกิน 14 วัน นับจากวันที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

ให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวันพฤหัสบดีที่สองภายหลังการเลือกตั้ง หากจะต้องมีการประชุมดังกล่าวนอกสมัยการประชุมสามัญ ให้เปิดสมัยประชุมดังกล่าวได้โดยมีกำหนดเวลา 15 วัน

ห้ามมิให้มีการยุบสภาภายในปีถัดจากปีที่มีการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้น

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

ตารางที่ 1 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 2	90	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	90	วรรคสอง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 2	90	วรรคสาม	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	91	วรรคหนึ่ง	
			วรรคสอง	
			วรรคสาม	มาตรา 6, มาตรา 7
			วรรคสี่	
	แบบที่ 8	91	วรรคห้า	
	แบบที่ 9	91	วรรคหก	
	แบบที่ 1	91	วรรคเจ็ด	มาตรา 58, มาตรา 59
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	92	วรรคหนึ่ง	
			วรรคสอง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	92	วรรคสาม	มาตรา 91

3.1.2.2 การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

การศึกษาการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้แบ่งการศึกษาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านบุคคล และเพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

3.1.2.2.1 ด้านเนื้อหา

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสในมาตรา 92 ได้ให้อำนาจคณะรัฐมนตรีตรารัฐกำหนดเพื่อจัดตั้งสถาบันการเมืองและดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐโดยผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาแห่งรัฐ รัฐกำหนดมีรูปแบบที่มีความใกล้เคียงกับรัฐกฤษฎีกาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีที่จะตราอยู่แล้ว การให้อำนาจคณะรัฐมนตรีตามบทเฉพาะกาลมาตรา 92 เป็นการมอบอำนาจให้ตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งสถาบันการเมืองและเพื่อการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งแตกต่างจากเรื่องที่อยู่ในอำนาจของคณะรัฐมนตรีที่จะตรารัฐกฤษฎีกาของคณะรัฐมนตรีจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานทั่ว ๆ ไป รัฐกำหนดที่ตราขึ้นตามมาตรา 92 ยังมีสถานะเป็นรัฐบัญญัติทันทีที่มีการประกาศใช้ จึงไม่จำเป็นต้องส่งรัฐกำหนดไปให้รัฐสภานุมัติเพื่อให้รัฐกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นรัฐบัญญัติต่อไป รัฐบาลฝรั่งเศสได้ตรารัฐกำหนดตามมาตรา 92 รวมทั้งสิ้น 300 ฉบับ แบ่งได้เป็น 20 ประเภท²⁶ คือ รัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญ 24 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับประเทศอัลจีเรีย 22 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การคลัง ภาษีและศุลกากร 35 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับประชาคมดินแดนโพ้นทะเล 20 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา การปฏิบัติงานของรัฐสภา การลงคะแนนเสียง 20 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับการบริหารงานชั่วคราวของอำนาจรัฐ 1 ฉบับ รัฐกำหนดให้สัตยาบันข้อตกลงระหว่างประเทศ 41 ฉบับ รัฐกำหนดให้สัตยาบันกฤษฎีกาและรัฐกำหนดตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน 9 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน การผังเมืองและที่อยู่อาศัย 9 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับสถานะของข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร ทหารผ่านศึกและเยื่อสงคราม 15 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับการจัดองค์กรศาลยุติธรรม วิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายครอบครัว 15 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับการจัดองค์กรสถานพยาบาล 3 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับสัญชาติ 3 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับการพาณิชย์และกฎหมายพาณิชย์ 8 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับการตำรวจและป้องกันชาติ 21 ฉบับ รัฐกำหนดเกี่ยวกับการประกันสังคม กฎหมายแรงงานและมาตรการช่วยเหลือสังคม 10 ฉบับ รัฐกำหนดแก้ไขโทษในกฎหมายต่าง ๆ 8 ฉบับ และรัฐกำหนดอีก 16 ฉบับซึ่งเป็นเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย เช่น ขยายเวลาเปิดปิดภาคเรียนของสถานศึกษา การให้ความช่วยเหลือประชาชนจากเหตุน้ำท่วม เป็นต้น รัฐกำหนดทั้ง 20 ประเภทดังกล่าวสามารถจัด

²⁶ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 32-33, 36.

ได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ นโยบายทางด้านเศรษฐกิจและการคลัง นโยบายทางการเมืองเกี่ยวกับประเทศอัลจีเรียและการปฏิรูประบบการปกครองและระบบศาลยุติธรรม²⁷

1. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแทบทุกฉบับได้รับการตราโดยอาศัยบทเฉพาะกาลมาตรา 92 แม้ว่าในมาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญจะบัญญัติถึงกระบวนการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษก็ตามและยังบังคับให้ต้องถูกตรวจสอบโดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ รัฐบาลตรารัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญโดยใช้กระบวนการเกี่ยวกับการตรารัฐกำหนดธรรมดาซึ่งแตกต่างกันที่ทางปฏิบัติ ร่างรัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญจะถูกส่งให้คณะกรรมการชุดพิเศษของสภาแห่งรัฐซึ่งประกอบด้วยรองประธานสภาแห่งรัฐทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการและประธานแผนกต่าง ๆ ของสภาแห่งรัฐเพื่อทำการตรวจสอบก่อนประกาศใช้

2. นโยบายด้านเศรษฐกิจและการคลัง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของฝรั่งเศสใกล้ถึงจุดพินาศ รัฐบาลต้องเร่งตรากฎหมายเพื่อสร้างระบบวินัยทางการคลังที่เข้มงวดมีการลดค่าเงินฟรังก์ การลดรายจ่ายบางประการของรัฐเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม รวมทั้งมีมาตรการต่าง ๆ ออกมามากมายในรูปของรัฐกำหนด ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1958 เป็นปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรงมากก่อให้เกิดความวุ่นวายไปทั่วประเทศ การที่รัฐบาลฝรั่งเศสตรารัฐกำหนดเพื่อผลประโยชน์ของชาติ จึงเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วนที่สามารถทำได้ซึ่งรัฐบาลฝรั่งเศสได้ตรารัฐกำหนดหลายฉบับเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ภาษี พลังงานและมาตรการต่าง ๆ อื่นหลายมาตรการ

3. นโยบายด้านการเมืองเกี่ยวกับประเทศอัลจีเรีย ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศอัลจีเรียเป็นปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไข จึงมีการตรารัฐกำหนดออกมาหลายฉบับเพื่อจัดระบบต่าง ๆ ภายในประเทศอัลจีเรีย เช่น รัฐกำหนดเกี่ยวกับการครอบครองอาวุธ การยึดทรัพย์สินเพื่อใช้ประโยชน์ทางทหาร การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและการเงิน การศึกษาและการจัดตั้งระบบสวัสดิการสังคม รัฐกำหนดทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับประเทศอัลจีเรียเป็นไปตามบทเฉพาะกาลตามมาตรา 92 วรรคท้าย คือ รัฐบาลสามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ในทุกกรณี เพื่อผลประโยชน์ของชาติ เพื่อปกป้องพลเมืองและคุ้มครองเสรีภาพ วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในอัลจีเรียและส่งผลกระทบต่อมายังประเทศฝรั่งเศส จึงถือได้ว่าเป็นการตรารัฐกำหนดเพื่อรักษาประโยชน์ของชาติ

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37-41.

4. การปฏิรูประบบการปกครองและระบบศาลยุติธรรม ได้นำบทเฉพาะกาล มาตรา 92 ตรารัฐกำหนดขึ้น เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กระบวนการเวนคืน การจัดระบบกระบวนการยุติธรรมใหม่

3.1.2.2.2 ด้านระยะเวลา

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสกำหนดให้มีการจัดตั้งและดำเนินการ สถาบันทางการเมืองภายในระยะเวลาไม่เกิน 4 เดือน นับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญและขยาย ระยะเวลาในการจัดตั้งสถาบันเกี่ยวกับประชาชนออกไปเป็น 6 เดือน ตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา 91 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

3.1.2.2.3 ด้านบุคคล

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมาตรา 91 วรรคสาม กำหนดให้อำนาจ ประธานาธิบดีคนเดิมซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับจะสิ้นสุดลงในวันที่มีการประกาศ ผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ตามมาตรา 6 และได้รับเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากเด็ดขาดของผู้ มาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หากไม่ได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งรอบแรก กล่าวคือ คะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ได้กึ่งหนึ่งของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งก็ให้จัดให้มีการลงคะแนนรอบที่สอง หลังจากลงคะแนนรอบแรก 14 วัน เฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้ง 2 คนสุดท้ายซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดใน การลงคะแนนรอบแรกตามมาตรา 7

3.1.2.2.4 เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

บทเฉพาะกาลมาตรา 90 มาตรา 91 และมาตรา 92 ได้บัญญัติเพื่อให้กลไก ของรัฐสามารถดำเนินต่อไปได้ ดังนี้ รัฐบาลเป็นผู้เดียวที่มีอำนาจเรียกประชุมรัฐสภาได้จนกระทั่งถึง วันที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกตามมาตรา 90 วรรคสอง ให้ประเทศสมาชิกของ ประชาคมมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งภายใต้เงื่อนไขเกี่ยวกับสถานะในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญตาม มาตรา 91 วรรคสี่ ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ยังคงใช้อำนาจหน้าที่ของตนต่อไปในประเทศสมาชิกภายใต้ กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับจนกระทั่งถึงวันจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจ ตามระบบใหม่ตามมาตรา 91 วรรคห้า อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา 58 และ มาตรา 59 แห่งรัฐธรรมนูญจะถูกใช้โดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยรองประธานสภาแห่งรัฐ ประธานและประธานคนแรกของศาลฎีกาและประธานคนแรกของศาลบัญชีจนกระทั่งมีการจัดตั้ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา 91 วรรคเจ็ด ภายใต้ระยะเวลาและเงื่อนไขเดียวกัน รัฐบาล สามารถตรารัฐกำหนดที่มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับรัฐบัญญัติเพื่อกำหนดระบบการเลือกตั้งสมาชิก รัฐสภาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามมาตรา 92 วรรคสอง ภายใต้ระยะเวลาเดียวกับที่บัญญัติไว้ใน

วรรคแรกของมาตรา 91 รัฐบาลสามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ในทุกกรณีเพื่อประโยชน์ของชาติเพื่อปกป้องพลเมืองและคุ้มครองเสรีภาพตามมาตรา 92 วรรคสาม

3.1.2.3 ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส มาตรา 92 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะรัฐมนตรีสามารถตราข้อกำหนดและผ่านการพิจารณาให้ความเห็นจากสภาแห่งรัฐ รัฐกำหนดที่ตราขึ้นตามมาตรา 92 มีสถานะเป็นรัฐบัญญัติเท่ากับฝ่ายบริหารมีอำนาจทางนิติบัญญัติในการตราข้อกำหนด จึงเป็นกรณีที่บทเฉพาะกาลได้ยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติบางมาตราที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว กล่าวคือ ในมาตรา 34 แห่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่ารัฐสภาเท่านั้นมีอำนาจในการตราบัญญัติ เท่ากับเป็นการมอบให้รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจแทนรัฐสภาเฉพาะเพื่อการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองและการดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 92 วรรคท้ายยังได้กำหนดขยายขอบอำนาจของรัฐบาลฝรั่งเศสที่สามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ในทุกกรณีเพื่อประโยชน์ของชาติ เพื่อปกป้องพลเมืองและคุ้มครองเสรีภาพ²⁸ การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมาตรา 92 กำหนดยกเว้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมาตรา 34 จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ฝ่ายบริหารสามารถจัดตั้งสถาบันทางการเมืองและการดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐได้ทันทีโดยไม่ต้องไปผ่านกระบวนการทางรัฐสภาเพียงแต่เมื่อตราข้อกำหนดแล้วก็ส่งให้สภาแห่งรัฐพิจารณาให้ความเห็นตามมาตรา 92 วรรคหนึ่ง

3.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีฉบับแรกประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1948 มีการปรับปรุงแก้ไข 9 ครั้ง โดยครั้งล่าสุดได้กระทำขึ้นในปี ค.ศ. 1987 เนื้อหาสาระสำคัญของการแก้ไขในแต่ละครั้งนั้นส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจของประธานาธิบดีและแบบแผนการเลือกตั้งเป็นหลัก ส่วนการแก้ไขในด้านโครงสร้างของกฎหมายปรากฏไม่มากนัก²⁹ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีฉบับที่มีการแก้ไขเมื่อ ค.ศ. 1987 ได้มีการกำหนดเวลาที่รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 เป็นต้นไป มีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีตามรัฐธรรมนูญให้เริ่มต้นในวันเดียวกันกับที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับโดยกำหนดให้มีการเลือกตั้ง

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32-34.

²⁹ พัชรี สีโรส, สถาบันการเมืองในประเทศอาเซียนบวกสาม : สาธารณรัฐเกาหลี (กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยดิเรก ชัยนาม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), หน้า 10.

ประธานาธิบดีก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลบังคับใช้ไม่น้อยกว่าสี่สิบวัน นอกจากนี้ก็มีบทบัญญัติที่กำหนดให้บรรดากฎหมาย กฎหมาย คำสั่งและสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่บังคับใช้ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับก็ให้มีผลใช้บังคับต่อไปตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ³⁰

3.2.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์กฎหมายของประเทศเกาหลีแบ่งออกเป็น 5 ยุค คือ ยุคกฎหมายโบราณ ยุคการรับกฎหมายจีน ยุคการรับกฎหมายตะวันตก ยุคการรับกฎหมายญี่ปุ่นและยุคการรับกฎหมายของแองโกลอเมริกัน³¹

ยุคกฎหมายโบราณ โซซอนโบราณมีอำนาจปกครองดินแดนตั้งแต่บริเวณริมแม่น้ำเหลียวตากับเขตแมนจูเรียตอนใต้ไปจนถึงริมแม่น้ำแทงอาณาจักรโซซอนโบราณ มีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมมากกว่าชนเผ่าอื่นบนคาบสมุทรเกาหลีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้โลหะสัมฤทธิ์และเหล็ก แต่ความก้าวหน้าทางด้านสถาบันการเมืองและสังคมกลับมีน้อยมากจนแทบไม่มีข้อมูลปรากฏเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าด้านความเป็นอยู่หรือสภาพชีวิตทางสังคมแต่อย่างใด คงมีเพียงข้อมูลเอกสารกล่าวถึงกฎหมาย 8 ประการ เช่น การฆ่าคนต้องถูกลงโทษโดยฉับพลันครอบครัวผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้เป็นข้าวเปลือก ผู้ที่เป็นขโมยจะต้องเป็นทาสตลอดชีวิตแก่ครอบครัวที่เสียหาย การลงโทษอย่างรุนแรงสำหรับการผิดประเวณี การดูหมิ่นในสิ่งที่ประชาชนเคารพบูชาและการใช้เวทมนต์ กฎหมายที่บังคับใช้ในสมัยนี้พัฒนามาจากสังคมยุคเผ่าพันธุ์ตั้งสมัยก่อนและมีการประยุกต์เพื่อให้เข้ากับสถานะเงื่อนไขทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ข้อห้ามเกี่ยวกับการขโมยแสดงให้เห็นว่าสังคมของอาณาจักรโซซอนโบราณมีระบบของการถือครองทรัพย์สินส่วนตัวและการแบ่งชนชั้นระหว่างคนรวยกับคนจนเกิดขึ้น³² ในสมัยจักรพรรดิ ฮัน วู ตี แห่งราชวงศ์ฮันเข้ายึดครองดินแดนเกาหลีทั้งหมดเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีน ได้แบ่งเกาหลีออกเป็น 4 มณฑล ได้แก่ เลอ ลึง ภาษาเกาหลีเรียกว่า นังนัง เจินฟาน ลินตุน และเซียงตุน นังนังเป็นเมืองหลวงหรือเมืองเปียงยางปัจจุบัน³³ บรรดากฎหมายต่าง ๆ

³⁰ สุธีร์ ศุภนิตย์ และวิเชียร อินทะสี, รายงานผลการวิจัยกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลี (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 14.

³¹ สุธีร์ ศุภนิตย์, รายงานผลการวิจัยระบบกฎหมายเกาหลี (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 1.

³² ไพบูลย์ ปีตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลี : จากยุคเผ่าพันธุ์ถึงยุคสาธารณรัฐใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: บริษัท โปสท แพบลิชชิง จำกัด (มหาชน), 2555), หน้า 24-29.

³³ พิพาดา ยังเจริญ, ประวัติศาสตร์เกาหลี (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 5.

ในยุคนี้ไม่ได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด กฎหมายยังคงรวมกันอยู่เป็นส่วนหนึ่งในบรรทัดฐานของสังคม เช่น ศาสนา ศิลธรรมและจารีตประเพณี³⁴

ยุคการรับกฎหมายจีน การรับเอากฎหมายจีนเข้ามาในสังคมเกาหลี เริ่มปรากฏตั้งแต่สามอาณาจักร ได้แก่ อาณาจักรโคกูรยอ อาณาจักรแพ็กเจ และอาณาจักรซิลลา อาณาจักรโคกูรยอเกิดขึ้นประมาณ 56 ปีก่อนคริสตกาล จอมเจ้าชายของเผ่าบูโยเป็นผู้ตั้งขึ้นมีศูนย์อำนาจอยู่บริเวณตอนเหนือและที่ราบลุ่มแม่น้ำยาล โคกูรยอพัฒนามาจากการเผ่าต่าง ๆ 5 เผ่าและขยายดินแดนด้วยการทำสงครามกับเผ่าอื่น ๆ โคกูรยอเป็นอาณาจักรที่มีความเข้มแข็งทางทหารและมีอำนาจในบริเวณทางเหนือของคาบสมุทรเกาหลี โคกูรยอรับอารยธรรมจีนทั้งจากจีนและมณฑลฉ่านของจีนและยังเป็นตัวกลางส่งต่ออารยธรรมจีนไปยังอาณาจักรอื่น ๆ ที่อยู่บนคาบสมุทรเกาหลี

อาณาจักรแพ็กเจเกิดขึ้นประมาณ 18 ปีก่อนคริสตกาลโดยยอนโจผู้นำเผ่าซึ่งอพยพมาจากเผ่าบูโยและตั้งถิ่นฐานบริเวณลุ่มแม่น้ำฮันในตอนกลางของคาบสมุทรเกาหลี แพ็กเจสามารถครอบครองมณฑลใหม่ของจีนซึ่งอยู่ในตอนใต้ของนังนังทำให้มีอำนาจครอบคลุมพื้นที่ตอนกลางทางตะวันตกของคาบสมุทรเกาหลี

อาณาจักรซิลลาตั้งขึ้นในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 4 จากการรวมตัวของตระกูล 6 ตระกูล เป็นพวกที่อพยพจากอาณาจักรโซซอนเก่าลงมาอยู่บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของคาบสมุทรเกาหลี มีกษัตริย์เป็นผู้ปกครองซึ่งได้รับการเลือกจากสภาผู้แทนของตระกูล สมาชิกสภามีคะแนนเสียง 1 เสียงเท่ากัน สภาเป็นผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งต้องได้รับคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ อาณาจักรซิลลามีความเจริญทางการเพาะปลูก มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจนำไปสู่ความเข้มแข็งทางการทหาร ซิลลามีชัยชนะเหนือเผ่าอื่น ๆ และขยายดินแดนออกไปได้อย่างกว้างขวาง ซิลลาสามารถครอบครองดินแดนบริเวณลุ่มแม่น้ำฮันและแม่น้ำนังกอง³⁵

อิทธิพลของประเทศจีนได้แผ่ขยายเข้ามาในประเทศเกาหลีหลายด้านด้วยกัน เช่น การเผยแพร่ศาสนาพุทธเข้ามาในอาณาจักรแพ็กเจ อาณาจักรโคกูรยอได้พัฒนารูปแบบการปกครองของตนตามแบบอย่างจีน อาณาจักรซิลลาได้พัฒนาองค์การทางการเมือง การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจและวิถีชีวิตของคนในสังคมโดยเลียนแบบจีนได้มีการรับเอากฎหมายจีนเข้ามาบังคับใช้ด้วย โดยเฉพาะในอาณาจักรโคกูรยอและอาณาจักรซิลลา เมื่อสิ้นสุดยุคสามอาณาจักรเข้าสู่ยุคอาณาจักรโคกูรยอในปี ค.ศ. 918 พระเจ้าวังกอนได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ ได้รับพระสมัญญานามว่าแทโจ ในยุคนี้จัดได้ว่าเป็นยุคที่ได้มีการเลียนแบบอย่างจีนมากกว่ายุคก่อนและทุกด้าน เช่น การนำ

³⁴ สุธีร์ ศุภนิตย์, รายงานผลการวิจัยระบบกฎหมายเกาหลี, หน้า 1-2.

³⁵ พิพาดา ยังเจริญ, ประวัติศาสตร์เกาหลี, หน้า 6-10.

ระบบการสอบเข้ารับราชการจากจีนมาปฏิบัติใช้ในโครยอโดยยกเลิกการสืบตำแหน่งแบบชนเผ่า³⁶ ในด้านกฎหมายกษัตริย์แห่งทรงตรากฎหมายอาชญากรรมและกฎหมายประชาชนและจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดูแลกฎหมายและระบบศาล กษัตริย์ทุกพระองค์ของโครยอให้ความสำคัญในการตรากฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารงานราชการแผ่นดิน ในช่วงปลายราชวงศ์โครยอนักกฎหมายชื่อ ซองเมจู่ ได้จัดทำกฎหมายอาณาจักรโครยอโดยศึกษาจากกฎหมายราชวงศ์หยวนและกฎหมายของราชวงศ์หมิงของจีนและในช่วงปี ค.ศ. 1395-1397 กษัตริย์แห่งทรงมีบัญชาให้นักกฎหมายชื่อ ซองโทจอห์น ทำการรวบรวมกฎหมายที่มีมาตั้งแต่สมัยกษัตริย์อยู่แห่งราชวงศ์โครยอจนถึงรัชสมัยพระเจ้าแทจง³⁷

ต่อมาในปี ค.ศ. 1392 ยีซองก็ทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากกษัตริย์โครยอและได้ตั้งราชวงศ์ใหม่ คือ ราชวงศ์โซซอนจากกล่าวได้ว่าในสมัยราชวงศ์นี้จีนได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือเกาหลีมากที่สุดก็ว่าได้เป็นเพราะว่าผู้ก่อตั้งราชวงศ์ได้เข้ามาสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์หมิงของจีนมาแต่ต้นและที่สำคัญคือในสมัยราชวงศ์โซซอนปรัชญาแนวคิดทางสังคมของขงจื้อมีอิทธิพลต่อการเมืองและสังคมเกาหลีมาก ในด้านกฎหมายนั้นได้นำประมวลกฎหมายหมิงอันเป็นประมวลกฎหมายอาญาของจีนมาใช้บังคับอย่างเป็นทางการในเกาหลีซึ่งประมวลกฎหมายอาญานี้กลายเป็นรากฐานของกฎหมายอาญาเกาหลี ต่อมาได้มีการจัดทำประมวลกฎหมายของเกาหลีที่เลียนแบบกฎหมายของจีนบังคับใช้ควบคู่กันไปด้วย คือ ประมวลกฎหมายคยองกุกแดจอน ประมวลกฎหมายนี้มีความสำคัญอย่างมากไม่เพียงแต่จะใช้ศึกษาระบบกฎหมายของราชวงศ์โซซอนเท่านั้นแต่ยังสามารถใช้ศึกษาโครงสร้างทางสังคมในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี

ยุครับกฎหมายตะวันตก พัฒนาทางกฎหมายเกาหลีเข้าสู่ระบบกฎหมายแบบตะวันตกเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยตามที่ประเทศญี่ปุ่นได้บีบบังคับให้รัฐบาลเกาหลีดำเนินการเพื่อเป็นการทำลายการแข่งขันการแผ่อิทธิพลของประเทศจีนในประเทศเกาหลี ประเทศญี่ปุ่นเริ่มเข้ามามีอิทธิพลในประเทศเกาหลีโดยได้ส่งเรือรบ 6 ลำ พร้อมคณะทูตมายังเกาะคังฮวาเพื่อเจรจาความสัมพันธ์ทางการทูต เกาหลีใต้ได้ลงนามในสนธิสัญญาคังฮวา ค.ศ. 1876³⁸ สนธิสัญญาคังฮวามีลักษณะเดียวกันกับสนธิสัญญาที่จีนถูกบีบบังคับให้ลงนามต่อมหาอำนาจตะวันตก เริ่มจากการประกาศว่าประเทศเกาหลีเป็นประเทศอิสระและมีอำนาจอธิปไตยของตนเอง นับสำคัญของอำนาจอธิปไตยอยู่ที่การตัดแนวร่วมอย่างจีนและเป็นหลักประกันว่าญี่ปุ่นสามารถกระทำการใด ๆ ในเกาหลีได้โดยปราศจากการยุ่งเกี่ยวกับจีน สนธิสัญญายังได้ระบุเพิ่มเติมว่าญี่ปุ่นและเกาหลีต้องเจริญสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันอย่างต่อเนื่อง เกาหลีต้องเปิดท่าเรือพูซันให้แก่ญี่ปุ่น พ่อค้าญี่ปุ่นสามารถทำการค้า

³⁶ สุธีร์ ศุภนิตย์, รายงานผลการวิจัยระบบกฎหมายเกาหลี, หน้า 2.

³⁷ โพบูลย์ ปีตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลี : จากยุคเผ่าพันธุ์ถึงยุคสาธารณรัฐใหม่, หน้า 181-186.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 298.

ในเกาหลีได้อย่างเสรี ชาวญี่ปุ่นสามารถเช่าที่ดินเพื่อการพาณิชย์และเพื่ออยู่อาศัย เรือญี่ปุ่นมีอิสระในการสำรวจน่านน้ำของเกาหลีและที่สำคัญคือเกาหลีต้องรับรองสิทธิสภาพนอกอาณาเขตต่อพลเมืองญี่ปุ่นในประเทศเกาหลี

ผลแห่งสนธิสัญญานี้ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกที่มีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในเกาหลี ญี่ปุ่นพยายามดำเนินการทุกวิถีทางที่จะผลักดันจีนซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในเกาหลีออกไป ในปี ค.ศ. 1894 ญี่ปุ่นรบบชนะจีนมีการลงนามในสนธิสัญญาชิโมโนะเซกิว่าญี่ปุ่นสามารถบังคับจีนให้ถอนตัวออกจากเกาหลีทำให้ญี่ปุ่นแผ่อิทธิพลครอบงำเกาหลีและได้เข้าแทรกแซงกิจการภายในของเกาหลีแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ญี่ปุ่นได้ปฏิรูปเกาหลีโดยจัดตั้งสภาพิเศษเพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรกำหนดนโยบายและการตรากฎหมายบังคับใช้ในเกาหลี สภาปฏิรูปพิเศษมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในการดำเนินการจะต้องรับคำสั่งจากทูตญี่ปุ่นประจำกรุงโซล สภาปฏิรูปพิเศษได้ตรากฎหมายออกมาถึง 208 ฉบับกฎหมายเหล่านี้มีวัตถุประสงค์คือการทำลายสังคมแบบประเพณีขงจื้อได้มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีบริหารประเทศ³⁹ ต่อมาในปี ค.ศ. 1895 หลังจากญี่ปุ่นส่งทูตคนใหม่มาประจำที่เกาหลีแล้วได้มีการปฏิรูปปรับปรุงกลไกของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในด้านการออกกฎหมายมีการกำหนดว่ากฎหมายหรือกฤษฎีกาที่จะบังคับใช้นั้นให้กษัตริย์แต่ผู้เดียวเป็นผู้ลงพระปรมาภิไธย ห้ามมิให้พระมเหสีหรือขุนนางผู้ใหญ่ลงนามเช่นแต่ก่อน⁴⁰ มีการจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศประจำกระทรวงต่าง ๆ

ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนกฎหมายขึ้นเพื่อให้การศึกษาและอบรมบุคลากรผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาและอัยการ โดยมีอาจารย์ผู้สอนทั้งหมดเป็นชาวญี่ปุ่นการสอนกฎหมายของอาจารย์ญี่ปุ่นดังกล่าวจะเป็นการสอนถึงหลักกฎหมายของยุโรปเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่มีความพยายามปฏิรูปกฎหมายแบบตะวันตกอยู่นั้นก็มีการปฏิรูปสังคมให้เป็นแบบตะวันตกด้วยโดยรัฐบาลได้มีการออกกฎหมายหลายฉบับยกเลิกประเพณีเก่าแก่และจารีตประเพณีดั้งเดิมที่มีมาแต่โบราณ เช่น ระบบชนชั้น การมือคติดต่อการเป็นทหาร การให้บุคคลในครอบครัวเดียวกันร่วมรับผิดชอบสมาชิกในครอบครัวคนหนึ่งก่ออาชญากรรม การห้ามหญิงหม้ายแต่งงานใหม่ การเป็นทาส ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุมและลงโทษโดยอิสระ⁴¹ ในปีค.ศ. 1895 ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อให้รัฐบาลใหม่ได้ใช้เป็นแนวทางการปกครองประเทศซึ่งเนื้อความในรัฐธรรมนูญสรุปความได้ 14 ประการ เช่น เกาหลีเป็นประเทศอธิปไตยมิได้ขึ้นอยู่กับประเทศจีน การสืบทอดราชบัลลังก์นั้นให้กระทำตามข้อ

³⁹ สุธีร์ ศุภนิตย์, รายงานผลการวิจัยระบบกฎหมายเกาหลี, หน้า 4.

⁴⁰ กวอดล ทรงประเสริฐ, ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 47.

⁴¹ สุธีร์ ศุภนิตย์, รายงานผลการวิจัยระบบกฎหมายเกาหลี, หน้า 6.

กฎหมาย การจัดเก็บภาษีให้กระทำตามที่กฎหมายกำหนด ให้ทำการปฏิรูปกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาและประกาศใช้เป็นต้น รัฐธรรมนูญของเกาหลีมีลักษณะคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ซึ่งประกาศใช้เมื่อ ค.ศ. 1889 เป็นรัฐธรรมนูญที่เอื้ออำนาจแก่คณะผู้ปกครองโดยมิได้มีการรองรับสิทธิพลเมืองหรือสิทธิในการเลือกตั้งแต่อย่างใด⁴²

อาจกล่าวได้ว่าการประกาศใช้รัฐธรรมนูญถือได้ว่ากฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประเทศตะวันตกแสดงให้เห็นว่ามีความพยายามที่จะพัฒนาระบบกฎหมายให้มีความทันสมัยตามแนวความคิดอย่างตะวันตกยิ่งไปกว่านั้นได้มีการพยายามที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้เป็นไปอย่างประเทศตะวันตกเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในสังคมที่ยึดติดกับจารีตประเพณีอันเก่าแก่ดั้งเดิมแบบจีน⁴³

ยุคการรับกฎหมายญี่ปุ่น ยุคนี้อยู่ระหว่างปี ค.ศ. 1905-1919 หลังจากญี่ปุ่นชนะสงครามกับรัสเซีย ญี่ปุ่นมีอิทธิพลอย่างมากในคาบสมุทรเกาหลีไม่ต้องการให้จีนและรัสเซียแผ่อิทธิพลเข้ามาในเกาหลีอีกต่อไป ญี่ปุ่นได้บีบบังคับให้เกาหลีอยู่ในความคุ้มครองของตนโดยได้มีการลงนามในสนธิสัญญาเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1905 ผลของสนธิสัญญาดังกล่าวทำให้เกาหลีต้องโอนกิจการต่างประเทศให้ญี่ปุ่นเป็นผู้ดำเนินการแทนมีการแต่งตั้งผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นมาประจำที่กรุงโซล โดยมีอำนาจคุมกิจการต่างประเทศของเกาหลีทั้งหมด ในช่วงแรกที่เกาหลีอยู่ภายใต้การคุ้มครองของญี่ปุ่น กระบวนการออกกฎหมายของเกาหลีนั้นญี่ปุ่นมีอิทธิพลอย่างมากแต่ไม่ได้แสดงการควบคุมอย่างเป็นทางการ ภายหลังได้ลงนามในสนธิสัญญา ค.ศ. 1907 ญี่ปุ่นได้เข้ามาควบคุมกระบวนการออกกฎหมายอย่างเด่นชัด กล่าวคือ กฎหมายทุกฉบับก่อนมีการประกาศใช้บังคับต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้สำเร็จราชการ กฎหมายส่วนใหญ่ที่มีการตราออกมาบังคับใช้จะมีความเหมือนกับกฎหมายญี่ปุ่น ได้แก่ กฎหมายวิธีสบัญญัติ มีการตรากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ได้ยกร่างขึ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่น ต่อมาในปี ค.ศ. 1912 กฎหมายวิธีพิจารณาความทั้งสองได้ถูกยกเลิกไปและให้นำเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่นมาบังคับใช้โดยตรงในเกาหลี ในส่วนกฎหมายอาญาได้มีการยกร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่เมื่อ ค.ศ. 1905 ประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวถือว่าเป็นประมวลกฎหมายอาญาแบบตะวันตกฉบับแรก แต่แท้จริงเป็นการรวบรวมเอาหลักกฎหมายอาญาดั้งเดิมของเกาหลีโดยมีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยขึ้นเท่านั้น ญี่ปุ่นเป็นผู้ผลักดันให้มีการใช้กฎหมายอาญาดังกล่าวเพราะเห็นว่ากฎหมายอาญาของเกาหลีแต่เดิมยังคงยึดถือตามกฎหมายจีน ต่อมา ค.ศ. 1912 กฎหมายอาญาดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปให้

⁴² ไพบูลย์ ปิตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลี : จากยุคเผ่าพันธุ์ถึงยุคสาธารณรัฐใหม่, หน้า 339-341.

⁴³ สุธีร์ ศุภนิตย์, รายงานผลการวิจัยระบบกฎหมายเกาหลี, หน้า 8.

นำเอาประมวลกฎหมายอาญาของญี่ปุ่นมาใช้บังคับแทน สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งให้นำเอาประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นมาใช้บังคับในเกาหลีโดยตรง

ยุคการรับกฎหมายแองโกลอเมริกัน อิทธิพลของกฎหมายแองโกลอเมริกันเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อประเทศเกาหลีเป็นอิสระจากประเทศญี่ปุ่นและแยกออกเป็นสองประเทศ เมื่อปี ค.ศ. 1948 ประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามามีอิทธิพลในประเทศเกาหลีอย่างมากทำให้มีการนำเอาหลักกฎหมายของแองโกลอเมริกันเข้ามาในสังคมเกาหลีด้วยโดยกฎหมายที่ตราออกมาจะมีหลักกฎหมายของแองโกลอเมริกันปะปนด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ กฎหมายเศรษฐกิจ กฎหมายแรงงาน⁴⁴

ส่วนความเป็นมาของรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ กฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ได้มีการประกาศใช้บังคับครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1948 มีการแก้ไขรวมแล้ว 9 ครั้ง สำหรับประเด็นหลักที่มีการแก้ไขในแต่ละครั้งนั้นจะอยู่ที่ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจของประธานาธิบดี วิธีการเลือกตั้งและโครงสร้างของอำนาจนิติบัญญัติซึ่งสาระสำคัญของการแก้ไขในแต่ละครั้งนั้นสรุปได้ดังนี้⁴⁵

รัฐธรรมนูญฉบับแรก กำหนดให้รัฐสภาของสาธารณรัฐเกาหลีเป็นสภาเดี่ยวและเป็นองค์กรทำหน้าที่เลือกประธานาธิบดี การแก้ไขครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1952 กำหนดให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากเดิมรัฐสภาหรือสภาแห่งชาติเป็นผู้เลือกและให้มีสองสภา

การแก้ไขครั้งที่สอง ค.ศ. 1954 ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติในกรณีที่ประธานาธิบดีถึงแก่อสัญกรรมหรือไร้ความสามารถบัญญัติให้รองประธานาธิบดีเป็นผู้ดำรงตำแหน่งแทนประธานาธิบดี

การแก้ไขครั้งที่สาม ค.ศ. 1960 ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบรัฐบาลจากระบบประธานาธิบดีไปเป็นระบบรัฐสภาโดยให้นายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ส่วนประธานาธิบดีที่ได้รับเลือกจากประชาชนทำหน้าที่เป็นประมุขของประเทศและเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด

การแก้ไขครั้งที่สี่ ค.ศ. 1960 ได้เพิ่มบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้รัฐสภาออกกฎหมายบังคับใช้ย้อนหลังเพื่อเป็นการลงโทษต่อผู้ที่ทุจริตในการเลือกตั้งและลงโทษต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฆ่าหรือทำร้ายประชาชนที่ทำการประท้วงการเลือกตั้งที่ทุจริตและได้มีการกำหนดบทลงโทษต่อผู้ต่อต้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยและข้าราชการที่ทำการคอร์รัปชัน

การแก้ไขครั้งที่ห้า ค.ศ. 1962 คณะรัฐบาลทหารได้กำหนดให้นำระบบประธานาธิบดีและให้มีสภานิติบัญญัติเพียงสภาเดียวกลับมาใช้ตามเดิม

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8-14.

⁴⁵ สุธีร์ ศุภานิตย์ และวิเชียร อินทะสี, รายงานผลการวิจัยกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลี, หน้า 2.

การแก้ไขครั้งที่หก ค.ศ. 1969 ได้มีการแก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี จากเดิมที่บัญญัติไว้ไม่เกิน 2 วาระให้เป็นไม่เกิน 3 วาระซึ่งมีผลทำให้ประธานาธิบดี ปักจุงฮี สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเป็นวาระที่สามได้

การแก้ไขครั้งที่เจ็ด ค.ศ. 1972 ได้บัญญัติเพิ่มเติมให้ประธานาธิบดีสามารถอยู่ในตำแหน่งได้โดยไม่จำกัดวาระและกำหนดให้มีคณะผู้เลือกตั้งประธานาธิบดีเพื่อให้ นายปักจุงฮีสามารถดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำประเทศตลอดไปโดยให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีทางอ้อมผ่านทางคณะผู้เลือกตั้ง รัฐธรรมนูญฉบับนี้เพิ่มอำนาจให้ประธานาธิบดีมากขึ้น เป็นผู้แต่งตั้งสมาชิกรัฐสภาจำนวนหนึ่งในสามของสภาทั้งหมด สามารถยุบสภาได้และสามารถประกาศภาวะฉุกเฉินเพื่อสลายกลุ่มหรือบุคคลที่ทำการต่อต้านรัฐบาล⁴⁶

การแก้ไขครั้งที่แปด ค.ศ. 1980 รัฐบาลทหารของนายพลชุน ดูฮวาน กำหนดให้ประธานาธิบดีสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวซึ่งมีวาระ 7 ปี เป็นการเลือกตั้งทางอ้อมโดยคณะผู้เลือกตั้ง

การแก้ไขครั้งที่เก้า ค.ศ. 1987 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้ตำแหน่งประธานาธิบดีจะต้องได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและให้ดำรงตำแหน่งเพียงวาระเดียวเป็นเวลา 5 ปี

รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ฉบับปัจจุบันประกอบไปด้วย 10 บท จำนวน 130 มาตรา โดยเริ่มตั้งแต่อารัมภบท บททั่วไป สิทธิและหน้าที่ของประชาชน สภาแห่งชาติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ การจัดการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่น เศรษฐกิจ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและภาคผนวก⁴⁷ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มาตรา 1 บัญญัติไว้ว่า สาธารณรัฐเกาหลีเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ซึ่งมีสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยกตามเพศ ศาสนา และสถานภาพทางสังคม ทุกคนมีอิสรภาพในการเคลื่อนย้ายและการเลือกที่อาศัย มีสิทธิในการออกเสียงและการดำรงตำแหน่งสาธารณะ มีสิทธิในการได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีที่ถูกจับกุมหรือกักขัง มีสิทธิในการยื่นอุทธรณ์ในกรณีที่ถูกจับกุมหรือกักขัง มีสิทธิในการขอให้เร่งการทำการสอบสวน มีสิทธิในการปกปิดเรื่องราวในการติดต่อสื่อสาร มีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนา การพูด การชุมนุม

รัฐธรรมนูญของเกาหลีจำแนกอำนาจของรัฐออกเป็น 3 ฝ่าย คือ การออกกฎหมายเป็นอำนาจของฝ่ายรัฐสภา การบริหารเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารมีประธานาธิบดีเป็นหัวหน้า ส่วนการ

⁴⁶ ดำรง ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี : เรื่องการเมืองเกาหลี (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), หน้า 194-196.

⁴⁷ สุธีร์ ศุภันต์ย์ และวิเชียร อินทะสี, รายงานผลการวิจัยกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลี, หน้า 3.

ตัดสินคดีเป็นอำนาจของศาล อำนาจแต่ละฝ่ายจะเป็นอิสระต่อกันสมาชิกรัฐสภาได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้เลือกประธานสภาและคณะกรรมการต่าง ๆ ในรัฐสภา สำหรับตัวประธานาธิบดีนั้นไม่ต้องขออนุมัติรัฐสภาในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่บริหารระดับสูง ยกเว้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและผู้อำนวยการตรวจเงินแผ่นดินที่ประธานาธิบดีเสนอแต่งตั้งโดยผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา แต่ในกรณีของประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาหัวหน้าศาลนั้นแม้ว่าจะได้รับการแต่งตั้งโดยตัวประธานาธิบดีตามความเห็นชอบจากรัฐสภาก็ตาม แต่รัฐสภาก็มีอำนาจในการให้เสนอชื่อและให้คำแนะนำในการแต่งตั้งบุคคลที่จะเข้าดำรงตำแหน่งนั้น ๆ และรัฐสภามีอำนาจในการแต่งตั้งผู้พิพากษาคณะอื่น ๆ ด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่ในการตัดสินคดีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและทำหน้าที่ในการยุบพรรคการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาตีความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย การถอดถอนออกจากตำแหน่ง พิจารณาข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตอำนาจระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือระหว่างหน่วยงานรัฐกับราชการส่วนท้องถิ่นและระหว่างราชการส่วนท้องถิ่นด้วยกัน⁴⁸

รัฐธรรมนูญของเกาหลีใต้ได้กำหนดรูปแบบเศรษฐกิจของประเทศให้ตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานของการเคารพเสรีภาพและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของปัจเจกชนและวิสาหกิจ ดังนั้นรัฐจึงมีบทบาทเป็นเพียงผู้กำหนดระเบียบและประสานงานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นหลักประกันให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ กระจายรายได้เป็นไปอย่างเหมาะสม ป้องกันการครอบงำทางการตลาดและการใช้พลังอำนาจทางเศรษฐกิจไปในทางที่ไม่ควร เน้นวิธีการประชาธิปไตยโดยผ่านความร่วมมือกันระหว่างหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ รัฐมีหน้าที่ดูแลการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศโดยมีการกำหนดแผนงานเพื่อให้การใช้ทรัพยากรดังกล่าวเป็นไปอย่างสมดุลและเกิดประโยชน์สูงสุด รัฐสนับสนุนชุมชนการเกษตรและการประมง ส่งเสริมและคุ้มครองวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสนับสนุนการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้น⁴⁹

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้กระทำได้สองทางคือ ประธานาธิบดีนำเสนอร่างแก้ไขหรือสมาชิกสภาแห่งชาติจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดร่วมกันเสนอ สภาแห่งชาติจะต้องพิจารณาร่างการแก้ไขให้เสร็จสิ้นภายใน 60 วัน และมติให้แก้ไขจะต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากสมาชิกสภาแห่งชาติไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หลังจากนั้นจะต้องนำไปให้ประชาชนลงประชามติภายใน 30 วัน โดยจะต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบเกินกว่ากึ่งหนึ่งของผู้ออกเสียงประชามติ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาขยายระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

⁴⁸ ค่าง ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี : เรื่องการเมืองเกาหลี, หน้า 196-197.

⁴⁹ สุธีร์ ศุภันต์ย์ และวิเชียร อินทะสี, รายงานผลการวิจัยกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลี, หน้า 13-14.

หรือการเปิดโอกาสให้ประธานาธิบดีสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งในวาระใหม่ได้อีกจะไม่มีผลต่อตัวประธานาธิบดีที่กำลังดำรงอยู่ในตำแหน่งในขณะที่เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ในฉบับปัจจุบัน ค.ศ. 1987 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 มีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีตามรัฐธรรมนูญให้เริ่มต้นในวันเดียวกันกับที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับโดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลบังคับใช้ไม่น้อยกว่า 40 วัน นอกจากนี้ก็มีบทบัญญัติที่กำหนดให้บรรดากฎหมาย กฎศีกษา คำสั่งและสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่บังคับใช้ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับก็ให้มีผลใช้บังคับได้ต่อไปตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ⁵⁰

3.2.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 มีบทเฉพาะกาล 6 มาตรา กล่าวถึงการออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายจะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ สำหรับการตรากฎหมาย การเลือกตั้งประธานาธิบดี สมาชิกแห่งชาติ การออกกฎหมายเพื่อเตรียมการอื่น ในบทเฉพาะกาลบัญญัติว่าอาจจะออกกฎหมายก่อนวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ซึ่งเป็นวันที่รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ การเลือกตั้งประธานาธิบดีคนแรกจะต้องดำเนินการภายใน 40 วัน ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญจะมีผลบังคับใช้ กฎหมาย กฎศีกษา กฎบัญญัติ สนธิสัญญาซึ่งมีผลใช้บังคับในขณะที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับก็ยังคงบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้

3.2.2.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

ในการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ผู้ศึกษาได้นำรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลไว้ 4 กลุ่มดังนี้⁵¹

- กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร
- กลุ่มที่ 2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคล
- กลุ่มที่ 3 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับกฎหมายลำดับรอง
- กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14-15.

⁵¹ จารุวรรณ เสงตระกุล และคณะทำงาน, คู่มือแบบร่างกฎหมาย, หน้า 252-288.

3.2.2.1.1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการบริหารและทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหาร โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 5 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 4 (2)

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 5 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 4 (2) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งมิใช่ประธานศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาศาลฎีกาผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้โดยไม่นำความใน (1) มาใช้บังคับ

2) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 8 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 4 (1), มาตรา 6

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 8 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 4 (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ขององค์กรที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่รัฐธรรมนูญนี้บังคับใช้ ให้ถือว่าได้รับการแต่งตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ ยกเว้นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดซึ่งวิธีการในการเลือกตั้งหรือองค์กรผู้แต่งตั้งได้เปลี่ยนแปลงไปตามรัฐธรรมนูญนี้ ประธานศาลฎีกาและประธานสำนักงานตรวจสอบ ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนั้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้วาระการดำรงตำแหน่งสิ้นสุดลงในวันก่อนที่ผู้ได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับตำแหน่ง และ**บทเฉพาะกาลมาตรา 6** บรรดาองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานเช่นเดียวกันกับองค์กรที่จะได้จัดตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้องค์กรเหล่านั้นคงอยู่และปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการจัดตั้งองค์กรใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้

3) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 9 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 1, มาตรา 3 (1) และ (2), มาตรา 4 (3), มาตรา 5

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 9 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 1 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับใช้วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 บรรดาการประกาศใช้ หรือ แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่จำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ การเลือกตั้งประธานาธิบดีและสมาชิกสภาแห่งชาติภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ และการเตรียมการใด ๆ อันจำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้อาจดำเนินการไปได้ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับ **บทเฉพาะกาลมาตรา 3 (1)** การเลือกตั้งสภาแห่งชาติครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้องจัดให้มีขึ้นภายใน 6 เดือน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาแห่งชาติชุดแรกที่ได้รับการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการประชุมสภาแห่งชาติครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 3 (2)** วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ ให้สิ้นสุดลงก่อนวันที่ได้มีการประชุมสภาแห่งชาติครั้งแรกตาม (1) **บทเฉพาะกาลมาตรา 4 (3)** บทบัญญัติใด ๆ ในรัฐธรรมนูญนี้ที่กำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจำกัดจำนวนวาระการดำรงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีผลใช้บังคับในวันที่มีการเลือกตั้งหรือเมื่อมีการแต่งตั้งบุคคลเหล่านั้นเข้าดำรงตำแหน่งครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้และ**บทเฉพาะกาลมาตรา 5** พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่มีผลในขณะที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับยังคงใช้ได้ต่อไปเว้นแต่จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้

3.2.2.1.2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับหรือกำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมมาใช้บังคับตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ.1987 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับรองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายใหม่โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 11 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปราบกฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 2 (1) และ (2)

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 11 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 2 (1) การเลือกตั้งประธานาธิบดีคนแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้องจัดให้มีไม่ช้ากว่า 40 วันก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับและ

บทเฉพาะกาลมาตรา 2 (2) วาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีคนแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ

จากการวิเคราะห์ทำให้เห็นว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 สามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายได้เป็น 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล 4 รูปแบบ **กลุ่มแรก** คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งมี 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ แบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ และแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก **กลุ่มที่สอง** คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งมีรูปแบบเดียว ได้แก่ แบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีนั้นมีความสั้น ไม่เชื่อมโยงไปยังบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายมาตรา ทำให้เข้าใจได้ง่ายและไม่สลับซับซ้อน

ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	1		
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	2 (1),(2)		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	3 (1),(2)		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 8	4 (1)		
	แบบที่ 5	4 (2)		
	แบบที่ 9	4 (3)		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	5		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 8	6		

3.2.2.2 การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

การศึกษาการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ได้แบ่งการศึกษาเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านบุคคลและเพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

3.2.2.2.1 ด้านเนื้อหา

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีกำหนดให้การออกกฎหมายหรือการแก้ไขกฎหมายเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ อาจจะออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายก่อนรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ กฎหมาย กฎศีกษา กฎบัญญัติ และสนธิสัญญาที่บังคับใช้อยู่ก่อนวันรัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ⁵²

3.2.2.2.2 ด้านระยะเวลา

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีกำหนดให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีคนแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะต้องดำเนินการภายใน 40 วัน ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับโดยวาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีให้เริ่มต้นในวันเดียวกันกับที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ⁵³ ส่วนการเลือกตั้งสภาแห่งชาติครั้งแรกนั้นให้เลือกตั้งภายใน 6 เดือนนับแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกแห่งชาติชุดแรกที่ได้รับเลือกตั้งให้เริ่มตั้งแต่วันแรกของการเรียกประชุมสภาแห่งชาติโดยวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาแห่งชาติชุดเดิมที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ให้สิ้นสุดลงก่อนวันที่ได้มีการประชุมสภาแห่งชาติครั้งแรก

3.2.2.2.3 ด้านบุคคล

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีมาตรา 2 (1) กำหนดว่าการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะต้องดำเนินการภายในไม่เกินกว่า 40 วัน ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับและบทเฉพาะกาลมาตรา 2 (2) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีคนแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้เริ่มต้นในวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับ บทเฉพาะกาลมาตรา 4 (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ขององค์กรซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลผู้ซึ่งอยู่ในการดำรงตำแหน่งขณะที่ได้มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ถือว่าได้รับการแต่งตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญนี้

⁵² สุธีร์ ศุภนิตย และวิเชียร อินทะสี, รายงานผลการวิจัยกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลี, หน้า 14-15.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

3.2.2.2.4 เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ขององค์กรที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาล และอยู่ในตำแหน่งขณะที่มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญเพื่อให้รัฐธรรมนูญดำเนินต่อไปได้จึงให้ถือว่าได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ประธานศาลฎีกาและประธานสำนักงานตรวจสอบยังคงอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะได้มีการเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเพื่อให้รัฐธรรมนูญสามารถดำเนินการต่อไปได้ จึงให้กฎหมาย กฎฎีกา กฎบัญญัติ และสนธิสัญญาที่บังคับใช้ก่อนวันรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

3.2.2.3 ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ได้กำหนด ยกเว้นในเรื่องเกี่ยวกับการออกกฎหมายหรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่จำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ตลอดถึงการเลือกตั้งประธานาธิบดี การเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติภายใต้รัฐธรรมนูญนี้และการเตรียมการใด ๆ ที่จำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ อาจดำเนินการไปได้ก่อนวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ซึ่งเป็นวันที่รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 มีผลใช้บังคับ การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการออกกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เลือกตั้งประธานาธิบดีและสมาชิกสภาแห่งชาติก่อนที่รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ย่อมส่งผลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีมีผลใช้บังคับ นอกจากนี้บทเฉพาะกาลยังกำหนดว่าองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานเช่นเดียวกันกับองค์กรที่จะได้จัดตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ให้องค์กรเหล่านั้นยังคงอยู่และปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการจัดตั้งองค์กรใหม่ตามรัฐธรรมนูญ การที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้เช่นนี้เป็นผลที่เกิดจากผลเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดให้องค์กรเดิมยังสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าองค์กรใหม่จะมีการจัดตั้งตามรัฐธรรมนูญ

3.3 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น

รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่นมีทั้งหมด 3 ฉบับ ฉบับแรก คือ รัฐธรรมนูญประเทศญี่ปุ่น มีจำนวน 17 มาตรา ฉบับที่สอง คือ รัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 และฉบับที่สาม คือ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 โดยใน 3 ฉบับนี้มีรัฐธรรมนูญที่มีบทเฉพาะกาลหรือบทบัญญัติเพิ่มเติมอยู่ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่สองรัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 มีจำนวน 4 มาตรา เป็นบทบัญญัติถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

กฎหมายเทียบบาล กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับใดที่ใช้อยู่ในขณะนั้นหากไม่มีบทบัญญัติใดชัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญก็ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไป และฉบับที่สามรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 มีบทเฉพาะกาล 4 มาตรา โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้บทเฉพาะกาลกำหนดให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันพ้นกำหนดเวลา 6 เดือน นับจากวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1946 ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

3.3.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

ในยุคเริ่มต้นประเทศญี่ปุ่นไม่นิยมการติดต่อกับต่างประเทศโดยเฉพาะกับชาวตะวันตก ประวัติศาสตร์ระบบกฎหมายญี่ปุ่น⁵⁴ ยุคเริ่มต้นอยู่ในราว ค.ศ. 100 มีจักรพรรดิเป็นศูนย์กลางการปกครองอำนาจอำนาจทางลัทธิความเชื่อพื้นเมือง กฎหมายในยุคนี้ไม่เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร ผู้หญิงยังถือว่าเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งผู้ชายสามารถจะได้มาครอบครอง การกระทำความผิดทางอาญาถือว่าเป็นบาป โดยแบ่งความผิดออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความผิดต่อฟ้าดินและความผิดต่อชุมชน เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก็จะมี การลงโทษ เช่น ประหารชีวิต เนรเทศ ขับไล่ ริบทรัพย์สิน ในราว ค.ศ. 603 ถึง ค.ศ. 1868 เป็นยุคที่ญี่ปุ่นรับเอากฎหมายของจีนเข้ามาได้จัดทำกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรม ปรัชญา คำสอนของขงจื้อ มีกฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายระเบียบราชการ กฎหมายท้องถิ่นและกฎหมายชาмуไร เดิมกฎหมายชาмуไรส่วนใหญ่เป็นจารีตประเพณีแต่ต่อมาได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประมวลกฎหมายชาмуไร ค.ศ. 1615

ยุคที่ญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากตะวันตก⁵⁵ ในปี ค.ศ. 1867 รัชสมัยของพระเจ้าจักรพรรดิเมจิ (Meiji) ญี่ปุ่นได้เริ่มมีการปฏิรูปกฎหมายอย่างขนานใหญ่ควบคู่ไปกับการปฏิรูปทางด้านอื่น ๆ โดยได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก ประวัติศาสตร์กฎหมายญี่ปุ่นในยุคที่มีการยอมรับอิทธิพลของกฎหมายชาติตะวันตกแบ่งออกได้เป็น 4 ยุคคือ

ยุคแรก ค.ศ. 1867-1896 จากยุคการปฏิรูปของเมจิจนกระทั่งถึงการจัดทำประมวลกฎหมายขั้นมูลฐานเสรีจสมบูรณซึ่งในยุคนี้กฎหมายญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของฝรั่งเศสและอังกฤษ แต่ในระยะหลัง ๆ กฎหมายเยอรมันได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลด้วย ยุคการปฏิรูปของเมจิเป็นยุคที่ญี่ปุ่นเริ่มยอมรับความเจริญจากภายนอกการที่ระบบการปกครองของญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ทันสมัยขึ้นเป็นเพราะญี่ปุ่นถูกมหาอำนาจตะวันตกบังคับให้ทำสนธิสัญญาอย่างไม่เป็นธรรม

⁵⁴ จุงโซ อิดิเต, "การรับกฎหมายสมัยใหม่จากตะวันตกในประเทศญี่ปุ่น : ศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีของประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 33-48.

⁵⁵ Yoshio MIZUTA : The Role of Comparative Law in the process of the reception of Western Laws in Japan (The Asian Comparative Law Review 1963 Vol. 1 No. 1-4), P.69-82. อ้างถึงใน อุกฤษ มงคลนาวิน, ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ (สากล) (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 82-88.

จึงจำเป็นต้องพยายามนำความเจริญแบบตะวันตกมาสู่ญี่ปุ่น ในด้านกฎหมายญี่ปุ่นมีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยตามแบบอย่างของชาติตะวันตกเพื่อที่จะได้ยกเลิกสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรมกับต่างประเทศ

การปฏิรูปกฎหมายในยุคนี้ได้ดำเนินการดังนี้ ญี่ปุ่นเริ่มมีการศึกษาระบบการต่าง ๆ ของชาติตะวันตกทั้งด้านนิติบัญญัติ การปกครองและศาลโยศึกษาจากระบบของฝรั่งเศสและอังกฤษ ได้จัดทำประมวลกฎหมายตามแบบอย่างของฝรั่งเศสเป็นครั้งแรกในยุคเมจิ ได้แก่ประมวลกฎหมายอาญา ปี ค.ศ. 1880 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายแพ่ง โดยลอกแบบมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศสทั้งด้านโครงสร้างและบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้ขอให้ประเทศมหาอำนาจตะวันตกยกเลิกสนธิสัญญาที่ทำขึ้นอย่างไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต กฎหมายเยอรมันได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อกฎหมายญี่ปุ่นเมื่อ ค.ศ. 1880 เป็นต้นมาโดยเฉพาะต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญฉบับเมจิ ประกาศใช้บังคับในปี ค.ศ. 1889

ยุคที่สอง ค.ศ. 1897-1919 จากยุคที่มีการจัดทำประมวลกฎหมายขั้นมูลฐานแล้วจนสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุคนี้เป็นยุคที่กฎหมายเยอรมันเข้ามามีอิทธิพลเหนือกฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายอังกฤษในประเทศญี่ปุ่นเพราะเหตุที่ประมวลกฎหมายแพ่งเป็นกฎหมายหลักที่มีความสำคัญต่อปัญหาประจำวันโดยเลียนแบบมาจากประมวลกฎหมายเยอรมัน

ยุคที่สาม ค.ศ. 1920-1944 จากยุคสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 1 จนถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นยุคที่กฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายอังกฤษกลับมามีอิทธิพลอีกครั้งหนึ่ง เริ่มตั้งแต่เกิดสงครามโลกครั้งที่แรกผลของสงครามนำความกระตือรือร้นมาสู่ระบบกฎหมายต่างประเทศที่ใช้อยู่ในญี่ปุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายเยอรมันซึ่งเป็นประเทศแพ้สงคราม

ยุคที่สี่ ค.ศ. 1945-1970 จากยุคสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบันเป็นยุคกฎหมายแองโกลอเมริกันเริ่มเข้ามามีอิทธิพลพร้อมกันได้เริ่มการศึกษากฎหมายรัสเซีย ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การยึดครองของสหรัฐอเมริกาทำให้ญี่ปุ่นต้องปฏิรูปกฎหมายสำคัญโดยเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งจัดให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยและหลักประกันทางด้านสิทธิมนุษยชน หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญได้มีการปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีการจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ธรรมนูญศาลยุติธรรมขึ้นแทนประมวลกฎหมายฉบับเก่า มีการประกาศใช้กฎหมายแรงงาน กฎหมายห้ามเอกชนทำการค้าผูกขาดและวิธีการแข่งขันทำการค้าโดยความเป็นธรรม กฎหมายเหล่านี้ได้รับแบบอย่างมาจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสำคัญในประมวลกฎหมายแพ่งโดยยอมรับหลักความเสมอภาคทางเพศ หลักความสามารถของหญิงมีสามี ทางด้านกฎหมายพาณิชย์ได้มีการปฏิรูปให้

สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายรัฐธรรมนูญและด้านเศรษฐกิจของประเทศตามแบบกฎหมายสหรัฐอเมริกา

ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่ค.ศ. 604 จนถึง ค.ศ. 2011 มีรัฐธรรมนูญเพียง 3 ฉบับ ฉบับแรกคือ รัฐธรรมนูญฉบับ 17 มาตรา เป็นรัฐธรรมนูญในยุคที่มีการปกครองระบอบราชาธิปไตยที่เจ้าชายโชโตกุมีพระราชประสงค์ให้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่จะนำมาซึ่งความสงบสุขและแก้ไขความขัดแย้งของคนในชาติ รัฐธรรมนูญฉบับที่สอง คือ รัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 เป็นรัฐธรรมนูญยุคสมัยจักรวรรดิเมจิที่เกิดจากการพัฒนาประเทศเพื่อให้หลุดพ้นจากการสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและการเสียภาษีจากประเทศทางตะวันตกที่ต้องการให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศอาณานิคม และรัฐธรรมนูญฉบับที่สาม คือ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 เป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกาหลังจากที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง มีวัตถุประสงค์หลักคือการตัดอำนาจทางกำลังทางทหารออกและลดอำนาจของจักรพรรดิให้เป็นเพียงสัญลักษณ์ของประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้บังคับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 จนถึงปัจจุบันยังไม่มีมีการแก้ไขส่งผลให้ญี่ปุ่นสามารถปรับเปลี่ยนจากการเป็นประเทศมหาอำนาจทางทหารมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในปัจจุบัน⁵⁶

รัฐธรรมนูญประเทศญี่ปุ่นฉบับแรก มี 17 มาตราแบ่งสาระสำคัญได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นกฎของบ้านเมืองและกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมกับส่วนที่เป็นความสงบสุข รัฐธรรมนูญมีเนื้อหาตั้งนัยบัญญัติถึงความสงบสุขและสันติภาพที่มาจากความเชื่อถือเชื่อฟัง การยอมรับของผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าที่พึงมีต่อผู้ที่สูงกว่าโดยไม่ต่อต้านคัดค้านจึงเป็นที่มาของการปกครองประเทศ ระบบรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง กำหนดกรอบระเบียบที่ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใดจะต้องประพฤติปฏิบัติภายใต้กรอบระเบียบที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมบัญญัติถึงเรื่องความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ที่อยู่ใต้ปกครองพึงมีต่อผู้ปกครอง รัฐธรรมนูญกำหนดให้ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจอยู่เหนือภาระหน้าที่ ความรอบรู้ ความฉลาด ความรอบคอบของผู้ครองนครที่พึงมีในการปกครอง การรับคำปรึกษาจากผู้รอบรู้ ผู้มีความรู้เพื่อมิให้เกิดการผิดพลาดหรือผิดพลาดน้อยที่สุดในการปกครอง⁵⁷

รัฐธรรมนูญฉบับที่สอง รัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญเมจิบัญญัติขึ้นในยุคสมัยเมจิ เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1889 บังคับใช้วันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1890 เป็นยุคที่ประเทศญี่ปุ่นเปิดประเทศยอมรับอิทธิพลกฎหมายแบบตะวันตกโดยรับเอารัฐธรรมนูญของปรัสเซียมาเป็นแบบอย่าง เนื่องจากการปกครองของปรัสเซียในยุคนั้นเป็นระบอบราชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของประเทศเช่นเดียวกับญี่ปุ่น รัฐธรรมนูญจักรวรรดิ

⁵⁶ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, "รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น : จากอดีตสู่ปัจจุบัน," วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 52, 3 (2555): 303.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 306-307.

ญี่ปุ่นประกอบด้วย 7 หมวด 76 มาตราโดยมีเนื้อหา ดังนี้ บัญญัติถึงจักรพรรดิญี่ปุ่นผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ พระองค์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจสูงสุดและทรงใช้พระราชอำนาจในทุกด้านนับตั้งแต่อำนาจสภาสูงเป็นสภานิติบัญญัติ ด้านบริหารและด้านตุลาการ ทรงมีพระราชอำนาจสูงสุดทางทหารเป็นผู้บัญชาการทหารบกและทหารเรือ พระองค์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจของจักรพรรดิครอบคลุมไปถึง การลงโทษ การพระราชทานอภัยโทษ การพระราชทานลำดับยศ ตำแหน่งและเกียรติคุณต่าง ๆ แก่ข้าราชการและประชาชน

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแก่คนญี่ปุ่นเท่านั้น การที่จะได้เป็นคนญี่ปุ่นจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้นสิทธิของปวงชนชาวญี่ปุ่นมีสิทธิเสมอภาคกันในการที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพลเรือนทั่ว ๆ ไปหรือเป็นทหารหรือเป็นข้าราชการ สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุม หน่วงเหนี่ยว กักขัง ตัดสินความหรือถูกลงโทษเว้นแต่จะเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ สิทธิที่จะไม่ถูกระงับการใช้สิทธิของตนเว้นแต่จะเป็นไปตามคำพิพากษาของศาล สิทธิที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดใด ๆ ในทรัพย์สิน เป็นต้น สำหรับหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญชาวญี่ปุ่นมีหน้าที่รับใช้ประเทศด้วยการเป็นทหารบกหรือทหารเรือตามแต่กฎหมายจะกำหนดไว้และมีหน้าที่ที่จะต้องเสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงเสรีภาพของประชาชนที่จะเลือกหรือเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้และมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์เผยแพร่ การประชุมสมาคมภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้

รัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่นกำหนดรัฐสภาให้มี 2 สภา คือ สภาขุนนางและสภาผู้แทนราษฎร สภาขุนนางมีสมาชิกมาจากการแต่งตั้งของจักรพรรดิโดยแต่งตั้งจากสมาชิกในราชวงศ์และขุนนางชั้นสูงและจากรายชื่อที่ทูลเสนอต่อจักรพรรดิ ส่วนสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง รัฐมนตรีทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาจักรพรรดิและลงนามร่วมในกฎหมายทุกฉบับ⁵⁸

รัฐธรรมนูญฉบับที่สาม ค.ศ. 1946 หลังจากที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาเข้าควบคุมญี่ปุ่นและมีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองและกิจการทหารอย่างมาก รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยกร่างโดยสหรัฐอเมริกา ประกาศใช้เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1946 มีผลใช้บังคับวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1947 รัฐธรรมนูญฉบับนี้แบ่งเป็น 11 หมวด 103 มาตราโดยมีสาระสำคัญดังนี้ จักรพรรดิยังคงเป็นประมุขสูงสุดของประเทศเพียงแต่ลดพระราชอำนาจลงในทุกทางที่จะเป็นต้นเหตุนำไปสู่สงคราม คงรักษาสถานภาพของจักรพรรดิให้เป็นเพียงแค่สัญลักษณ์ของประเทศเท่านั้น ดังปรากฏในมาตรา 1 จักรพรรดิเป็นสัญลักษณ์ของประเทศที่คงไว้ซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนมีบทบาทต่าง ๆ ทางการเมือง สังคม วัฒนธรรมและการทูต ไม่มีพระราชอำนาจใดที่จะสั่งการเกี่ยวกับรัฐบาลทรงมีพระราชอำนาจแต่งตั้งนายรัฐมนตรีตามที่รัฐสภา

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 308-312.

เสนอ ทรงแต่งตั้งตำแหน่งประธานศาลสูงสุดตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ในหมวด 2 การประกาศสละสิทธิในการทำสงครามซึ่งมีมาตราเดียวในหมวดนี้ คือ มาตรา 9 บัญญัติว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ปรารถนาสันติภาพระหว่างประเทศจึงใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศประกาศสละสิทธิในการทำสงครามและไม่ใช้กำลังรบใด ๆ ในการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศและเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นี้ญี่ปุ่นจะไม่มีกำลังทหารบก ทหารเรือและทหารอากาศ รวมทั้งกำลังอื่นเพื่อใช้ในการรบใด ๆ จะไม่ยอมรับการใช้สิทธิเป็นคู่สงคราม ในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้สิทธิเสรีภาพและหน้าที่แก่ประชาชนชาวญี่ปุ่นอย่างกว้างขวางเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1889 รัฐสภามี 2 สภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและสภาที่ปรึกษา สมาชิกทั้งสองสภามาจากการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวาระคราวละ 4 ปี สมาชิกสภาที่ปรึกษาอยู่ในวาระคราวละ 6 ปีและทุก 3 ปี จะมีการเลือกสมาชิกใหม่เพื่อแทนสมาชิกเก่า นายกรัฐมนตรีมาจากการแต่งตั้งตามมติรัฐสภาทำหน้าที่หัวหน้าคณะรัฐบาลบริหารประเทศ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีจะต้องมาจากพลเรือน⁵⁹

รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นทั้ง 3 ฉบับสามารถสะท้อนถึงพัฒนาการจากประเทศในระบอบราชาธิปไตยมาเป็นระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ รัฐธรรมนูญที่มาจากอิทธิพลของต่างชาติทั้ง 3 ฉบับโดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ร่างโดยสหรัฐอเมริกาไม่ทำให้ญี่ปุ่นขาดความเป็นอิสระเสรีในการบริหารประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน ประเพณีวัฒนธรรมก็ได้เปลี่ยนแปลงเนื่องจากญี่ปุ่นเป็นชนชาติที่มีความขยัน อดทน ทำงานหนัก มีระเบียบวินัยที่เคร่งครัด การมีรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่วางกรอบการบริหารการปกครองประเทศ หากรัฐธรรมนูญไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งย่อมทำให้เสถียรภาพทางการเมืองมีความมั่นคง ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง ญี่ปุ่นมีรัฐธรรมนูญเพียง 3 ฉบับเท่านั้นทำให้ญี่ปุ่นมีความเข้มแข็งในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างประเทศให้เป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้สำเร็จจนถึงปัจจุบัน⁶⁰

3.3.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น

รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นที่บัญญัติให้มีบทเฉพาะกาลหรือบทบัญญัติเพิ่มเติมมีรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่สองรัฐธรรมนูญจักรวรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1889 มี 4 มาตราและฉบับที่สามรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 มี 4 มาตรา สำหรับในการศึกษาวิจัยผู้ศึกษาวิจัยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 เท่านั้น รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 มีบทเฉพาะกาลหรือ

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 313-323.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 328.

บทบัญญัติเพิ่มเติม 4 มาตราคือ มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 และมาตรา 103 มีเนื้อหาตั้งนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 6 เดือนนับจากวันที่มีการบัญญัติรัฐธรรมนูญขึ้นมา การบัญญัติกฎหมายอื่นเพื่อการใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้งสมาชิกสภาที่ปรึกษา กระบวนการเปิดรัฐสภาและการเตรียมการอื่นใดเพื่อการใช้บังคับรัฐธรรมนูญจะกระทำก่อนวันที่ รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับไม่ได้ ในกรณีที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาที่ปรึกษาก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับให้สภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่เป็นรัฐสภาไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการเลือกสมาชิกสภาที่ปรึกษา วาระในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาที่ปรึกษาจำนวนกึ่งหนึ่งในวาระแรกจะมีกำหนดเพียง 3 ปี รัฐมนตรีแห่งชาติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับ วาระในการดำรงตำแหน่งจะสิ้นสุดลงเมื่อรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแล้วเว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ผู้ดำรงตำแหน่งแทนได้รับเลือกตั้งหรือ ได้รับการแต่งตั้งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนี้ให้ถือว่าได้ดำรงตำแหน่งสืบต่อไป

3.3.2.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

ในการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ผู้ศึกษาได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามา ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางแบบกฎหมายของ บทเฉพาะกาลไว้ 4 กลุ่มดังนี้⁶¹

กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

กลุ่มที่ 2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคล

กลุ่มที่ 3 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับกฎหมายลำดับรอง

กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

3.3.2.1.1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้น เพื่อรองรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการบริหารและทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหาร โดยบทเฉพาะกาล ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลใน

⁶¹ จารุวรรณ เสงตระกุล และคณะทำงาน, คู่มือแบบร่างกฎหมาย, หน้า 252-288.

รูปแบบที่ 5 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 101

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 5 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 101 เมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตราบใดที่ยังมิได้มีการจัดตั้งวุฒิสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นรัฐสภา จนกว่าวุฒิสภาจะจัดตั้งขึ้น⁶²

2) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 9 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 100 วรรคหนึ่งและวรรคสอง, มาตรา 103

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 9 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 100 วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันพ้นกำหนดเวลา 6 เดือน นับจากวันที่ประกาศเป็นต้นไป⁶³ **บทเฉพาะกาลมาตรา 100 วรรคสอง** การออกกฎหมายที่จำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและวิธีการเรียกประชุมรัฐสภาตลอดจนขั้นตอนการเตรียมการที่จำเป็นสำหรับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ สามารถดำเนินการได้ก่อนกำหนดเวลาตามวรรคก่อน⁶⁴ และ**บทเฉพาะกาลมาตรา 103** ให้รัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้พิพากษาที่อยู่ในตำแหน่งเมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ตลอดจนข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งตรงกับตำแหน่งที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญนี้ ไม่สูญเสียตำแหน่งของตนจากผลของการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้รับหน้าที่ต่อแล้ว ย่อมต้องสูญเสียตำแหน่งนั้น ๆ ไป⁶⁵

⁶² สุตา วิศรุตพิชญ์, รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ อันดับที่ 176 (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541), หน้า 16.

⁶³ เรื่องเดียวกัน

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน

3.3.2.1.2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับหรือกำหนดให้ถือว่าการอยู่อย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมมาใช้บังคับตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ.1946 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลรองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 11 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 102

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 11 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 102 ให้สมาชิกจำนวนครึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้มีอายุสมาชิกภาพ 3 ปี การกำหนดตัวสมาชิกดังกล่าวให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย⁶⁶

จากการวิเคราะห์ทำให้เห็นว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 และมาตรา 103 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบกฎหมายได้เป็น 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล 3 รูปแบบ **กลุ่มแรก** คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 5 รองรับดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ และแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก และ **กลุ่มที่สอง** คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรูปแบบเดียว ได้แก่ แบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นนั้นแต่ละมาตรามีความสั้นไม่เชื่อมโยงไปยังบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายมาตรา ทำให้เข้าใจได้ง่ายและไม่สลับซับซ้อน

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน

ตารางที่ 3 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	100	วรรคหนึ่ง	
			วรรคสอง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 5	101		
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	102		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	103		

3.3.2.2 การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

การศึกษาการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่นได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านบุคคลและเพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

3.3.2.2.1 ด้านเนื้อหา

รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1946 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับเมื่อพ้นกำหนดหกเดือนนับแต่วันประกาศใช้ คือ จะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1947 เป็นต้นไปและก่อนครบกำหนดการบังคับใช้ก็สามารถออกกฎหมายที่จำเป็น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและวิธีการเรียกประชุมรัฐสภา รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรองและดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ ไม่สามารถดำรงตำแหน่งได้โดยอัตโนมัติในวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับเว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

3.3.2.2.2 ด้านระยะเวลา

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดว่าให้รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเวลา 6 เดือนนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การดำรงตำแหน่งของวุฒิสภาให้อยู่ในตำแหน่งได้วาระคราวละ 6 ปี โดยในบทเฉพาะกาลกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนครึ่งหนึ่งในการดำรงตำแหน่งวาระแรกของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ 3 ปี หมายถึงทุก 3 ปี จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เพื่อแทนสมาชิกวุฒิสภาเก่าทุก 3 ปี การกำหนดสมาชิกวุฒิสภาประเภทที่มีวาระ 3 ปี ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

3.3.2.2.3 ด้านบุคคล

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 กำหนดให้รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษา และข้าราชการที่อยู่ในตำแหน่งเมื่อมีการเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้รับหน้าที่คนใหม่ต่อไป

3.3.2.2.4 เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติถึงในกรณีที่ไม่มีวุฒิสภาก่อนวันที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับ ให้สภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รัฐสภาจนกว่าวุฒิสภาจะได้จัดตั้งแล้ว เพื่อให้รัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไปได้

3.3.2.3 ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญปี 1946 กำหนดให้มีการออกกฎหมายที่จำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา วิธีการเรียกประชุมรัฐสภา ตลอดจนขั้นตอนการเตรียมการที่จำเป็นสำหรับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญสามารถดำเนินการได้ก่อนกำหนดเวลาที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการตรากฎหมายที่จำเป็น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา วิธีการเรียกประชุมรัฐสภา ก่อนที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับย่อมส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะถึงวันที่รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่นมีผลใช้บังคับ นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รัฐสภาในกรณีไม่มีวุฒิสภาจนกว่าจะมีการเลือกตั้ง รวมทั้งกำหนดให้รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษา และข้าราชการที่อยู่ในตำแหน่งเมื่อมีการเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้รัฐสภาและองค์ต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญเดิมสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้รับหน้าที่คนใหม่

บทที่ 4

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในระบบกฎหมายไทย

ในอดีตการปกครองของไทยเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีอำนาจสูงสุด การปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นการปกครองลักษณะพ่อปกครองลูก เนื่องจากกษัตริย์กับประชาชนมีความใกล้ชิดกันซึ่งในสมัยกรุงสุโขทัยยังไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้รับอิทธิพลจากประเทศอินเดียพระมหากษัตริย์เป็นสมมติเทพ กษัตริย์กับประชาชนจึงไม่มีความใกล้ชิดและผูกพันกัน ในสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาถึงสมัยรัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 4 อำนาจการปกครองสูงสุดอยู่กับพระมหากษัตริย์ ในสมัยรัชกาลที่ 4 ประเทศไทยมีการติดต่อกับชาวต่างประเทศมากขึ้นได้มีการปรับปรุงกฎหมายและการปกครองให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ส่งพระราชโอรสและนักเรียนไทยไปศึกษาต่างประเทศเพื่อนำความรู้มาพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ รวมทั้งพระองค์ได้เสด็จประพาสยุโรปถึงสองครั้งได้นำเอาหลักการต่างๆ ของประเทศตะวันตกมาปรับปรุงระบบราชการของไทย การปกครองของไทยยังเป็นระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ยังไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 นักเรียนไทยไปศึกษาในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ได้เห็นการพัฒนาการเมืองการปกครองประเทศต่างๆ ในยุโรป¹ จนกระทั่งวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข² พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงพระราชทานพระราชนิพนธ์ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จึงถือได้ว่าประเทศไทยได้เริ่มมีรัฐธรรมนูญใช้ในการปกครองประเทศเป็นครั้งแรก

4.1 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญทั้งหมดจำนวน 20 ฉบับ โดยมีรัฐธรรมนูญที่บัญญัติบทเฉพาะกาลเอาไว้จำนวน 12 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 ฉบับที่ 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ฉบับที่ 4 รัฐธรรมนูญแห่ง

¹ กิจปติ ก้องเบญจกุล, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557), หน้า 37-39.

² คณิน บุญสุวรรณ, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 17.

ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 ฉบับที่ 5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 ฉบับที่ 6 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2475 ฉบับที่ 8 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 ฉบับที่ 10 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ฉบับที่ 13 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ฉบับที่ 15 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ฉบับที่ 16 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ฉบับที่ 18 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และฉบับที่ 20 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยเนื้อหาของบทเฉพาะกาลประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

4.1.1 การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ย่อมทำให้รัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับอยู่สิ้นสุดลง เป็นผลให้สถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าสิ้นสุดลงตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ไม่ได้ต้องการจะเปลี่ยนแปลงสถาบันและบุคคลต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าเสียทั้งหมดในเรื่องดังต่อไปนี้ จึงได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลเพื่อรับรองสถาบันและตัวบุคคลต่างๆ ให้ยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้ดังนี้

- **คณะองคมนตรี** ยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิมซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 197 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 บทเฉพาะกาลมาตรา 214 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 บทเฉพาะกาลมาตรา 314 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และบทเฉพาะกาลมาตรา 292 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญยังคงเป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

- **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** ยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิมจนกว่าจะมีการเลือกตั้งซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 บทเฉพาะกาลมาตรา 182 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 และบทเฉพาะกาลมาตรา 315 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

- **สมาชิกวุฒิสภา** ยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิมจนกว่าจะมีการเลือกตั้งซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 181 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 และบทเฉพาะกาลมาตรา 315 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

- **ประธานสภาผู้แทนราษฎร** รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา รองประธานวุฒิสภา คณะกรรมาธิการ ที่ดำรงตำแหน่งในรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมคงดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 316 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

- **คณะรัฐมนตรี** ที่อยู่ในตำแหน่งก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่ซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 186 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 บทเฉพาะกาลมาตรา 121 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 บทเฉพาะกาลมาตรา 181 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 บทเฉพาะกาลมาตรา 235 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 บทเฉพาะกาลของมาตรา 198 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 บทเฉพาะกาลมาตรา 215 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 บทเฉพาะกาลมาตรา 317 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และบทเฉพาะกาลมาตรา 298 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

- **คณะกรรมการตุลาการตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม** ยังคงเป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา 318 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

- **คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม** เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไปจนกว่าจะได้มีการตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 321 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และบทเฉพาะกาลมาตรา 299 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติให้ตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ

- **ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการการเลือกตั้ง สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ** ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 299 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

4.1.2 การจัดตั้งองค์กร การตรากฎหมายและการดำเนินการต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญกำหนด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้องค์กรใหม่ขึ้นมาหลายองค์กร มีการตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อรองรับการดำเนินการขององค์กรและวางกลไกต่างๆ ตามที่รัฐธรรมนูญนั้นกำหนด

4.1.2.1 การจัดตั้งองค์กร บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติถึงการจัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ดังนี้

- **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** ซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 90 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมเป็นองค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาภายในกำหนด 15 วันนับแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ใช้บังคับและบทบัญญัติในบทเฉพาะกาลมาตรา 319 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้งภายใน 30 วันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใหม่ใช้บังคับ

- **ศาลรัฐธรรมนูญ** ซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 188 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 ให้รัฐสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญภายใน 30 วันนับแต่วันเปิดประชุมครั้งแรกหลังจากวันใช้รัฐธรรมนูญใหม่ บทบัญญัติในบทเฉพาะกาลมาตรา 122 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 ให้สภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่สมาชิกประเภทที่ 1 ได้เข้ารับหน้าที่ บทบัญญัติในบทเฉพาะกาลมาตรา 300 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

- **ศาลปกครอง** ซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 334 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีการดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใหม่ใช้บังคับ

4.1.2.2 การตรากฎหมาย บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติถึงการจัดทำกฎหมายขึ้นเพื่อให้การดำเนินการตามรัฐธรรมนูญได้ผลสมบูรณ์ สามารถแบ่งกฎหมายได้ 2 ประเภท คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายธรรมดา ดังนี้

ประเภทแรก กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ 8 เรื่อง โดยกำหนดไว้ในมาตรา 323 ว่าภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และบทบัญญัติในบทเฉพาะกาลมาตรา 329 ว่าภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

รวมทั้งในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 302 กำหนดให้ภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

ประเภทที่สอง กฎหมายธรรมดา บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้มีการแบ่งช่วงระยะเวลาในการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดหลายช่วงด้วยกันไม่ว่าจะเป็นกำหนดระยะเวลา 6 เดือน 1 ปี 2 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดต่อไปในเรื่องการบังคับใช้บทเฉพาะกาลด้านระยะเวลาทั้งในส่วนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ดังเช่นกรณีกำหนดระยะเวลา 1 ปี ในการดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายนั้นมีทั้งกรณี que เริ่มนับแต่วันที่มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาและนับตั้งแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เช่น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 303 กำหนดให้ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้มีการดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายให้เสร็จภายในเวลาดังกล่าวซึ่งกฎหมายใดบ้างที่จะต้องดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงนั้นถูกกำหนดเอาไว้ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา 40 หรือในมาตรา 44 กฎหมายที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนซึ่งกำหนดเอาไว้ในบทบัญญัติส่วนที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาซึ่งกำหนดไว้ในบทบัญญัติส่วนที่ 8 กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐซึ่งกำหนดไว้ในบทบัญญัติส่วนที่ 9 กฎหมายหมายที่เกี่ยวกับสิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียนรวมทั้งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วน

บุคคลตามมาตรา 56 ซึ่งกำหนดไว้ในบทบัญญัติส่วนที่ 10 กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชนซึ่งกำหนดไว้ในบทบัญญัติส่วนที่ 12 นอกจากกฎหมายในส่วนดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระตามมาตรา 61 วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยสภาพพัฒนาการเมืองตามมาตรา 78 (7) กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกรตามมาตรา 84 (8) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา 87 (4) กฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 256 กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติตามมาตรา 80 กฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศตามมาตรา 190 วรรคห้า

นอกจากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จะกำหนดให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว ยังกำหนดให้มีกรณีที่จะต้องมีการตรากฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญด้วยซึ่งกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลหลายมาตรา เช่น บทเฉพาะกาลมาตรา 304 กำหนดให้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทตามมาตรา 279 หรือในบทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสอง กำหนดให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปีและผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในงบประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้และในบทเฉพาะกาลมาตรา 308 กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จัดทำกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระเพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศรวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 81 (3)

ที่กล่าวไปข้างต้นนั้นเป็นบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งได้กำหนดระยะเวลา 1 ปี ในการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายให้แล้วเสร็จ นอกจากนั้นยังมีกำหนดระยะเวลาที่ต้องตรากฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีด้วยซึ่งมีทั้งกรณี que เริ่มนับตั้งแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญและนับแต่วันที่มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เช่นเดียวกับกำหนดระยะเวลา 1 ปี ดังจะเห็นได้จากในบทเฉพาะกาลมาตรา 334 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยกฎหมายที่จะต้องมีการตราให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีจะปรากฏอยู่ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญและบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้³ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับ

³ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 11-13.

การกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปเลือกตั้ง การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งตามมาตรา 68 กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 199 และมาตรา 200 กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ของศาลตามมาตรา 248 กฎหมายเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 270 กฎหมายเกี่ยวกับสำนักงานศาลยุติธรรมตามมาตรา 275 กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและขั้นตอนในการกระจายอำนาจตามมาตรา 284 กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การต่ออายุผู้พิพากษาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 334 กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 50,000 คนเข้าชื่อกันในรัฐสภาพิจารณาตรากฎหมายตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 กฎหมายเกี่ยวกับจำนวนหุ้นที่รัฐมนตรีถือไว้ได้ตามมาตรา 209 และบทเฉพาะกาลมาตรา 335 กฎหมายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 288 ประกอบกับมาตรา 335

นอกจากกำหนดระยะเวลาที่ต้องตรากฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วยังมีกรณีระยะเวลา 2 ปี ให้เริ่มนับแต่วันที่มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาด้วยดังจะเห็นจากบทเฉพาะกาลมาตรา 303 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยจะมีกฎหมายใดบ้างนั้นจะปรากฏอยู่ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านต่าง ๆ ตามมาตรา 86 (1) และกฎหมายเกี่ยวกับการเงินการคลังของรัฐเพื่อกำหนดกรอบวินัยการเงินการคลัง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวางแผนการเงินระยะปานกลาง การจัดการรายได้ การกำหนดแนวทางในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การบริหารการเงินและทรัพย์สิน การบัญชี กองทุนสาธารณะ การก่อหนี้หรือดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินหรือภาระทางการเงินของรัฐ หลักเกณฑ์การกำหนดวงเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นและการอื่นที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 167 วรรคสาม กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่นตามหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา 176 ในการนี้จะจัดทำเป็นประมวลกฎหมายท้องถิ่นก็ได้

นอกเหนือจากกำหนดระยะเวลาตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นยังมีกรณีที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้ว่าจะต้องตรากฎหมายต่างๆ ให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี นับแต่วันรัฐธรรมนูญใช้บังคับอีกด้วย ดังเช่นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 318 ให้ต้องดำเนินการตรากฎหมายเกี่ยวกับระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการหรือในบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (2) กำหนดให้ต้องดำเนินการตรากฎหมายเกี่ยวกับองค์กรอิสระจัดสรรคลื่นความถี่ของ

วิฤกษ์กระจายเสียง วิฤกษ์โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมตามมาตรา 40 นอกจากนี้ยังมีบทเฉพาะกาลที่จะต้องตราเป็นกฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 5 ปี นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ ได้แก่ บทเฉพาะกาล มาตรา 335 (3) กำหนดให้ต้องดำเนินการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีตาม มาตรา 43 และในบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (6) กำหนดให้ต้องดำเนินการตรากฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการจับกุมและคุมขังบุคคลจะกระทำได้อต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาลตาม มาตรา 237

4.1.2.3 การดำเนินการอื่นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ เป็นกรณีที่เป็นเรื่องที่น่าอกเหนือจากการจัดตั้งองค์กรและการตรากฎหมาย เช่น ในรัฐธรรมนูญบัญญัติถึงการจัดให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากกาเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นต้องดำเนินการให้ครบถ้วนภายใน 2 ปี นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับหรือในการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมดังเช่นในบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (5) ที่กำหนดให้ต้องมีการดำเนินการให้การนั่งพิจารณาคดีของศาลมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะภายใน 5 ปี นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ

4.1.3 การดำเนินการอื่น ๆ

นอกเหนือจากการคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้และการจัดตั้งองค์กร การตรากฎหมายและการดำเนินการต่างๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด บทเฉพาะกาลยังได้บัญญัติถึงการดำเนินการอื่นๆ ไว้อีกหลายประการ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติถึงการดำเนินการอื่นๆ ไว้ดังนี้⁴

- **การกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ**
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้อำนาจแก่วุฒิสภาในการเป็นผู้คัดเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญหลายองค์กร เนื่องจากวุฒิสภานั้นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนซึ่งในวาระเริ่มแรกรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้วุฒิสภาชุดเดิมที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงดำรงตำแหน่งอยู่ต่อไปดังที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสาม และมีอำนาจหน้าที่ในการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ ตามที่รัฐธรรมนูญได้ตั้งขึ้น ได้แก่ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้องค์กรเหล่านี้สามารถเริ่มทำงานได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตาม

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14-19.

รัฐธรรมนูญเสียก่อน และบทเฉพาะกาลมาตรา 322 กำหนดให้บุคคลที่วุฒิสภาชุดเดิมเป็นผู้คัดเลือกมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงครึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าวและเพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นคราวแรกโดยวุฒิสภาที่ประชาชนเลือก แต่ในส่วนท้ายของบทเฉพาะกาลมาตรา 322 กำหนดมิให้นำบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวมาใช้บังคับ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระครึ่งหนึ่งอาจถูกเลือกให้กลับมาดำรงตำแหน่งได้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นกรยกเว้นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

- **การยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในบางเรื่อง** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีช่วงระยะเวลาในการเตรียมการสำหรับการนำระบบต่างๆ หรือการจัดตั้งองค์กรใหม่ๆ ตามรัฐธรรมนูญขึ้นมาใช้บังคับ จึงให้มีการใช้ระบบเดิมหรือใช้อำนาจเดิมไปพลางก่อน ทำให้มีการยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในบางเรื่องดังต่อไปนี้

- **สถานภาพของฝ่ายนิติบัญญัติ** บทเฉพาะกาลมาตรา 315 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เนื่องจากมีบทบัญญัติบางประการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่สอดคล้องกับการดำรงตำแหน่งดังกล่าว ดังนั้นบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสี่ จึงได้บัญญัติยกเว้นบางเรื่องเอาไว้ไม่ให้นำมาใช้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเรื่องต่อไปนี้ ได้แก่ กรณีคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 107 (3) เรื่องวุฒิทางการศึกษาเช่นเดียวกับกรณีคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภามาตรา 125 (3) ซึ่งต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า กรณีคุณสมบัติเรื่องอายุของสมาชิกวุฒิสภามาตรา 125 (2) ซึ่งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ กรณีการสิ้นสุดความเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามมาตรา 118 (7) กรณีลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาก่อนและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วแต่ยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 126 (2) กรณีสมาชิกวุฒิสภาต้องห้ามในการเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นตามมาตรา 127 วุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ตามมาตรา 130 และไม่ต้องมีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาหากมีตำแหน่งว่างลงตามมาตรา 134

- **สถานภาพของฝ่ายบริหาร** บทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้รัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แต่เนื่องจากมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่สอดคล้องกับการดำรงตำแหน่งดังกล่าว บทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสี่ จึงได้บัญญัติยกเว้นบางเรื่องเอาไว้ไม่ให้นำมาใช้กับคณะรัฐมนตรีชุดดังกล่าวในเรื่องดังต่อไปนี้ กรณีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไม่ต้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 118 (7) ซึ่งปกติความเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี กรณีจำนวนสมาชิกในคณะรัฐมนตรีที่ถูกจำกัดไม่ให้เกิน 36 คนตามมาตรา 201 วรรคหนึ่ง กรณีการให้ความเห็นของบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 202 และมาตรา 203 ไม่ต้องทำโดยเปิดเผยในที่ประชุม

- **ข้อห้ามของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี** ที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันตามมาตรา 204 วรรคหนึ่ง คุณสมบัติเรื่องอายุของรัฐมนตรีจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ตามมาตรา 206 (2) คุณสมบัติของรัฐมนตรีจะต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าตามมาตรา 206 (3) คุณสมบัติของรัฐมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 206 (6) ข้อห้ามของรัฐมนตรีในกรณีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 209

- **การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ** บทเฉพาะกาลมาตรา 322 วรรคสอง กำหนดไว้ว่าก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้เป็นมติของที่ประชุมร่วมของสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ในการถอดถอนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บทเฉพาะกาลมาตรา 322 วรรคสอง ให้นำบทบัญญัติมาตรา 303 มาใช้บังคับในเรื่องการถอดถอน โดยให้วุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุด ออกจากตำแหน่ง หากตรวจสอบพบว่ามีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อหน้าที่ในการยุติธรรมหรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย การที่บัญญัติให้วุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ เหล่านี้ออกจากตำแหน่งก็เพราะว่าวุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

- การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรี

บทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสอง กำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นข้อกำหนดที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิม

- สถานภาพของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บทเฉพาะกาล

มาตรา 335 กำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรากฏในมาตรา 335 (7) และมาตรา 335 (8)

บทเฉพาะกาลมาตรา 335 (7) กำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 285 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่งและดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญจนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว เนื่องจากมาตรา 285 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งและผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น แต่ในโครงสร้างปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการแต่งตั้ง ดังนั้นเพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงกำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตำแหน่งและดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงดำรงตำแหน่งนั้นต่อไปจนกว่าจะครบวาระของสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

บทเฉพาะกาลมาตรา 335 (8) ได้กำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติมาตรา 288 วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์ประกอบคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตรากฎหมายขึ้นใหม่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ

บทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติถึงการดำเนินการอื่นๆ ดังนี้

- **การกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญหลายองค์กร โดยบทเฉพาะกาลมาตรา 299 กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันบังคับใช้รัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระโดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันรัฐธรรมนูญบังคับใช้ คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระโดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่ได้รับความแต่งตั้ง ให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันรัฐธรรมนูญบังคับใช้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญมิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 1 วาระมาใช้บังคับกับบุคคลนั้นในการแต่งตั้งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญและมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 209 (2) ในเรื่องการพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์มาใช้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (6)

- **การยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในบางเรื่อง** เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้กำหนดเพื่อให้การดำเนินการต่อเนื่องจึงต้องให้มีการใช้ระบบเดิมหรือใช้องค์กรเดิมไปพลางก่อนจะมีการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ทำให้ต้องมีการยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในบางเรื่องบางกรณีดังนี้

- **สถานะของฝ่ายนิติบัญญัติ** บทเฉพาะกาลมาตรา 305 (2) กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกห้ามมิให้ผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกิน 2 ปี ตามมาตรา 102 (10) และเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี ตามมาตรา 115 (9) จะเห็นว่าบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (2) ไม่ให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับ

- การดำเนินการหนังสือสัญญากับต่างประเทศ บทเฉพาะกาลมาตรา 305 (5)

กำหนดว่าการใดที่เกี่ยวกับการจัดทำหรือดำเนินการตามหนังสือสัญญาที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้เป็นอันใช้ได้และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสาม มาใช้บังคับ กล่าวคือ ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับหนังสือสัญญาใดที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทย มีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญาหรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวางหรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น คณะรัฐมนตรีต้องเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ จะเห็นว่าบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (5) ไม่ให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับ เว้นแต่กรณีนำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสามมาใช้บังคับกับการดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่และต้องดำเนินการต่อไป

- การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี บทเฉพาะกาลมาตรา 305 (4)

กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 การนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณต้องมีเอกสารประกอบซึ่งรวมถึงประมาณการรายรับและวัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนงาน โครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจนรวมทั้งต้องแสดงฐานะการเงินการคลังของประเทศเกี่ยวกับภาพรวมของภาวะเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้จ่ายและการจัดหารายได้ประโยชน์ และการขาดรายได้จากการยกเว้นภาษีเฉพาะรายในรูปแบบต่างๆ ความจำเป็นในการตั้งงบประมาณผูกพันข้ามปี ภาระหนี้และการก่อหนี้ของรัฐและฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจในปีที่ขออนุมัติ งบประมาณนั้นและปีงบประมาณที่ผ่านมาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา หากรายจ่ายใดไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐได้โดยตรง ให้จัดไว้ในรายการรายจ่ายงบกลางจะต้องแสดงเหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายงบกลางนั้นด้วย ตามมาตรา 167 วรรคหนึ่งและวรรคสอง สำหรับการพิจารณางบประมาณรายจ่ายของรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครองและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หากหน่วยงานนั้นเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ นั้นไม่เพียงพอให้สามารถเสนอคำขอแปรญัตติต่อ คณะกรรมาธิการได้โดยตรงตามมาตรา 168 วรรคเก้า ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลังในพระราชบัญญัติโอนเงินงบประมาณรายจ่ายพระราชบัญญัติตั้งงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมหรือพระราชบัญญัติตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี

งบประมาณถัดไปโดยให้กำหนดแหล่งที่มาของรายได้เพื่อค่าใช้จ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไปก่อน ตามมาตรา 169 สำหรับเงินรายได้ของหน่วยงานของรัฐที่ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินดังกล่าวเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปีและให้คณะรัฐมนตรีทำรายงานเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไปตามมาตรา 170

- การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลมาตรา 295

กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 และเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนที่จะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อลงพระปรมาภิไธย และบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (3) กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 141 มาใช้บังคับกับการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 295 ซึ่งมาตรา 141 นั้นเป็นกรณีที่ได้ยกคดีแล้วเมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยจะต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเสียก่อนแต่ในบทเฉพาะกาลมาตรา 295 ได้กำหนดเป็นการเฉพาะไว้แล้วว่าเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญอีก

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ บทเฉพาะกาลมาตรา 305 (6)

กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 209 (2) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งตามวาระของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อมีอายุครบ 70 ปี มาใช้บังคับกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

- องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ บทเฉพาะกาลมาตรา 305 (1)

กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 47 วรรคสองมาใช้บังคับ ซึ่งมาตรา 47 วรรคสอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งเพื่อทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ดังนั้นจะนำมาตรา 47 วรรคสองมาใช้บังคับได้ เมื่อได้มีการตรากฎหมายจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการ

ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแล้ว โดยกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีสาระสำคัญ คือ ให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้าน เป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรนั้น แยกต่างหากจากกัน ทำหน้าที่กำกับกิจการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกำกับการประกอบกิจการโทรคมนาคม และมีรายละเอียดว่าด้วยการกำกับและคุ้มครองการดำเนินกิจการ การจัดให้มีกองทุนพัฒนาทรัพยากรสื่อสารและส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ สื่อมวลชนสาธารณะแต่ก็ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญาที่ชอด้วยกฎหมายที่ได้กระทำขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

4.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 ของประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพรหมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราชโองการให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ขึ้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติทั้งสิ้นรวม 336 มาตรา ในจำนวนนี้เป็นบทเฉพาะกาลจำนวน 23 มาตรา และเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีกระบวนการยกร่างและจัดทำไม่เหมือนกับการจัดทำรัฐธรรมนูญอีก 15 ฉบับที่ผ่านมา เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นี้ เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นโดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ

4.2.1 ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาเป็นเวลากว่า 65 ปี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้มีการยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหลายครั้ง แสดงว่ารัฐธรรมนูญย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมแห่งกาลเวลาและสถานการณ์ของบ้านเมือง รัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดกฎเกณฑ์สำคัญที่กระจ่างแจ้ง ชัดเจน สามารถใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศและเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญได้ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ได้บัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากรัฐสภาจำนวน 90 คน มีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการเมืองโดยมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยได้คำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญและได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้น ได้ลงมติเห็นชอบนำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย จึงมีพระบรมราชโองการให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 เป็นต้นไป

4.2.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

ในการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ผู้ศึกษาได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลไว้ 4 กลุ่มดังนี้⁵

กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

กลุ่มที่ 2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคล

กลุ่มที่ 3 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับกฎหมายลำดับรอง

กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

4.2.2.1. บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการบริหารและทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหาร โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 2 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปราบกฎในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 314 วรรคหนึ่ง, มาตรา 315 วรรคหนึ่ง, มาตรา 315 วรรคสอง, มาตรา 315 วรรคสาม, มาตรา 321 วรรคหนึ่งและมาตรา 322 วรรคหนึ่ง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 2 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีชุดเดิมยังคงตำแหน่งองคมนตรีต่อไป **บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหนึ่ง** ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม

⁵ จารุวรรณ เสงตระกูล และคณะทำงาน, คู่มือแบบร่างกฎหมาย, หน้า 252-288.

ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรจนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 **บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสอง** ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมยังคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อไปจนกว่าจะครบอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือมีการยุบสภา **บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสาม** ให้สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมยังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลง **บทเฉพาะกาลมาตรา 321 วรรคหนึ่ง** ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ **บทเฉพาะกาลมาตรา 322 วรรคหนึ่ง** ในวาระเริ่มแรกให้กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่วุฒิสภามีมติเลือก ซึ่งบทเฉพาะกาลกำหนดให้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าว และไม่ให้นำบทบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวมาใช้บังคับ เพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นคราวแรกโดยวุฒิสภาซึ่งเลือกตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

2) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับปรับปรุง เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 3 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปราบกฎในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 316 วรรคหนึ่ง, มาตรา 316 วรรคสอง, มาตรา 316 วรรคสาม, มาตรา 317 วรรคหนึ่ง, มาตรา 317 วรรคสาม และมาตรา 318 วรรคหนึ่ง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 3 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคหนึ่ง ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงดำรงตำแหน่งต่อไป **บทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคสอง** ให้ประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าอายุของวุฒิสภาจะสิ้นสุดลง **บทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคสาม** ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงเป็นคณะกรรมการต่อไป **บทเฉพาะกาล**

มาตรา 317 วรรคหนึ่ง ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงดำรงตำแหน่งต่อไป **บทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสาม** กำหนดให้คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่และ **บทเฉพาะกาลมาตรา 318 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้ในวาระเริ่มแรกให้คณะกรรมการตุลาการ เป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและการเลือกตั้งกรรมการตุลาการ

3) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 4 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 320 วรรคหนึ่ง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 4 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของ**บทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้ในวาระเริ่มแรกให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญเดิม เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

4) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 5 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 314 วรรคสอง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 5 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของ**บทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคสอง** กำหนดว่าในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่คณะองคมนตรีและให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่ทำหน้าที่รัฐสภาในกรณีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวหรือก่อนรับหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต้องปฎิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาหรือจัดทำร่างกฎหมายเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเฑียรบาล

5) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนดเพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก เป็นรูปแบบการเขียน

บทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 9 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตรา ดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 316 วรรคสี่, มาตรา 319 วรรคสอง, มาตรา 319 วรรคสาม, มาตรา 321 วรรคสอง, มาตรา 321 วรรคสาม, มาตรา 322 วรรคสอง, มาตรา 323 วรรคสอง, มาตรา 324, มาตรา 326, มาตรา 327, มาตรา 328, มาตรา 330

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 9 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคสี่ กำหนดให้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา และข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และให้ข้อบังคับการประชุมดังกล่าวสิ้นผลลงเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งแล้วแต่กรณีดังต่อไปนี้ (1) เมื่อสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 315 วรรคหนึ่ง สิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเป็นกรณีตามมาตรา 323 (2) เมื่อมีการตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (3) เมื่อมีการตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งต้องไม่เกิน 240 วันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 **บทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคสอง** กำหนดให้ในวาระเริ่มแรกในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด ให้คณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 5 คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ 1 คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน เป็นกรรมการ **บทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคสาม** กำหนดให้ในกรณีที่ยังมีได้มีการประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีผลใช้บังคับ **บทเฉพาะกาลมาตรา 321 วรรคสอง** กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ **บทเฉพาะกาลมาตรา 321 วรรคสาม** กำหนดให้ในวาระ

เริ่มแรกในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา 297 วรรคสามมีจำนวน 14 คน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 7 คน และผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ 1 คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 5 คนเป็นกรรมการ **บทเฉพาะกาลมาตรา 322 วรรคสอง** กำหนดให้ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นมติของที่ประชุมร่วมของสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภามาตรา 315 และกำหนดให้นำบทบัญญัติในมาตราดังต่อไปนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ให้นำมาตรา 109 (14) เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ เคยถูกวุฒิสภามีมติตาม มติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามาตรา 307 ให้นำมาตรา 118 (10) เป็นเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อวุฒิสภามีมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามาตรา 307 ให้ถอดถอนออกบุคคลออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 96 ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี ให้นำมาตรา 133 (8) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อวุฒิสภามีมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามาตรา 307 ให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 96 ให้นำมาตรา 141 (5) ซึ่งเป็นเรื่องการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้งในกรณีที่วุฒิสภามีมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามาตรา 307 มาใช้กับการถอดถอนกรรมการการเลือกตั้งออกจากตำแหน่งนอกเหนือจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามปกติ ให้นำมาตรา 168 (3) เป็นกรณีเกี่ยวกับในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบจะมีการประชุมวุฒิสภาไม่ได้ เว้นแต่เป็นการประชุมที่ให้วุฒิสภำทำหน้าที่พิจารณาและมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งสามารถทำได้ ให้นำมาตรา 216 (8) กรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อวุฒิสภามีมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามาตรา 307 ให้ถอดถอนรัฐมนตรีออกจากตำแหน่ง ให้นำมาตรา 260 (6) เป็นกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวุฒิสภามีมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามาตรา 307 ให้ถอดถอนประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่ง นอกเหนือจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามปกติ ให้นำมาตรา 299 เป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสัทธิ

เข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาและขอให้วุฒิสภามีมติให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งได้ในกรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจ ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง .ให้นำมาตรา 303 เป็นเรื่องที่วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้หากมีพฤติการณ์ร้ายรอยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ซึ่งบุคคลที่วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนออกจากตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด รวมถึงกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้นำมาตรา 304 เป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 303 ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นออกจากตำแหน่งได้ นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้ และให้นำมาตรา 307 เป็นเรื่องมติของสมาชิกวุฒิสภาที่สามารถถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งให้เอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเมื่อผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนและให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลา 5 ปี ซึ่งมติของวุฒิสภามาตรานี้ให้เป็นที่สุด และจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาใช้บังคับโดยอนุโลม **บทเฉพาะกาลมาตรา 323 วรรคสอง** กำหนดให้ในการดำเนินการของรัฐสภาในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้ง 3 ฉบับให้

แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในกรณีที่
 พ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแต่การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับยังไม่แล้ว
 เสร็จทุกฉบับ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด และห้ามมิให้มี
 การดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีการให้
 ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จทั้ง 3 ฉบับ หรือเป็นกรณีตามมาตรา
 324 ในกรณีนี้ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
 ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับ
 แต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (2) ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ
 รัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ให้วุฒิสภำพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ
 รัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภำได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
 นั้น (3) ในกรณีที่วุฒิสภำไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับให้
 แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศใช้
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือกำหนดเวลา 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภำได้รับร่าง
 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภำสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ใน
 กรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้
 ถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว และให้นำ
 มาตรา 93 มาใช้บังคับกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งมาตรานี้ได้กำหนดให้ร่าง
 พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว
 นายกรัฐมนตรีจะต้องนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 20 วันนับแต่วันที่ได้รับร่าง
 พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภาเพื่อให้พระมหากษัตริย์
 ทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป และให้นำ
 มาตรา 94 มาใช้บังคับกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยอนุโลมกำหนดไว้เกี่ยวกับกรณี
 ที่ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด หากพระมหากษัตริย์ไม่ทรง
 เห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วไม่ได้พระราชทานคืนมา
 รัฐสภาจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นใหม่ ถ้า
 รัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
 ของทั้งสองสภาแล้วก็ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
 รัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระ
 ปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน 30 วันให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติ
 ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่า
 พระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว **บทเฉพาะกาลมาตรา 324** กำหนดให้ดำเนินการ

เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับดังกล่าว ภายในกำหนดเวลา ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 60 วันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีตามมาตรา 323 (2) ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญภายใน 90 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง และให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เทาที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งดังกล่าว โดยให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา 319 เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวและในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบที่จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้นขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 323 วรรคหนึ่งครบทุกฉบับ ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ยังไม่ได้ตราขึ้นตามมาตรา 323 โดยให้เริ่มนับกำหนดเวลานับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เป็นต้นไป และให้นำความใน (2) และมาตรา 315 วรรคห้า (2) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทเฉพาะกาลมาตรา 326 กำหนดว่านอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง (2) การให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง (3) การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ การตรวจสอบและการคัดชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ซ้ำกันออกจากการสมัครรับเลือกตั้ง และการประกาศรายชื่อ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งอยู่ในบัญชีรายชื่อ (4) การกำหนดแบบบัตรเลือกตั้งซึ่งต้องมีที่สำหรับทำเครื่องหมายว่าไม่ลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการประกาศจำนวนผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง (5) การสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยรัฐ รวมทั้งวิธีการแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเองหรือบุคคลอื่นที่อาจกระทำได้ (6) การจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การแต่งตั้งสมุหบัญชีเลือกตั้งโดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง การตรวจสอบและการประกาศผลการตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (7) การนับคะแนนและการประกาศผลการนับคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้ง ซึ่งต้องกระทำโดยเปิดเผย ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียว เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้ (8) การนับคะแนนและการประกาศผลการนับคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (9) การประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งจากผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และการเลื่อนผู้มีรายชื่ออยู่ในลำดับถัดไปขึ้นมาแทนผู้ได้รับเลือกตั้งจากผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อซึ่งพ้นจากตำแหน่ง **บทเฉพาะกาลมาตรา 327** กำหนดว่านอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (1) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2) การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง การจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการนับคะแนนใหม่ (3) การให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (4) กระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (5) การดำเนินคดีในศาลโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งในความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง (6) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนหรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (7) การรับรองและการแต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง (8) การจัดให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด (9) กำหนดเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเริ่มควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งต้องไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ **บทเฉพาะกาลมาตรา 328** กำหนดว่านอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (1) การจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยให้กระทำโดยบุคคลตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป และการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง (2) การเลิกพรรคการเมืองมิให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มี

สมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง (3) การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง (4) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรคโดยรัฐ (5) การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมืองโดยรัฐการจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง และการควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมือง (6) การตรวจสอบสถานะทางการเงินของพรรคการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบและการเปิดเผยที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมือง (7) การจัดทำบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายของพรรคการเมือง และบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง ซึ่งต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่ายประจำปีของพรรคการเมืองในทุกรอบปีปฏิทิน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ **บทเฉพาะกาลมาตรา 330** กำหนดว่านอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (1) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (2) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (3) คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (4) อำนาจหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา **บทเฉพาะกาลมาตรา 331** กำหนดว่านอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (1) การกำหนดลักษณะอันเป็นการร่ำรวยผิดปกติ และการกระทำอันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ (2) การห้ามกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐต้องรับผิดชอบ ทั้งในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือหลังพ้นจากตำแหน่งตามเวลาที่กำหนด (3) ตำแหน่งและชั้นของผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ ตำแหน่งและระดับของข้าราชการ พนักงาน และผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ที่ต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและที่อาจถูกถอดถอนได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (4) การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมทั้งเอกสารประกอบ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาและตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินนั้นเป็นระยะ และหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน (5) วิธีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำการที่สื่อให้เห็นว่ามีพฤติการณ์ดังกล่าว ซึ่งต้องระบุพฤติการณ์และมีหลักฐานหรือเบาะแสตามสมควร (6) กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและทำสำนวนในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกกล่าวหา โดยให้คำนึงถึงฐานะของตำแหน่งซึ่งมีอำนาจให้คุณให้โทษในระดับสูง และการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร (7) กระบวนการพิจารณาของวุฒิสภาในการถอดถอนผู้ใดผู้หนึ่ง

ออกจากตำแหน่ง ซึ่งจะต้องเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ และการลงมติซึ่งต้องกระทำเป็นการลับ (8) กระบวนการไต่สวนและวินิจฉัยในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ร่ำรวยผิดปกติ กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม โดยต้องกำหนดกระบวนการให้เหมาะสมกับระดับของตำแหน่งและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร (9) การดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา (10) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานของรัฐ ต้องให้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (11) ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งให้ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและอัยการสูงสุดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนฝ่ายละเท่ากัน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนก็ได้ รวมทั้งมีอำนาจในการนำตัวผู้ถูกกล่าวหามาดำเนินคดีต่อไป (12) หลักเกณฑ์และวิธีการให้ชุดใช้ราคาทรัพย์สินในกรณีที่ปรากฏว่ามีการโอนหรือยกย้ายทรัพย์สิน (13) โทษในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะได้รับในกรณีที่กระทำการโดยขาดความเที่ยงธรรม กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งต้องมีโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่กำหนดโทษนั้นไม่น้อยกว่า 2 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น **บทเฉพาะกาลมาตรา 332** กำหนดว่า นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (1) อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (2) วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งต้องเป็นระบบไต่สวนข้อเท็จจริงโดยยึดสำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสรุปไว้เป็นหลัก และต้องยึดถือหลักในเรื่องการฟังความทุกฝ่าย และสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา (3) การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย เว้นแต่จะมีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ (4) การห้ามดำเนินคดีซ้ำหรือซ้อนกัน (5) การแต่งตั้งบุคคลให้ดำเนินคดีตามมาตรา 305 (6) การบังคับตามคำสั่งและคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) การอื่นอันจำเป็นเพื่อให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม โดยเฉพาะความร่วมมือที่ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ต้องให้แก่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง **บทเฉพาะกาลมาตรา 333** กำหนดว่านอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (1) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ได้แก่ การวางนโยบาย การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ การเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง การกำหนดโทษปรับทางปกครอง การพิจารณาวินิจฉัยความผิดทางวินัยและงบประมาณและการคลังในฐานะที่เป็นองค์กรสูงสุด และการพิจารณาเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (2) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (3) การจัดให้มีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การปฏิบัติงาน และการดำเนินการอื่น

4.2.2.2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับหรือกำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมมาใช้บังคับตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ โดยหลักเมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับแล้วการใดๆ ที่กฎหมายฉบับใหม่กำหนดไว้จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้น แต่ในบางครั้งในระยะเริ่มต้นหากนำกฎหมายฉบับใหม่กำหนดมาใช้บังคับ อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านระหว่างกฎหมายฉบับเก่าและกฎหมายฉบับใหม่ จึงจำเป็นต้องยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับเพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 1 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 314 วรรคสอง, มาตรา 315 วรรคสี่, มาตรา 317 วรรคสี่, มาตรา 319 วรรคหนึ่ง, มาตรา 320 วรรคสาม, มาตรา 322 วรรคหนึ่ง, มาตรา 323 วรรคสาม, มาตรา 323 วรรคสี่, มาตรา 323 วรรคห้า, มาตรา 325 และมาตรา 335

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 1 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคสอง ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดตามมาตรา 323 ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่คณะองคมนตรีด้วย

และให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่ทำหน้าที่รัฐสภา ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 19 ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาตามมาตรา 21 การสืบราชสมบัติให้เป็นตามกฎหมายเทียบราชอาณาจักรด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบราชอาณาจักรเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะตามมาตรา 22 ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎหมายเทียบราชอาณาจักรด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบและให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบตามมาตรา 23 นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคสองยังกำหนดมิให้นำบทบัญญัติในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทน หรือในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทน ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้ ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนตามมาตรา 20 วรรคสามมาใช้บังคับ และมีให้นำบทบัญญัติที่ว่าในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวให้นำบทบัญญัติมาตรา 20 วรรคสาม มาใช้บังคับตามมาตรา 24 วรรคสาม มาใช้บังคับ และให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานเป็นการชั่วคราว **บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสี่** กำหนดมิให้นำบทบัญญัติต่อไปนี้มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งมิให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาจนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน ซึ่งบทบัญญัติที่บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสี่มิให้นำมาใช้บังคับ ได้แก่ เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 (3) เรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามมาตรา 118 (7) เรื่องจำนวนของวุฒิสภาต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่าง

ลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ตามมาตรา 121 เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งและสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าตามมาตรา 125 (2) และ (3) เรื่องลักษณะของบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 126 (2) และ (3) เรื่องสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้ตามมาตรา 127 เรื่องอายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 6 ปีนับแต่วันเลือกตั้งตามมาตรา 130 และเรื่องกรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายใน 45 วันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลงตามมาตรา 134 **บทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสี่** กำหนดมิให้นำบทบัญญัติต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามมาตรา 118 (7) เรื่องสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้ตามมาตรา 127 เรื่องการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 201 เรื่องการเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 202 เรื่องไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 203 เรื่องนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้ตามมาตรา 204 เรื่องคุณสมบัติของรัฐมนตรีต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและไม่มีลักษณะต้องห้ามคือไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 206 (2) (3) และ (6) เรื่องรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใดๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามมาตรา 209 เรื่องความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 215 วรรคสี่ และเรื่องความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 216 (5) **บทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคหนึ่ง** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้ง 5 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและ

กรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามมาตรา 136 ภายใน 30 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และมีให้นำกำหนดเวลาในเรื่องการสรรหาและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 138 มาใช้บังคับ **บทเฉพาะกาล มาตรา 320 วรรคสาม** กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีศาลปกครองสูงสุด มิให้นำหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 14 คน โดยเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คนตามมาตรา 255 (2) มาใช้บังคับ และให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 12 คนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวน 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ซึ่งได้รับเลือกจำนวน 5 คนและผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ ซึ่งได้รับเลือกจำนวน 3 คนตามมาตรา 255 (1) (3) และ (4) **บทเฉพาะกาล มาตรา 322 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้ในวาระเริ่มแรก กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มิให้นำบทบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวมาใช้บังคับ **บทเฉพาะกาล มาตรา 323 วรรคสาม** กำหนดว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วหรือถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายโดยพลันตามมาตรา 93 แต่มิให้นำกำหนดเวลาภายใน 20 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภาตามมาตรา 93 มาใช้บังคับ **บทเฉพาะกาล มาตรา 323 วรรคสี่** กำหนดมิให้มีให้นำบทบัญญัติมาตรา 169 เฉพาะส่วนที่ว่าด้วยร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน มาใช้บังคับกับการเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามาตรา 169 (1) และ (2) **บทเฉพาะกาล มาตรา 323 วรรคห้า** กำหนดให้ในการดำเนินการตามมาตรานี้ซึ่งรัฐสภาต้องดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และ **บทเฉพาะกาล มาตรา 323 วรรคห้า** มิให้นำในมาตรา 168 มาใช้บังคับกรณีที่อยู่ในระหว่างที่อยู่ของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบจะมีการประชุมวุฒิสภามิได้ **บทเฉพาะกาล มาตรา 325** มิให้นำกำหนดเวลาเกี่ยวกับเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาดูติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วันตามมาตรา 107 (4) มาใช้บังคับในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการ

เลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก **บทเฉพาะกาลมาตรา 335** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับกรณีต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ (1) มิให้นำบทบัญญัติเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้ ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลมตามมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม (2) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคมตามมาตรา 40 มาใช้บังคับจนกว่าจะมีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และมีกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ภายใน 3 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้กฎหมายที่จะตราขึ้นต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาตสัมปทาน หรือสัญญา ซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับจนกว่าการอนุญาตสัมปทาน หรือสัญญานั้น จะสิ้นสุด (3) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับ จนกว่าจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (4) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดเรื่องในสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา 170 มาใช้บังคับ และเรื่องรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามมาตรา 209 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (5) มิให้นำบทบัญญัติเรื่องการนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะและผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตามมาตรา 236 และบทบัญญัติเรื่องการจ่ายสำนวนคดีให้ผู้พิพากษาและตุลาการและการโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาและตุลาการนั้น จะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายตามวาระตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นเป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญาตามมาตรา 249 วรรคสามและวรรคห้า มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และมีให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมที่ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา 273 วรรคสอง มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตุลาการที่มาจากการเลือกตั้งกรรมการตุลาการตามระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการตาม

มาตรา 318 (6) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการจับและคุมขังบุคคลในคดีอาญาจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้ากับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรกตามมาตรา 237 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (7) มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 285 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว (8) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากันตามมาตรา 288 วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์ประกอบคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตรากฎหมายขึ้นใหม่

2) การเขียนบทเฉพาะกาลกำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 4 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 317 วรรคสอง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 4 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสอง กำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 มาใช้บังคับกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีหรือกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาหรือในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี และถ้ามติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงตามที่กำหนด ก็ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

3) การเขียนบทเฉพาะกาลรองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 11 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 315 วรรคห้า, มาตรา 315 วรรคหก, มาตรา 318 วรรคสอง, มาตรา 319 วรรคหนึ่ง, มาตรา 320 วรรคสอง, มาตรา 323 วรรคหนึ่ง, มาตรา 324 วรรคหนึ่ง, มาตรา 329, มาตรา 334 และมาตรา 336

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 11 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคห้า กำหนดให้ในกรณีที่มิเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน ได้ทั้ง 3 ฉบับ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบ 4 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันก่อนวันครบ 4 ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง (2) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเพราะไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน ได้ทั้ง 3 ฉบับตามมาตรา 323 ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดให้ดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แต่ถ้ายังไม่มีกฎหมายดังกล่าว ให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แทนที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยใช้คำว่า “สมาชิกวุฒิสภา” แทนคำว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ทุกแห่งและให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา 319 เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว และในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบที่จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้นขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา **บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหก** กำหนดว่าในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้ดำเนินการเลือกตั้งในวันเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 และให้กระทำภายใน 90 วันนับแต่วันครบ 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 **บทเฉพาะกาลมาตรา 318 วรรคสอง** กำหนดว่าภายใน 3 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้ดำเนินการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาล ชั้นศาลละ 4 คนรวมเป็น 12 คนและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ซึ่งไม่เป็นหรือเคยข้าราชการตุลาการตามมาตรา 274 **บทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคหนึ่ง** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้ง 5 คน จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามมาตรา 136 ภายใน 30 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และมีให้นำกำหนดระยะเวลา 30 วัน นับตั้งแต่คณะกรรมการสรรหากรรมการเลือกตั้งและที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 5 คนตามมาตรา 138 มาใช้บังคับ **บทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคสอง** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 15 คนจากผู้พิพากษาในศาลฎีกา 5 คน ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด 2 คนผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ 5 คนและผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ 3 คนตามมาตรา 255 และมาตรา 257 ภายใน 45 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 **บทเฉพาะกาลมาตรา 323 วรรคหนึ่ง** ภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับ โดยในระหว่างเวลาดังกล่าวจะยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 324 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายใน 240 วัน ตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับภายใน 240 วัน ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 319 ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 60 วันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับไม่แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดและห้ามมิให้มีการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไป

จนกว่าจะมีการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จทุกฉบับตามมาตรา 323 **บทเฉพาะกาลมาตรา 329** กำหนดว่าภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้ดำเนินการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ (1) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (2) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (3) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (4) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (5) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ **บทเฉพาะกาลมาตรา 334** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรก ให้ดำเนินการต่างๆ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด (1) ให้ตรากฎหมายในกรณีที่ไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิบางประการตามมาตรา 68 ตรากฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอน และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามมาตรา 199 ตรากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่อื่นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 200 ตรากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่นตามมาตรา 248 ตรากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 270 ตรากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นของสำนักงานศาลยุติธรรมมาตรา 275 และตรากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองและกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจมาตรา 284 วรรคสองและวรรคสาม ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (2) ภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในพึงงบประมาณใด ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบ 65 ปี และผู้พิพากษาอาวุโสผู้ใดผ่านการประเมินว่ายังมีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ (3) ให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองตามมาตรา 276 ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (4) ให้ดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 285 วรรคสาม ให้ครบถ้วนภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แต่ไม่นำใช้ในกรณีสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งตามมาตรา 335 (7)

บทเฉพาะกาลมาตรา 336 กำหนดว่าเมื่อครบ 5 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจทำรายงานเสนอความเห็นต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นได้

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 สามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายได้เป็น 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล 8 รูปแบบ ตามรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดังนี้

กลุ่มแรก คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ **1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร** โดยนำบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาจัดรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ **แบบที่ 2** รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ **แบบที่ 3** รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับปรับปรุง **แบบที่ 4** รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ **แบบที่ 5** รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่และ **แบบที่ 9** รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนดเพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก

กลุ่มที่สอง คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ **4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ** โดยนำบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาจัดรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ **แบบที่ 1** ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ โดยหลักเมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับแล้วการใด ๆ ที่กฎหมายฉบับใหม่กำหนดไว้จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้น แต่ในบางครั้งในระยะเริ่มต้นหากนำกฎหมายฉบับใหม่กำหนดมาใช้บังคับ อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านระหว่างกฎหมายฉบับเก่าและกฎหมายฉบับใหม่ จึงจำเป็นต้องยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับเพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ **แบบที่ 4** กำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ และ **แบบที่ 11** รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในแต่ละมาตรานั้นส่วนใหญ่จะมีหลายวรรคและมีความซับซ้อน เชื่อมโยงไปยังหลายมาตรา จึงยากต่อการศึกษาและทำให้เกิดความสับสนในการทำความเข้าใจ ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่าง เช่น

บทเฉพาะกาลมาตรา 315 มีจำนวนทั้งหมด 6 วรรค โดยมาตรา 315 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า

“นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 ...”

เห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหนึ่งนี้มีเนื้อหาเชื่อมโยงไปยังมาตรา 324 โดยบทบัญญัติมาตรา 324 นั้นได้กล่าวถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญมีได้ 2 กรณี กรณีแรก คือ

“(1) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา 323 พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวทุกฉบับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 323 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 319 ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ภายใน 60 วันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีตามมาตรา 323”

จากมาตรา 324 มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 323 วรรคหนึ่งและมาตรา 319 อีกทอดหนึ่ง โดยในมาตรา 323 วรรคหนึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับ โดยในระหว่างเวลาดังกล่าวจะยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้”

ส่วนมาตรา 319 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า

“ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 136 ภายใน 30 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำกำหนดเวลาตาม มาตรา 138 มาใช้บังคับ”

เห็นได้ว่าจากมาตรา 319 วรรคหนึ่ง ยังมีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 136 และมาตรา 138 อีก ทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน โดยมาตรา 136 บัญญัติไว้เกี่ยวกับการให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง 5 คน และ มาตรา 138 บัญญัติไว้ว่า

“การสรรหาและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ให้ ดำเนินการดังนี้

(1) ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งจำนวน 10 คน ซึ่ง ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน ผู้แทน พรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน ซึ่ง เลือกกันเองให้เหลือ 4 คน ทำหน้าที่พิจารณาสรรหาผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 137 ซึ่ง สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง...”

โดยจากมาตรา 138 (1) นั้นมีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 137 อีกทอดหนึ่งเช่นกัน ซึ่งมาตรา 137 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องคุณสมบัติของกรรมการการเลือกตั้งและต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดไว้

และจากข้างต้นบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหนึ่งมีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 324 ซึ่งได้ กล่าวถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญจะมีได้ 2 กรณี โดยกรณีแรกได้กล่าวไป แล้วนั้นต่อมาคือ กรณีที่สอง ตามมาตรา 324 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“(2) ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง ให้ แล้วเสร็จภายในกำหนด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ ภายใน 90 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง และให้นำ กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการ เลือกตั้งดังกล่าว โดยให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา 319 เป็นผู้

รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวและในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า บทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชัดหรือแย้ง หรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบ ที่จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้นชัดหรือแย้ง หรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบ ด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา”

เห็นได้ว่าในกรณีที่สองนี้ยังคงมีความเชื่อมโยงไปยัง มาตรา 323 วรรคหนึ่งและมาตรา 319 เช่นเดียวกับกรณีหนึ่งตามบัญญัติมาตรา 324

นอกจากนั้นบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหนึ่งส่วนท้ายที่บัญญัติว่า

“...และให้วุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 ทำหน้าที่วุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญนี้ จนถึงวันที่ครบ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภามาตรวรรคห้า (1) หรือวันเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภามาตรวรรคห้า (2) แล้วแต่กรณี”

จะเห็นได้ว่ามาตรา 315 วรรคหนึ่งส่วนท้ายมีความเชื่อมโยงไปยังวรรคห้า (1) หรือ (2) แล้วแต่ กรณี ซึ่งมาตรา 315 วรรคห้าบัญญัติว่า

“ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาลิ้นสุดลงเมื่อครบ 4 ปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันก่อนวัน ครบ 4 ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับ เลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามาตรสามสิ้นสุดลง”

กล่าวคือ มาตรา 315 วรรคห้า (1) กำหนดถึงกรณีที่สมาชิกภาพของวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 เมื่อครบ 4 ปี หรือสมาชิกภาพของวุฒิสภาจะสิ้นสุดลง ตามมาตรา 323 เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 315 วรรคห้า (2) กล่าวคือ ในกรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับ ภายใน 90 วันนับแต่วัน ถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

หรือวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังที่มาตรา 315 วรรคห้า (2) บัญญัติว่า

“ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาลิ้นสุดลงตามมาตรา 323 ให้ดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แต่ถ้ายังไม่มีกฎหมายดังกล่าวให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เทาที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย...”

บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า

“ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่”

ในวรรคสองนี้มีการเชื่อมโยงไปยังมาตรา 323 ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองไม่แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญ จนกว่าจะมีการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จทุกฉบับ

บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า

“ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาลิ้นสุดลงตามมาตรา 323

แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่”

ในวรรคสามนี้มีการเชื่อมโยงไปยังมาตรา 323 ในกรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลา 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสี่ บัญญัติไว้ว่า

“มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 107 (3) มาตรา 118 (7) มาตรา 121 มาตรา 125 (2) และ (3) มาตรา 126 (2) และ (3) มาตรา 127 มาตรา 130 และมาตรา 134 มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม”

ในวรรคสี่นี้มีความเชื่อมโยงไปยังหลายมาตรา กล่าวคือ มาตรา 107 (3) บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มาตรา 118 (7) บัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มาตรา 121 บัญญัติเกี่ยวกับวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คน มาตรา 125 (2) บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มาตรา 125 (3) บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มาตรา 126 (2) บัญญัติเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง มาตรา 126 (3) บัญญัติเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา คือ เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง มาตรา 127 บัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นไม่ได้ มาตรา 130 บัญญัติเกี่ยวกับอายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 6 ปี นับแต่วันเลือกตั้งและมาตรา 134 บัญญัติเกี่ยวกับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายใน 45 วันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึง 180

วันซึ่งบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสี่ ไม่ให้นำบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นมาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี รวมทั้งไม่ให้นำบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นมาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณีเช่นกัน

บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคห้า บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในคราวแรกดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบ 4 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันก่อนวันครบ 4 ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง

(2) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 ให้ดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แต่ถ้ายังไม่มีกฎหมายดังกล่าวให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยให้ใช้คำว่า “สมาชิกวุฒิสภา” แทนคำว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ทุกแห่งและให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา 319 เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว และในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบที่จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ดังกล่าวนั้นขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา”

ในวรรคห้า (1) นี้เป็นกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดพร้อมกันทั้งหมดและให้
ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันก่อนวันครบ 4 ปี หรือในวรรคห้า (2) กรณีที่สมาชิกภาพ
ของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 ให้ดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า
ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จะเห็นได้ว่าการเชื่อมโยงไปยัง
มาตรา 323 ซึ่งพิจารณาเนื้อหามาตรา 323 คือ กรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า
ด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่
วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาให้แล้ว
เสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ให้
สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดและให้ดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมาย
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแต่ถ้ายังไม่มี
กฎหมายก็นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวัน
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาใช้บังคับ
กับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย

บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหก บัญญัติว่า

“การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตาม (2) ให้กระทำภายใน 90 วันนับแต่วันครบ
240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และมีให้ดำเนินการเลือกตั้งในวันเดียวกัน
กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324”

ในวรรคหกนี้มีความเชื่อมโยงไปยังวรรคห้า (2) ซึ่งกล่าวถึงกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิก
วุฒิสภาสิ้นสุดตามมาตรา 323 คือ กรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วัน
นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณา
ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ
มาตรา 315 วรรคหกก็กำหนดให้ทำการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาภายใน 90 วันนับแต่ครบ 240 วันนับ

แต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และเชื่อมโยงไปยังมาตรา 324 ในกรณีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 240 วัน นับแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลา 240 วันตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง เป็นต้น

เมื่อพิจารณารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งมีการจัดกลุ่มไว้ทั้งหมด 4 กลุ่ม เมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 315 แล้วสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายได้เป็น 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ กล่าวคือ บทเฉพาะกาลตามมาตรา 315 ที่อยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร จะปรากฏอยู่ใน วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในแบบที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ และบทเฉพาะกาลตามมาตรา 315 ที่อยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 คือ บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ จะปรากฏในอยู่ในวรรคสี่ ซึ่งตรงกับการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ ส่วนวรรคห้าและวรรคหกนั้นตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 11 เป็นเรื่องเกี่ยวกับรองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลมาตรา 315 ที่มีทั้งหมดหกวรรค แต่ละวรรคต่างมีความสลับซับซ้อนและเชื่อมโยงไปยังหลายมาตรา ทำให้ยากแก่การศึกษาและการทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 4 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 2	314	วรรคหนึ่ง	
	แบบที่ 5	314	วรรคสอง	ม.19, ม.20 วรรคสอง, ม.21, ม.22, ม.23, ม.24 วรรคสาม
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 2	315	วรรคหนึ่ง	
			วรรคสอง	ม.323
			วรรคสาม	ม.323
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	315	วรรคสี่	ม.107 (3), ม.118 (7), ม.121, ม.125 (2),(3),ม.126 (2),(3) ม.127, ม.130, ม.134
			วรรคห้า	ม.319
	แบบที่ 11	315	วรรคหก	ม.324
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 3	316	วรรคหนึ่ง	
			วรรคสอง	ม.315, ม.323
			วรรคสาม	ม.315 วรรคหนึ่ง, ม.323
	แบบที่ 9	316	วรรคสี่	ม.315 วรรคหนึ่ง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 3	317	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 4	317	วรรคสอง	ม.156, ม.324
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 3	317	วรรคสาม	ม.324
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	317	วรรคสี่	ม.118 (7), ม.127, ม.201, ม.202, ม.203, ม.204, ม.206 (2), (3) และ (6) ม.209, ม.215 วรรคสี่, ม.216 (5)

ตารางที่ 4 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 3	318	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	318	วรรคสอง	ม.274
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	319	วรรคหนึ่ง	ม.136, ม.138
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	319	วรรคสอง วรรคสาม	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 4	320	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	320	วรรคสอง	ม.255, ม.257
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	320	วรรคสาม	ม.255 (2), (3), (4), (5)
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 2	321	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	321	วรรคสอง วรรคสาม	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 2	322	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	322	วรรคสอง	ม.109 (4), ม.118 (10), ม.133 (8), ม.141 (5), ม.168 (3), ม.216 (8), ม.260 (6), ม.299, ม.303 ม.304, ม.307, ม.315

**ตารางที่ 4 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	323	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	323	วรรคสอง	ม.93, ม.94
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	323	วรรคสาม	ม.93
			วรรคสี่	ม.169
			วรรคห้า	ม.168
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ		324 (2)	วรรคหนึ่ง	ม.323 วรรคหนึ่ง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	324	วรรคสอง	ม.315 วรรคห้า (2), ม.323 ม.323 วรรคหนึ่ง
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	325		ม.107 (4)
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	326		ม.105 วรรคสอง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	327		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	328		
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	329		

**ตารางที่ 4 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	330		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	331		ม.305 วรรคห้า
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	332		ม.305
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	333		
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	334		ม.68, ม.199, ม.200, ม.248, ม.270, ม.275, ม.276, ม.284 วรรคสอง วรรคสาม, ม.285 วรรคสาม, ม.355 (7)
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	335		ม.29, ม.29 วรรคสอง วรรค สาม, ม.40, ม.43 วรรคหนึ่ง, ม.170, ม.209, ม.236, ม.237, ม.249 วรรคสาม วรรคห้า, ม.285 วรรคสอง วรรคสาม, ม.288 วรรคสอง, ม.318,
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	336		

4.2.3 การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมีขึ้นเพื่อเป็นการรองรับมิให้การดำเนินการหรือผลบังคับของกฎหมายขาดตอนไร้สภาพบังคับอันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อฝ่ายผู้ได้รับสิทธิและประโยชน์ตามกฎหมายฉบับเดิม บทเฉพาะกาลจะมีกำหนดระยะเวลาของการบังคับใช้และเมื่อถึงเวลาที่กำหนดก็จะสิ้นสภาพบังคับไป บทเฉพาะกาลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้องค์กรและสถาบันการเมืองต่างๆ ที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิมกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่องกันโดยไม่ขาดตอน⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติบทเฉพาะกาล 23 มาตรา ในเนื้อหาบทบัญญัติบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดการคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้ เช่น คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการตุลาการ สมาชิกวุฒิสภา องค์กรตามรัฐธรรมนูญและได้กำหนดระยะเวลาการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญโดยกำหนดระยะเวลาตั้งแต่ 240 วันและ 2 ปี หรือในการตรากฎหมายธรรมดา กำหนดระยะเวลาที่มีผลบังคับตั้งแต่ 2 ปี 3 ปี และ 5 ปี นอกจากนี้บทเฉพาะกาลยังบังคับใช้กับบุคคลและบังคับใช้เพื่อให้กลไกของรัฐสามารถดำเนินต่อไปได้ด้วย

4.2.3.1 ด้านเนื้อหา

- **คณะองคมนตรี** ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 314 ได้ กำหนดให้คณะองคมนตรีทำหน้าที่รัฐสภาเฉพาะในกรณีให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การแก้ไขกฎหมายเพียรบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์และสืบราชบัลลังก์

- **สภาผู้แทนราษฎร** ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ยังคงทำหน้าที่ต่อไปจนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหนึ่ง และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านตามบทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคหนึ่ง

- **สมาชิกวุฒิสภา** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไปจนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสอง หากกรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่เป็นไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสาม ส่วนประธาน

⁶ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 1.

วุฒิสภา รองประธานวุฒิสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นประธานและรองประธานวุฒิสภาจนกว่าอายุของวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตาม บทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคสอง

- **คณะรัฐมนตรี** ชุดที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีชุดใหม่จะเข้ารับหน้าที่ตามที่บทเฉพาะกาล มาตรา 317 กำหนดไว้

- **คณะกรรมการตุลาการ** ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ เป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามบทเฉพาะกาลมาตรา 318 และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เป็นศาล รัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 320

- **คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวง ราชการ (ปปป.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิ ชอบในวงราชการ** ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบใน วงราชการ (ปปป.) เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามที่บทเฉพาะกาลมาตรา 321 วรรคหนึ่งกำหนดไว้และให้คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปปป.) กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และให้ส่งระเบียบให้ศาลรัฐธรรมนูญเห็นชอบก่อนประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 321 วรรคสอง

- **ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา และข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา** ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตาม บทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคสี่

4.2.3.2 ด้านระยะเวลา

- **กำหนดระยะเวลา 30 วัน** บทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ว่า ในวาระเริ่มแรกให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 5 คน จากผู้ซึ่งมีความเป็น กลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตตามมาตรา 136 ภายใน 30 วันนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

- **กำหนดระยะเวลา 45 วัน** บทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคสอง กำหนดไว้ว่าในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 15 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 14 คน มาจากผู้พิพากษาในศาลฎีกา 5 คน ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิชาชีพ 3 คน ตามมาตรา 255 และมาตรา 257 ภายใน 45 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

- **กำหนดระยะเวลา 60 วัน** สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาจนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 โดยสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญในคราวแรก ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาครบ 4 ปีนับแต่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน ก่อนครบ 4 ปี ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสาม (1) และในกรณีรัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองภายในระยะเวลา 240 วัน ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 60 วันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบตามบทเฉพาะกาลมาตรา 324 วรรคหนึ่ง (1)

- **กำหนดระยะเวลา 90 วัน** ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองให้แล้วเสร็จภายใน 240 สิบวัน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 90 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลา 240 วันตามบทเฉพาะกาลมาตรา 324 วรรคหนึ่ง (2)

- **กำหนดระยะเวลา 240 วัน** ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 323

- **กำหนดระยะเวลา 2 ปี** บทเฉพาะกาลตามมาตรา 329 กำหนดให้ดำเนินการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้แก่ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ

แผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

ส่วนกรณีการตรากฎหมายธรรมดา บทเฉพาะกาลมาตรา 334 ได้กำหนดว่า จะต้องตราให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีเช่นกัน ได้แก่ การตรากฎหมายต่างๆ ในเรื่องดังนี้ ตรากฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 68 วรรคสาม ตรากฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอนและการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 199 วรรคสาม ตรากฎหมายให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 200 วรรคสาม ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การเสนอปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่นตามมาตรา 248 วรรคหนึ่ง, วรรคสาม ตรากฎหมายสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินงานอื่นตามมาตรา 270 วรรคสอง ตรากฎหมายสำนักงานศาลยุติธรรม มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่นตามมาตรา 275 วรรคสาม ตรากฎหมายกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองโดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ โดยมีการกำหนดอำนาจและหน้าที่การจัดระบบการบริหารสาธารณะรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรรส่วนสัติภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ การจัดสรรส่วนภาษีและอากร คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 284 วรรคสอง, วรรคสาม

- กำหนดระยะเวลา 3 ปี บทบัญญัติที่จะต้องตรากฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ได้แก่ กฎหมายที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 318 และบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (2) ดังนี้คือ ตรากฎหมายเกี่ยวกับระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการกำหนดคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามและวิธีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 274 ตรากฎหมายเกี่ยวกับองค์กรอิสระจัดสรรคลื่นความถี่ของวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและ

การกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมโดยกฎหมายที่จะตราขึ้นจะต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญาซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับจนกว่าการอนุญาต สัมปทานหรือสัญญานั้นจะสิ้นผลตามมาตรา 40

- **กำหนดระยะเวลา 5 ปี** บทบัญญัติที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ให้แล้วเสร็จภายใน 5 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ได้แก่ บัญญัติในบทเฉพาะกาลมาตรา 335 ดังนี้ คือรัฐจะต้องจัดให้บุคคลที่ย่อมมีสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง

4.2.3.3 ด้านบุคคล

- **ประธานองคมนตรี** ให้ทำหน้าที่คณะองคมนตรีและคณะองคมนตรีทำหน้าที่รัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านซึ่งดำรงตำแหน่งในวันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปตามรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคสอง กล่าวคือ ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดในกรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองภายในระยะเวลา 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่คณะองคมนตรีด้วยและให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่ทำหน้าที่รัฐสภา ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบเมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 19 ส่วนในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนตามมาตรา 20 เป็นต้น

- **ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา รองประธานวุฒิสภา คณะกรรมการ** ที่ดำรงตำแหน่งในรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมคงดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กล่าวคือ ในบทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคหนึ่งและวรรคสอง กำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ที่ดำรงตำแหน่งใน

วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ใช้บังคับ ยังคงเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และให้ประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับยังคงเป็นประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาจนกว่าอายุของวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงหรือพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระ

4.2.3.4 เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

ในกรณีที่สมาชิกสภาของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันเนื่องจากวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือเป็นกรณีที่วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่คณะองคมนตรีด้วยและให้คณะองคมนตรีที่เหลือทำหน้าที่รัฐสภาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคสอง ในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่นตามมาตรา 19 ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาตามมาตรา 21 ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใดให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายระเบียบบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบบาลเดิม ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัยเมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบตามมาตรา 22 และในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระราชทายาทไว้ตามกฎหมายระเบียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบและให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระราชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบตามมาตรา 23

บทเฉพาะกาลได้กำหนดให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่อไปในวันที่ยุทธธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ใช้บังคับยังคงดำรงตำแหน่งเดิมต่อไป ได้แก่ ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา รอง

ประธานวุฒิสภา คณะกรรมการและให้นำข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาที่มีผลใช้บังคับในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 316 และให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคหนึ่ง

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติยกเว้นบทบัญญัติในบางมาตราไม่ให้นำบทบัญญัตินั้นมาบังคับใช้ ได้แก่ เรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมาตรา 118 (7) เรื่องสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นไม่ได้ บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกินหนึ่งปีจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองไม่ได้ตามมาตรา 127 เรื่องนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามมาตรา 201 เรื่องสภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก ในการเสนอชื่อบุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง เรื่องมติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย ตามมาตรา 202 ในกรณีที่พ้นกำหนด 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 203 เรื่องนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันไม่ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบ 30 วันนับแต่วันที่ทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งตามมาตรา 204 เรื่องคุณสมบัติของรัฐมนตรีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ และต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รวมทั้งต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ คือ ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 206 (2), (3) และ (6) เรื่องความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก

ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูลทรงแต่งตั้งต่อไป เป็นต้น

นอกจากนี้เพื่อที่ให้กลไกของรัฐสามารถเดินต่อไปได้บทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคสอง ได้กำหนดให้ในวาระเริ่มแรกในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุดก็ให้คณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้งมีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งเลือกกันเองให้เหลือ 5 คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ 1 คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน เป็นกรรมการ ส่วนในกรณีที่ยังไม่ได้มีการประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนที่จะประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีผลใช้บังคับตามบทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคสาม ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคหนึ่งและวรรคสอง นอกจากนี้ในระหว่างที่ยังไม่มีศาลปกครองสูงสุดไม่ให้นำบทบัญญัติการเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยที่ประชุมใหญ่ จำนวน 2 คน เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับตามบทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคสาม เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ ส่งระเบียบให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับตามบทเฉพาะกาลมาตรา 321 วรรคสอง กรณีในวาระเริ่มแรกในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุดให้คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กฎหมายกำหนดให้มีกรรมการสืบห้าคนคงเหลือ 14 คนตามบทเฉพาะกาลมาตรา 321 วรรคสาม กรณีในวาระเริ่มแรกกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่วุฒิสภามีมติเลือก ให้มีวาระเวลาดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าวและเพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นคราวแรกโดยวุฒิสภาก็กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้เพียงวาระเดียวมาใช้บังคับ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 322 วรรคหนึ่ง และก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง

สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้เป็นมติของที่ประชุมของที่ประชุมร่วมของสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา อีกทั้งบทเฉพาะกาลมาตรา 322 วรรคสอง ยังได้ให้นำบทบัญญัติมาตราดังต่อไปนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลมดังนี้ บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเป็นบุคคลที่เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนจากตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้งตามมาตรา 109 (14) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วแต่กรณีตามมาตรา 118 (10) สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามที่สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วแต่กรณีตามมาตรา 133 (8) กรรมการเลือกตั้งนอกจากพ้นตำแหน่งตามวาระแล้วยังพ้นจากตำแหน่งเมื่อวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 141 (5) เมื่อสภาผู้แทนราษฎรหมดวาระหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบกฎหมายกำหนดไม่ให้มีการประชุมวุฒิสภาแต่บทบัญญัติมาตรา 168 (3) บัญญัติให้มีการประชุมได้เมื่อวุฒิสภำทำหน้าที่พิจารณาและมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 216 (8) ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วยังพ้นจากตำแหน่งเมื่อวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 260 (6) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรงและขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้ มติของวุฒิสภาให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามมาตรา 299 ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้ บทบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ด้วย ได้แก่ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรา 303 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 303 ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้ตามมาตรา 304 สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงคะแนนซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนและให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลา 5 ปี มติของวุฒิสภาให้ถือเป็นที่สิ้นสุดและจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกไม่ได้แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 307 ห้ามยุบสภาในระหว่างที่รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่รัฐธรรมนูญบังคับใช้ตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง โดยดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ ในกรณีพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับยังไม่แล้วเสร็จทุกฉบับ กฎหมายกำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดและห้ามมิให้มีการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญจนกว่าจะมีการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับให้แล้วเสร็จทุกฉบับ ในกรณีสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันหมด ให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภา ดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายใน 120 วัน ให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่วุฒิสภาไม่

สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับให้แล้วเสร็จภายในเวลา 90 วัน ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันตามบทเฉพาะกาลมาตรา 323 วรรคสอง นอกจากนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 323 วรรคสี่ ไม่ให้นำบทบัญญัติที่ว่าด้วยร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่ จะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 20 คน รับรองมาใช้บังคับในการเสนอและการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

4.2.4 ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของ รัฐธรรมนูญ

ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญส่งผลให้กฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญไม่ได้ตั้งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 6 ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกระทำได้ยากและ โดยวิธีการพิเศษยิ่งกว่าการแก้ไขกฎหมายธรรมดา เหตุที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดเพราะว่า รัฐธรรมนูญเป็นสัญญาประชาคม สมาชิกในสังคมทุกคนร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์ในการปกครองสังคม ทุกฝ่ายต้องเคารพรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดเพราะกระบวนการในการจัด รัฐธรรมนูญต่างไปจากกฎหมายทั่วไปที่ตราโดยรัฐสภา การจัดทำรัฐธรรมนูญเป็นกระบวนการพิเศษให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดเพราะอำนาจในการ ก่อตั้งองค์กรทางการเมืองที่จัดให้มีรัฐธรรมนูญนั้นสูงสุดเป็นที่มาโดยตรงของรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดเพราะเนื้อหาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้มีการจัดตั้งองค์กรทางการเมือง จัดให้มีการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล กำหนด ขอบเขตในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มุ่งหมาย จะให้ใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในระยะเปลี่ยนผ่านจากรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปสู่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้สถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงอยู่ ต่อไป กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ กำหนด ระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ กำหนดยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องใน ระยะเวลาเริ่มใช้รัฐธรรมนูญ กำหนดให้ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการถอดถอนผู้ดำรง ตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ กำหนดแนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ⁷ เป็นผลที่ เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญซึ่งผลในที่นี่ คือ ผลที่เกิดจาก

⁷ มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, หน้า 1-3.

บทบัญญัติของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญนั้นเองที่ได้บัญญัติแตกต่างไปจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนี้

- การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าถูกยกเลิกไปแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปเสียทั้งหมด ยังคงสถาบันและบุคคลต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าเอาไว้เพราะการที่ให้สถาบันและบุคคลตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าสิ้นสุดไปและดำเนินการจัดตั้งขึ้นใหม่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยาก ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญให้คงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไว้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าสถาบันและบุคคลตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะมีความพร้อม เนื่องจากต้องการความต่อเนื่องในการทำงาน จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมมีดังต่อไปนี้

- คณะองคมนตรี ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 314 ได้กำหนดให้คณะองคมนตรีทำหน้าที่รัฐสภาเฉพาะในกรณีให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การแก้ไขกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์และสืบราชบัลลังก์

- สภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ยังคงทำหน้าที่ต่อไปจนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหนึ่ง

- สมาชิกวุฒิสภา ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไปจนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสอง ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสาม

- ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านตามบทเฉพาะกาลมาตรา 316 วรรคหนึ่ง

- คณะรัฐมนตรี ชุดที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีชุดใหม่จะเข้ารับหน้าที่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 317

- **คณะกรรมการตุลาการ** ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ เป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญจนกว่าจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามบทเฉพาะกาลมาตรา 318 วรรคหนึ่ง

- **คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ** ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหนึ่งคนและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก สิบสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามบทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคหนึ่ง, วรรคสอง และวรรคสาม

- **คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปปป.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ** ตามกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปปป.) เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 321 วรรคหนึ่ง

- การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้เนื่องจากต้องการความต่อเนื่องในการทำงาน แต่การที่บทเฉพาะกาลบัญญัติแตกต่างไปจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นการยกเว้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้กรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ เช่น

ในวาระเริ่มแรกสมาชิกวุฒิสภาเดิมที่มาจากการแต่งตั้งยังคงดำรงตำแหน่งต่อไป มีอำนาจหน้าที่ในการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการในสถาบันที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีเจตนารมณ์จะให้วุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเป็นผู้มีอำนาจคัดเลือก เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยผ่านทางวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชนดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดบทเฉพาะกาลให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ กรรมการการเลือกตั้งมีวาระดำรงตำแหน่งเจ็ดปี ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ซึ่งวุฒิสภาที่มาจาก การแต่งตั้งเป็นผู้คัดเลือกให้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้

สำหรับตำแหน่งดังกล่าวและเพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นคราวแรกโดยวุฒิสภาที่ประชาชนเลือก กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระกึ่งหนึ่งดังกล่าวอาจถูกเลือกให้ดำรงตำแหน่งได้อีกครั้ง ซึ่งเป็นการยกเว้นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว บทเฉพาะกาลมาตรา 322 วรรคหนึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ในวาระเริ่มแรก กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่วุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญฉบับเก่าที่คงเป็นวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีมติเลือก ให้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าวและเพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นคราวแรกโดยวุฒิสภา ซึ่งเลือกตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่มีให้นำบทบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้เพียงวาระเดียวมาใช้บังคับเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

- การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมีหลายมาตราที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ แต่หากมีเพียงบทบัญญัติที่กำหนดให้ดำเนินการแต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเอาไว้ สิ่งที่ยกเว้นไว้ในรัฐธรรมนูญก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าถูกยกเลิกไปแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปเสียทั้งหมดเพราะยังคงต้องการความต่อเนื่องของการดำเนินงานและเร่งรัดให้สิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ ในช่วงแรกเอาไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นกำหนดระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย หากไม่สามารถดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ย่อมส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไว้ นับจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 11 ตุลาคม 2540 ดังต่อไปนี้

- **การคัดเลือกและจัดตั้งองค์กร** วุฒิสภาต้องดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้งภายใน 30 วันตามบทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคหนึ่ง วุฒิสภาต้องดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญภายใน 45 วันตามบทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคสอง ให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองภายใน 2 ปีตามบทเฉพาะกาลมาตรา 334 (3)

- **การจัดทำกฎหมาย** ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 240 วันตามบทเฉพาะกาลมาตรา 323 วรรคหนึ่ง

- **กำหนดระยะเวลาตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี** จะต้องตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเรื่องดังต่อไปนี้ คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติตามบทเฉพาะกาลมาตรา 329

- **กำหนดระยะเวลาตรากฎหมายธรรมดาให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี** จะต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 334 คือ กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปเลือกตั้งตามมาตรา 68 กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา 199 และมาตรา 200 กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ของศาลตามมาตรา 248 กฎหมายเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 270 กฎหมายเกี่ยวกับสำนักงานศาลยุติธรรมตามมาตรา 275 กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและขั้นตอนกระจายอำนาจตามมาตรา 284 วรรคสอง, วรรคสาม กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การต่ออายุผู้พิพากษาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 334 (2) ตรากฎหมายตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (4) คือ กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาตรากฎหมายตามบทเฉพาะกาลและกฎหมายเกี่ยวกับจำนวนหุ้นที่รัฐมนตรีจะถือไว้ได้ตามมาตรา 209 กฎหมายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 288 วรรคสอง กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (8)

- **กำหนดระยะเวลาตรากฎหมายธรรมดาให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี** จะต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (2) คือ กฎหมายเกี่ยวกับองค์กรอิสระจัดสรรคลื่นความถี่ของวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมเป็นไปตามมาตรา 40 กฎหมายเกี่ยวกับระเบียบข้าราชการตุลาการตามบทเฉพาะกาลมาตรา 318

- **กำหนดระยะเวลาตรากฎหมายธรรมดาให้แล้วเสร็จภายใน 5 ปี** จะต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ คือ ตรากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีเป็นไปตามมาตรา 43 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (3) ตรากฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมให้การจับกระทำต่อเมื่อมีหมายจับซึ่งออกโดยศาลเท่านั้นเป็นไปตามมาตรา 237 มาตรา 335 (5)

- การดำเนินการอื่นภายใน 2 ปี บทเฉพาะกาลมาตรา 334 (4) กำหนดให้ต้องดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นให้ครบตามมาตรา 285 วรรคสาม

- การดำเนินการอื่นภายใน 5 ปี จะต้องดำเนินการให้การนั่งพิจารณาคดีของศาลมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (5)

- การกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้

ในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง กฎหมายกำหนดให้วุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามมาตรา 303 ได้แก่ บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด ที่มีพฤติการณ์ร้ายผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้อำนาจวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแต่ในระยะแรกของการใช้รัฐธรรมนูญ วุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งทำหน้าที่วุฒิสภาอยู่ การที่จะให้วุฒิสภาซึ่งมาจากการแต่งตั้งถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งโดยเฉพาะตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักประชาธิปไตย ดังนั้นจึงต้องกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่าก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยประชาชนตามรัฐธรรมนูญการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ให้เป็นมติของที่ประชุมร่วมของสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 322 วรรคสอง จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

- การอภิปรายไม่ไว้วางใจ บทเฉพาะกาลกำหนดให้ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเดิม

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้ทำได้ใน 2 รูปแบบเท่านั้น คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมิสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 185 วรรคหนึ่งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่สภาผู้แทนราษฎรมิสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตามมาตรา 186 วรรคหนึ่ง แต่ตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ในการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจมีทั้งการไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ

เนื่องจากคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญเดิมตามที่บทเฉพาะกาล มาตรา 317 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้คณะรัฐมนตรียังเป็นคณะรัฐมนตรีที่ได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญเดิม และบทเฉพาะกาล มาตรา 317 วรรคสอง ให้นำบทบัญญัติมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะ ถ้ามติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงตามที่กำหนด ก็ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งตราบใดที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเห็นได้ว่าการอภิปรายไม่ไว้วางใจยังใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเดิมอยู่ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาตรา 156 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจดังต่อไปนี้ (1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือคณะ (2) เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยไม่ใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นนี้มีให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร (3) ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

ดังนั้นการที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้นำบทบัญญัติ มาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญเดิมมาใช้บังคับกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะก็เพราะว่าคณะรัฐมนตรีชุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีชุดเดิมตามรัฐธรรมนูญเดิม คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เมื่อมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงกำหนดยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องและให้ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับคณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารประเทศที่ยังเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญเดิม จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

- กำหนดแนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดแนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นต้องถูกผูกพันตามแนวสาระสำคัญที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้มีฉะนั้นถือว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลที่ได้กำหนดแนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังนี้ แนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาตรา 326 แนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 327 แนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองตามมาตรา 328 แนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา 330 แนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรา 331 แนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 332 และแนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินตามมาตรา 333

4.3 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติจำนวน 309 มาตรา มีบทเฉพาะกาลทั้งหมด 18 มาตรา สามารถจำแนกออกได้เป็นสามส่วนดังนี้⁸ ส่วนที่หนึ่งคณะรัฐมนตรี คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มาจาก การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 จะอยู่ในตำแหน่งต่อไปและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เช่น การบริหารราชการแผ่นดิน การตราพระราชกำหนด การออกกฎหมายเพื่อความมั่นคง การออกกฎหมายเพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการปกครองเป็นเวลาอย่างน้อย 180 วัน หลังจาก รัฐธรรมนูญประกาศใช้ ส่วนคณะรัฐมนตรีและคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ อาจอยู่นานกว่านั้นอีก ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภามาตรรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาครบ 150 คน ในส่วนที่สององค์กรและคณะบุคคลที่แต่งตั้งโดยประกาศ คณะปฏิรูปการปกครองและตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ. 2549 ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้ง 4 องค์กรจะอยู่ในตำแหน่งต่อไปหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้จนกว่าจะครบวาระตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด สำหรับผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งใช้อำนาจ

⁸ คณิน บุญสุวรรณ, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 146-148.

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินหลังจากรัฐธรรมนูญประกาศใช้ก็จะได้เป็นประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพิ่มอีกตำแหน่งหนึ่ง ประธานของ 4 องค์กรเป็น 4 ใน 7 ของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 113 จำนวน 74 คน ซึ่งจะมีอำนาจในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภารวมสองรอบด้วยกันคือ รอบแรกสามารถอยู่ในวาระได้ 3 ปี รอบสองหลังจากเคยดำรงตำแหน่งแล้วเป็นได้ 6 ปีซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกวุฒิสภาหลายคนสามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นเวลา 9 ปี ติดต่อกัน บทเฉพาะกาลกำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจำนวน 9 คนซึ่งมีประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานทำหน้าที่เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้เลยโดยประธานศาลฎีกาซึ่งทำหน้าที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญก็จะไปเป็น 1 ใน 7 ของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 74 คนด้วยและอีกสององค์กรได้แก่ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เช่นกัน ในส่วนที่สาม ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและพนักงานอัยการได้รับประโยชน์จากบทเฉพาะกาลโดยเฉพาะผู้พิพากษาศาลฎีกาและพนักงานอัยการที่จะครบเกษียณอายุในปี พ.ศ. 2550 และในปีต่อๆ ปี ซึ่งสามารถขอเป็นผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาและอัยการอาวุโสต่อไปได้จนกว่าจะมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ นอกจากนี้ผู้พิพากษาในศาลฎีกายังมีอำนาจในการพิจารณาให้ใบแดงหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งร้องขอหรือผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจให้ใบแดงแก่ผู้สมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเช่นกัน สำหรับองค์กรอัยการนั้นได้กลายเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งจะมีความเป็นอิสระเหนือองค์กรทั่วไป และบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังได้บัญญัติให้มีการนิรโทษกรรมแก่คณะบุคคลและองค์กรทั้งหมดที่ได้รับการสืบทอดอำนาจมาจากบทเฉพาะกาล มีลักษณะเป็นการนิรโทษกรรมต่อการกระทำที่ได้ล่วงพ้นไปก่อนที่จะใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และยังนิรโทษกรรมล่วงหน้าให้คุ้มครองและครอบคลุมถึงการกระทำที่จะเกิดขึ้นหลังการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อีกด้วย

4.3.1 ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ได้บัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับเพื่อเป็นแนวทางการปกครองประเทศโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการยกร่าง ร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำใหม่มีสาระสำคัญเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของประชาชนชาวไทยในการธำรงไว้ซึ่งเอกราชและความมั่นคงของชาติ การทำนุบำรุงรักษาศาสนาทุกศาสนา การเทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็น

ประมุขและเป็นมิ่งขวัญของชาติ การยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดกลไกสถาบันทางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารให้มีดุลยภาพและประสิทธิภาพตามวิธีการปกครองแบบรัฐสภา ให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริตเที่ยงธรรม เมื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วสภาร่างรัฐธรรมนูญได้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบและจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อให้ความเห็นชอบแก่ร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ การออกเสียงลงประชามติปรากฏผลว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากของผู้มาออกเสียงประชามติเห็นชอบให้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาใช้บังคับ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงนำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยโดยมีประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีการแก้ไขเพิ่มเติมสองครั้ง ครั้งแรก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2554 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2554 เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นแบบรัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นระบบผสมระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เขตละหนึ่งคน จำนวน 375 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 125 คน โดยถือเอาเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งรวมเป็น 500 คนเท่ากับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และได้ยกเลิกเกณฑ์ขั้นต่ำในส่วนของการทำเปอร์เซ็นต์ของจำนวนคะแนนเสียงของแต่ละบัญชีที่ได้รับตามแบบรัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในการจัดทำบัญชีรายชื่อโดยคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆ อย่างเป็นธรรม คำนึงถึงโอกาสสัดส่วนที่เหมาะสมและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายด้วย ครั้งที่สองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 บังคับใช้เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2554 เป็นการแก้ไขมาตรา 190 ที่ว่าด้วยหนังสือสัญญา กับนานาประเทศหรือกบองค์การระหว่างประเทศมีการแก้ไขวรรคห้าเพียงวรรคเดียว ในวรรคห้าของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีข้อความว่า ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวางหรือมีผลผูกพันด้านการค้าหรือลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป แก้เป็นให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดประเภท กรอบการเจรจา ขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญา นอกจากนั้นเพิ่มคำว่างบประมาณของประเทศลงไปในข้อความที่ว่า หนังสือสัญญามีผลผูกพันด้านการค้าหรือลงทุนหรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

4.3.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

ในการวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ผู้ศึกษาได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางแบบกฎหมายการของบทเฉพาะกาลไว้ 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

กลุ่มที่ 2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคล

กลุ่มที่ 3 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับกฎหมายลำดับรอง

กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

4.3.2.1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการบริหารและทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหาร โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 2 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 292, มาตรา 298 วรรคหนึ่ง, มาตรา 299 วรรคหนึ่ง, มาตรา 299 วรรคสองและมาตรา 299 วรรคสาม

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 2 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 292 กำหนดให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังคงเป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ **บทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เข้ารับหน้าที่ **บทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระโดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้

ผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าวเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และให้นำมาตรา 242 วรรคสองซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการให้ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบและให้นำมาตรา 242 วรรคสามซึ่งบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินมาใช้บังคับโดยอนุโลม **บทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสอง** กำหนดให้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระโดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง **บทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสาม** กำหนดให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แต่ถ้าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติผู้นั้นได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับผู้นั้นในการแต่งตั้งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

2) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 4 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตรา ดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 307

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 4 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของ**บทเฉพาะกาลมาตรา 307** กำหนดให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมต่อไป เว้นแต่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่อายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ 2550 และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในชั้นศาลใดที่ย้ายไปจากชั้นศาลนั้นไม่เกิน 180 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

3) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 5 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 293

วรรคหนึ่ง, มาตรา 293 วรรคสอง, มาตรา 293 วรรคสาม, มาตรา 301 วรรคสอง, มาตรา 302 วรรคสาม และมาตรา 306 วรรคหนึ่ง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 5 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคหนึ่ง กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกภายใน 30 วันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 127 **บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสอง** กำหนดว่าให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรกเวลาภายใน 30 วันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถ้าในระหว่างนี้มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ **บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสาม** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกหากต้องมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกภายใน 30 วันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 127 แต่ยังไม่มีการประชุมวุฒิสภา ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป เว้นแต่การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งและการถอดถอนจากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จนกว่าจะมีการประชุมวุฒิสภามาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกิจการใดที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ดำเนินการในระหว่างเวลาดังกล่าวให้มีผลเป็นการดำเนินการของวุฒิสภาและในกรณีที่บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการก็ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ **บทเฉพาะกาลมาตรา 301 วรรคสอง** กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่แทนประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน **บทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคสาม** กำหนดให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 และให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรง

ตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ระยะเวลา 1 ปี ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนั้น **บทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคหนึ่ง** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่เคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในถึงประมาณ 2550 สามารถปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาตามมาตรา 219 ได้จนกว่าจะมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโส

4) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนดเพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 9 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 300 วรรคสาม, มาตรา 300 วรรคห้า, มาตรา 302 วรรคหนึ่ง, มาตรา 302 วรรคห้า, มาตรา 302 วรรคหก, มาตรา 305 (5), มาตรา 306 วรรคสาม, มาตรา 306 วรรคสี่และมาตรา 308 วรรคสอง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 9 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคสาม กำหนดให้บทบัญญัติมาตรา 35 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับโดยมาตรา 35 วรรคสอง กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ธุรการและการอื่นใดตามที่ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมอบหมาย มาตรา 35 วรรคสามกำหนดให้องค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย ให้เป็นไปตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมาตรา 35 วรรคสี่ กำหนดให้บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ **บทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคห้า** กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 **บทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคหนึ่ง**

กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ยังมีผลใช้บังคับต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคห้า การลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

บทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคหก กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้ามาใช้บังคับโดยอนุโลมในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ กล่าวคือ ความในวรรคสามบัญญัติเกี่ยวกับการให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ระยะเวลา 1 ปีให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ส่วนความในวรรคสี่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และให้วุฒิสภาพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นและความในวรรคห้าเป็นเรื่องการลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา **บทเฉพาะกาลมาตรา 305 (5)** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ ซึ่งมาตรา 305 (5) กำหนดว่าการใดที่เกี่ยวกับการจัดทำหรือดำเนินการตามหนังสือสัญญา

ที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้เป็นอันใช้ได้ แต่ไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสามซึ่งเป็นกรณีที่กำหนดว่าก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง ได้แก่ หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้นรวมทั้งเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วยมาใช้บังคับ แต่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสาม มาใช้บังคับกับการดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่และต้องดำเนินการต่อไป **บทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสาม** กำหนดว่ากฎหมายที่จะตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโสและกฎหมายที่จะตราขึ้นวรรคสอง ได้แก่ กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี จะต้องมิบบทบัญญัติให้ผู้ที่จะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดในระยะเวลา 10 ปีแรกนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไปและสามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต่อไปได้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสี่** ให้นำบทบัญญัติในวรรคสองซึ่งกำหนดว่าภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี และผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้ และให้นำความในวรรคสามที่กำหนดว่ากฎหมายที่จะตราขึ้น อันได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโสและกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี จะต้องมิบบทบัญญัติให้ผู้ที่จะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดในระยะเวลา 10 ปีแรกนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไปและสามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต่อไปได้ โดยมาตรา 306 วรรคสี่ให้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวตามวรรคสองและวรรคสามไปใช้กับพนักงานอัยการด้วยโดยอนุโลม **บทเฉพาะกาลมาตรา 308 วรรคสอง** กำหนดให้การดำเนินการของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายซึ่งมีหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะการจัดทำกฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้นเพื่ออนุวัติการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและการจัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระเพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ

รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 81 (3) ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ต้องจัดทำกฎหมายในความรับผิดชอบ

4.3.2.2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับหรือกำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมมาใช้บังคับตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ โดยหลักเมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับแล้วการใดๆ ที่กฎหมายฉบับใหม่กำหนดไว้จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้น แต่ในบางครั้งในระยะเริ่มต้นหากนำกฎหมายฉบับใหม่กำหนดมาใช้บังคับ อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านระหว่างกฎหมายฉบับเก่าและกฎหมายฉบับใหม่ จึงจำเป็นต้องยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับเพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 1 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 293 วรรคสี่, มาตรา 296 วรรคสาม, มาตรา 297, มาตรา 298 วรรคสาม, มาตรา 299 วรรคสาม, มาตรา 300 วรรคสองและมาตรา 305

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 1 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งชาติ ได้แก่ ไม่ให้นำกรณีสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 480 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน 80 คนโดยหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 93 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้นตามมาตรา 94 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาตรา 101 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะใช้สิทธิ

สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 102 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา 106 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำกรณีเมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่เป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 45 วันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่าง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึง 180 สิบวัน (2) ในกรณีที่เป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นในเขตเลือกตั้งนั้น เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายใน 7 วันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (1) ให้เริ่มนับแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (2) ให้เริ่มนับแต่วันถัดจากวันประกาศชื่อในราชกิจจานุเบกษาและให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่ตามมาตรา 109 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำกรณีที่วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนรวม 150 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ในกรณีที่มีการเพิ่มหรือลดจังหวัดในระหว่างวาระของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ตามมาตรา 111 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำเรื่องคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมายจำนวน 1 คนและตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมายจำนวน 1 คนเป็นกรรมการทำหน้าที่สรรหาบุคคลตามมาตรา 114 ให้แล้วเสร็จภายใน 30 นับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแจ้งผลการสรรหาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลผู้ได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตรา 113 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำเรื่องที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่างๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพและภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยในการสรรหาบุคคลดังกล่าว ให้คำนึงถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของวุฒิสภาเป็นสำคัญ และให้คำนึงถึงองค์ประกอบ

จากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน โอกาสและความเท่าเทียมกันทางเพศ สัดส่วนของบุคคลในแต่ละภาคตามวรรคหนึ่งที่ไม่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งการให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสทางสังคมด้วยตามมาตรา 114 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดตามมาตรา 115 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 119 มาใช้บังคับ ไม่ให้นำมาตรา 120 ที่กำหนดว่า เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุตามมาตรา 119 ได้แก่ (1) ถึงคราวออกตามวาระ (2) ตาย (3) ลาออก (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 115 (5) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 116 มาตรา 265 หรือมาตรา 266 (6) วุฒิสภามีมติไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 91 หรือศาลฎีกามีคำสั่งตามมาตรา 239 วรรคสองหรือมาตรา 240 วรรคสาม ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง แล้วแต่กรณี (7) ขาดประชุมเกินจำนวน 1 ใน 4 ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (8) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาทให้นำมาตรา 112 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละจังหวัด ให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งและให้มีสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดละ 1 คน โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หนึ่งเสียงและให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับให้นำมาตรา 113 เป็นเรื่องให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่ง ทำหน้าที่สรรหาบุคคลตามมาตรา 114 ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแจ้งผลการสรรหาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลผู้ได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาให้นำมาตรา 114 เรื่องให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่างๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพและภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเป็นสมาชิกวุฒิสภา และให้นำมาตรา 118 เป็นเรื่องเกี่ยวกับวาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลงและวาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการสรรหาสิ้นสุดลง มาตรา 120 มาตรา 112 มาตรา 113 มาตรา 114 และมาตรา 118 มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาในกรณีดังกล่าว และให้สมาชิกวุฒิสภาผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของสมาชิกวุฒิสภาที่ว่างลงจะเหลือไม่ถึง 180 วัน จะไม่ดำเนินการเลือกตั้งหรือการสรรหากันก็ได้ ไม่ให้นำเรื่องและผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ตามมาตรา 197 วรรคสี่ มาใช้บังคับ ไม่ให้นำเรื่องให้เปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและ

เอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้สาธารณชนทราบโดยเร็วซึ่งต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าวตามมาตรา 261 มาใช้บังคับและรวมถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามไม่ให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ **บทเฉพาะกาลมาตรา 296 วรรคสาม** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกห้ามไม่ให้ผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจะมีการได้มาเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ และกำหนดไม่ให้นำมาตรา 115 (9) เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาและไม่มีลักษณะต้องห้าม คือ ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปีมาใช้บังคับและไม่ให้นำเรื่องเกี่ยวกับกรณีที่ถูกคดีใดเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปีจะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้มาตรา 116 วรรคสอง มาใช้บังคับกับผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งครั้งหลังสุดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 **บทเฉพาะกาลมาตรา 297** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระ 3 ปีนับแต่วันเริ่มต้นสมาชิกภาพ และไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการสรรหาคราวถัดไปหลังจากสิ้นสุดสมาชิกภาพ **บทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคสาม** ไม่ให้นำมาตราต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้แก่ มาตรา 171 วรรคสอง ซึ่งเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 172 ในการพิจารณาให้ความเห็นว่าคุณคนได้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 โดยการเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง ส่วนมติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผยตามมาตรา 172 เรื่องคุณสมบัติของรัฐมนตรีและต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 174 เรื่องความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 158 หรือมาตรา 159 หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 267 มาตรา 268 หรือมาตรา 269 หรือวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 182 (4) (7) และ (8) **บทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสาม** ในส่วนท้ายกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่ง

ติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
 ยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในการแต่งตั้ง
 กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
บทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคสอง กำหนดมิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรง
 ตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ มาตรา 205 (3) มาตรา 207 (1) (2) และมาตรา
 209 (5) **บทเฉพาะกาลมาตรา 305** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้
 บังคับกับกรณีต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ (1) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 47 วรรคสอง มาใช้บังคับ
 จนกว่าจะมีการตรากฎหมายตามมาตรา 47 จัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับ
 ดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่ง
 ร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดยอย่างน้อยกฎหมายดังกล่าวต้องมีสาระสำคัญ
 ให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้าน เป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรนั้น แยกต่างหากจากกัน ทำหน้าที่กำกับ
 การประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกำกับการประกอบกิจการโทรคมนาคม
 และมีรายละเอียดว่าด้วยการกำกับและคุ้มครองการดำเนินกิจการ การจัดให้มีกองทุนพัฒนา
 ทรัพยากรสื่อสารและส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อสารมวลชนสาธารณะ แต่
 ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญาที่ชอด้วยกฎหมายที่ได้กระทำขึ้น
 ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้นจะสิ้นสุด (2) ภายใต้
 บังคับมาตรา 296 วรรคสาม มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 102 (10) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยเป็น
 สมาชิกวุฒิสภา มาตรา 115 (9) และมาตรา 116 วรรคสอง มาใช้บังคับกับการเลือกตั้ง
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ (3) มิให้
 นำบทบัญญัติมาตรา 141 มาใช้บังคับกับการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 295
 (4) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 167 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มาตรา 168 วรรคเก้า มาตรา 169 เฉพาะ
 กรณีการกำหนดแหล่งที่มาของรายได้เพื่อชดเชยรายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไปก่อนและมาตรา 170
 มาใช้บังคับภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (5) การใดที่เกี่ยวกับการจัดทำหรือ
 ดำเนินการตามหนังสือสัญญาที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นอันใช้ได้
 และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสามมาใช้บังคับ แต่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสาม
 มาใช้บังคับกับการดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่และต้องดำเนินการต่อไป (6) มิให้นำบทบัญญัติ
 มาตรา 209 (2) มาใช้บังคับกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวัน
 ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (7) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 255 วรรคห้า และมาตรา 288 วรรคสาม มาใช้
 บังคับภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

2) การเขียนบทเฉพาะกาลกำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 4 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 293 วรรคห้า, มาตรา 302 วรรคสองและมาตรา 303 วรรคสอง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 4 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคห้า กำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 153 มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม กล่าวคือ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดาร่างพระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยหรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วไม่ได้พระราชทานคืนมาให้เป็นอันตกไป ส่วนในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังไม่ได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายใน 60 วันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีมิได้ร้องขอภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติต่อไปให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาแล้วแต่กรณี **บทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคสอง** กำหนดให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศใช้บังคับในระหว่างวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มีผลใช้บังคับเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 **บทเฉพาะกาลมาตรา 303 วรรคสอง** กำหนดว่าในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายใดที่ตราขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มีเนื้อหาสาระเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แล้ว ให้ถือเป็นการยกเว้นที่จะไม่ต้องดำเนินการตามมาตรานี้

3) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 5 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 295 วรรคสอง, มาตรา 295 วรรคสาม, มาตรา 299 วรรคสี่และมาตรา 300 วรรคสี่

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 5 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 295 วรรคสอง กำหนดว่าในกรณีที่พ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่แล้วเสร็จ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นทุกเกล้าทุกกระท่อมถวายภายใน 7 วันเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย โดยถือเสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว **บทเฉพาะกาลมาตรา 295 วรรคสาม** กำหนดว่าในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ยังไม่มีผลใช้บังคับให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ **บทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสี่** กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ต่อไป จนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ขึ้นใช้บังคับ เว้นแต่บทบัญญัติใดขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แทน **บทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคสี่** กำหนดว่าบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น

4) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนดจึงจะดำเนินการต่อไปได้ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 10 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 294 วรรคสอง, มาตรา 296 วรรคสองและมาตรา 300 วรรคหนึ่ง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 10 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 294 วรรคสอง กำหนดว่าเพื่อประโยชน์แห่งการจัดส่วนได้เสีย ห้ามมิให้กรรมการยกเว้นรัฐธรรมนูญลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาภายใน 2 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง

บทเฉพาะกาลมาตรา 296 วรรคสอง กำหนดว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งแรกภายหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวไม่น้อยกว่า 30 วันนับถึงวันเลือกตั้ง ส่วนระยะเวลาตามมาตรา 101 (4) (ก) ซึ่งเป็นเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งให้ใช้กำหนดเป็นเวลา 1 ปี และระยะเวลาตามมาตรา 101 (4) (ค) และ (ง) ซึ่งเป็นเรื่องเคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษาหรือเคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี ทั้งสองกรณีให้ใช้กำหนดเป็น 2 ปี

บทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 150 วันนับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปครั้งแรกตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

5) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 11 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 294 วรรคหนึ่ง, มาตรา 295 วรรคหนึ่ง, มาตรา 296 วรรคหนึ่ง, มาตรา 298 วรรคสอง, มาตรา 301 วรรคหนึ่ง, มาตรา 302 วรรคสี่, มาตรา 303 วรรคหนึ่ง, มาตรา 304, มาตรา 306 วรรคสองและมาตรา 308 วรรคหนึ่ง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 11 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 294 วรรคหนึ่ง กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 สิ้นสุดลงในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 295 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ได้รับจากคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 **บทเฉพาะกาลมาตรา 296 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน และดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 150 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 295 มีผลใช้บังคับ **บทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคสอง** ให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะพร้อมกับคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ด้วย **บทเฉพาะกาลมาตรา 301 วรรคหนึ่ง** กำหนดให้ดำเนินการสรรหาคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินภายใน 120 วันนับแต่วันที่มีการแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปครั้งแรกตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และหากยังไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากการสรรหาตามรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่ **บทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคสี่** กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และให้วุฒิสภาพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น **บทเฉพาะกาลมาตรา 303 วรรคหนึ่ง** กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด คือ (1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา 40 มาตรา 44 บทบัญญัติในส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 56

ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระตาม มาตรา 61 วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยสภาพพัฒนาการเมืองตามมาตรา 78 (7) กฎหมายเพื่อจัดตั้ง องค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกร ตามมาตรา 84 (8) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา 87 (4) และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 256 ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่ แลลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 (2) กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติตาม มาตรา 80 โดยส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนด หน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แลลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 (3) กฎหมาย ตามมาตรา 190 วรรคห้า โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ จัดทำหนังสือสัญญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภามีความโปร่งใส มี ประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่มี ความเป็นอิสระซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในระยะเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญายภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่แลลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 (4) กฎหมายตามมาตรา 86 (1) และมาตรา 167 วรรคสาม ภายใน 2 ปีนับแต่วันที่แลลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 (5) กฎหมายว่าด้วยการ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่น ตามหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่แลลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 จะจัดทำเป็นประมวลกฎหมายท้องถิ่นก็ได้

บทเฉพาะกาลมาตรา 304 กำหนดให้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 ให้แล้วเสร็จ ภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

บทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสอง กำหนดว่าภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุ ครบ 70 ปี และผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปัจจุประมาณใดซึ่งได้ ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอ ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้

บทเฉพาะกาลมาตรา 308 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่มีการดำเนินการที่เป็นอิสระ ภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยให้คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายมีหน้าที่ศึกษา

และเสนอแนะการจัดทำกฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้นเพื่ออนุวัติการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และให้จัดกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระเพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นที่มารัฐธรรมนูญตามมาตรา 81 (3) ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยในกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติกำหนดให้มีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการร่างกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย

6) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อยกเว้นการรับโทษในช่วงที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ เนื่องจากหลักการที่กำหนดในกฎหมายฉบับใหม่แตกต่างจากหลักการในกฎหมายฉบับเดิม ซึ่งอาจกระทบกับผู้ซึ่งดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่จะเป็นความผิดและรับโทษตามกฎหมายฉบับใหม่ได้ เพื่อมิให้ผู้ซึ่งต้องได้รับผลกระทบจากหลักการของกฎหมายฉบับใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องยกเว้นการรับโทษในความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 12 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 309

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 12 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของ**บทเฉพาะกาลมาตรา 309** กำหนดว่าบรรดาการใดๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 สามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายได้เป็น 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 10 รูปแบบ ตามรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดังนี้

กลุ่มแรก คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร โดยนำบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาจัดรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ แบบที่ 4 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ แบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่และแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนดเพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก

กลุ่มที่สอง คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ โดยนำบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาจัดรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 6 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ โดยหลักเมื่อกฎหมายฉบับใหม่มีผลใช้บังคับแล้วการใดๆ ที่กฎหมายฉบับใหม่กำหนดไว้จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้น แต่ในบางครั้งในระยะเริ่มต้นหากนำกฎหมายฉบับใหม่กำหนดมาใช้บังคับ อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านระหว่างกฎหมายฉบับเก่าและกฎหมายฉบับใหม่ จึงจำเป็นต้องยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับเพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ แบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ แบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ แบบที่ 10 รองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนดจึงจะดำเนินการต่อไปได้ แบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษและแบบที่ 12 ยกเว้นการรับโทษในช่วงที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ เนื่องจากหลักการที่กำหนดในกฎหมายฉบับใหม่แตกต่างจากหลักการในกฎหมายฉบับเดิม ซึ่งอาจกระทบกับผู้ซึ่งดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่จะเป็นความผิดและรับโทษตามกฎหมายฉบับใหม่ได้ เพื่อมิให้ผู้นั้นต้องได้รับผลกระทบจากหลักการของกฎหมายฉบับใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องยกเว้นการรับโทษในความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับใหม่

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในแต่ละมาตรามีหลายวรรคและมีความซับซ้อน เชื่อมโยงไปยังหลายมาตรา จึงยากต่อการศึกษาและทำให้เกิดความสับสนในการทำความเข้าใจ ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่าง เช่น

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 มีทั้งหมด 5 วรรค ซึ่ง**มาตรา 293 วรรคหนึ่ง** บัญญัติไว้ว่า

“ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127”

เห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคหนึ่งมีเนื้อหาเชื่อมโยงไปยังมาตรา 127 ซึ่งหมายถึง สภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดการทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตราบใดที่ยังไม่มีการประชุมรัฐสภาครั้งแรก ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังคงทำหน้าที่ต่อไปได้

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสอง บัญญัติว่า

“ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือ กฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธาน วุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการให้ประธานสภานิติบัญญัติ แห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ”

ในวรรคสองนี้มีความเชื่อมโยงไปยังวรรคหนึ่งซึ่งกำหนดว่าให้มีการประชุมรัฐสภาครั้งแรก ตามมาตรา 127 เมื่อยังไม่มี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ก็ไม่สามารถเรียก ประชุมครั้งแรกได้ มาตรา 293 วรรคสองที่กำหนดว่าในระหว่างการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกถ้ามี บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธาน รัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการก็ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแทน

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสาม บัญญัติว่า

“ในวาระเริ่มแรก หากปรากฏว่าเมื่อต้องมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก ตามมาตรา 127 แล้วแต่ยังไม่มีวุฒิสภา ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภา ต่อไป เว้นแต่การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งและการถอดถอนจากตำแหน่งตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ และกิจการใดที่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ดำเนินการในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้มีผลเป็นการ ดำเนินการของวุฒิสภา และในกรณีที่บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ให้ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ”

กรณีตามวรรคสามมีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 127 ในกรณีที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรแล้วภายใน 30 วันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมครั้งแรก กรณีที่มีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ยังไม่มีสมาชิกวุฒิสภา ใน วรรคสามนี้บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป แต่ในกรณีการพิจารณาให้บุคคล ดำรงตำแหน่งและถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะพิจารณาไม่ได้ จนกว่าจะมีวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งและการสรรหาตามรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งและ

ถอดถอน กิจการใดที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติดำเนินการในระหว่างนั้นให้มีผลเป็นการดำเนินการของ
วุฒิสภาในกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรม
ราชโองการก็ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสี่ บัญญัติว่า

“มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 93 มาตรา 94 มาตรา 101 มาตรา 102 มาตรา
106 มาตรา 109 มาตรา 111 มาตรา 113 มาตรา 114 มาตรา 115 มาตรา 119
มาตรา 120 มาตรา 197 วรรคสี่ มาตรา 261 และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิ
ให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิก
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ”

เห็นได้ว่าในวรรคสี่นี้ มีความเชื่อมโยงไปยังหลายมาตราซึ่งแต่ละมาตราก็มีบทบัญญัติที่
ค่อนข้างยาวและมีหลายวรรค หรือเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งเช่นกัน ดังเช่น มาตรา 102
บัญญัติไว้ว่า

- “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ
- (1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภา
ผู้แทนราษฎร
 - (2) ตาย
 - (3) ลาออก
 - (4) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 101
 - (5) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 102
 - (6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 265 หรือมาตรา 266
 - (7) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตน
เป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของ
คณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรค
การเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณี
เช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติเว้นแต่
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่
วันที่พรรคการเมืองมีมติ คัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา 65 วรรคสาม
ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา 65 วรรคสาม ให้
ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญ

วินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา 65 วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

(8) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

(9) วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 91 หรือศาลฎีกามีคำสั่งตามมาตรา 239 วรรคสอง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งแล้วแต่กรณี

(10) ขาดประชุมเกินจำนวน 1 ใน 4 ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

(11) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท”

เห็นได้ว่านอกจากมาตรา 102 จะมีบทบัญญัติที่ยาวแล้วยังมีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่ง ดังเช่น เชื่อมโยงไปยังมาตรา 65 วรรคสาม, มาตรา 91, มาตรา 101, มาตรา 102, มาตรา 239 วรรคสอง, มาตรา 265, มาตรา 266, มาตรา 274 อีกเป็นต้น

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคห้า บัญญัติว่า

“ให้นำบทบัญญัติมาตรา 153 มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา 153 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดาร่างพระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยหรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมาให้เป็นอันตกไป

ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจากเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายใน 60 วันนับแต่วันเรียกประชุม รัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีมิได้ร้องขอภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติต่อไป ตามวรรคสองให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือ รัฐสภา แล้วแต่กรณี”

เห็นได้ว่าในวรรคห้ามีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 153 โดยให้นำบทบัญญัติการสิ้นสุดอายุของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมี 2 กรณี คือ อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงกับสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบสภา ในวรรคนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา 153 มาใช้บังคับเกี่ยวกับการสิ้นสุดสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม

เมื่อพิจารณารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งมีการจัดกลุ่มไว้ทั้งหมด 4 กลุ่ม เมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 293 แล้วสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายได้เป็น 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ กล่าวคือ บทเฉพาะกาลตามมาตรา 293 ที่อยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร จะปรากฏอยู่ใน วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ซึ่งเป็นตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ และบทเฉพาะกาลตามมาตรา 293 ที่อยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 คือ บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ จะปรากฏในอยู่ในวรรคสี่ ซึ่งตรงกับการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ ส่วนวรรคห้าที่ตรงกับการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลมาตรา 293 ที่มีทั้งหมดห้าวรรค แต่ละวรรคมีความสลับซับซ้อนและเชื่อมโยงไปยังหลายมาตรา ทำให้ยากแก่การศึกษาและการทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 5 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550**

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 2	292		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 5	293	วรรคหนึ่ง	ม.127
			วรรคสอง	
			วรรคสาม	ม.127
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	293	วรรคสี่	ม.93, ม.94, ม.101, ม.102, ม.106, ม.109, ม.111, ม.113, ม.114, ม.115, ม.119, ม.120, ม.197 วรรคสี่, ม.261
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 4	293	วรรคห้า	ม.153
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	294	วรรคหนึ่ง	
	แบบที่ 10	294	วรรคสอง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	295	วรรคหนึ่ง	ม.30
	แบบที่ 5	295	วรรคสอง	
			วรรคสาม	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	296	วรรคหนึ่ง	ม.295
	แบบที่ 10	296	วรรคสอง	ม.101 (4)(ก), ม.101 (4)(ค) และ (ง)
	แบบที่ 1	296	วรรคสาม	ม.115 (9), ม.116 วรรคสอง
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	297		ม.117 วรรคสอง

ตารางที่ 5 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 2	298	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 2	298	วรรคสอง	
	แบบที่ 1	298	วรรคสาม	ม.171 วรรคสอง, ม.172, ม.174, ม.182 (4), (7), (8)
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 2	299	วรรคหนึ่ง	ม. 242 วรรคสอง, วรรคสาม
			วรรคสอง	
			วรรคสาม	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 5	299	วรรคสี่	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 10	300	วรรคหนึ่ง	ม.35 ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549
	แบบที่ 1	300	วรรคสอง	ม.205 (3), .ม.207 (1),(2) ม.209 (5)
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	300	วรรคสาม	ม.35 ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 5	300	วรรคสี่	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	300	วรรคห้า	

ตารางที่ 5 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	301	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 5	301	วรรคสอง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	302	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 4	302	วรรคสอง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 5	302	วรรคสาม	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	302	วรรคสี่	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาล รองรับการบริหาร	แบบที่ 9	302	วรรคห้า	
			วรรคหก	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	303	วรรคหนึ่ง	ม.40, ม.44, ม.56, ม.61 วรรคสอง, ม.78 (7), ม.81 (4), ม.84 (8), ม.86 (1), ม.87 (4), ม.167 วรรคสาม, ม.176, ม.190 วรรคห้า, ม.256
	แบบที่ 4	303		

ตารางที่ 5 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	304		ม.279
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	305		ม.47, ม.47 วรรคสอง, ม.102 (10), ม.115 (9), ม.116 วรรคสอง, ม.141, ม.167 วรรคหนึ่ง วรรคสอง, ม.168 วรรคเก้า, ม.169, ม.170, ม.190 วรรคสาม, ม.209 (2), ม.255 วรรคห้า, ม.288 วรรคสาม, ม.295, ม.296 วรรคสาม
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	306	วรรคหนึ่ง	ม.219
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 6	306	วรรคสอง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	306	วรรคสาม	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 4	307		
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	308	วรรคหนึ่ง	ม.81 (3)
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	308	วรรคสอง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 12	309		ม.36, ม.37 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2549

4.3.3 การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่ใช้เชื่อมต่อกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ เมื่อมีการตรากฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างกฎหมายทั้งสองฉบับทำให้การใช้กฎหมายต่อเนื่องกันไม่ขาดตอน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีบทเฉพาะกาล 18 มาตรา โดยกำหนดถึงวิธีการที่จะดำเนินการเพื่อให้รัฐธรรมนูญสามารถบังคับใช้ การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมีทั้งด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านบุคคลและเพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้ ในด้านเนื้อหาบทบัญญัติบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดการคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้ เช่น คณะองคมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การจัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ในด้านระยะเวลาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดระยะเวลา 1 ปีนับแต่รัฐธรรมนูญบังคับใช้ให้ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประมุข พ.ศ. 2541 การจัดทำและปรับปรุงกฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพ กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญา บทเฉพาะกาลที่กำหนดระยะเวลาไว้ 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ได้แก่ กฎหมายส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่างๆ กฎหมายการเงินการคลังของรัฐ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.3.3.1 ด้านเนื้อหา

- **คณะองคมนตรี** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังเป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 292

- **สภานิติบัญญัติแห่งชาติ** ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก ตามบทเฉพาะกาล

มาตรา 293 วรรคหนึ่ง และในวาระเริ่มแรกหากต้องมีการประชุมรัฐสภาครั้งแรก ถ้ายังไม่มีวุฒิสภาให้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป เว้นแต่การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งและการถอด ถอนจากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจนกว่าจะมีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญตาม บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสาม

- **คณะรัฐมนตรี** ที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ใช้บังคับ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและให้ พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เข้ารับหน้าที่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคหนึ่ง

- **ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ใช้บังคับ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและ ให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระโดยเริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 299 วรรคหนึ่ง

- **กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระโดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต ่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสอง

- **กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แต่ถ้าคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่ง วาระมาใช้บังคับกับบุคคลนั้น ในการแต่งตั้งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกตาม รัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสาม

- **คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ** ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่ง ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือตุลาการใน ศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการ

ศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องไม่เกิน 150 วันนับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้ง ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปครั้งแรกตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคหนึ่ง

- **ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประธานศาลฎีกา** เป็นผู้รักษาการพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลมาตรา 302 ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้มีผลใช้บังคับต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ในมาตรา 4 กำหนดให้ประธานรัฐสภา รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และให้มีอำนาจออกกระเปียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังบัญญัติไว้ในมาตรา 5 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้ ในมาตรา 5 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้มาตรา 7

- **ผู้พิพากษาศาลฎีกา** ที่เคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งมีอายุครบ 60 บริบูรณ์ในปีงบประมาณ 2550 สามารถปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาได้ ทั้งนี้จนกว่าจะมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโสตามบทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคหนึ่ง

- **ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม** นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ภายใน 1 ปีให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี และผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการ

ปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสอง โดยกฎหมายที่จะตราขึ้น จะต้องมิบทบัญญัติให้ผู้ที่จะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในพึงประมาณใดในระยะ 10 ปีแรกนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไปและสามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต่อไปได้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสาม

- **พนักงานอัยการ** บทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสี่ กำหนดให้ให้นำบทบัญญัติในวรรคสองและวรรคสาม ไปใช้กับพนักงานอัยการด้วยโดยอนุโลม กล่าวคือ ภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี และพนักงานอัยการซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในพึงประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอไปดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโสซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้ โดยกฎหมายที่จะตราขึ้นจะต้องมิบทบัญญัติให้ผู้ที่จะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในพึงประมาณใดในระยะ 10 ปีแรกนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไปและสามารถขอไปดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโสต่อไปได้

- **กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิ** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 คงดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมต่อไป เว้นแต่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่อายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในพึงประมาณ 2550 และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในชั้นศาลใดที่ย้ายไปจากชั้นศาลนั้นไม่เกิน 180 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 307

- **คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย** ที่แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะการจัดทำกฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้นเพื่ออนุวัติการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และให้คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายจัดทำกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยในกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติกำหนดให้มีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการร่างกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย การดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ต้องจัดทำกฎหมายในความรับผิดชอบบทเฉพาะกาลมาตรา 308

- **การนิรโทษกรรมยกเว้นการกระทำของบุคคลหรือคณะบุคคล** บรรดาการใดๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลัง

รัฐธรรมนูญใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 309

4.3.3.2 ด้านระยะเวลา

- กำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาล มาตรา 302 กำหนดให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 โดยให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2550 มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2552 แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมีมาตรฐานทางจริยธรรม มีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง การพิจารณา สรรหา กลั่นกรองหรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลือกตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วยตามบทเฉพาะกาล

มาตรา 304 ภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปีและผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปี และผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้โดยเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสอง

- กำหนดระยะเวลาภายใน 1 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ให้ดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียด เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้ สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยง่าย สะดวก รวดเร็วและทั่วถึง สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจสอบเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งและพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยเฉพาะกาลมาตรา 303 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสียหรือพยานในคดี มีสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความและการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ในคดีแพ่งบุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐตาม มาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 44

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดย

อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพจะกระทำมิได้ การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือ บางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพจะกระทำมิได้ รัฐจะให้เงินหรือ ทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนจะกระทำมิได้ตามมาตรา 45

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมี คุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากจะต้อง ได้รับสิทธิและได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาทัดเทียมกับบุคคลอื่น บุคคลย่อมมี เสรีภาพในทางวิชาการตามมาตรา 49 และมาตรา 50

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับบริการ

สาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ เหมาะสมและได้มาตรฐาน ผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐซึ่งต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและ มีประสิทธิภาพ มีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐอย่างเหมาะสมโดยไม่เสีย ค่าใช้จ่ายและทันต่อเหตุการณ์ตามมาตรา 51 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการ พัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมี ส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความ คุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม มีสิทธิได้รับการบำบัด ฟื้นฟู การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้น แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของ ครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและ การศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐตามมาตรา 52 บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้ เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก ความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ตามมาตรา 53 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ รัฐจะต้องให้ความ ช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บุคคลวิกลจริตตามมาตรา 54 บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอ แก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามมาตรา 55

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในข้อมูลข่าวสารและการ

ร้องเรียน บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 56 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลคำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น มีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ ตามมาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนตามมาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็วตามมาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นตามมาตรา 60 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย มีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคตามมาตรา 61 บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 62

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชน บุคคลซึ่งรวมกัน

เป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามมาตรา 66 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพและการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพออยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของ

ตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ตามมาตรา 67

- **จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระ** สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่ เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระตาม มาตรา 61

- **จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมือง** รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินโดยจัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองรวมทั้งจัดให้มีสภาพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระ เพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัดตามมาตรา 78 (7)

- **จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม** รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมโดยจัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4)

- **จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาเกษตรกร** รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจโดยคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรกรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกรตามมาตรา 84 (8)

- **จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง** โดยรัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบ ให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ตามมาตรา 87 (4)

- **จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ** คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คนและกรรมการอื่นอีก 6 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวตามมาตรา 256 ภายใน 1 ปีนับแต่วันแถลงนโยบายต่อรัฐสภา มาตรา 176

- **จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ** โดยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามมาตรา 80 (3) ส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายหรือกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

- **จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในการลงนามหนังสือสัญญาใดที่มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศตามมาตรา 190 วรรคหนึ่ง ในการจัดทำกฎหมายอย่างน้อยโดยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับ**

การศึกษาวิจัยที่มีความเป็นอิสระซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในช่วงเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญาภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 โดยบทเฉพาะกาลมาตรา 303 (3) กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายตามมาตรา 190 วรรคห้า คือกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า หรือการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไปให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

- กำหนดระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ให้ดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

- **จัดให้มีกฎหมายพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม**
ด้านต่าง ๆ รัฐต้องสนับสนุนส่งเสริมโดยจัดให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการนี้ จัดงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้มีสถาบันการศึกษาและพัฒนา จัดให้มีการใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาและพัฒนา การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม เผยแพร่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสนับสนุนให้ประชาชนใช้หลักด้านวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิตตามมาตรา 86 (1)

- **จัดให้มีกฎหมายการเงินการคลังของรัฐ** เพื่อกำหนดกรอบวินัยการเงินการคลัง ซึ่งรวมถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวางแผนการเงินระยะปานกลาง การจัดหารายได้ การกำหนดแนวทางในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การบริหารการเงินและทรัพย์สิน การบัญชี กองทุนสาธารณะ การก่อหนี้หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินหรือภาระทางการเงินของรัฐ หลักเกณฑ์การกำหนดวงเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และการอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องใช้เป็นกรอบในการจัดหารายได้ กำกับการใช้จ่ายเงินตามหลักการรักษาเสถียรภาพ พัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และความเป็นธรรมในสังคม มาตรา 167 วรรคสาม

- **จัดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** เพื่อกำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นตามระดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ กำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผล โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมี

จำนวนเท่ากันมาตรา 283 วรรคสาม การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ตามมาตรา 282 วรรคหนึ่ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ เพื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา 286 กฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นหรือประชามติในกรณีที่มีการกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ตามมาตรา 287 วรรคสอง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกกฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญในเรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นตามมาตรา 290

กข - จัดให้มีกฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมตามลักษณะของภาษีแต่ละชนิด การจัดสรรทรัพยากรในภาครัฐ การมีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่ายตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงระดับขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น สถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความยั่งยืนทางการคลังของรัฐตามมาตรา 283 วรรคสี่

- จัดให้มีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 281 วรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง มีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

ตามมาตรา 283 วรรคหนึ่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 284 วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม

- จัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมี สิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น นั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐาน และระบบการศึกษาของชาติตามมาตรา 289

- ให้มีกฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่นในการแต่งตั้งและการให้ข้าราชการและลูกจ้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความ เหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดยการบริหารงานบุคคลขององค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องมีมาตรฐานสอดคล้องกัน และอาจได้รับการพัฒนาร่วมกันหรือสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการส่วน ท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นก่อน คณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทน ข้าราชการส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากัน ในการบริหารงานบุคคลขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีองค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบ คัมครองคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานบุคคล การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อน เงินเดือน และการลงโทษข้าราชการและลูกจ้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนดตามมาตรา 288

4.3.3.3 ด้านบุคคล

- สถานิติบัญญัติแห่งชาติ บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ สถานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่ รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าบทบัญญัติใดใน รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธาน วุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการให้ประธานสถานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับ สอนองพระบรมราชโองการ

- **ผู้พิพากษาศาลฎีกา** บทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ในวาระเริ่มแรก ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่เคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งมีอายุครบ 60 ปี บริบูรณ์ในปัจจุประมาณ 2550 สามารถปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาได้จนกว่าจะมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโสและให้มีการตรากฎหมายภายใน 1 ปีนับแต่วันรัฐธรรมนูญใช้บังคับโดยกำหนดให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี

- **ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม** บทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสอง กำหนดให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปัจจุประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้ กฎหมายที่จะตราขึ้นจะต้องมีบทบัญญัติให้ผู้ที่จะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปัจจุประมาณใดในระยะ 10 ปีแรกนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไปและสามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต่อไปได้

- **พนักงานอัยการ** บทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสี่ กำหนดให้ให้นำบทบัญญัติในวรรคสองและวรรคสาม ไปใช้กับพนักงานอัยการด้วยโดยอนุโลม กล่าวคือ ภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี และพนักงานอัยการซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปัจจุประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอไปดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโสซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้ โดยกฎหมายที่จะตราขึ้นจะต้องมีบทบัญญัติให้ผู้ที่จะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปัจจุประมาณใดในระยะ 10 ปีแรกนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับทยอยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไปและสามารถขอไปดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโสต่อไปได้

- **การนิรโทษกรรมยกเว้นการกระทำของบุคคลหรือคณะบุคคล** บทเฉพาะกาลมาตรา 309 กำหนดให้ยกเว้นการกระทำของบุคคลไม่ว่าจะก่อนหรือหลังรัฐธรรมนูญใช้บังคับ ให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด โดยบทบัญญัติว่า บรรดาการใดๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้

4.3.3.4 เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันรัฐธรรมนูญใช้บังคับเป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 292 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกและให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในกรณีที่บัญญัติใดในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เมื่อต้องมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกแต่ยังไม่มีวุฒิสภา ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป ในการพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งและการถอดถอนจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนจนกว่าจะมีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 293 สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ได้รับจากคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ในกรณีที่พ้นกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันเปิดประชุมสมาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรกแล้ว แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่แล้วเสร็จก็ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นทุกเกล้าทุกหลกระหม่อมถวายภายใน 7 วัน เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย โดยถือเสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ยังไม่มีผลใช้บังคับให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ยังคงใช้บังคับต่อไป จนกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับตามบทเฉพาะกาลมาตรา 295 คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 298 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุตวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรง

แต่งตั้ง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับบุคคลนั้นในการแต่งตั้งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ขึ้นใช้บังคับตามบทเฉพาะกาลมาตรา 299 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน 5 คนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน 2 คนเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ธุรการและการอื่นใดตามที่ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมอบหมาย องค์กรคณะกรรมการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยให้เป็นไปตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนด บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นวันที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้าทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินเป็นผลสำเร็จให้โอนคดีมาอยู่ในอำนาจและควมรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา 35 วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 300 ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่แทนประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตามบทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคสอง

นอกจากนี้ เพื่อให้กลไกของรัฐสามารถดำเนินต่อไปได้ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้มีผลใช้บังคับต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในดังนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับ ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศใช้บังคับในระหว่างวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มีผลใช้บังคับ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 302 และให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คงดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 307

4.3.4 ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดเป็นผลของรัฐธรรมนูญในระบบประชาธิปไตยอันเป็นกฎเกณฑ์สูงสุดในการปกครองประเทศ หากได้พิเคราะห์โดยทฤษฎีบริสุทธิแห่งกฎหมายที่ว่า กฎเกณฑ์ที่ให้อำนาจออกกฎเกณฑ์อื่นย่อมสูงกว่ากฎเกณฑ์ที่ออกมาและจากการที่รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรเป็นกฎเกณฑ์ที่มีที่มาจากอำนาจสูงสุดในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองและเป็นกฎเกณฑ์ที่ก่อตั้งระบบกฎหมายขึ้นทั้งระบบ⁹ โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดถึงองค์กรที่ใช้อำนาจทางการเมืองใน

⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี, หน้า 17.

การปกครองรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งผลให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือกฎหมายทั้งหลายที่รัฐธรรมนูญสร้างขึ้น รัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายสูงสุด ผลของความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ได้แก่ กฎหมายอื่นในระบบกฎหมายจะขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญไม่ได้และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะต้องทำได้ยาก ดังกำหนดไว้ในมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มุ่งหมายจะให้ใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในระยะเปลี่ยนผ่านจากรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปสู่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้สถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงอยู่ต่อไป กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การตรากฎหมาย การยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องในระยะเวลาเริ่มใช้รัฐธรรมนูญ หรือการกระทำที่เกิดก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ถือว่าการกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญซึ่งผลในที่นี่ คือ ผลที่เกิดจากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญนั่นเองที่ได้บัญญัติแตกต่างไปจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกรณีที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่เคยบัญญัติไว้แต่นำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล ดังนี้

- การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าถูกยกเลิกไปแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปเสียทั้งหมด ยังคงสถาบันและบุคคลต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าเอาไว้เพราะการที่ให้สถาบันและบุคคลตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าสิ้นสุดไปและดำเนินการจัดตั้งขึ้นใหม่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยาก ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญให้คงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไว้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าสถาบันและบุคคลตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะมีความพร้อม เนื่องจากต้องการความต่อเนื่องในการทำงาน จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมมีดังต่อไปนี้

- คณะองคมนตรี ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 292

- **สถานิติบัญญัติแห่งชาติ** ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญต่อไป จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาครั้งแรก ถ้ายังไม่มีวุฒิสภาก็ให้สถานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไปในการแต่งตั้งและถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งจะต้องรอการได้มาวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสาม

- **คณะรัฐมนตรี** ที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้บังคับ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เข้ารับหน้าที่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคหนึ่ง

- **ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้บังคับ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคหนึ่ง

- **กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้บังคับ คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสอง

- **กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้บังคับคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสอง

- **คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ** ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคหนึ่ง

- การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันตามรัฐธรรมนูญ

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้เนื่องจากต้องการความต่อเนื่องในการทำงาน แต่การที่บทเฉพาะกาลบัญญัติแตกต่างไปจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นการยกเว้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดเรื่องวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เช่น

ในวาระเริ่มแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระ 3 ปี นับแต่วันเริ่มต้นสมาชิกภาพ และไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับบุคคลที่สิ้นสุดสมาชิกภาพในการสรรหาคราวถัดไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 297

- การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมีหลายมาตราที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ แต่หากมีเพียงบทบัญญัติที่กำหนดให้ดำเนินการแต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเอาไว้ สิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าถูกยกเลิกไปแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปเสียทั้งหมดเพราะยังคงต้องการความต่อเนื่องของการดำเนินงานและเร่งรัดให้สิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ ในช่วงแรกเอาไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นกำหนดระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย หากไม่สามารถดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ย่อมส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไว้ นับจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ดังต่อไปนี้

- การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งภายในเวลา 45 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภา ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน และดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 150 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ

- กำหนดระยะเวลาภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ให้ดำเนินการต่างๆ ดังนี้

- ให้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542

- ให้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีกลไกและระบบการดำเนินงานในการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ส่วนกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี แต่หากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งบทเฉพาะกาลมาตรา 304

- ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปี และผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปใน pingbประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีและได้ผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสได้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 306 วรรคสอง

- กำหนดระยะเวลาภายใน 1 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ให้ดำเนินการต่างๆ ดังนี้

- ให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรายละเอียด เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม เช่น สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมง่าย สะดวก รวดเร็วและทั่วถึง สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาโดยพิจารณาเปิดเผย การรับทราบข้อเท็จจริง การตรวจเอกสาร การนำเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งและพยานหลักฐาน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การพิจารณาโดยองค์คณะ การได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย

คำพิพากษาหรือคำสั่งตามบทเฉพาะกาลมาตรา 303 ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐตามมาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยสวัสดิภาพในการทำงาน หลักประกันในการดำรงชีพตามมาตรา 44

- ให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น มาตรา 40

- ให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาและวิชาการ บุคคลย่อมมีสิทธิในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรา 50

- ให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและเหมาะสม ผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามมาตรา 51 เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 52 บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามมาตรา 53 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ บุคคลวิกลจริต รัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือตามมาตรา 54 บุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ มาตรา 55

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล มาตรา 56

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชน บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ การมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามมาตรา 66

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิร้องเรียน การแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามมาตรา 61 วรรคสอง จัดกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาการเมือง มาตรา 78 (7) จัดทำกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4) จัดทำกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองตามมาตรา 87 (4) จัดทำกฎหมายในการลงนามในหนังสือสัญญาที่มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตประเทศไทยในการจัดทำกฎหมายอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการ ดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 303 (3)

- กำหนดระยะเวลาภายใน 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ให้ดำเนินการต่างๆ ดังนี้

- จัดให้มีกฎหมายการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่าง ๆ เพื่อจัดงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย มาตรา 86 (1)

- จัดให้มีกฎหมายการเงินการคลังของรัฐเพื่อกำหนดกรอบวินัยการเงินการคลัง การจัดการรายได้ กำหนดแนวทางในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินตามมาตรา 167 วรรคสาม

- จัดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 283 วรรคสาม

- การกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าถูกยกเลิกไปแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปเสียทั้งหมดเพราะยังคงต้องการความต่อเนื่องของการดำเนินงานและเร่งรัดให้สิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใหม่ในบางเรื่องจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการเตรียมการหรือดำเนินการ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญจึงกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้ในวงเริ่มแรก จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการกำหนดยกเว้นมิใช่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมีดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคหนึ่ง กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตั้งนั้นในบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสี่ จึงกำหนดมิให้นำบทบัญญัติต่อไปนี้มาบังคับใช้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คนและการเลือกตั้ง

แบบสัดส่วนจำนวน 80 คนตามมาตรา 93 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้นตามมาตรา 94 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 101 ลักษณะต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 102 การสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 106 ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 109 วุฒิสภามีจำนวน 150 คน ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งจังหวัดละหนึ่งคนและมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามมาตรา 111 ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งตามมาตรา 113 คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาสรรหาจากบุคคลที่เหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่าง ๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพและภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 114 คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาและไม่มีลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 115 การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 119 สมาชิกวุฒิสภาว่างลงให้สมาชิกวุฒิสภาผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าที่วาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทนตามมาตรา 120 ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้ตามมาตรา 197 วรรคสี่ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าวตามมาตรา 261 และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสี่

- มิให้นำบทบัญญัตินายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้บังคับ ตามมาตรา 171 วรรคสอง ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นนี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผยตามมาตรา 172 รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ไม่มีลักษณะต้องห้าม ดิตยาเสพติดให้โทษ เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคล

ล้มละลายทุจริต เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตราและเคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 174 ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีว่ามีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามมาตรา 184 (4) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 6 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล กระทำการอันต้องห้ามกล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญาจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ ไม่กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 182 (7) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอน และตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลา 5 ปีตามมาตรา 182 (8)

- มิให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 171 วรรคสอง มาตรา 172 มาตรา 174 และ มาตรา 182 (4) (7) (8) มาใช้บังคับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 298 วรรคสาม

- มิให้นำบทบัญญัติผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์หรือสังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้ เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารในหน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ หรือเคยเป็นนายความที่ประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่น้อยกว่าสามสิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคสอง

- มิให้นำบทบัญญัติที่ว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ต้องไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาล มาตรา 300 วรรคสอง

- มิให้นำบทบัญญัติการพ้นจากตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคสอง

- มิให้นำบทบัญญัติที่ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรคมนาคมและกำกับการโทรคมนาคม มาใช้บังคับจนกว่าจะมีการตรากฎหมายตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (1)

- ห้ามมิให้ผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจะมีการได้มาเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และมีให้นำบทบัญญัติบุคคลผู้เคย

เป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกิน 2 ปี และไม่มีลักษณะต้องห้าม ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี เป็นผู้มิมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (2)

- มิให้นำบทบัญญัติรัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งต้องกระทำไปแล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง มาใช้บังคับกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (3)

- มิให้นำบทบัญญัติในการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณต้องมีเอกสารประกอบรวมถึงประมาณการรายรับ วัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนงาน โครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจน รวมทั้งต้องแสดงฐานะการเงินการคลังของประเทศเกี่ยวกับภาพรวมของภาวะเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้จ่ายและการจัดหารายได้ ประโยชน์และการขาดรายได้จากการยกเว้นภาษีเฉพาะรายในรูปแบบต่าง ๆ ความจำเป็นในการตั้งงบประมาณผูกพันข้ามปี ภาระหนี้และการก่อหนี้ของรัฐและฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจ ในปี ที่ขออนุมัติงบประมาณนั้นและปีงบประมาณที่ผ่านมาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาด้วย มาตรา 167 วรรคหนึ่ง หากรายจ่ายใดไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐได้โดยตรง ให้จัดไว้ในรายการรายจ่ายงบกลาง โดยต้องแสดงผลและความจำเป็นในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายงบกลางนั้นด้วยตามมาตรา 167 วรรคสอง ในการพิจารณา งบประมาณรายจ่ายของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หากหน่วยงานนั้นเห็นว่า งบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ นั้นไม่เพียงพอ ให้สามารถเสนอคำขอแปรญัตติต่อ คณะกรรมาธิการได้โดยตรงตามมาตรา 168 วรรคเก้า

- การจ่ายเงินแผ่นดินจะกระทำได้อีกก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วย งบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณหรือ กฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคง คลังในพระราชบัญญัติโอนเงินงบประมาณรายจ่าย พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือ พระราชบัญญัติตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป ทั้งนี้ ให้กำหนดแหล่งที่มาของรายได้ เพื่อชดใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไปก่อนตามมาตรา 169 วรรคหนึ่ง เงินรายได้ของหน่วยงาน

ของรัฐใดที่ไม่ต้องนำเสนอเป็นรายได้แผ่นดินให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินดังกล่าว เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี และให้คณะรัฐมนตรีทำรายงานเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไปตามมาตรา 170 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (4)

- การใดที่เกี่ยวกับการจัดทำหรือดำเนินการตามหนังสือสัญญาที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้เป็นอันใช้ได้และมีให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วยมาตรา 190 วรรคสาม

- มิให้นำบทบัญญัติการพ้นจากตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์มาใช้บังคับกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (6)

- มิให้นำบทบัญญัติองค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่นโดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาและคณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีจำนวนเท่ากันมาใช้ภายในหนึ่งปีนับแต่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ

- การกระทำใดๆ ก่อนหรือหลังรัฐธรรมนูญประกาศใช้

บทเฉพาะกาลมาตรา 309 กำหนดให้ การกระทำใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมถึงการกระทำที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นกรณีที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่เคยบัญญัติไว้แต่นำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

4.4 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

เนื่องจากเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียงต่อเนื่องมาเป็นเวลานานจนลุกลามไปสู่แทบทุกภูมิภาคของประเทศ ประชาชนแตกแยกเป็นฝ่ายต่างๆ ขาดความสามัคคี มีทัศนคติไม่เป็นมิตรต่อกัน เกิดความรุนแรง ใช้กำลังและอาวุธสงครามเข้าทำร้ายประหัตประหารกัน สวัสดิภาพและการดำรงชีวิตของประชาชนไม่เป็นปกติสุข การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองชะงักงัน กระทบต่อการใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหารและในทางตุลาการ การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผล แม้รัฐจะแก้ไขปัญหาด้วยกลไกและมาตรการทางกฎหมายโดยการนำกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในภาวะต่าง ๆ มาบังคับใช้ ยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ฝ่ายที่ไม่ได้เป็นคู่กรณี เช่น องค์กรธุรกิจ ภาคเอกชน องค์กรตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง กองทัพ และวุฒิสภา ได้พยายามประสานให้มีการเจรจาปรองดองกันแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จกลับจะเกิดข้อขัดแย้งใหม่ในทางกฎหมายและการเมืองเป็นปัญหาไม่รู้จักจบสิ้น ความขัดแย้งได้ขยายตัวกว้างขวางออกไปและมีแนวโน้มจะรุนแรงมากขึ้นจนถึงขั้นจลาจลได้ทุกขณะซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินและความสะดวกสบายของประชาชนผู้สุจริต กระทบต่อการทำมาหากินและภาวะหนี้สินของเกษตรกร โดยเฉพาะชาวนา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การป้องกันปัญหาจากภัยธรรมชาติ ความเชื่อถือในอำนาจรัฐ ความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ ทั้งยังเปิดช่องให้มีการก่ออาชญากรรมและความไม่สงบอื่นเพิ่มขึ้นอันจะเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติและความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้ายึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ล้มล้าง ยกเว้นความในหมวด 2 พระมหากษัตริย์โดยกำหนดแนวทางแก้ปัญหาไว้ 3 ระยะ คือ ระยะเฉพาะหน้าเป็นการใช้อำนาจสกัดการใช้กำลังและนำอาวุธมาใช้คุกคามประชาชน ยุติความหวาดระแวงและแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองที่สะสมมากกว่า 6 เดือนให้คลี่คลายลงเพื่อเตรียมเข้าสู่ระยะที่สองจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว จัดตั้งสภาขึ้นทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติและให้มีคณะรัฐบาลบริหารราชการแผ่นดินแก้ไขสถานการณ์อันวิกฤติให้กลับคืนสู่สภาวะปกติฟื้นฟูความเรียบร้อย ความรู้รักสามัคคีและความเป็นธรรม แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง จัดให้มีกฎหมายที่จำเป็นเร่งด่วน จัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติและองค์กรต่างๆ เพื่อให้มีการปฏิรูปในด้านการเมืองและด้านอื่นๆ และให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่วางกติกาการเมืองให้รัดกุมเหมาะสม ป้องกันและปราบปรามการทุจริตสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็วและเป็นธรรม จึงได้บัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557

ขึ้น¹⁰ จนกว่าจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งในมาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้น คณะหนึ่งเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วย กรรมการจำนวน 36 คน ซึ่งประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติแต่งตั้งจากบุคคลตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอเป็นประธานกรรมการ ผู้ซึ่งสภาปฏิรูปแห่งชาติเสนอ จำนวน 20 คน ผู้ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอฝ่ายละ 5 คน¹¹ โดยมีนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ นายเทียนฉาย กีระนันทน์ เป็นประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ¹² เสร็จเป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกมีจำนวน 315 มาตรามากกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ถึง 6 มาตรา ซึ่งในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ได้เปิดโอกาสให้สภาปฏิรูปแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เสนอความคิดเห็น ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมได้¹³ ประเด็นสำคัญที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญร่างแรก ได้แก่ ที่มาของนายกรัฐมนตรีเปิดให้คนนอกเป็นนายกรัฐมนตรีได้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ (คปป.) ที่ปรับเปลี่ยนตามข้อเสนอของคณะรัฐมนตรีอยู่ได้ต่อไปอีก 5 ปี และที่มาของสมาชิกวุฒิสภาสรรหาชุดแรกให้คณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันเป็นคนแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาเพื่อสรรหาสมาชิกวุฒิสภาชุดแรก 123 คนจากสมาชิกวุฒิสภา 200 คน อีก 77 คนมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน เมื่อมีการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกปรากฏว่ามติสภาปฏิรูปแห่งชาติไม่เห็นชอบ 135 เสียงต่อ 105 เสียงงดออกเสียง 7 เสียง รัฐธรรมนูญฉบับแรกจึงตกไปตามมาตรา 38 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ทำให้สภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันสิ้นสุดลง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 39/1 ซึ่งเพิ่มโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 กำหนดให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้น คณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกไม่เกิน 20 คน เพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้

¹⁰ คำปรารภ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 32

¹² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 222ง หน้า 1-2 วันที่ 4 พฤศจิกายน 2557

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 36

แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ 21 คน โดยมีนายมีชัย ฤชุพันธ์เป็นประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ¹⁴

4.4.1 ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ของประเทศไทย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงมีพระราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งได้ตราไว้ ณ วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 และประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติทั้งสิ้นรวม 279 มาตรา ในจำนวนนี้เป็นบทเฉพาะกาลจำนวน 18 มาตรา

การปกครองของประเทศไทยได้ดำรงเจตนารมณ์ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต่อเนื่องมาโดยตลอด แม้ได้มีการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติม และประกาศใช้รัฐธรรมนูญเพื่อจัดระเบียบการปกครองให้เหมาะสมหลายครั้ง แต่การปกครองก็มิได้มีเสถียรภาพหรือราบรื่นเรียบร้อยเพราะยังคงประสบปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ บางครั้งเป็นวิกฤติทางรัฐธรรมนูญที่หาทางออกไม่ได้ เหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่มีผู้ไม่นำพาหรือไม่นับถือยำเกรง กฎเกณฑ์การปกครองบ้านเมือง ทุจริตฉ้อฉลหรือบิดเบือนอำนาจ หรือขาดความตระหนักรู้สำนึกรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชน จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นผล ซึ่งจำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษาและการบังคับใช้กฎหมาย และเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและจริยธรรม แต่เหตุอีกส่วนหนึ่งเกิดจากกฎเกณฑ์การเมืองการปกครองที่ยังไม่เหมาะสมแก่สภาวะการณ์บ้านเมืองและกาลสมัย ให้ความสำคัญแก่รูปแบบและวิธีการยิ่งกว่าหลักการพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยหรือไม่อาจนำกฎเกณฑ์ที่มีอยู่มาใช้แก่พฤติกรรมของบุคคลและสถานการณ์ในยามวิกฤติที่มีรูปแบบและวิธีการแตกต่างไปจากเดิมให้ได้ผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 จึงได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็นหลักในการปกครอง และเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น โดยได้กำหนดกลไกเพื่อจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประเทศขึ้นใหม่ด้วยการจัดโครงสร้างของหน้าที่และอำนาจขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ และสัมพันธ์ภาพระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารให้เหมาะสม การให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เทียบธรรมและมีส่วนในการป้องกันหรือ

¹⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 239ง หน้า 1 วันที่ 5 ตุลาคม 2558

แก้ไขวิกฤติของประเทศตามความจำเป็นและความเหมาะสม การรับรอง ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยถือว่าการมีสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการจำกัดตัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น แต่การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เพื่อคุ้มครองส่วนรวม การกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชนเช่นเดียวกับการให้ประชาชนมีหน้าที่ต่อรัฐ การวางกลไกป้องกัน ตรวจสอบ และขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวดเด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ และการกำหนดมาตรการป้องกันและบริหารจัดการวิกฤติการณ์ของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนได้กำหนดกลไกอื่น ๆ ตามแนวทางที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ระบุไว้ เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศตามแนวนโยบายแห่งรัฐและยุทธศาสตร์ชาติซึ่งผู้เข้ามาบริหารประเทศแต่ละคณะจะได้กำหนดนโยบายและวิธีดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป ทั้งยังสร้างกลไกในการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นอย่างร่วมมือร่วมใจกัน รวมตลอดทั้งการลดเงื่อนไขความขัดแย้งเพื่อให้ประเทศมีความสงบสุขบนพื้นฐานของความรักสามัคคีปรองดอง การจะดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ให้ลุล่วงไปได้ จำต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชนทุกภาคส่วนกับหน่วยงานทั้งหลายของรัฐตามแนวทางประชารัฐภายใต้กฎเกณฑ์ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและประเพณีการปกครองที่เหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะสังคมไทย หลักความสุจริต หลักสิทธิมนุษยชน และหลักธรรมาภิบาล อันจะทำให้สามารถขับเคลื่อนประเทศให้พัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างเป็นขั้นตอนจนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งในทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข **วิทยาลัย**

ในการดำเนินการดังกล่าว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้สร้างความรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในหลักการและเหตุผลของบทบัญญัติต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงร่างรัฐธรรมนูญและความหมายโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญด้วยการเสนอแนะข้อควรแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ก็ได้เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญและคำอธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญโดยสรุปในลักษณะที่ประชาชนสามารถเข้าใจเนื้อหาสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญได้โดยสะดวกและเป็นการทั่วไป และจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อให้ความเห็นชอบแก่ร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ในการนี้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเสนอประเด็นเพิ่มเติมอีกประเด็นหนึ่งเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติในคราวเดียวกันด้วย การออกเสียงประชามติปรากฏผลว่า ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติโดยคะแนนเสียงข้างมากของผู้มาออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญและประเด็นเพิ่มเติมดังกล่าว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงดำเนินการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติในประเด็นเพิ่มเติม และได้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่า

เป็นการขอด้วยผลการออกเสียงประชามติแล้วหรือไม่ ซึ่งต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมข้อความบางส่วน และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการแก้ไขตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว นายกรัฐมนตรีจึงนำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีขอรับพระราชทานร่างรัฐธรรมนูญนั้นคืนมาแก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะบางประเด็นได้ เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ นายกรัฐมนตรีจึงนำร่างรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป¹⁵

4.4.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญ

ในการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ผู้ศึกษาได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลไว้ 4 กลุ่มดังนี้¹⁶

กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

กลุ่มที่ 2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับสิทธิประโยชน์ของบุคคล

กลุ่มที่ 3 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการเพื่อรองรับกฎหมายลำดับรอง

กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

4.4.2.1. บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร

บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการบริหารและทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหาร โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 2 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปราบกฎในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 262 และมาตรา 264 วรรคหนึ่ง

¹⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40ก หน้า 1 วันที่ 6 เมษายน 2560

¹⁶ จารุวรรณ เสงตระกุล และคณะทำงาน, คู่มือแบบร่างกฎหมาย, หน้า 252-288.

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 2 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 262 ให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 264 วรรคหนึ่ง** ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ และให้นำความในมาตรา 263 วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม กล่าวคือ มาตรา 263 วรรคสามกำหนดไว้ว่าไม่ให้นำเรื่องบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 112

2) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 4 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 273 วรรคหนึ่ง และมาตรา 277 วรรคสอง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 4 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 273 วรรคหนึ่ง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 267 ใช้บังคับแล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในระหว่างเวลาที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 267 การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 267 ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา

คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งการดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับดังกล่าว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็จะต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 **บทเฉพาะกาลมาตรา 277 วรรคสอง** ในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการ ที่มีอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม แล้วแต่กรณี ไปพลางก่อน

3) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 5 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 263 วรรคหนึ่ง, วรรคห้า, และมาตรา 267 วรรคสาม

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 5 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคหนึ่ง ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาต่อไป และให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามลำดับ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคห้า** ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง ให้อำนาจของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมาย เป็นอำนาจของประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ **บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคสาม** เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็ว คณะกรรมการร่าง

รัฐธรรมนูญจะขอให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 30 คน

4) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับตำแหน่งของบุคคลหรืออำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิม เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 6 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปราบกฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 265 วรรคสอง และมาตรา 266 วรรคหนึ่ง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 6 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 265 วรรคสอง ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไป **บทเฉพาะกาลมาตรา 266 วรรคหนึ่ง** ให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ตราขึ้นตามมาตรา 259 ซึ่งกำหนดไว้ว่า ภายใต้บังคับมาตรา 260 และมาตรา 261 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ซึ่งต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ รวมตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลา 5 ปี ให้ดำเนินการตรากฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ และประกาศใช้บังคับภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

5) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 8 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปราบกฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 265 วรรคหนึ่ง, มาตรา 267 วรรคหนึ่ง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 8 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 265 วรรคหนึ่ง ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ **บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคหนึ่ง** ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

6) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 9 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 263 วรรคหก, มาตรา 264 วรรคสี่, มาตรา 265 วรรคสาม, มาตรา 266 วรรคสอง และวรรคสาม, มาตรา 267 วรรคหก, มาตรา 269, มาตรา 270 วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า, มาตรา 271 วรรคหนึ่งและวรรคสอง, มาตรา 272 วรรคหนึ่งและวรรคสอง, มาตรา 273 วรรคสองและวรรคสาม, มาตรา 274, มาตรา 277 วรรคสาม, และมาตรา 278 วรรคสาม

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 9 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคหก ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หากมีตำแหน่งว่างลง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคสอง เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติแทนก็ได้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 264 วรรคสี่** ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ด ที่กำหนดว่าในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของรัฐมนตรียุติตามวรรคหนึ่งและวรรคสาม ด้วยโดยอนุโลม **บทเฉพาะกาลมาตรา 265 วรรคสาม** ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ดที่กำหนดไว้ว่าเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรักษาความสงบแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม **บทเฉพาะกาลมาตรา 266 วรรคสอง** เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือวิธีการทำงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มีประสิทธิภาพมากขึ้นก็ได้ เห็นได้ว่ามาตรา 266 วรรคสอง เชื่อมโยงหมวด 16 การปฏิรูปประเทศกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้ ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ **บทเฉพาะกาลมาตรา 266 วรรคสาม** ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ดที่กำหนดว่าเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้วยโดยอนุโลม **บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคหก** เพื่อประโยชน์แห่งการขจัดส่วนได้เสีย ห้ามมิให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งทางการเมืองภายใน 2 ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคสอง **บทเฉพาะกาลมาตรา 269** ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (1) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน

12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้ (ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวน 200 คนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่า 15 วัน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 15 วัน (ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน ให้เหลือจำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 400 คน ให้ได้จำนวน 194 คน รวมกับบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอีก 6 คน จากผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็น 250 คน ให้แล้วเสร็จภายใน 3 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 (2) ไม่ให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 269 (1) (ข) และไม่ให้นำลักษณะต้องห้ามที่เป็นข้าราชการตามมาตรา 108 ข. (2) ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 184 (1) และใช้สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดๆ อันมีลักษณะก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง (3) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ นำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง 50 คน และคัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาวุฒิสภา 194 คน รวมกับแต่งตั้งโดยตำแหน่งอีก 6 คนจากผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งหมดเป็น 250 คน ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (4) อายุของวุฒิสภามาตรานี้มีกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองขึ้นเป็นสมาชิก

วุฒิสภาแทนโดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่ (5) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างหรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ (6) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนด 5 ปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 ต่อไป และให้สมาชิกวุฒิสภาอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามมาตรา 109 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม **บทเฉพาะกาลมาตรา 270 วรรคหนึ่ง** นอกจากจะมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้วุฒิสภามาตรา 269 มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุก 3 เดือน **บทเฉพาะกาลมาตรา 270 วรรคสอง** ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา **บทเฉพาะกาลมาตรา 270 วรรคสาม** ร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ให้แจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบพร้อมกับการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของแต่ละสภา อาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัย การยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ **บทเฉพาะกาลมาตรา 270 วรรคสี่** เมื่อประธานรัฐสภาได้รับคำร้องตามวรรคสาม ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการร่วม ซึ่งประกอบด้วยประธานวุฒิสภาเป็นประธาน รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนคณะรัฐมนตรีคนหนึ่ง และประธานคณะกรรมการสามัญคนหนึ่งซึ่งเลือกกันเองระหว่างประธานคณะกรรมการสามัญในวุฒิสภาทุกคณะเป็นกรรมการ เพื่อวินิจฉัย **บทเฉพาะกาลมาตรา 270 วรรคห้า** การวินิจฉัยของคณะกรรมการร่วมตามวรรคสี่ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณคำวินิจฉัยของคณะกรรมการร่วมดังกล่าวให้เป็นที่สุด และให้ประธานรัฐสภาดำเนินการไปตามคำวินิจฉัยนั้น **บทเฉพาะกาลมาตรา 271 วรรคหนึ่ง** ในวาระเริ่มแรก

ภายในอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 269 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร ยับยั้งไว้ตามมาตรา 137 (2) คือ กรณีที่เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้วไม่เห็นชอบ ด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยัง สภาผู้แทนราษฎร หรือตามมาตรา 137 (3) คือ กรณีที่เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จ แล้ว ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภา ผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 81 ถ้าเป็นกรณีอื่น ให้แต่ ละสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎร กำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้ คณะกรรมการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้ พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 81 ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ไม่ว่าจะอีกสภาหนึ่งจะ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วหรือไม่ ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน ทั้งสองกรณีตาม มาตรา 137 (2) หรือ (3) ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเกี่ยวกับ (1) การแก้ไขเพิ่มเติมโทษหรือองค์ประกอบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ใน การยุติธรรม หรือความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ เฉพาะเมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น มีผลให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิดหรือไม่ต้องรับโทษ (2) ร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภามีมติด้วย คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่ามีผลกระทบต่อ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง **บทเฉพาะกาลมาตรา 271 วรรคสอง** มติของที่ประชุม ร่วมกันของรัฐสภาที่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า สองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา **บทเฉพาะกาลมาตรา 272 วรรคหนึ่ง** ในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีโดยดำเนินการดังนี้ให้สภา ผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมือง แจ้งไว้ตามมาตรา 88 เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา ผู้แทนราษฎรตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้ กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้อง กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผยตามมาตรา 159 วรรคสาม และต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา **บทเฉพาะกาลมาตรา 272 วรรคสอง** ในระหว่างเวลา 5 ปีแรก หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรค

การเมืองแจ่งไว้ตามมาตรา 88 ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภา รวมทั้งสองสภา รวมกันจำนวนไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้ รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ่งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีนี้ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และใน กรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรค การเมืองแจ่งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ก็ได้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 273 วรรคสอง** การดำเนินการของ ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ใน วันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาล มาตรา 273 วรรคสาม** ในระหว่างที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 274** ให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติตามพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบ กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 เป็นองค์กรตามมาตรา 60 วรรคสาม คือ เป็นองค์กรของรัฐที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับการ ดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่และให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาภายใน 180 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 277 วรรคสาม** ในระหว่างที่ยังไม่มีการ ปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 248 วรรคสี่ กล่าวคือ กฎหมายการบริหารงาน บุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการตามมาตรา 248 วรรคสาม ต้องมี มาตรการป้องกันไม่ให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งใดอันอาจมีผลให้การสั่งคดีหรือ การปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เทียบธรรม และมีอคติทั้งปวงตามมาตรา 248 วรรคสอง หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มาตรการดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนและใช้เป็นการ ทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้และห้ามไม่ให้พนักงานอัยการดำรง ตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน หรือดำรงตำแหน่งใดในห้าง หุ้นส่วนบริษัทหรือกิจการอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นที่ ปริกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน **บทเฉพาะกาล มาตรา 278 วรรคสาม** ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งไม่อาจดำเนินการได้ภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะรัฐมนตรีสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นพ้นจากตำแหน่ง

4.4.2.2 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ

บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเป็นบทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นเพื่อยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับหรือกำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมมาใช้บังคับตามกฎหมายฉบับใหม่ โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งไว้ได้ดังนี้

1) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 1 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปราบกฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 263 วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่, มาตรา 264 วรรคสองและวรรคสาม

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 1 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสอง กำหนดว่าสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาตินอกจากจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แล้วยังต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม รวมทั้งเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามที่บัญญัติไว้สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) มาตรา 98 กำหนดไว้ว่าบุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ (1) ติดยาเสพติดให้โทษ (2) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต (4) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 96 (1) (2) หรือ (4) คือ เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช หรืออยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ หรือวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (5) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (6) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล (7) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 10 นับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (8) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ (9) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สันตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (10) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อ

ตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน (11) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง (16) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ (17) อยู่ในระหว่างต้องห้ามไม่ให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (18) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 144 หรือมาตรา 235 วรรคสาม

ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสองได้กำหนดยกเว้นเรื่องคุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในกรณีดังต่อไปนี้ มาตรา 98 (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ มาตรา 98 (12) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง มาตรา 98 (13) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 98 (14) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี มาตรา 98 (15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(2) มาตรา 101 เป็นเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ (1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร (2) ตาย (3) ลาออก (4) พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 93 (5) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 97 (8) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (9) พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกตามมติของพรรคการเมืองนั้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ในกรณีเช่นนี้ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายใน 30 วันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่พ้น 30 วันดังกล่าว (10) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน 60 วันนับแต่วันที่คำสั่งยุบพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 60 วันนั้น (11) พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 144 หรือมาตรา 235 วรรคสาม (12) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภา

ผู้แทนราษฎร (13) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสองได้กำหนดยกเว้นเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) มาตรา 101 ยกเว้น (ก) กรณีตาม (6) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 ยกเว้น (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ ยกเว้น (ก) กรณีตาม (12) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง ยกเว้น (ก) กรณีตาม (13) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ยกเว้น (ก) กรณีตาม (14) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี และยกเว้น (ก) กรณีตาม (15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(ข) มาตรา 101 ยกเว้น (ข) กรณีตาม (7) เฉพาะในกรณีที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายหรือคำสั่งที่ขบด้วยกฎหมาย และในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 184 (1) ที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(3) มาตรา 108 สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ กรณี ก. เป็นเรื่องคุณสมบัติ (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีในวันสมัครรับเลือก

ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสองได้กำหนดยกเว้นเรื่องคุณสมบัติตามมาตรา 108 ก. (3) เรื่องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และยกเว้นเรื่องคุณสมบัติตามมาตรา 108 ก. (4) เรื่องเกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

และยังยกเว้นมาตรา 108 ข. เรื่องลักษณะต้องห้ามตาม (1) กรณีเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (16) (17) หรือ (18) รวมทั้งยกเว้น ข. (2) เรื่องเป็นข้าราชการ และยกเว้น ข. (7) เรื่องเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก แต่เฉพาะกรณี ข. (1) นั้น ไม่รวมส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (3) และ (15) **บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสาม** ไม่ให้นำกรณีบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้

ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาตรา 112 มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ **บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสี่** กำหนดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามไม่ให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามมาตรา 264 ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 264 หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 265 หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา 264 **วรรคสอง** รัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งนอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แล้ว ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 ดังนี้ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186 หรือมาตรา 187 มาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี นับถึงวันแต่งตั้ง ซึ่งในมาตรา 186 วรรคหนึ่งให้นำความในมาตรา 184 มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม และในมาตรา 184 กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและรัฐมนตรีไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการก้าวล่วงหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองโดยไม่ชอบตามที่กำหนดในมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา 186 วรรคสอง รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใดตามมาตรา 187 รัฐมนตรีต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 แต่ให้ยกเว้น (6) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (12) (13) (14) และ (15) กล่าวคือ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 98 (12) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง มาตรา 98 (13) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 98 (14) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี และ มาตรา 98 (15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐและต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 170 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อตาย ลาออก กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186 หรือมาตรา 187 มีพระบรมราชโองการให้พ้น

จากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 171 กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 170 ไม่ให้นำกรณีมาตรา 170 (3) เรื่องเกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจ และไม่ให้นำกรณีมาตรา 170 (4) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (12) (13) (14) และ (15) มาใช้บังคับเป็นการยกเว้น (3) (4) และยกเว้นมาตรา 170 (5) เกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186 โดยในมาตรา 186 ให้นำความในมาตรา 184 มาใช้บังคับเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา 184 (1) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น บทเฉพาะกาลมาตรา 264 วรรคสาม การดำเนินการแต่งตั้งรัฐมนตรีในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 แต่ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคสองด้วย

2) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 10 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปราบกฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 263 วรรคเจ็ด, และมาตรา 267 วรรคสอง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 10 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคเจ็ด เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ **บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคสอง** การดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และต้องมุ่งหมายให้มีการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ และต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอมตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันพ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องไม่ช้ากว่าวันพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา 263

3) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 11 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 267 วรรคสี่และวรรคห้า, มาตรา 268, มาตรา 275, มาตรา 276 วรรคหนึ่งและวรรคสอง, มาตรา 277 วรรคหนึ่ง, มาตรา 278 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 11 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคสี่ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับ เมื่อได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ **บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคห้า** เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ฝ่ายละ 5 คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเพื่อความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

เป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าวให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการการวิสามัญเสนอ และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ตามมาตรา 81

บทเฉพาะกาลมาตรา 268 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 267 (1) (2) (3) และ (4) มีผลใช้บังคับแล้ว ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 267 ข้างต้น ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง **บทเฉพาะกาลมาตรา 275** ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีกฎหมายตามมาตรา 65 วรรคสอง ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินการจัดทฤษฎศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จ ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ กฎหมายตามมาตรา 65 วรรคสอง คือ การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ **บทเฉพาะกาลมาตรา 276 วรรคหนึ่ง** ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา 219 ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ พ้นจากตำแหน่ง **บทเฉพาะกาลมาตรา 276 วรรคสอง** ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ระยะเวลา 1 ปี ตามวรรคหนึ่งให้นับแต่วันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่ตั้งขึ้นใหม่เข้ารับหน้าที่ และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นใหม่ด้วยโดยอนุโลม **บทเฉพาะกาลมาตรา 277 วรรคหนึ่ง** นอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกิน 2 คน ตามมาตรา 196 เสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับตุลาการศาลปกครองต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองซึ่งประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นตุลาการในศาลปกครองไม่เกิน 2 คน บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการศาลปกครองตาม

มาตรา 198 และเสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการให้มีความเป็นอิสระ โดยให้มีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นการเฉพาะตามความเหมาะสมและการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับพนักงานอัยการต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการอัยการ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานอัยการและผู้ทรงคุณวุฒิ บรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการ ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นพนักงานอัยการมาก่อน 2 คน ตามมาตรา 248 วรรคสาม เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 **บทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคหนึ่ง** ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 58 ซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 62 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ และให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 63 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติจะต้องจัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 58 มาตรา 62 และมาตรา 63 ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินี้และบทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคสอง ในกรณีที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลาย

หน่วยงาน ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 240 วัน

4) การเขียนบทเฉพาะกาลเพื่อยกเว้นการรับโทษในช่วงที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ เนื่องจากหลักการที่กำหนดในกฎหมายฉบับใหม่แตกต่างจากหลักการในกฎหมายฉบับเดิม ซึ่งอาจกระทบกับผู้ซึ่งดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่จะเป็นความผิดและรับโทษตามกฎหมายฉบับใหม่ได้ เพื่อให้ผู้ซึ่งดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมจะได้รับผลกระทบจากหลักการของกฎหมายฉบับใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องยกเว้นการรับโทษในความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ เป็นรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในรูปแบบที่ 12 ตามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏในบทเฉพาะกาลมาตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรา 279 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งตรงกับรูปแบบที่ 12 นี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 279 วรรคหนึ่ง บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือของหัวหน้าคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นเป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ กรณีตามมาตรา 265 วรรคสอง เป็นกรณีที่คณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ให้หัวหน้าคณะกรรมการกฤษฎีกาและคณะกรรมการกฤษฎีกายังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องอำนาจของหัวหน้าคณะกรรมการกฤษฎีกาและคณะกรรมการกฤษฎีกายังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไป **บทเฉพาะกาลมาตรา 279 วรรคสอง** บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย

อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 สามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายได้เป็น 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 10 รูปแบบตามรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดังนี้

กลุ่มแรก คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร โดยนำบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาจัดรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 6 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ แบบที่ 4 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ แบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ แบบที่ 6 รองรับตำแหน่งของบุคคลหรืออำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิม แบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่และแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก

กลุ่มที่สอง คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ โดยนำบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาจัดรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ แบบที่ 10 รองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้ แบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษและแบบที่ 12 ยกเว้นการรับโทษในช่วงที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ เนื่องจากหลักการที่กำหนดในกฎหมายฉบับใหม่แตกต่างจากหลักการในกฎหมายฉบับเดิม ซึ่งอาจกระทบกับผู้ที่ดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่จะเป็นความผิดและรับโทษตามกฎหมายฉบับใหม่ได้ เพื่อมิให้ผู้นั้นต้องได้รับผลกระทบจากหลักการของกฎหมายฉบับใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องยกเว้นการรับโทษในความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับใหม่

เห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในแต่ละมาตรามีหลายวรรคและมีความซับซ้อน เชื่อมโยงไปยังหลายมาตรา จึงยากต่อการศึกษาและทำให้เกิดความสับสนในการทำความเข้าใจ ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่าง เช่น

บทเฉพาะกาลมาตรา 268 มีวรรคเดียว ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 267 (1) (2) (3) และ (4) มีผลใช้บังคับแล้ว”

เห็นได้ว่าแม้บทเฉพาะกาลมาตรา 268 จะมีวรรคเดียวแต่ก็มีเนื้อหาเชื่อมโยงไปยังมาตรา 267 (1) (2) (3) และ (4) ซึ่งหมายความว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ภายใน 150 วันนับแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 267 (1) (2) (3) และ (4) มีผลใช้บังคับแล้ว ซึ่งเมื่อพิจารณามาตรา 267 พบว่ามีทั้งหมด 6 วรรค โดยมาตรา 267 บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 267 ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปเพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

- (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
- (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
- (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
- (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

(8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

(10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และต้องมุ่งหมายให้มีการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ และต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันพ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องไม่ช้ากว่าวันพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา 263

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็ว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะขอให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 30 คน

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และ

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ฝ่ายละ 5 คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าวให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการวิสามัญเสนอและให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 81

เพื่อประโยชน์แห่งการขจัดส่วนได้เสีย ห้ามมิให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งทางการเมืองภายใน 2 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคสอง”

เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 267 (1) (2) (3) และ (4) ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และ (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งอยู่ในมาตรา 267 วรรคหนึ่ง โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา นี้จะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้ดำเนินการตามให้เป็นไปตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในมาตรา 267 วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้าและวรรคหก

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 267 วรรคสองแล้วยังพบว่ามีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 263 ต่ออีกทอดหนึ่งและในมาตรา 263 ที่ถูกเชื่อมโยงอีกทอดนั้นยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราต่าง ๆ อีก นอกจากนี้ในมาตรา 267 วรรคห้าก็มีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 81 อีกทอดหนึ่งด้วยเช่นกัน ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 267 ทั้ง 6 วรรค และมาตรา 263 เอาไว้อย่างละเอียดในบทที่ 5 แล้ว

ดังนั้นในส่วนนี้จึงเป็นเพียงการยกตัวอย่างให้เห็นว่ามาตรา 268 อยู่ในกลุ่มแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลในแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ ซึ่งแม้มาตรา 268 จะมีเพียงหนึ่งวรรคเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณามาตราที่ถูกเชื่อมโยงต่อไปอีกทอดหนึ่งแล้ว พบว่ามาตราที่ถูกเชื่อมโยงเหล่านั้นมีหลายวรรคและมีความสลับซับซ้อนเนื่องจากมีความเชื่อมโยงต่อไปอีกทอดหนึ่งด้วยเช่นกัน จึงทำให้ยากแก่การทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 6 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	262		
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	263	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	263	วรรคสอง	ม.98, ม.101, ม.108, ม.184(1),
			วรรคสาม	ม.112
			วรรคสี่	ม.264, ม.265
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	263	วรรคห้า	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	263	วรรคหก	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 10	263	วรรคเจ็ด	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	264	วรรคหนึ่ง	ม.112, ม.263 วรรคสาม
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	264	วรรคสอง	ม.98, ม.160, ม.170, ม.184
			วรรคสาม	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	264	วรรคสี่	ม.263 วรรคเจ็ด
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 8	265	วรรคหนึ่ง	
	แบบที่ 6	265	วรรคสอง	
	แบบที่ 9	265	วรรคสาม	ม.263 วรรคเจ็ด

**ตารางที่ 6 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 6	266	วรรคหนึ่ง	ม.259
	แบบที่ 9	266	วรรคสอง	
			วรรคสาม	ม.263 วรรคเจ็ด
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 8	267	วรรคหนึ่ง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 10	267	วรรคสอง	ม.263
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	267	วรรคสาม	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	267	วรรคสี่	
			วรรคห้า	ม.81
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	267	วรรคหก	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	268		ม.267 (1), (2), (3), (4)
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	269		ม.107, ม.108 ข., ม.109 วรรคสาม, ม.184(1),ม.185, ม.268
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	270	วรรคหนึ่ง	ม.269
			วรรคสอง	
			วรรคสาม	
			วรรคสี่	
			วรรคห้า	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	271	วรรคหนึ่ง	ม.137 (2), (3), ม.269
			วรรคสอง	

ตารางที่ 6 การจัดกลุ่มแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลและมาตราที่เกี่ยวข้อง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

กลุ่ม	รูปแบบ	มาตรา	วรรค	มาตราที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	272	วรรคหนึ่ง	ม.159 วรรคหนึ่ง, วรรคสาม
			วรรคสอง	ม.88
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 4	273	วรรคหนึ่ง	ม.267
	แบบที่ 9	273	วรรคสอง	
			วรรคสาม	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	274		
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	275		ม.65 วรรคสอง
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	276	วรรคหนึ่ง	ม.219
			วรรคสอง	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	277	วรรคหนึ่ง	ม.196, ม.198, ม.248 วรรคสาม
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 4	277	วรรคสอง	ม.196, ม.198, ม.248 วรรคสาม
	แบบที่ 9	277	วรรคสาม	ม.248 วรรคสี่
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	278	วรรคหนึ่ง	ม.58, ม.62, ม.63
			วรรคสอง	
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	278	วรรคสาม	
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 12	279	วรรคหนึ่ง	ม.265 วรรคสอง
			วรรคสอง	

4.4.3 การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีบทเฉพาะกาลจำนวน 18 มาตรา ในด้านเนื้อหาบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดการคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้ คณะองคมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี คณะรักษาความสงบแห่งชาติ สถาบับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและได้กำหนดระยะเวลาการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญโดยกำหนดระยะเวลาตั้งแต่ 60 วันหรือ 240 วัน ในการตรากฎหมายธรรมดา กำหนดระยะเวลามีผลบังคับตั้งแต่ 1 ปี บทเฉพาะกาลยังบังคับใช้กับบุคคลและยังบังคับใช้เพื่อให้กลไกของรัฐสามารถดำเนินต่อไปได้

4.4.3.1 ด้านเนื้อหา

- **คณะองคมนตรี** ให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา 262
- **สภานิติบัญญัติแห่งชาติ** ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาต่อไปตามมาตรา 263 วรรคหนึ่ง
- **สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามาตามลำดับตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา 263
- **คณะรัฐมนตรี** ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ตามมาตรา 264 วรรคหนึ่ง
- **คณะรักษาความสงบแห่งชาติ** ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ตามมาตรา 265 วรรคหนึ่ง
- **สภาขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศ** ให้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ตราขึ้นตามมาตรา 259 เป็นไปตามมาตรา 266 วรรคหนึ่ง
- **คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ** ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไปตามมาตรา 267 วรรคหนึ่ง

- **ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ** ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 267 ใช้บังคับแล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในระหว่างเวลาที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 267 การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 273 วรรคหนึ่ง

- **การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี** ในระหว่าง 5 ปีแรก นับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาตามมาตรา 272 วรรคหนึ่ง

- **กรณีไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี** จากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ว่าจะเสนอชื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีสามรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 88 ไม่ว่าด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีเช่นนั้นให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ก็ได้ตามมาตรา 272 วรรคสอง

4.4.3.2 ด้านระยะเวลา

- **กำหนดระยะเวลา 10 วัน** นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคห้า กำหนดว่าเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จทั้ง 10 ฉบับ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

- **กำหนดระยะเวลา 15 วัน** นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคห้า กำหนดว่าเมื่อเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ฝ่ายละ 5 คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง

- **กำหนดระยะเวลา 60 วัน** บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคสี่ กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดแล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบ

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคหนึ่ง ยังกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดให้จัดทำให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น

- **กำหนดระยะเวลา 90 วัน** นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคเจ็ด กำหนดให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

- **กำหนดระยะเวลา 120 วัน** นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาล มาตรา 275 กำหนดว่านับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้คณะรัฐมนตรีจัดทำมีกฎหมายกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นเป้าหมายพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน โดยการจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย สาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงตามมาตรา 65 วรรคสอง ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

- **กำหนดระยะเวลา 150 วัน** นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามที่กฎหมายกำหนดมีผลใช้บังคับ บทเฉพาะกาลมาตรา 268 กำหนดให้ดำเนินการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เสร็จภายใน 150 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 4 ฉบับต่อไปนี้มีผลใช้บังคับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

- **กำหนดระยะเวลา 180 วัน** นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาล มาตรา 274 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่น ความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและเสนอต่อสภานิติบัญญัติพิจารณาภายใน 180 วัน นับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

- **กำหนดระยะเวลา 240 วัน** นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาล มาตรา 267 วรรคหนึ่งกำหนดให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ได้แก่ (1) ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยพรรคการเมือง (5) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญ (6) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง (7) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (9) ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคหนึ่งยังกำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดให้จัดทำร่างกฎหมายต่อไปนี้ (1) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน (2) จัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และ (3) จัดทำร่างกฎหมายให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตประทุติมิชอบโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแต่ในกรณีที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงานแต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 240 วันตามมาตรา 278 วรรคสอง

- **กำหนดระยะเวลา 1 ปี** นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีได้จัดทำกฎหมายกำหนดยุทธศาสตร์ชาติใช้บังคับ บทเฉพาะกาลมาตรา 275 กำหนดให้เมื่อคณะรัฐมนตรีจัดทำกฎหมายกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย สารที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วให้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลยังกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระรวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระและเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ตามมาตรา 219 โดยต้องจัดทำภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 276 วรรคหนึ่ง

นอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บทเฉพาะกาลมาตรา 277 ยังกำหนดให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสามต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ได้แก่ กฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมตามมาตรา 196 กฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับตุลาการศาลปกครองตามมาตรา 198 กฎหมายการบริหารงานบุคคลการงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการตามมาตรา 248 วรรคสาม

- **กำหนดระยะเวลา 5 ปี** บทเฉพาะกาลมาตรา 272 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรค

การเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

4.4.3.3 ด้านบุคคล

ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 265 วรรคสอง

นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือวิธีการทำงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มีประสิทธิภาพมากขึ้นก็ได้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 266 วรรคสอง

ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคหนึ่ง

บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าจะเป็นประกาศ คำสั่งหรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นเป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 269

4.4.3.4 เพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้

ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาให้อำนาจของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายเป็นอำนาจของประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามบทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคห้า คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 264 วรรคหนึ่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 265 วรรคหนึ่ง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศจนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ตราขึ้นตามบทเฉพาะกาลมาตรา 266 วรรคหนึ่ง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคหนึ่ง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และต้องมุ่งหมายให้มีการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบและต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคสอง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะขอให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นก็ได้แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 30 คน ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคสาม ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 273 วรรคหนึ่ง การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 273 วรรคสอง ในระหว่างที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ

ศาลรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 273 วรรคสาม

4.4.4 ผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มุ่งหมายจะให้ใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในระยะเปลี่ยนผ่านจากรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปสู่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้สถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงอยู่ต่อไป กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การตรากฎหมาย การยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องในระยะเวลาเริ่มใช้รัฐธรรมนูญ หรือการกระทำที่เกิดก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ถือว่าการกรำนั้นชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญซึ่งผลในที่นี่ คือ ผลที่เกิดจากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญนั่นเองที่ได้บัญญัติแตกต่างไปจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกรณีที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่เคยบัญญัติไว้แต่นำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล ดังนี้

- การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าถูกยกเลิกไปแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปเสียทั้งหมด ยังคงสถาบันและบุคคลต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าเอาไว้เพราะการที่ให้สถาบันและบุคคลตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าสิ้นสุดไปและดำเนินการจัดตั้งขึ้นใหม่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยาก ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญให้คงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไว้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าสถาบันและบุคคลตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะมีความพร้อม เนื่องจากต้องการความต่อเนื่องในการทำงาน จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมมีดังต่อไปนี้

- **คณะองคมนตรี** ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 262

- **สภานิติบัญญัติแห่งชาติ** ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่รัฐสภาต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคหนึ่ง

- **คณะรัฐมนตรี** ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 264 วรรคหนึ่ง

- **คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ** ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปและเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 267 ใช้บังคับแล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในระหว่างเวลาที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 267 การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามบทเฉพาะกาลมาตรา 273 วรรคหนึ่ง

- การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันตามรัฐธรรมนูญ

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้เนื่องจากต้องการความต่อเนื่องในการทำงาน แต่การที่บทเฉพาะกาลบัญญัติแตกต่างไปจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นการยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในบางเรื่อง จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เช่น

ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาที่มาจากการสรรหาและแต่งตั้งให้มีวาระ 5 ปี นับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้งตามบทเฉพาะกาลมาตรา 269 (4) แต่เมื่ออายุของวุฒิสภาตาม มาตรา 269 (4) สิ้นสุดลงให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 ต่อไป และให้นำความในมาตรา 109 วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามบทเฉพาะกาลมาตรา 269 (6)

- การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมีหลายมาตราที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ แต่หากมีเพียงบทบัญญัติที่กำหนดให้ดำเนินการแต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเอาไว้ สิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าถูกยกเลิกไปแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปเสียทั้งหมดเพราะยังคงต้องการความต่อเนื่องของการดำเนินงานและเร่งรัดให้สิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนด

ระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ ในช่วงแรกเอาไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นกำหนดระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย หากไม่สามารถดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ย่อมส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในการจัดตั้งสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ หรือจัดรูปสถาบันต่างๆ ใหม่เอาไว้ นับจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 ดังต่อไปนี้

- **กำหนดระยะเวลา 10 วัน** บทเฉพาะกาลกำหนดให้เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จทั้ง 10 ฉบับ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นตามมาตรา 267 วรรคห้า

- **กำหนดระยะเวลา 15 วัน** บทเฉพาะกาลกำหนดให้เมื่อเป็นกรณีถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ฝ่ายละ 5 คนเพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งมาตรา 267 วรรคห้า

- **กำหนดระยะเวลา 60 วัน** บทเฉพาะกาลกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดแล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบมาตรา 267 วรรคสี่

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคหนึ่งยังกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่ คณะรัฐมนตรีกำหนดให้จัดทำให้แล้วเสร็จ ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น

- **กำหนดระยะเวลา 90 วัน** บทเฉพาะกาลกำหนดให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญตามมาตรา 263 วรรคเจ็ด

- **กำหนดระยะเวลา 120 วัน** บทเฉพาะกาลกำหนดให้คณะรัฐมนตรีจัดทำกฎหมายกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย สารที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กฎหมายบัญญัติการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตามมาตรา 65 วรรคสองให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา 275

- **กำหนดระยะเวลา 150 วัน** บทเฉพาะกาลกำหนดให้มีดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เสร็จภายใน 150 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 4 ฉบับมีผลใช้บังคับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองตามมาตรา 268

- **กำหนดระยะเวลา 180 วัน** บทเฉพาะกาลกำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและเสนอต่อสภานิติบัญญัติพิจารณาภายใน 180 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญตามมาตรา 274

- **กำหนดระยะเวลา 240 วัน** บทเฉพาะกาลกำหนดให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (1) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (9) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 267 วรรคหนึ่ง

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคหนึ่งยังกำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดให้จัดทำร่างกฎหมายต่อไปนี้ (1) จัดทำ

ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน (2) จัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และ (3) จัดทำร่างกฎหมายให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตประพฤติมิชอบโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแต่ในกรณีที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงานแต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 240 วัน ตามมาตรา 278 วรรคสอง

- **กำหนดระยะเวลา 1 ปี** บทเฉพาะกาลกำหนดให้เมื่อคณะรัฐมนตรีจัดทำกฎหมายกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย สารที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติแล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้ว ให้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับตามมาตรา 275

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลยังกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระรวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระและเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ตามมาตรา 219 โดยต้องจัดทำภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 276 วรรคหนึ่ง

นอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญนี้แล้วบทเฉพาะกาลมาตรา 277 ยังกำหนดให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสามต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ได้แก่ กฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมตามมาตรา 196 กฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับตุลาการศาลปกครองตามมาตรา 198 กฎหมายการบริหารงานบุคคลการงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการตามมาตรา 248 วรรคสาม

- **กำหนดระยะเวลา 5 ปี** บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 272 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบ

การแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

- การกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าถูกยกเลิกไปแต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับเก่าไปเสียทั้งหมดเพราะยังคงต้องการความต่อเนื่องของการดำเนินงานและเร่งรัดให้สิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใหม่ในบางเรื่องจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการเตรียมการหรือดำเนินการ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญจึงกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้ในวงเริ่มแรก จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการกำหนดยกเว้นมิใช่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมีดังต่อไปนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสาม กำหนดมิให้นำบทบัญญัติมาตรา 112 มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งมาตรา 112 เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสี่ ยังกำหนดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามมาตรา 264 ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 264 หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 265 หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา 265

รวมทั้งบทเฉพาะกาลมาตรา 269 (2) ยังกำหนดมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาและกำหนดมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งดังต่อไปนี้

1) กำหนดมิให้นำบทบัญญัติในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (1) (ข) กล่าวคือ มาตรา 108 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาตรา 108 ข เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามโดย (6) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือก โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดมิให้นำกรณีการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้

บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตามมาตรา 269 (1) (ข) ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลจากผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศ

2) กำหนดไม่ให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง กล่าวคือ มาตรา 108 ข. เป็นเรื่องลักษณะต้องห้ามตาม (2) คือ การเป็นข้าราชการมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง อีกทั้งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดมิให้นำมาตรา 184 (1) ซึ่งเป็นกรณีที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง รวมทั้งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดมิให้มาตรา 185 ที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใดๆ อันมีลักษณะที่เป็น การก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

- การกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังรัฐธรรมนูญประกาศใช้

บทเฉพาะกาลมาตรา 279 วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ว่าบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่งหรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น เป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี มาตรา 279 วรรคสอง กำหนดว่าบรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย เห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 279 เป็นการรับรองการ

กระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยบรรดาประกาศ คำสั่งและการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือที่จะออกใช้บังคับต่อไป มีผลใช้บังคับโดยชอบรัฐธรรมนูญต่อไป นอกจากนี้บรรดาการใดๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย จึงเป็นกรณีที่บัพญญัติของรัฐธรรมนูญไม่เคยบัญญัติไว้แต่นำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทที่ 5

เปรียบเทียบบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทย กับบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

ในบทนี้ได้ทำการเปรียบเทียบแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ส่วนที่สองการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้นำการบังคับใช้ด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านบุคคล และเพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้มาศึกษาเปรียบเทียบในหัวข้อดังนี้ การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้ การบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายในกำหนดเวลา การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาชุดใหม่ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ สถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจอรัฐ การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและการปฏิรูปทางการเมือง การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิรูปการเมือง การกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งหรือจัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองและการตรากฎหมายต่าง ๆ ใหม่ และการไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้ง่อนไข และในส่วนที่สามผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

5.1 เปรียบเทียบรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลที่นำมาเปรียบเทียบได้นำเอาแนวทางรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 และรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946

5.1.1 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 23 มาตราในการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางใน

การศึกษา สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ ดังนี้

5.1.1.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 12 มาตรา ได้แก่ มาตรา 325 มาตรา 326 มาตรา 327 มาตรา 328 มาตรา 329 มาตรา 330 มาตรา 331 มาตรา 332 มาตรา 333 มาตรา 334 มาตรา 335 และมาตรา 336 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 325 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำกำหนดเวลาตามมาตรา 107 (4) มาใช้บังคับ”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 325 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 325 นั้นมิให้นำกำหนดเวลาตามมาตรา 107 (4) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรณีเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วัน มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงเป็นการยกเว้นกฎหมายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เห็นได้ว่ามาตรา 325 เชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย กล่าวคือ เชื่อมโยงไปยังมาตรา 107(4) อีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 334 ในวาระเริ่มแรก ให้ดำเนินการต่างๆ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

(1) ให้ตรากฎหมายตามมาตรา 68 มาตรา 199 มาตรา 200 มาตรา 248 มาตรา 270 มาตรา 275 และมาตรา 284 วรรคสองและวรรคสาม ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(2) ภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณใด ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้นตั้งแต่วันถัดจากวันสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ และหากผู้พิพากษาอาวุโส

ผู้ใดผ่านการประเมินตามที่กฎหมายบัญญัติว่ายังมีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบ 70 ปี บริบูรณ์

(3) ให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองตามมาตรา 276 ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(4) ให้ดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 285 วรรคสาม ให้ครบถ้วนภายใน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา 335 (7)”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 334 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 334 กำหนดให้ตรากฎหมายต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดังนี้ (1) ให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับการเสียสิทธิบางประการของบุคคลในกรณีที่ไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ตามมาตรา 68 ให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอน และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา 199 ให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่อื่นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำตามมาตรา 200 ให้กำหนดหลักเกณฑ์กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่นตามมาตรา 248 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล ให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 270 สำนักงานศาลยุติธรรมมีอิสระในการบริหารงานบุคคล ให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นของสำนักงานศาลยุติธรรมมาตรา 275 และให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองตามมาตรา 284 วรรคสองและให้ตรากฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจตามมาตรา 284 วรรคสาม เห็นได้ว่ามาตรา 334 (1) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นๆ อีกหลายมาตรา (2) ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณใด ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ตั้งแต่วันถัดจากวันสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบ 60

ปีบริบูรณ์ จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบ 65 ปี และผู้พิพากษาอาวุโสผู้ใดผ่านการประเมินว่ายังมีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ (3) ให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองชั้นต้นโดยให้ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 276 เห็นได้ว่ามาตรา 334 (3) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 276 อีกทอดหนึ่งและ (4) ให้ดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 285 วรรคสาม แต่หากกรณีเป็นไปตามมาตรา 335 (7) ก็ไม่ต้องดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นภายใน 2 ปี ตามมาตรา 334 (4) ได้เนื่องจาก มาตรา 335 (7) กำหนดไว้ว่าในวันวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติที่ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งตามมาตรา 285 วรรคสองและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 285 วรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 335 (7) เห็นได้ว่ามาตรา 334 (4) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 285 วรรคสามและมาตรา 335 (7) อีกทอดหนึ่ง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 334 จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วย กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 334 (1) เชื่อมโยงมาตรา 68 มาตรา 199 มาตรา 200 มาตรา 248 มาตรา 270 มาตรา 275 และมาตรา 284 วรรคสองและวรรคสาม มาตรา 334 (3) เชื่อมโยงมาตรา 276 และมาตรา 334 (4) เชื่อมโยงมาตรา 285 วรรคสาม นอกจากนี้บางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน เห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 334 (4) ที่นอกจากจะเชื่อมโยงไปยังมาตรา 335 (7) ทอดหนึ่งแล้วในบทบัญญัติมาตรา 335 (7) นั้นเองยังเชื่อมโยงไปมาตรา 285 วรรคสองและวรรคสามอีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 335 ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับกรณีต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา 29 ทั้งนี้ให้นำไปใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

(2) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 40 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 3 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ กฎหมายที่จะตราขึ้นจะต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาตสัมปทาน หรือสัญญา ซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับ จนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้น จะสิ้นผล

(3) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 43 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับ จนกว่าจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(4) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 170 และมาตรา 209 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(5) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 236 และมาตรา 249 วรรคสามและวรรคห้า มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และมีให้นำมาตรา 273 วรรคสอง มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา 318 แต่ทั้งนี้จะต้องดำเนินการเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(6) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 237 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(7) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 285 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะครบวาระ

การดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว

(8) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 288 วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์ประกอบคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตรากฎหมายขึ้นใหม่เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 335 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 335 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับกรณีต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ (1) มิให้นำบทบัญญัติเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เห็นได้ว่ามาตรา 335 (1) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสามอีกทอดหนึ่ง (2) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคมตามมาตรา 40 มาใช้บังคับจนกว่าจะมีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และมีกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ภายใน 3 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้กฎหมายที่จะตราขึ้นต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาตสัมปทาน หรือสัญญา ซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับจนกว่าการอนุญาตสัมปทาน หรือสัญญานั้น จะสิ้นผล เห็นได้ว่ามาตรา 335 (2) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 40 อีกทอดหนึ่ง (3) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับ จนกว่าจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เห็นได้ว่ามาตรา 335 (3) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 43 วรรคหนึ่ง อีกทอดหนึ่ง (4) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดเรื่องในสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและเรื่องนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา 170 มาใช้บังคับ และเรื่องรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามมาตรา 209 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เห็นได้ว่ามาตรา 335 (4) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 170 และมาตรา 209 อีกทอดหนึ่ง (5) ไม่ให้นำบทบัญญัติเรื่องการนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะและผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งไม่ได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตามมาตรา 236 และบทบัญญัติเรื่องการจ่ายสำนวนคดีให้ผู้พิพากษาและตุลาการ และการโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาและตุลาการนั้น จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายตามวาระตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญาตามมาตรา 249 วรรคสามและวรรคห้า มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมที่ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา 273 วรรคสอง มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา 318 กล่าวคือ ให้คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการเป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา 274 ซึ่งประกอบไปบุคคลดังต่อไปนี้ ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาล ชั้นศาลละ 4 คน รวมเป็น 12 คน ซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน ซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ และได้รับเลือกจากวุฒิสภาและการเลือกตั้งกรรมการตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ เห็นได้ว่ามาตรา 335 (5) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 236 มาตรา 249 วรรคสามและวรรคห้า มาตรา 273 วรรคสอง และมาตรา 318 อีกทอดหนึ่ง (6) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการจับและคุมขังบุคคลในคดีอาญาจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้ากับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรกตามมาตรา 237 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเห็นได้ว่ามาตรา 335 (6) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 237 อีกทอดหนึ่ง (7) ไม่ให้นำบทบัญญัติในเรื่องสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 285 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวเห็นได้ว่ามาตรา 335 (7) มีความเชื่อมโยงไปยัง

มาตรา 285 วรรคสองและวรรคสามอีกทอดหนึ่งและ (8) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากันตามมาตรา 288 วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์ประกอบคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตรากฎหมายขึ้นใหม่ จะเห็นได้ว่ามาตรา 335 (8) มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 288 วรรคสองอีกทอดหนึ่ง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 335 จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 335 (1) เชื่อมโยงมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม มาตรา 335 (2) เชื่อมโยงมาตรา 40 มาตรา 335 (3) เชื่อมโยงมาตรา 43 วรรคหนึ่ง มาตรา 335 (4) เชื่อมโยงมาตรา 170 และมาตรา 209 มาตรา 335 (6) เชื่อมโยงมาตรา 237 มาตรา 335 (7) เชื่อมโยงมาตรา 285 วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา 335 (8) เชื่อมโยงมาตรา 288 วรรคสอง นอกจากนี้บางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่ง เช่นเดียวกัน เห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 335 (5) ที่เชื่อมโยงมาตรา 236 และมาตรา 249 วรรคสาม และวรรคห้า มาตรา 273 วรรคสองและมาตรา 318 ซึ่งในมาตรา 318 นั้นเองยังเชื่อมโยงไปยังมาตรา 274 อีกทอดหนึ่งด้วย

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 325 มาตรา 334 และมาตรา 335 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 325 และมาตรา 335 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ ส่วนมาตรา 334 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 เช่นกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ จึงเป็นกรณีหนึ่งในหนึ่งมาตราสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้เพียงกลุ่มเดียวและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบเดียว

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.1.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ หรือจัดกลุ่ม

แบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 7 มาตรา ได้แก่ มาตรา 314 มาตรา 316 มาตรา 318 มาตรา 319 มาตรา 321 มาตรา 322 และมาตรา 324 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 314 ให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดตามมาตรา 323 ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่คณะองคมนตรีด้วย และให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่ทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา 19 มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมีให้นำมาตรา 20 วรรคสาม และมาตรา 24 วรรคสาม มาใช้บังคับ และให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานเป็นการชั่วคราว”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 314 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะองคมนตรีชุดเดิมซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงดำรงตำแหน่งองคมนตรีต่อไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 314 วรรคสอง กำหนดว่าในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดเนื่องจากไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 323 ได้ก็ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่คณะองคมนตรีด้วยและให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่ทำหน้าที่รัฐสภาในกรณีต่อไปนี้และให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานเป็นการชั่วคราว (1) ในกรณีที่พระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตามแต่ไม่ได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 18 หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 19 เห็นได้ว่ามาตรา 19 มีความเชื่อมโยงไปยัง

มาตรา 18 อีกทอดหนึ่งด้วย (2) ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่ได้รับการแต่งตั้งไม่ว่าจะเป็นในกรณีที่พระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตามตามมาตรา 18 หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้นต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาตามมาตรา 21 เห็นได้ว่ามาตรา 21 มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 18 และมาตรา 19 อีกทอดหนึ่งด้วย (3) มาตรา 22 กำหนดว่าภายใต้บังคับมาตรา 23 การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 โดยมาตรา 23 กำหนดไว้เกี่ยวกับกรณีการแต่งตั้งพระราชทายาทตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลเดิมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ตามมาตรา 22 ซึ่ง จะเห็นได้ว่ามาตรา 22 มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 23 อีกทอดหนึ่ง และ (4) ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระราชทายาทไว้ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบ และให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระราชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบหรือในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงแต่งตั้งพระราชทายาทไว้ ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา 22 ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบตามมาตรา 23 เห็นได้ว่ามาตรา 23 มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 22 อีกทอดหนึ่งด้วยเช่นกัน และบทเฉพาะกาลมาตรา 314 วรรคสองไม่ให้นำมาตรา 20 วรรคสาม และมาตรา 24 วรรคสามมาใช้บังคับ ซึ่งในบทบัญญัติมาตรา 20 วรรคสามกำหนดว่าประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีไม่ได้ ต้องให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนหากเข้ากรณีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง กล่าวคือ ถ้าในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เนื่องจากพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตามตามมาตรา 18 หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรง

แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่นมาตรา 19 ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา 18 หรือตามมาตรา 19 ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ก็ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนตามมาตรา 20 วรรคสอง จะเห็นได้ว่ามาตรา 20 มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 18 และมาตรา 19 อีกทอดหนึ่ง ส่วนบทบัญญัติมาตรา 24 วรรคสาม กำหนดว่าประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีไม่ได้ ต้องให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนโดยให้นำเอาบทบัญญัติมาตรา 20 วรรคสามมาใช้บังคับด้วยถ้ากรณีเป็นไปตามมาตรา 24 วรรคหนึ่งและวรรคสอง กล่าวคือ ถ้าในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา 23 ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน ซึ่งจะเห็นได้ว่าในมาตรา 24 วรรคหนึ่งส่วนต้นนี้มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 23 อีกทอดหนึ่ง แต่ถ้าในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา 18 หรือมาตรา 19 หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 20 วรรคหนึ่ง ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป จนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในมาตรา 24 วรรคหนึ่งส่วนท้ายนี้มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 วรรคหนึ่ง อีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน ส่วนมาตรา 24 วรรคสองนั้นเป็นกรณีที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 314 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 2 วรรค มีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยและบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น อีกทอดหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน เห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 314 ที่เชื่อมโยงมาตรา 19 มาตรา 20 วรรคสาม มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 วรรคสาม ซึ่งเมื่อพิจารณาในบทบัญญัติมาตรา 19 ที่ถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 18 อีกทอดหนึ่งด้วย ในมาตรา 20 และมาตรา 21 ก็เช่นเดียวกันมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 18 และ 19 อีกทอดหนึ่ง มาตรา 22 เชื่อมโยงไปยังมาตรา 23 และมาตรา 23 ก็เชื่อมโยงมายังมาตรา 22 เช่นเดียวกัน และมาตรา 24 ก็เชื่อมโยงมายังมาตรา 18 มาตรา 19 มาตรา 20 อีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 319 ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 136 ภายใน 30 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำกำหนดเวลาตามมาตรา 138 มาใช้บังคับ

ในวาระเริ่มแรก ในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด ให้คณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วยอธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 5 คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละ 1 คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน เป็นกรรมการ

ในกรณีที่ยังมิได้มีการประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีผลใช้บังคับ”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 319 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 136 จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีก 4 คน รวมเป็น 5 คน ภายใน 30 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และมิให้นำกำหนดระยะเวลาในเรื่องการสรรหาและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 138 มาใช้บังคับ กล่าวคือ มาตรา 138 (1) กำหนดไว้ว่า ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละ 1 คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน ทำหน้าที่พิจารณาสรรหาผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 137 จำนวน 5 คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา และมาตรา 138 (2) กำหนดไว้ว่าให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 5 คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา ซึ่งในการ

เสนอชื่อทั้งตาม (1) และ (2) ต้องกระทำภายใน 30 วันนับแต่วันที่มิเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว แต่ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาตาม (1) ไม่สามารถเสนอชื่อได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่สามารถเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด ก็ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเสนอชื่อแทนจนครบจำนวนภายใน 15 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องเสนอชื่อตาม (1) เห็นได้ว่า มาตรา 319 วรรคแรก มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 136 และมาตรา 138 อีกทอดหนึ่ง

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 319 วรรคสอง กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด ให้คณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 5 คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ 1 คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน เป็นกรรมการ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 319 วรรคสาม กำหนดให้กรณีที่ยังไม่ได้มีการประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีผลใช้บังคับ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 319 จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยและบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย เช่นเดียวกัน เห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 319 วรรคหนึ่ง ที่เชื่อมโยงมาตรา 136 และมาตรา 138 โดยในบทบัญญัติมาตรา 138 นั้นเองยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 137 อีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 324 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา 323 พิจารณาให้

ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวทุกฉบับภายใน กำหนดเวลาตามมาตรา 323 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 319 ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ภายใน 60 วันนับแต่ วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีตามมาตรา 323

(2) ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม รัฐธรรมนูญนี้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง และให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ใน วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งดังกล่าว โดยให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา 319 เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวและในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า บทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขัดหรือแย้ง หรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนด ระเบียบที่จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและ เทียบธรรม ระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้น ขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ ตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และยังไม่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง ครบทุกฉบับ ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาดำเนินการพิจารณา และให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ยังไม่ได้ตราขึ้นตาม มาตรา 323 โดยให้เริ่มนับกำหนดเวลานับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอัน เป็นการเลือกตั้งทั่วไป เป็นต้นไป และให้นำความใน (2) และมาตรา 315 วรรคห้า (2) มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 324 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้ หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับ ใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 324 วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ว่าให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับข้างต้นภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 323 วรรคสอง กล่าวคือ มาตรา 323 วรรคสองกำหนดว่าในการดำเนินการตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กรณีที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแต่การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับยังไม่แล้วเสร็จทุกฉบับ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไป จนกว่าจะมีการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามแล้วเสร็จทุกฉบับ หรือเป็นกรณีตามมาตรา 324 ในกรณีนี้ให้วุฒิสภานำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 2) ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตาม (1) ให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว 3) ในกรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตาม (1) หรือตาม (2) ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว และให้นำมาตรา 93 มาตรา 94 มาใช้บังคับกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวโดยอนุโลมซึ่งมาตรา 93 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นำยกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 20 วันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา และมาตรา 94 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วไม่ได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้นำยกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน 30 วัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมาย ดังนั้นเมื่อกรณีเป็นไปตามกรณีใดกรณีหนึ่งข้างต้น มาตรา 324 วรรคหนึ่ง (1) กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 319 ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ภายใน 60 วันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีตามมาตรา 323 (2) ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ฉบับตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ภายใน 90 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลา 240 วัน ตามมาตรา 323 วรรคหนึ่งและให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งดังกล่าว โดยให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา 319 เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวและในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบที่จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้นขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เห็นได้ว่ามาตรา 324 วรรคหนึ่ง (1) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 323 อีกทอดหนึ่งและมาตรา 324 วรรคหนึ่ง (2) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 319 และมาตรา 323 เช่นเดียวกัน

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 324 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 324 วรรคสอง กำหนดว่าเมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญแล้ว และยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง ครบทุกฉบับ ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ยังไม่ได้ตราขึ้นตามมาตรา 323 โดยให้เริ่มนับกำหนดเวลานับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เป็นต้นไป และให้นำความใน (2) และให้นำมาตรา 315 วรรคห้า (2) มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งเป็นกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 ให้ดำเนินการเลือกตั้ง

ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แต่ถ้ายังไม่มีกฎหมายดังกล่าวให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย เห็นได้ว่ามาตรา 324 วรรคสอง มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 315 วรรคห้า (2) และมาตรา 323 อีกทอดหนึ่งด้วย

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 324 จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยและบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน เห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 324 ที่เชื่อมโยงมาตรา 315 วรรคห้า (2) มาตรา 319 และมาตรา 323 ซึ่งเมื่อพิจารณาในบทบัญญัติมาตรา 315 วรรคห้า (2) ซึ่งถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 323 อีกทอดหนึ่งด้วย มาตรา 319 เชื่อมโยงไปยังมาตรา 136 และมาตรา 138 เช่นเดียวกัน และมาตรา 323 ซึ่งถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 93 มาตรา 94 มาตรา 168 มาตรา 169 และมาตรา 324 อีกทอดหนึ่งด้วยเช่นกัน

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 314 มาตรา 319 และมาตรา 324 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 กรณี

กรณีแรก มาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 314 วรรคหนึ่งจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ ส่วนมาตรา 314 วรรคสองก็จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเช่นเดียวกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่

กรณีที่สอง มาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ มาตรา 319 วรรคหนึ่งและมาตรา 324 วรรคหนึ่งตรงกับแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ แต่มาตรา 319 วรรคสอง วรรคสาม และมาตรา 324 วรรคสองจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่

ต้องหยุดชะงัก จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ทั้งหนึ่งหรือสองกลุ่มก็ได้และในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.1.3 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 315, มาตรา 317, มาตรา 320 และมาตรา 323 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 317 ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 มาใช้บังคับกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี และถ้าไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงตามที่กำหนด ก็ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีดังกล่าว พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี พ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 118 (7) มาตรา 127 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 203 มาตรา 204 มาตรา 206 (2) (3) และ (6) มาตรา 209 มาตรา 215 วรรคสี่ และมาตรา 216 (5) มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตามมาตรา”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 3 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรง

ตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับปรับปรุง กล่าวคือ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือให้นำบทบัญญัติมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ซึ่งกำหนดว่าในกรณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปิดอภิปรายทั่วไปให้รัฐสภาประชุมร่วมกันตามมาตรา 156 (10) ในกรณีที่ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายไม่ได้ตามมาตรา 167 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี และถ้าไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงตามที่กำหนด ก็ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีดังกล่าว พ้นจากตำแหน่ง เห็นได้ว่ามาตรา 317 วรรคสอง เชื่อมโยงไปยัง มาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 3 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับปรับปรุง กล่าวคือ เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี พ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เห็นได้ว่ามาตรา 317 วรรคสาม เชื่อมโยงไปยังมาตรา 324 อีกทอดหนึ่ง

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ ไม่ให้นำบทบัญญัติในกรณีต่อไปนี้มา

ใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตามมาตรา 317 นี้ ได้แก่ (1) กรณีตามมาตรา 118 (7) กล่าวคือ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี (2) กรณีตามมาตรา 127 ที่สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นไม่ได้บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 133 (1) จะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นไม่ได้ (3) กรณีตามมาตรา 201 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 118 (7) ในอายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดเดียวกันให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (4) กรณีตามมาตรา 202 ที่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 159 การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นนี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย (5) กรณีตามมาตรา 203 ในกรณีที่พ้นกำหนด 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 202 วรรคสาม ภายใน 15 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรี (6) กรณีตามมาตรา 204 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันไม่ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบ 30 นับแต่วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้ง (7) กรณีตามมาตรา 206 (2) (3) และ (6) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และ (6) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 133 (1) (8) กรณีตามมาตรา 209 ที่กำหนดให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่

กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใดๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว (9) กรณีตามมาตรา 215 วรรคสี่ กำหนดว่าในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 ให้ดำเนินการตามมาตรา 202 และมาตรา 203 โดยอนุโลม ซึ่งความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 ได้แก่ กรณีตาม มาตรา 216 (1) ตาย มาตรา 216 (2) ลาออก มาตรา 216 (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 206 มาตรา 216 (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก มาตรา 216 (6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 208 หรือมาตรา 209 หรือ มาตรา 216 (8) วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา 96 และมาตรา 97 มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 216 (2) (3) (4) หรือ (6) ด้วย และ (10) กรณีตามมาตรา 216 (5) ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 185 หรือมาตรา 186

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 317 จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยและบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย เช่นเดียวกัน เห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 317 วรรคสองที่เชื่อมโยงมาตรา 324 และมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 และในมาตรา 156 (10) ยังเชื่อมโยงไปยังมาตรา 167 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 อีกทอดหนึ่งด้วย ส่วนมาตรา 317 วรรคสามเชื่อมโยงไปยังตามมาตรา 324 อีกทอดหนึ่งและมาตรา 317 วรรคสี่ เชื่อมโยงไปหลายมาตรา ได้แก่ มาตรา 118 (7) มาตรา 127 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 203 มาตรา 204 มาตรา 206 (2) (3) และ (6) มาตรา 209 มาตรา 215 วรรคสี่ และมาตรา 216 (5) โดยในมาตรา 127 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 133 (1) อีกทอดหนึ่ง มาตรา 201 เชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 118 (7) มาตรา 202 เชื่อมโยงไปยังมาตรา 159 มาตรา 203 เชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 202 วรรคสามอีกทอดหนึ่ง มาตรา 206 (6) เชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 133 (1) อีกทอดหนึ่ง มาตรา 215 วรรคสี่ เชื่อมโยงไปหลายมาตรา ได้แก่ มาตรา 216 (1) (2) (3) (4) (6) (8) มาตรา 202 และมาตรา 203 อีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน และมาตรา 216 (5) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 185 มาตรา 186 อีกทอดหนึ่ง

“มาตรา 320 ในวาระเริ่มแรก ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง

ในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 255 และมาตรา 257 ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

ในระหว่างที่ยังไม่มีศาลปกครองสูงสุด มิให้นำมาตรา 255 (2) มาใช้บังคับ และให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกสิบสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลตามมาตรา 255 (1) (3) และ (4)”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 4 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 255 และมาตรา 257 ภายใน 45 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 14 คน รวมเป็น 15 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้ 1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 5 คน 2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ ศาลปกครองสูงสุด โดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 2 คน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา 257 จำนวน 5 คน 4) ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิชาชีพ ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา 257 จำนวน 3 คน และการสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 255 (3) กล่าวคือ ผู้ทรงคุณวุฒิสภา

นิติศาสตร์ จำนวน 5 คน และการสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 255 (4) กล่าวคือ ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาวิชาศาสตร์ จำนวน 3 คน ให้ดำเนินการตามมาตรา 257 จะเห็นได้ว่า มาตรา 320 วรรคสองมีเชื่อมโยงไปยังมาตรา 255 และมาตรา 257 อีกทอดหนึ่งด้วย

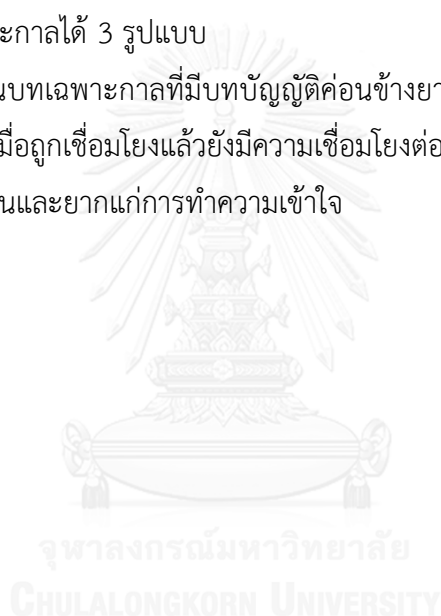
รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ มาตรา 255 เป็นเรื่องที่กำหนดว่าศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 14 คน รวมเป็น 15 คนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลที่ระบุไว้ในมาตรา 255 โดยบุคคลตามมาตรา 255 (2) คือ ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 2 คน ดังนั้นในระหว่างที่ยังไม่มีศาลปกครองสูงสุด มาตรา 320 วรรคสามจึงกำหนดมิให้นำมาตรา 255 (2) มาใช้บังคับ และให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 12 คน รวมเป็น 13 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลตามมาตรา 255 (1) (3) และ (4) เห็นได้ว่ามาตรา 320 วรรคสาม เชื่อมโยงไปยังมาตรา 255 อีกทอดหนึ่ง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 320 จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่น อีกทอดหนึ่งด้วยเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 320 วรรคสองที่เชื่อมโยงมาตรา 255 และมาตรา 257 ซึ่งทั้งมาตรา 255 และมาตรา 257 ต่างก็เชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน กล่าวคือ มาตรา 255 เชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 257 อีกทอดหนึ่งและมาตรา 257 เชื่อมโยงไปยังมาตรา 255 (3) และ (4) อีกทอดหนึ่งด้วย ส่วนมาตรา 320 วรรคสามมีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 255 (1) (2) (3) และ (4) อีกทอดหนึ่งด้วย

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 317 และ มาตรา 320 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 317 วรรคหนึ่งและวรรคสามจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 3 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับเดิม อยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งตามกฎหมายฉบับปรับปรุง ส่วนมาตรา 317 วรรคสองและวรรคสี่จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษแต่ในมาตรา 317 วรรคสองมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่และมาตรา 317 วรรคสี่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ

ส่วนมาตรา 320 วรรคหนึ่งนั้นจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 4 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิม ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ แต่ในมาตรา 320 วรรคสองและวรรคสามจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งมาตรา 320 วรรคสอง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษแต่มาตรา 320 วรรคสาม มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ จะเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 7 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 12 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
325	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	
326	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
327	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
328	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
329	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	
330	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
331	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
332	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
333	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	

**ตารางที่ 7 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

เป็นกรณีที่ยกข้อยกเว้นในมาตรานี้จัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 12 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
334	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	
335	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	
336	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	

**ตารางที่ 8 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

เป็นกรณีที่บัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม หรือ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 7 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
314	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 5	วรรคสอง
316	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 3	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
		แบบที่ 9	วรรคสี่
318	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 3	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคสอง
319	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการ บริหาร	แบบที่ 9	วรรคสอง วรรคสาม
321	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 9	วรรคสอง วรรคสาม
322	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 9	วรรคสอง
324	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสอง

**ตารางที่ 9 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
315	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
			วรรคสาม
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	วรรคสี่
			แบบที่ 11
		วรรคห้า	
		วรรคหก	
317	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 3	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 4	วรรคสอง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 3	วรรคสาม
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	วรรคสี่
320	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 4	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคสอง
		แบบที่ 1	วรรคสาม

**ตารางที่ 9 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**

เป็นกรณีทับทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
323	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสอง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	วรรคสาม
			วรรคสี่
			วรรคห้า

5.1.2 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีจำนวน 18 มาตรา การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ดังนี้

5.1.2.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 6 มาตรา ได้แก่ มาตรา 292 มาตรา 297 มาตรา 304 มาตรา 305 มาตรา 307 และมาตรา 309 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 297 ในวาระเริ่มแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระสามปีนับแต่วันเริ่มต้นสมาชิกภาพ และมีให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการสรรหาคราวถัดไปหลังจากสิ้นสุดสมาชิกภาพ”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 297 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ ในวาระเริ่มแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระ 3 ปีนับแต่วันเริ่มต้นสมาชิกภาพ และไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการสรรหาคราวถัดไปหลังจากสิ้นสุดสมาชิกภาพ กล่าวคือ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 6 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง หรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา แล้วแต่กรณี โดยสมาชิกวุฒิสภาจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระไม่ได้เป็นบทบัญญัติที่ปรากฏอยู่ในตามมาตรา 117 วรรคสอง จึงเห็นได้ว่ามาตรา 297 มีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 117 วรรคสองอีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 304 ให้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 304 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนด

ระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม มาตรา 304 จึงกำหนดให้มีการดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เห็นได้ว่ามาตรา 304 เชื่อมโยงไปยังมาตรา 279 อีกทอดหนึ่ง

“มาตรา 309 บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 309 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 12 ยกเว้นการรับโทษในช่วงที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ เนื่องจากหลักการที่กำหนดในกฎหมายฉบับใหม่แตกต่างจากหลักการในกฎหมายฉบับเดิม ซึ่งอาจกระทบกับผู้ซึ่งดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่จะเป็นความผิดและรับโทษตามกฎหมายฉบับใหม่ได้ เพื่อมิให้ผู้นั้นต้องได้รับผลกระทบจากหลักการของกฎหมายฉบับใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องยกเว้นการรับโทษในความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ บรรดาการใดๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ได้แก่ บรรดาประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ประกาศหรือสั่งในระหว่างวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 จนถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ไม่ว่าจะเป็นในรูปใดและไม่ว่าจะประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหารหรือในทางตุลาการให้มีผลใช้บังคับต่อไปและให้ถือว่าประกาศหรือคำสั่งตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นไม่ว่าการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นจะกระทำก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นประกาศหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามมาตรา 36 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 บรรดาการกระทำทั้งหลายซึ่งได้กระทำเนื่องในการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ของหัวหน้าและคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมตลอดทั้งการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าวหรือของผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหรือคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือของผู้ซึ่งได้รับคำสั่งจากผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหรือ

คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันได้กระทำไป เพื่อการดังกล่าวข้างต้นนั้น การกระทำดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ ไม่ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการรวมทั้งการลงโทษและการกระทำอันเป็นการบริหารราชการอย่างอื่น ไม่ว่าจะกระทำในฐานะตัวการผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ให้กระทำ และไม่ว่ากระทำในวันดังกล่าวนั้นหรือก่อนหรือหลังวันที่กล่าวนั้น หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิงตามมาตรา 37 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เห็นได้ว่ามาตรา 309 เชื่อมโยงไปยังมาตรา 36 และมาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 อีกทอดหนึ่งด้วย

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 297 มาตรา 304 และมาตรา 309 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ กล่าวคือ ทั้งมาตรา 297 มาตรา 304 และมาตรา 309 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ เช่นเดียวกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลที่ต่างกันโดยมาตรา 297 มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ ส่วนมาตรา 304 มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษและมาตรา 309 มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 12 ยกเว้นการรับโทษในช่วงที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ เนื่องจากหลักการที่กำหนดในกฎหมายฉบับใหม่แตกต่างจากหลักการในกฎหมายฉบับเดิม ซึ่งอาจกระทบกับผู้ซึ่งดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่จะเป็นความผิดและรับโทษตามกฎหมายฉบับใหม่ได้ เพื่อมิให้ผู้นั้นต้องได้รับผลกระทบจากหลักการของกฎหมายฉบับใหม่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องยกเว้นการรับโทษในความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ จึงเป็นกรณีที่ในหนึ่งมาตราสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้เพียงกลุ่มเดียวและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบเดียว นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่เชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย

5.1.2.2. การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ หรือจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 6 มาตรา ได้แก่ มาตรา 294 มาตรา 295 มาตรา 299 มาตรา 301 มาตรา 303 และมาตรา 308 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 295 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ได้รับจากคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

ในกรณีที่พ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่แล้วเสร็จ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 7 วันเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย โดยถือเสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว

ในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามวรรคหนึ่ง ยังไม่มีผลใช้บังคับให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 295 วรรคหนึ่งจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ซึ่งก็คือ ภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 30 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 จึงเห็นได้ว่ามาตรา 295 วรรคหนึ่งเชื่อมโยงไปยังมาตรา 30 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 295 วรรคสองจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ กล่าวคือ ในกรณีที่พ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ซึ่งก็คือ กำหนดเวลา 45 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่แล้วเสร็จ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 7 วันเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย โดยถือเสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว จึงเห็นได้ว่ามาตรา 295 วรรคสองเชื่อมโยงไปยังมาตรา 30 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 295 วรรคสามจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ กล่าวคือ ในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามวรรคหนึ่งยังไม่มีผลใช้บังคับ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลมาตรา 295 จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงไปยังมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 295 วรรคหนึ่งและวรรคสอง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 อีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 299 ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุตวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าวเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา 242 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับบุคคลนั้นในการแต่งตั้งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้

ให้บุคคลตามมาตรา ๒๖๖ ตรีบทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ขึ้นใช้บังคับ เว้นแต่บทบัญญัติใดขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แทน”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคหนึ่งจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ กล่าวคือ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระโดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวตามมาตรา 242 วรรคห้า และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งเป็นไปตามมาตรา 242 วรรคสองและวรรคสามตามที่มาตรา 299 วรรคหนึ่งกำหนดให้นำสองมาตราดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม จึงเห็นได้ว่ามาตรา 299 วรรคหนึ่งเชื่อมโยงไปยังมาตรา 242 วรรคสอง วรรคสามและวรรคห้าอีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสองจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 2 รองรับกรรมการ

ตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ กล่าวคือ ให้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระโดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งซึ่งกรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวตามมาตรา 232 วรรคหนึ่ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวตามมาตรา 247 วรรคหนึ่งและสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี นับแต่วันประกาศรายชื่อในราชกิจจานุเบกษาและอาจได้รับเลือกใหม่ได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2543 เห็นได้ว่ามาตรา 299 วรรคสองมีความเชื่อมโยงไปยังมาตรา 232 วรรคหนึ่ง มาตรา 247 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2543

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสามจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ กล่าวคือ ให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ซึ่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวตามมาตรา 256 วรรคสี่และให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 256 วรรคสอง แต่มาตรา 299 วรรคสามไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยังไม่เกิน 1 ปี นับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในการแต่งตั้งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เห็นได้ว่ามาตรา 299 วรรคสาม เชื่อมโยงมาตรา 256 วรรคสี่อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ เนื่องจากเมื่อกฎหมายฉบับเดิมถูกยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมย่อมทำให้การดำเนินการกฎหมายฉบับเดิมดังกล่าวสิ้นสุดลงด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการที่ค้างอยู่ต้องเริ่มต้นใหม่หรือต้องหยุดชะงักลง จึงจำเป็นต้องกำหนดบทเฉพาะกาลในเรื่องนี้เพื่อรองรับ

ให้การดำเนินการดังกล่าวยังคงสามารถปฏิบัติต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จหรือถึงที่สุด กล่าวคือ มาตรา 299 วรรคสี่กำหนดให้บุคคลตามมาตรา 299 ได้แก่ ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ขึ้นใช้บังคับ เว้นแต่บทบัญญัติใดขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ให้ใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แทน

“มาตรา 303 ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

(1) กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา 40 มาตรา 44 บทบัญญัติในส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 56 ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระตามมาตรา 61 วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยสภาพพัฒนาการเมืองตามมาตรา 78 (7) กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกรตามมาตรา 84 (8) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา 87 (4) และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 256 ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(2) กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติตามมาตรา 80 โดยส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(3) กฎหมายตามมาตรา 190 วรรคห้า โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่มีความเป็นอิสระ ซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในช่วงเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญาภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(4) กฎหมายตามมาตรา 86 (1) และมาตรา 167 วรรคสาม ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(5) กฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่นตามหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 ในกรณีนี้จะจัดทำเป็นประมวลกฎหมายท้องถิ่นก็ได้

ในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายใดที่ตราขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มีเนื้อหาสาระเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้ถือเป็นกรณียกเว้นที่จะไม่ต้องดำเนินการตามมาตราอื่นอีก”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 303 วรรคหนึ่งจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ มาตรา 303 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า ในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดซึ่งแบ่งออกเป็นกำหนดเวลาภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาและภายใน 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 กล่าวคือ กรณีจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใน 1 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาได้แก่ กรณีตามมาตรา 303 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) ได้แก่ (1) กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพ ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 40 สิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงานรวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงานตามมาตรา 44 รวมถึงส่วนที่ 7

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามมาตรา 45 ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาบุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรา 49 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการตามมาตรา 50 ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ ไม่ว่าจะป็นสิทธิในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐานและผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามมาตรา 51 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมตามมาตรา 52 บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐมาตรา 53 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามมาตรา 54 บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐมาตรา 55 ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ สิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 56 มีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต ตามมาตรา 57 สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนตามมาตรา 58 สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็วตามมาตรา 59 สิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นตามมาตรา 60 สิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 62 ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน ได้แก่ สิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามมาตรา 66 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพตามมาตรา 67 กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่

เป็นอิสระตามมาตรา 61 วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยสภาพพัฒนาการเมืองตามมาตรา 78 (7) กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกรตามมาตรา 84 (8) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา 87 (4) และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา 256 ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับเรื่องของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและให้นำบทบัญญัติมาตรา 204 วรรคสาม มาตรา 206 มาตรา 207 และมาตรา 209 (2) มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นไปตามมาตรา 243 (2) กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติตามมาตรา 80 โดยส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐานและ (3) กฎหมายตามมาตรา 190 วรรคห้า โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภามีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่มีความเป็นอิสระซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในระยะเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญา ส่วนกรณีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใน 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาได้แก่ กรณีตามมาตรา 303 วรรคหนึ่ง (4) และ (5) ได้แก่ (4) รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงาน โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่าง ๆ โดยจัดให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการนี้ตามมาตรา 86 (1) และให้มีกฎหมายการเงินการคลังของรัฐเพื่อกำหนดกรอบวินัยการเงินการคลังรวมถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวางแผนการเงินระยะปานกลาง การจัดหารายได้ การกำหนดแนวทางในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การบริหารการเงินและทรัพย์สิน การบัญชี กองทุนสาธารณะ การก่อหนี้หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินหรือภาระทางการเงินของรัฐตามมาตรา 167 วรรคสาม และ (5) กฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 283 วรรคสาม กฎหมายรายได้ท้องถิ่นตามมาตรา 283 วรรคสี่ กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 281 วรรคสอง กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 288 และกฎหมายอื่นตามหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 303 วรรคสองจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ

มาตรา 303 วรรคสองกำหนดว่าในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายใดที่ตราขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีเนื้อหาสาระเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้ถือเป็นการยกเว้นที่จะไม่ต้องดำเนินการตามมาตรานี้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้มาตรา 303 จะมีเพียง 2 วรรคแต่มีความเชื่อมโยงไปมาตรานี้อีกทอดหนึ่งด้วยเห็นได้จากมาตรา 303 วรรคหนึ่ง (1) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 40 มาตรา 44 มาตรา 45 มาตรา 49 มาตรา 50 มาตรา 51 มาตรา 52 มาตรา 53 มาตรา 54 มาตรา 55 มาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 58 มาตรา 59 มาตรา 60 มาตรา 61 วรรคสอง มาตรา 62 มาตรา 66 มาตรา 67 มาตรา 78 (7) มาตรา 81 (4) มาตรา 84 (8) มาตรา 87 (4) มาตรา 176 และมาตรา 256 นอกจากนี้ในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรานี้อีกทอดหนึ่งด้วย กล่าวคือ มาตรา 256 เชื่อมโยงมาตรา 204 วรรคสาม มาตรา 206 มาตรา 207 มาตรา 209 (2) และมาตรา 243 อีกทอดหนึ่งด้วย ส่วนมาตรา 303 วรรคหนึ่ง (2) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 80 และมาตรา 176 มาตรา 303 วรรคหนึ่ง (3) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 190 วรรคห้าและมาตรา 176 มาตรา 303 วรรคหนึ่ง (4) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 86 (1) มาตรา 167 วรรคสาม มาตรา 176 มาตรา 281 วรรคสอง มาตรา 283 วรรคสาม มาตรา 283 วรรคสี่ และมาตรา 288 เป็นต้น และมาตรา 303 วรรคหนึ่ง (5) เชื่อมโยงไปยังมาตรา 176

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 295 มาตรา 299 และมาตรา 303 เป็นบทเฉพาะกาลที่บัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 กรณี กล่าวคือ กรณีแรก มาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 295 และมาตรา 303 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเช่นเดียวกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกันตามแต่ละวรรค กล่าวคือ มาตรา 295 วรรคหนึ่งและมาตรา 303 วรรคหนึ่งมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ ส่วนมาตรา 295 วรรคสองและวรรคสามมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จแต่มาตรา 303 วรรคสองมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่

กรณีที่สอง มาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ มาตรา 299 วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม ตรงกับแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารและมีรูปแบบการเขียน

บทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 2 รองรับการรวมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ ส่วนมาตรา 299 วรรคสี่ ตรงกับแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จจึงเห็นได้ว่าในบทเฉพาะกาลหนึ่งมาตราสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.2.3 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 293 มาตรา 296 มาตรา 298 และมาตรา 306 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 293 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127

ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ในวาระเริ่มแรก หากปรากฏว่าเมื่อต้องมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 แล้วแต่ยังไม่มีวุฒิสภา ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป เว้นแต่การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งและการถอดถอนจากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญนี้ และกิจการใดที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ดำเนินการในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้มีผลเป็นการดำเนินการของวุฒิสภา และในกรณีที่บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 93 มาตรา 94 มาตรา 101 มาตรา 102 มาตรา 106 มาตรา 109 มาตรา 111 มาตรา 113 มาตรา 114 มาตรา 115 มาตรา 119 มาตรา

120 มาตรา 197 วรรคสี่ มาตรา 261 และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 153 มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 กล่าวคือ ภายใน 30 วันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ในกรณีที่ต้องมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 แต่ยังไม่มียุติสภา ก็ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป ในกรณีที่บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ มาตรา 293 วรรคสี่ กำหนดมิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้แก่ มาตรา 93 และมาตรา 94 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มาตรา 101 เรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 102 เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะบุคคลต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 106 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 109 เป็นเรื่องเกี่ยวกับกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 111 เป็นเรื่องเกี่ยวกับจำนวนวุฒิสมาชิกจากการเลือกตั้งและมาจากการสรรหา มาตรา 113 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา มาตรา 114 เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา มาตรา 115 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาและต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 119 เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา มาตรา 120 เป็นเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับเมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุตามมาตรา 119 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 112 มาตรา 113 มาตรา 114 และมาตรา 118 มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาในกรณีดังกล่าว มาตรา 197 วรรคสี่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ มาตรา 261 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคห้า จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 153 มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม เป็นเรื่องเกี่ยวกับกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดาร่างพระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยหรือเมื่อพ้น 90 วันแล้ว ไม่ได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไปหรือกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังไม่ได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายใน 60 วันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีไม่ได้ร้องขอภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

จะเห็นได้ว่ามาตรา 293 ซึ่งมีทั้งหมด 5 วรรคแต่ละวรรคมีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย เห็นได้จากมาตรา 293 วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสามเชื่อมโยงไปยังมาตรา 127 เช่นเดียวกัน ส่วนมาตรา 293 วรรคสี่ เชื่อมโยงไปหลายมาตรา ได้แก่ มาตรา 93 มาตรา 94 มาตรา 101 มาตรา 102 มาตรา 106 มาตรา 109 มาตรา 111 มาตรา 113 มาตรา 114 มาตรา 115 มาตรา 119 มาตรา 120 มาตรา 197 วรรคสี่ มาตรา 261 อีกทอดหนึ่ง และมาตรา 293 วรรคห้า นั้นก็เชื่อมโยงไปมาตรา 153 อีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 296 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน และดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน ทั้งนี้ นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 295 มีผลใช้บังคับ

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งแรกภายหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวไม่น้อยกว่า 30 วันนับถึงวันเลือกตั้ง ส่วนระยะเวลาตามมาตรา 101 (4) (ก) ให้ใช้กำหนดเป็นเวลา 1 ปี และระยะเวลาตามมาตรา 101 (4) (ค) และ (ง) ให้ใช้กำหนดเป็น 2 ปี

ในวาระเริ่มแรก ห้ามมิให้ผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจะมีการได้มาเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 115 (9) และมาตรา 116 วรรคสอง มาใช้บังคับกับผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งครั้งล่าสุดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 296 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน และดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 295 มีผลใช้บังคับ ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง

สมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 296 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 10 รองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้ จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้ กล่าวคือ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งแรกภายหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวไม่น้อยกว่า 30 วันนับถึงวันเลือกตั้ง ส่วนระยะเวลาของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 101 (4) (ก) นั้นให้ใช้กำหนดเป็นเวลา 1 ปี แทน และระยะเวลาของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษาตามมาตรา 101 (4) (ค) และระยะเวลาของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี ตามมาตรา 101 (4) (ง) ให้ใช้กำหนดเป็น 2 ปี แทน

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 296 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ ในวาระเริ่มแรก ห้ามมิให้ผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจะมีการได้มาเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และมิให้นำบทบัญญัติมาตรา 115 (9) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเกี่ยวกับกรณีต้องไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี และกรณีตามมาตรา 116 วรรคสอง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรี หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ มาใช้บังคับกับผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งครั้งสุดท้ายหลังสุดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

จะเห็นได้ว่ามาตรา 296 ซึ่งมีทั้งหมด 3 วรรคแต่ละวรรคมีความเชื่อมโยงไปมาตรานอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย เห็นได้จากมาตรา 296 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 295 เพียงหนึ่งมาตรา

ส่วนมาตรา 296 วรรคสอง เชื่อมโยงไปยังมาตรา มาตรา 101 (4) (ก) (ค) และ (ง) และมาตรา 296 วรรคสามเชื่อมโยงไปยังมาตรา 115 (9) และมาตรา 116 วรรคสอง อีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 298 ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่

ให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะพร้อมกับคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ด้วย

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 171 วรรคสอง มาตรา 172 มาตรา 174 และ มาตรา 182 (4) (7) และ (8) มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ กล่าวคือ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 2 กำหนดการสิ้นสุดลงของการใช้บังคับของบทบัญญัติใหม่ โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือเงื่อนไขไว้ เนื่องจากหมดความจำเป็น กล่าวคือ ให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะพร้อมกับคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ มาตรา 298 วรรคสามกำหนดมิให้นำบทบัญญัติมาตราต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้แก่ มาตรา 171 วรรคสอง ซึ่งเป็นเรื่องที่กำหนดว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 172 โดยในมาตรา 172 เป็นเรื่องที่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบ

บุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 ส่วนกรณีตามมาตรา 174 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของรัฐมนตรีและต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและเรื่องความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 158 หรือมาตรา 159 หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 267 มาตรา 268 หรือมาตรา 269 หรือวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งเป็นไปตามมาตรา 182 (4) (7) และ (8)

จะเห็นได้ว่ามาตรา 298 ซึ่งมีทั้งหมด 3 วรรคแต่มีเพียงวรรคสามเท่านั้นที่มีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย เห็นได้จากมาตรา 298 วรรคสาม เชื่อมโยงไปยังมาตรา 171 วรรคสอง มาตรา 172 มาตรา 174 มาตรา 182 (4) (7) (8) อีกทอดหนึ่งด้วย

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 293 มาตรา 296 และมาตรา 298 เป็นบทเฉพาะกาลที่บัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้น สามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ กลุ่มแรก คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ได้แก่ มาตรา 293 วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสามและมาตรา 298 วรรคหนึ่งแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน โดยมาตรา 293 วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสามมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ ส่วนมาตรา 298 วรรคหนึ่งมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ กลุ่มที่สอง คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ได้แก่ มาตรา 293 วรรคสี่และวรรคห้า มาตรา 296 ทั้งสามวรรคและมาตรา 298 วรรคสาม แต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกันโดยมาตรา 293 วรรคสี่ มาตรา 296 วรรคสามและมาตรา 298 วรรคสามมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับเหมือนกัน แต่มาตรา 293 วรรคห้ามีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่ากรออย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการกรออย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ มาตรา 296 วรรคหนึ่งมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ และมาตรา 296 วรรคสองมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 10 รองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้จะเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.2.4 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ

เป็นกรณีที่มีบทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 300 และมาตรา 302 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 300 ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 150 วันนับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปครั้งแรกตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 205 (3) มาตรา 207 (1) (2) และมาตรา 209 (5) มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง

ให้บทบัญญัติมาตรา 35 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ

บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดาคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้ออนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 10 รองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้ จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้ กล่าวคือ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 150 วันนับแต่วันที่ได้มีการแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปครั้งแรกตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ มิให้นำบทบัญญัติต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ มาตรา 205 (3) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่นที่จะเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 204 (3) และ (4) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามมาตรา 205 (3) กรณีตามมาตรา 207 (1) (2) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐและกรณีตามมาตรา 209 (5) นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเมื่อกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 207

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ให้บทบัญญัติมาตรา 35 วรรคสองที่กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ตุลาการและการอื่นใดตามที่ประธานคณะตุลาการ

รัฐธรรมนูญมอบหมาย มาตรา 35 วรรคสามที่กำหนดว่าองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาวิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย ให้เป็นไปตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมาตรา 35 วรรคสี่ที่กำหนดว่าบรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ เนื่องจากเมื่อกฎหมายฉบับเดิมถูกยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมย่อมทำให้การดำเนินการกฎหมายฉบับเดิมดังกล่าวสิ้นสุดลงด้วย เพื่อมิให้การดำเนินการที่ค้างอยู่ดังกล่าวต้องเริ่มต้นใหม่หรือต้องหยุดชะงักลง จึงจำเป็นต้องกำหนดบทเฉพาะกาลในเรื่องนี้เพื่อรองรับให้การดำเนินการดังกล่าวยังคงสามารถปฏิบัติต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จหรือถึงที่สุด กล่าวคือ บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 300 วรรคสี่ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แล้วบรรดาอรรถคดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้โอนไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นั้น

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 300 วรรคห้า จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับการดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

จะเห็นได้ว่ามาตรา 300 ซึ่งมีทั้งหมด 5 วรรค มีบางวรรคที่มีความเชื่อมโยงไปมาตรานอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย เห็นได้จากมาตรา 300 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 อีกทอดหนึ่งด้วย มาตรา 300 วรรคสองเชื่อมโยงไปยังมาตรา 205 (3) มาตรา 207 (1) (2) และมาตรา 209 (5) อีกทอดหนึ่งด้วย และมาตรา 300 วรรคสาม เชื่อมโยงไปยังมาตรา 35 วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 อีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน

“มาตรา 302 ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้มีผลใช้บังคับต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรานี้

(1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 โดยให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 โดยให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 โดยให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศใช้บังคับในระหว่างวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มีผลใช้บังคับ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้

ให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ระยะเวลา 1 ปีให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และให้วุฒิสภาพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

การลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้มีผลใช้บังคับต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ คือ (1) ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 (2) ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (3) ให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 และ (4) ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศใช้บังคับในระหว่างวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มีผลใช้บังคับเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ระยะเวลา 1 ปี ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และให้วุฒิสภาพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคห้า จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ การลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลมาตรา 302 วรรคหก จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 300 และ มาตรา 302 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ กลุ่มแรกคือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ได้แก่ มาตรา 300 วรรคสามและวรรคห้า มาตรา 302 วรรคหนึ่ง วรรคสาม วรรคห้าและวรรคหกแม้จะอยู่ในกลุ่มแบบกฎหมายเดียวกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกันโดยมาตรา 300 วรรคสามและวรรคห้า มาตรา 302 วรรคหนึ่ง วรรคห้าและวรรคหกมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเหมือนกัน แต่มาตรา 302 วรรคสามมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่

กลุ่มที่สอง คือ แบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ได้แก่ มาตรา 300 วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสี่ มาตรา 302 วรรคสองและวรรคสี่แต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกันโดยมาตรา 300 วรรคหนึ่ง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 10 รองรับให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้ มาตรา 300 วรรคสอง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบาง มาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับและมาตรา 300 วรรคสี่ มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล

ตรงกับแบบที่ 5 รองรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับเดิมที่ยังไม่แล้วเสร็จ ส่วนมาตรา 302 วรรคสอง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 4 กำหนดให้ถือว่าการอย่างไรอย่างหนึ่ง ตามกฎหมายฉบับเดิมเป็นการอย่างไรอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ และมาตรา 302 วรรคสี่ มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายใน ระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการ ดำเนินการไว้เป็นพิเศษจะเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลาย มาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 10 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550**

เป็นกรณีพิพาทบัญญัติในมาตราที่จัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 6 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
292	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	
297	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	
304	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	
305	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	
307	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 4	
309	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 12	

**ตารางที่ 11 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม หรือ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 6 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
294	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 10	วรรคสอง
295	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 5	วรรคสอง
			วรรคสาม
299	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
			วรรคสาม
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 5	วรรคสี่
301	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	วรรคสอง
303	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 4	วรรคสอง
308	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสอง

ตารางที่ 12 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

เป็นกรณีทับทัญญูติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม หรือ 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
293	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
			วรรคสาม
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	วรรคสี่
แบบที่ 4			วรรคห้า
296	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 10	วรรคสอง
		แบบที่ 1	วรรคสาม
298	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	วรรคสาม
306	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 6	วรรคสอง
306	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสาม
			วรรคสี่

**ตารางที่ 13 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 2 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
300	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 10	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 1	วรรคสอง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสาม
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 5	วรรคสี่
302	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคห้า
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 4	วรรคสอง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	วรรคสาม
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคสี่
วรรคห้า	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคห้า
			วรรคหก

5.1.3 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีจำนวน 18 มาตรา ในการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ดังนี้

5.1.3.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 10 มาตรา ได้แก่ มาตรา 262 มาตรา 268 มาตรา 269 มาตรา 270 มาตรา 271 มาตรา 272 มาตรา 274 มาตรา 275 มาตรา 276 และมาตรา 279 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 269 ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คนแต่ไม่เกิน 12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวน 200 คนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่า 15 วัน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตาม (ก)

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกตาม (ก) จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน โดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่างๆ อย่างทั่วถึง และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) ให้ได้จำนวน 194 คนรวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็น 250 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) จำนวน 50 คน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายใน 3 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268

(2) มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับการสรรหาตาม (1) (ข) และมีให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาตรา 184 (1) และมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

(3) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกตาม (1) (ค) จำนวน 250 คนดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(4) อายุของวุฒิสภามาตรานี้มีกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (1) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนโดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการสำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

(5) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างตาม (4) หรือเป็นกรณีที่ไม่มียุติรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

(6) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตาม (4) ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภามาตรา 107 ต่อไป และให้นำความในมาตรา 109 วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 269 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักกล่าวคือ ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (1) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวน 200 คนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่า 15 วัน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 15 วัน (ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน ให้เหลือจำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 400 คน ให้ได้จำนวน 194 คน รวมกับบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งอีก 6 คน จากผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็น 250 คน ให้แล้วเสร็จภายใน 3 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 (2) ไม่ให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 269 (1) (ข) และไม่ให้นำลักษณะต้องห้ามที่เป็นข้าราชการตามมาตรา 108 ข. (2) ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 184 (1) และใช้สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดๆ อันมีลักษณะก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง (3) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการคัดเลือกตั้ง

50 คน และคัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาวุฒิสภา 194 คน รวมกับแต่งตั้งโดยตำแหน่งอีก 6 คนจากผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งหมดเป็น 250 คน ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (4) อายุของวุฒิสภาตามมาตรานี้มีกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่ที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนโดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการสำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่ (5) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างหรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ (6) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนด 5 ปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 ต่อไป และให้สมาชิกวุฒิสภาอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามมาตรา 109 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

จะเห็นได้ว่ามาตรา 269 ซึ่งมีเพียงวรรคเดียวมีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย เห็นได้จากเชื่อมโยงไปยังมาตรา 107 มาตรา 268 มาตรา 108 ข (2) มาตรา 184 (1) มาตรา 185 และมาตรา 109 วรรคสาม อีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 272 ในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ให้ดำเนินการตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติ

ยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ก็ได้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 272 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี โดยดำเนินการดังนี้ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผยตามมาตรา 159 วรรคสาม และต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นได้ว่ามาตรา 272 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 159 และมาตรา 159 เชื่อมโยงไปยังมาตรา 160 และมาตรา 88 อีกทอดหนึ่งด้วย และในมาตรา 160 ยังเชื่อมโยงไปยังมาตรา 98 มาตรา 186 และมาตรา 187 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 272 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ในระหว่างเวลา 5 ปีแรก หากมีกรณีที่ไม้อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีนี้ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิก

ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ก็ได้ เห็นได้ว่ามาตรา 272 วรรคสอง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 88 อีกทอดหนึ่ง

จะเห็นได้ว่ามาตรา 272 ซึ่งมีจำนวนสองวรรค มีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย ในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยเห็นได้จาก มาตรา 272 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 159 และมาตรา 159 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 160 และมาตรา 88 อีกทอดหนึ่งด้วย และในมาตรา 160 นั้นยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 98 มาตรา 186 และมาตรา 187 อีกทอดหนึ่งด้วย ส่วนมาตรา 272 วรรคสอง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 88 อีกทอดหนึ่ง เช่นเดียวกัน

“มาตรา 276 ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา 219 ภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ระยะเวลา 1 ปีตามวรรคหนึ่งให้นับแต่วันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่ตั้งขึ้นใหม่เข้ารับหน้าที่ และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นใหม่ด้วยโดยอนุโลม”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 276 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา 219 ภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ พ้นจากตำแหน่ง เห็นได้ว่ามาตรา 276 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 219 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 276 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ระยะเวลา 1 ปีตามวรรคหนึ่งให้นับแต่วันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่ตั้งขึ้นใหม่เข้ารับหน้าที่ และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นใหม่ด้วยโดยอนุโลม

จะเห็นได้ว่ามาตรา 276 ซึ่งมีจำนวนสองวรรค มีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย เห็นได้จากมาตรา 276 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 219 อีกทอดหนึ่ง

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 269 มาตรา 272 และมาตรา 276 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้เพียงกลุ่มเดียว และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ กล่าวคือ ทั้งมาตรา 269 และมาตรา 272 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหาร และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเหมือนกัน ส่วนมาตรา 276 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษจะเห็นได้ว่าเป็นกรณีหนึ่งในหนึ่งมาตราสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้เพียงกลุ่มเดียวและในหนึ่งมาตรามีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.3.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ หรือจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 266 มาตรา 273 และมาตรา 278 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 266 ให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป พลากร่อนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ตราขึ้นตามมาตรา 259

เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือวิธีการทำงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มีประสิทธิภาพมากขึ้นก็ได้

ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้วยโดยอนุโลม”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 266 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 6 รองรับตำแหน่งของบุคคลหรืออำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิม กล่าวคือ ให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปล่วงหน้าเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ตราขึ้นตามมาตรา 259 ซึ่งกำหนดไว้ว่า ภายใต้บังคับมาตรา 260 และมาตรา 261 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ซึ่งต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ รวมตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะบรรลุในระยะเวลา 5 ปีให้ดำเนินการตรากฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศและประกาศใช้บังคับภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เห็นได้ว่ามาตรา 266 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงมาตรา 259 และมาตรา 259 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 260 และมาตรา 261 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 266 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือวิธีการทำงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มีประสิทธิภาพมากขึ้นก็ได้ เห็นได้ว่ามาตรา 266 วรรคสอง เชื่อมโยงหมวด 16 การปฏิรูปประเทศกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้ ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับมาตรา 259 และใน

มาตรา 259 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 260 และมาตรา 261 อีกทอดหนึ่งด้วย ซึ่งในยังมาตรา 260 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 258 ง. อีกทอดหนึ่งและมาตรา 261 ก็เชื่อมโยงไปยังมาตรา 258 ง. อีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 266 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ดที่กำหนดว่าเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะจะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้วยโดยอนุโลม เห็นได้ว่ามาตรา 266 วรรคสาม เชื่อมโยงไปยังมาตรา 263 วรรคเจ็ด อีกทอดหนึ่งด้วย

จะเห็นได้ว่ามาตรา 266 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 3 วรรค มีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่ง เห็นได้จากมาตรา 266 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงมาตรา 259 และมาตรา 259 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 260 และมาตรา 261 อีกทอดหนึ่งด้วยส่วนมาตรา 266 วรรคสอง ก็เช่นเดียวกันในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งเห็นได้จากมาตรา 266 วรรคสอง เชื่อมโยงหมวด 16 การปฏิรูปประเทศซึ่งกำหนดให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลในด้านต่อไปนี้ ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับมาตรา 259 และในมาตรา 259 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 260 และมาตรา 261 อีกทอดหนึ่งด้วย ซึ่งในยังมาตรา 260 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 258 ง. อีกทอดหนึ่งและมาตรา 261 ก็เชื่อมโยงไปยังมาตรา 258 ง. อีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกันและมาตรา 266 วรรคสาม ก็เชื่อมโยงไปยังมาตรา 263 วรรคเจ็ด อีกทอดหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน

“มาตรา 278 ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่ คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 58 มาตรา 62 และมาตรา 63 ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น

ในกรณีที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 240 วันตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งไม่อาจดำเนินการได้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง ให้คณะรัฐมนตรีสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นพ้นจากตำแหน่ง”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 278 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 58 ซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 62 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ และให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 63 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ จะต้องจัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 58 มาตรา 62 และมาตรา 63 ให้แล้วเสร็จและเสนอ

ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น เห็นได้ว่ามาตรา 278 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 58 มาตรา 62 และมาตรา 63 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 278 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ในกรณีที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 240 วัน

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของร่างมาตรา 278 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ กล่าวคือ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งไม่อาจดำเนินการได้ภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะรัฐมนตรีสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นพ้นจากตำแหน่ง

เห็นได้ว่ามาตรา 278 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 3 วรรค ในมาตรา 278 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 58 มาตรา 62 และมาตรา 63 อีกทอดหนึ่งด้วย

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 266 และมาตรา 278 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 กรณี

กรณีแรก มาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ มาตรา 266 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารแต่วรรคในมาตรามีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน โดยมาตรา 266 วรรคหนึ่ง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 6 รองรับตำแหน่งของบุคคลหรืออำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิม ส่วนมาตรา 266 วรรคสองและวรรคสามมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเช่นเดียวกัน

กรณีที่สอง มาตรฐานหรือวรรคในมาตรฐานจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ มาตรา 278 ซึ่งมาตรา 278 วรรคหนึ่ง และวรรคสองตรงกับแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ แต่มาตรา 278 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใด องค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก จึงเห็นได้ว่าในหนึ่ง มาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ทั้งหนึ่งหรือสองกลุ่มก็ได้และในหนึ่ง มาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลาย มาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.3.3 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรฐานหรือวรรคในมาตรฐานสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ หรือจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมี จำนวน 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 264 มาตรา 265 และมาตรา 277 ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา 264 ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่า คณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ และให้นำความในมาตรา 263 วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม

รัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งนอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้สำหรับรัฐมนตรีตามมาตรา 160 ยกเว้น (6) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (12) (13) (14) และ (15) และต้องพ้นจาก ตำแหน่งตามมาตรา 170 ยกเว้น (3) และ (4) แต่ในกรณีตาม (4) เฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวกับมาตรา 98 (12) (13) (14) และ (15) และยกเว้นมาตรา 170 (5) เฉพาะใน ส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา 184 (1)

การดำเนินการแต่งตั้งรัฐมนตรีในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 แต่ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคสองด้วย

ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งและวรรคสามด้วยโดยอนุโลม”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 264 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระ กล่าวคือ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญจะเข้ารับหน้าที่ และให้นำความในมาตรา 263 วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีโดยอนุโลม ซึ่งมาตรา 263 วรรคสามกำหนดไว้ว่าไม่ให้นำเรื่องบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 112 จะเห็นได้ว่ามาตรา 264 วรรคหนึ่ง มีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย กล่าวคือ เชื่อมโยงไปยังมาตรา 263 วรรคสาม และมาตรา 263 วรรคสามยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 112 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 264 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ รัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งนอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แล้ว ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 ดังนี้ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186 หรือมาตรา 187 มาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี นับถึงวันแต่งตั้ง

ซึ่งในมาตรา 186 วรรคหนึ่งให้นำความในมาตรา 184 มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม และในมาตรา 184 กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและรัฐมนตรีไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการก้าวล่วงหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองโดยไม่ชอบตามที่กำหนดในมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา 186 วรรคสอง รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใดตามมาตรา 187 รัฐมนตรีต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 แต่ให้ยกเว้น (6) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (12) (13) (14) และ (15) กล่าวคือ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 98 (12) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง มาตรา 98 (13) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 98 (14) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี และมาตรา 98 (15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐและต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 170 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อตาย ลาออก กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186 หรือมาตรา 187 มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 171 กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรียกยกราชการคำแนะนำ การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 170 ไม่ให้นำกรณีมาตรา 170 (3) เรื่องเกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจ และไม่ให้นำกรณีมาตรา 170 (4) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (12) (13) (14) และ (15) มาใช้บังคับเป็นการยกเว้น (3) (4) และยกเว้นมาตรา 170 (5) เกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186 โดยในมาตรา 186 ให้นำความในมาตรา 184 มาใช้บังคับเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา 184 (1) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่ามาตรา 264 วรรคสอง มีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่ง กล่าวคือ มาตรา 264 วรรคสอง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 160 และมาตรา 160 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 98 และมาตรา 98 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 186 และมาตรา 187 อีกทอดหนึ่งด้วย และในมาตรา 186 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 184 อีกทอดหนึ่งด้วย นอกจากนี้มาตรา 264 วรรคสอง ยังเชื่อมโยงไป

มาตรา 170 และมาตรา 170 ยังเชื่อมโยงไปยังมาตรา 160 มาตรา 186 มาตรา 187 และมาตรา 171 อีกทอดหนึ่ง และในมาตรา 160 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 98 อีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 264 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ การดำเนินการแต่งตั้งรัฐมนตรีในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 แต่ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคสองด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 264 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ด ที่กำหนดว่าในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก ภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งและวรรคสามด้วยโดยอนุโลม จะเห็นได้ว่ามาตรา 264 วรรคสี่ เชื่อมโยงไปยังมาตรา 263 วรรคเจ็ด อีกทอดหนึ่งด้วย

เห็นได้ว่ามาตรา 264 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 4 วรรค บางวรรคมีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งเห็นได้จากมาตรา 264 วรรคหนึ่ง มีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วย กล่าวคือ เชื่อมโยงไปยังมาตรา 263 วรรคสาม และมาตรา 263 วรรคสามยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 112 อีกทอดหนึ่งด้วย ส่วนมาตรา 264 วรรคสอง ก็เช่นเดียวกันในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งเห็นได้จากมาตรา 264 วรรคสอง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 160 และมาตรา 160 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 98 และมาตรา 98 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 186 และมาตรา 187 อีกทอดหนึ่งด้วย และในมาตรา 186 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 184 อีกทอดหนึ่งด้วย นอกจากนี้มาตรา 264 วรรคสอง ยังเชื่อมโยงไปมาตรา 170 และมาตรา 170 ยังเชื่อมโยงไปยังมาตรา 160 มาตรา 186 มาตรา 187 และมาตรา 171 อีกทอดหนึ่ง และในมาตรา 160 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 98 อีกทอดหนึ่งเช่นเดียวกัน และมาตรา 264 วรรคสี่ ก็เชื่อมโยงไปยังมาตรา 263 วรรคเจ็ด อีกทอดหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน

“มาตรา 265 ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่

ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไป

ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ด้วยโดยอนุโลม”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 265 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 265 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 6 รองรับตำแหน่งของบุคคลหรืออำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิม กล่าวคือ ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 265 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ให้นำความในมาตรา 263 วรรคเจ็ดที่กำหนดไว้ว่าเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรักษาความสงบแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม เห็นได้ว่ามาตรา 265 วรรคสาม เชื่อมโยงมาตรา 263 วรรคเจ็ดอีกทอดหนึ่งด้วย

จะเห็นได้ว่ามาตรา 265 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 3 วรรค บางวรรคมีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยเห็นได้จากมาตรา 265 วรรคสาม เชื่อมโยงมาตรา 263 วรรคเจ็ดอีกทอดหนึ่งด้วย

“มาตรา 277 นอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสามต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

ในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการ ที่มีอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม แล้วแต่กรณี ไปพลางก่อน

ในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรา 248 วรรคสี่ ห้ามมิให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน หรือดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือกิจการอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นที่ปรึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 277 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ นอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกิน 2 คน ตามมาตรา 196 เสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับตุลาการศาลปกครองต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองซึ่งประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ตุลาการในศาลปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้ตุลาการในศาลปกครองไม่เกิน 2 คน บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการศาลปกครองตามมาตรา 198 และเสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการให้มีความเป็นอิสระ โดยให้มีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นการเฉพาะตามความเหมาะสมและการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับพนักงานอัยการต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการอัยการซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานอัยการและผู้ทรงคุณวุฒิ บรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการ ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นพนักงานอัยการมาก่อน 2 คน ตามมาตรา 248 วรรคสาม เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เห็นได้ว่ามาตรา 277 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสามอีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 277 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 4 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายให้เป็นที่ไปตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการ ที่มีอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม แล้วแต่กรณีไปพลางก่อน เห็นได้ว่ามาตรา 277 วรรคสอง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 277 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 248 วรรคสี่ กล่าวคือ กฎหมายการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการตามมาตรา 248 วรรคสาม ต้องมีมาตรการป้องกันไม่ให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งใดอันอาจมีผลให้การสั่งคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เทียบธรรม และมีอคติทั้งปวงตามมาตรา 248 วรรคสอง หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มาตรการดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนและใช้เป็นการทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้และห้ามไม่ให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน หรือดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือกิจการอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นที่ปรึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันเห็นได้ว่ามาตรา 277 วรรคสาม เชื่อมโยงไปยังมาตรา 248 วรรคสี่ และมาตรา 248 วรรคสี่ ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา มาตรา 248 วรรคสองและวรรคสามอีกทอดหนึ่งด้วย

เห็นได้ว่ามาตรา 277 มีจำนวนทั้งหมด 3 วรรค แต่ละวรรคมีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยเห็นได้จากมาตรา 277 วรรคหนึ่ง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสามอีกทอดหนึ่งด้วย ส่วนมาตรา 277 วรรคสอง เชื่อมโยงไปยังมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสามอีกทอดหนึ่งด้วยเช่นกันและในมาตรา 277 วรรคสามมีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่ง กล่าวคือ มาตรา 277 วรรคสาม เชื่อมโยงไปยังมาตรา 248 วรรคสี่และมาตรา 248 วรรคสี่ ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา มาตรา 248 วรรคสองและวรรคสามอีกทอดหนึ่งด้วย

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าทั้ง 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 264 มาตรา 265 และมาตรา 277 เป็นบทเฉพาะกาลที่บัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 กรณี

กรณีแรก มาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ มาตรา 265 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารแต่วรรคในมาตรามีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน โดยมาตรา 265 วรรคหนึ่ง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 8 ให้องค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่มาตรา 265 วรรคสองมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 6 รองรับตำแหน่งของบุคคลหรืออำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิม ส่วนมาตรา

265 วรรคสามมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก

กรณีที่สอง มาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ มาตรา 264 และมาตรา 277 โดยซึ่งมาตรา 264 วรรคหนึ่งและวรรคสี่ และมาตรา 277 วรรคสองและวรรคสาม ต่างจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 2 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะถึงคราวออกตามวาระแต่มาตรา 264 วรรคสี่และมาตรา 277 วรรคสามมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเหมือนกัน ส่วนมาตรา 277 วรรคสองมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 4 รองรับกรรมการตามกฎหมายฉบับเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมายฉบับใหม่ แต่มาตรา 264 วรรคสองและวรรคสามจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับเหมือนกัน ส่วนมาตรา 277 ในวรรคหนึ่งจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ทั้งหนึ่งหรือสองกลุ่มก็ได้และในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.3.4 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 263

“มาตรา 263 ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร

และวุฒิสภาต่อไป และให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามลำดับ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แล้วต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม รวมทั้งเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามบทบัญญัติไว้สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) มาตรา 98 ยกเว้น (3) (12) (13) (14) และ (15)

(2) มาตรา 101 ยกเว้น

(ก) กรณีตาม (6) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 ยกเว้น (3) (12) (13) (14) และ (15)

(ข) กรณีตาม (7) เฉพาะในกรณีที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 184 (1)

(3) มาตรา 108 ยกเว้น ก. คุณสมบัติตาม (3) และ (4) และ ข. ลักษณะต้องห้ามตาม (1) (2) และ (7) แต่เฉพาะกรณีตาม (1) นั้น ไม่รวมส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (3) และ (15)

มิให้นำมาตรา 112 มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามมาตรา 264 ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 264 หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 265 หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา

ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง ให้อำนาจของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมาย เป็นอำนาจของประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หากมีตำแหน่งว่างลง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรง

แต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคสอง เป็นสมาชิกสภา
บัญญัติแห่งชาติแทนก็ได้

เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้
สมาชิกสภาบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้
เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วัน
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1
บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรง
ตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ในระหว่าง
ที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้
สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557
ยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาต่อไป และให้สมาชิกสภาบัญญัติแห่งชาติซึ่ง
ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ทำหน้าที่เป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามลำดับ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้
สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภาบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภา
ครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4
บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษ ซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำ
บทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ สมาชิกสภาบัญญัติแห่งชาติ
นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)
พ.ศ. 2557 แล้วต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม รวมทั้งเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามที่
บัญญัติไว้สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2560 ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) มาตรา 98 กำหนดไว้ว่าบุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิ
สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ (1) ติดยาเสพติดให้โทษ (2) เป็นบุคคล
ล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต (4) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง
ตามมาตรา 96 (1) (2) หรือ (4) ได้แก่ คือ เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช หรืออยู่ใน
ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ หรือวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่
สมประกอบ (5) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิ
สมัครรับเลือกตั้ง (6) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล (7) เคยได้รับโทษ
จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 10 นับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือ

ความผิดลหุโทษ (8) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ (9) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (10) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าย หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน (11) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง (16) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ (17) อยู่ในระหว่างต้องห้ามไม่ให้นำตำแหน่งทางการเมือง (18) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 144 หรือมาตรา 235 วรรคสาม ยกเว้นกรณีตามมาตรา 98 (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ มาตรา 98 (12) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง มาตรา 98 (13) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 98 (14) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี และมาตรา 98 (15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(2) มาตรา 101 เป็นเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ (1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร (2) ตาย (3) ลาออก (4) พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 93 (5) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 97 (8) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (9) พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกตามมติของพรรคการเมืองนั้น ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ในกรณีเช่นนี้ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายใน 30 วันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่พ้น 30 วันดังกล่าว (10) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน 60 วันนับแต่วันที่มิคำสั่งยุบพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 60 วันนั้น (11) พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตาม

มาตรา 144 หรือมาตรา 235 วรรคสาม (12) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (13) ต้องคาพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 101 ยกเว้น (ก) กรณีตาม (6) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 ยกเว้น (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ ยกเว้น (ก) กรณีตาม (12) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง ยกเว้น (ก) กรณีตาม (13) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ยกเว้น (ก) กรณีตาม (14) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี และยกเว้น (ก) กรณีตาม (15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

มาตรา 101 ยกเว้น (ข) กรณีตาม (7) เฉพาะในกรณีที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 184 (1) ที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(3) มาตรา 108 สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ก. คุณสมบัติ (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีในวันสมัครรับเลือก แต่ยกเว้น ก. (3) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และยกเว้น ก. (4) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และยกเว้น ข. ลักษณะต้องห้ามตาม (1) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (16) (17) หรือ (18) ยกเว้น ข. ลักษณะต้องห้ามตาม (2) เป็นข้าราชการ และยกเว้น ข. ลักษณะต้องห้ามตาม (7) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก แต่เฉพาะกรณีตาม (1) นั้น ไม่รวมส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (3) และ (15) จะเห็นได้ว่ามาตรา 263 วรรคสอง มีความเชื่อมโยงไปมาตรา 98 มาตรา 101 และมาตรา 108 อีกทอดหนึ่งและในมาตรา 101 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 93 มาตรา 97 มาตรา 144 มาตรา 235 วรรคสาม มาตรา 184 (1) อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำ

บทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ ไม่ให้นำกรณีบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาตรา 112 มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นได้ว่ามาตรา 263 วรรคสาม มีความเชื่อมโยงไปมาตรา 112 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ กล่าวคือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามไม่ให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามมาตรา 264 ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 264 หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 265 หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา 263 วรรคสี่ มีความเชื่อมโยงไปมาตรา 264 และมาตรา 265 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคห้า จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งให้อำนาจของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายเป็นอำนาจของประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคหก จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หากมีตำแหน่งว่างลง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคสอง เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติแทนก็ได้

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคเจ็ด จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 10 รองรับให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวยังต่อไปได้ จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้ กล่าวคือ เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

เห็นได้ว่ามาตรา 263 มีจำนวนทั้งหมด 7 วรรค บางวรรคมีความเชื่อมโยงไปมาตรารอื่นอีกทอดหนึ่งด้วยและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรารอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย เห็นได้จากมาตรา 263 วรรคสอง มีความเชื่อมโยงไปมาตรา 98 มาตรา 101 และมาตรา 108 อีกทอดหนึ่งและในมาตรา 101 ยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรา 93 มาตรา 97 มาตรา 144 มาตรา 235 วรรคสาม มาตรา 184 (1) อีกทอดหนึ่งด้วย มาตรา 263 วรรคสาม มีความเชื่อมโยงไปมาตรา 112 อีกทอดหนึ่งด้วย และมาตรา 263 วรรคสี่ มีความเชื่อมโยงไปมาตรา 264 และมาตรา 265 อีกทอดหนึ่งด้วยเช่นกัน

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่ามาตรา 263 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 263 วรรคหนึ่ง วรรคห้าและวรรคหกต่างจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 264 วรรคหนึ่งและวรรคห้า มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ แต่มาตรา 263 วรรคหกมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก ส่วนมาตรา 263 วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคเจ็ดจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 263 วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 1 ยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับ แต่มาตรา 263 วรรคเจ็ด มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 10 รองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลสองกลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตรารอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.3.5. การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 5 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 5 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 267

“มาตรา 267 ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

- (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
- (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
- (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
- (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
- (10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และต้องมุ่งหมายให้มีการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ และต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว ให้

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันพ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องไม่ช้ากว่าวันพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา 263

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็ว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะขอให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 30 คน

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ฝ่ายละ 5 คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าวให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการวิสามัญเสนอและให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 81

เพื่อประโยชน์แห่งการขจัดส่วนได้เสีย ห้ามมิให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งทางการเมืองภายใน 2 ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคสอง”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 267 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 8 ให้งานของ รัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตาม กฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อ จัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ได้แก่(1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ แฉ่นดิน (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 267 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 10 รองรับให้ ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างไรก็ตามตาม กฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้ จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้ กล่าวคือ การดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับ คณะกรรมการร่าง รัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และต้องมุ่งหมายให้มีการจัดการ ทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ และต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอมารวมแล้วเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นอันพ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องไม่ช้ากว่าวันพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตาม มาตรา 263 เห็นได้ว่ามาตรา 267 วรรคสอง เชื่อมโยงมาตรา 263 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 267 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็ว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะขอให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 30 คน

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 267 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับ เมื่อได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 267 วรรคห้า จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ฝ่ายละ 5 คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

เป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าวให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการการวิสามัญเสนอและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ตามมาตรา 81 เห็นได้ว่ามาตรา 267 วรรคห้า เชื่อมโยงไปยังมาตรา 81 อีกทอดหนึ่งด้วย

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 267 วรรคหก จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ เพื่อประโยชน์แห่งการขจัดส่วนได้เสีย ห้ามมิให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งทางการเมืองภายใน 2 ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคสอง

จะเห็นว่ามาตรา 267 มีจำนวนทั้งหมด 6 วรรค บางวรรคมีความเชื่อมโยงไปมาตราอื่น อีกทอดหนึ่งด้วย เห็นได้จากว่ามาตรา 267 วรรคสอง เชื่อมโยงมาตรา 263 อีกทอดหนึ่ง และมาตรา 267 วรรคห้า เชื่อมโยงไปยังมาตรา 81 อีกทอดหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน

จากบทเฉพาะกาลที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่ามาตรา 267 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 5 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 267 วรรคหนึ่ง วรรคสามและวรรคหกต่างจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 267 วรรคหนึ่ง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ มาตรา 267 วรรคสาม มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ และมาตรา 267 วรรคหก มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก ส่วนมาตรา 267 วรรคสอง วรรคสี่ และวรรคห้าจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 267 วรรคสอง มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 10 รองรับให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งเคยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมในวันที่กฎหมายฉบับใหม่ใช้บังคับ หากประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อไปได้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะดำเนินการต่อไปได้ ส่วนมาตรา 267 วรรคสี่และวรรคห้ามีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดย

กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษเหมือนกัน จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้สองกลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 5 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วย อันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 14 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 10 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
262	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	
268	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	
269	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
270	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
			วรรคสาม
			วรรคสี่
			วรรคห้า
271	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
272	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง

**ตารางที่ 14 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 10 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
274	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
275	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	
276	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
279	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 12	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง

**ตารางที่ 15 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม หรือ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 3 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
266	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 6	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 9	วรรคสอง
			วรรคสาม
273	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 4	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 9	วรรคสอง
			วรรคสาม
278	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสาม

**ตารางที่ 16 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**

เป็นกรณีทับทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม หรือ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 3 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
264	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 2	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	วรรคสอง
			วรรคสาม
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสี่	
265	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 8	วรรคหนึ่ง
		แบบที่ 6	วรรคสอง
		แบบที่ 9	วรรคสาม
277	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 4	วรรคสอง
		แบบที่ 9	วรรคสาม

**ตารางที่ 17 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**

เป็นกรณีทับทญญัตติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
263	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 1	วรรคสอง
			วรรคสาม
			วรรคสี่
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	วรรคห้า
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคหก
กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 10	วรรคเจ็ด	

**ตารางที่ 18 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 5 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 5 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
267	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 8	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 10	วรรคสอง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	วรรคสาม
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคสี่
			วรรคห้า
กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคหก	

5.1.4 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1958

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มีจำนวน 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 90 มาตรา 91 มาตรา 92 ในการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ดังนี้

5.1.4.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 90 และมาตรา 92

“มาตรา 90 ให้สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาหยุดลงอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับจะสิ้นสุดลงในวันที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการเลือกตั้งเข้ามาตามรัฐธรรมนูญนี้

ให้รัฐบาลเป็นผู้เดียวที่มีอำนาจเรียกประชุมรัฐสภาได้จนกระทั่งถึงวันที่มีการประชุมครั้งแรกตามวรรคก่อน

ให้อำนาจของสมาชิกสภาฝรั่งเศสสิ้นสุดลงในเวลาเดียวกันกับที่อำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันได้มีขึ้น”¹

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 90 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 2 กำหนดการสิ้นสุดลงของการใช้บังคับของบทบัญญัติใหม่ โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาไว้ เนื่องจากหมดความจำเป็น กล่าวคือ ให้สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาหยุดลง อำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับจะสิ้นสุดลง ในวันที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 90 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ให้รัฐบาลมีอำนาจเรียกประชุมรัฐสภา

¹ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 29.

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 90 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนแบบที่ 2 กำหนดการสิ้นสุดลงของการใช้บังคับของบทบัญญัติใหม่ โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือเงื่อนไขไว้ เนื่องจากความจำเป็น กล่าวคือให้อำนาจของสมาชิกสหภาพฝรั่งเศสสิ้นสุดลงเมื่อมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

“มาตรา 92 มาตรการทางด้านนิติบัญญัติที่จำเป็นสำหรับการจัดตั้งสถาบันการเมืองและการดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ สามารถทำได้โดยรัฐกำหนดที่มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับรัฐบัญญัติ ซึ่งตราโดยคณะรัฐมนตรีและผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาแห่งรัฐ

ภายใต้ระยะเวลาและเงื่อนไขเดียวกัน รัฐบาลสามารถตรารัฐกำหนดที่มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับรัฐบัญญัติเพื่อกำหนดระบบเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

ภายใต้ระยะเวลาเดียวกับที่บัญญัติไว้ในวรรคแรกของมาตรา 91 รัฐบาลสามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ในทุกกรณีเพื่อประโยชน์ของชาติ เพื่อปกป้องพลเมืองและคุ้มครองเสรีภาพ”²

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 92 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ มีมาตรการทางด้านนิติบัญญัติที่จำเป็นสำหรับการจัดตั้งสถาบันการเมืองและการดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญสามารถทำได้โดยรัฐกำหนดที่มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับรัฐบัญญัติ ซึ่งตราโดยคณะรัฐมนตรีและผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาแห่งรัฐ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 92 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ภายใต้ระยะเวลาและเงื่อนไขเดียวกัน รัฐบาลสามารถตรารัฐกำหนดที่มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับรัฐบัญญัติเพื่อกำหนดระบบเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

² เรืองเดียวกัน, หน้า 31.

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 92 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ภายใต้อายุระยะเวลาเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 91 วรรคหนึ่ง รัฐบาลสามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ในทุกกรณีเพื่อประโยชน์ของชาติ เพื่อปกป้องพลเมืองและคุ้มครองเสรีภาพ

จากบทเฉพาะกาล มาตรา 90 และมาตรา 92 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 90 วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา 92 วรรคหนึ่งและวรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษเหมือนกัน แต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 90 วรรคหนึ่งและวรรคสองมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 2 กำหนดการสิ้นสุดลงของการใช้บังคับของบทบัญญัติใหม่ โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือเงื่อนไขไว้ เนื่องจากหมดความจำเป็นเหมือนกัน ส่วนมาตรา 92 วรรคหนึ่งและวรรคสองมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษเช่นเดียวกัน ส่วนมาตรา 90 วรรคสอง และมาตรา 92 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเหมือนกันและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเหมือนกัน จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้สองกลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว เชื่อมโยงบางมาตรา แต่ไม่สลับซับซ้อน จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.4.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 91

“มาตรา 91 สถาบันทางการเมืองที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้จะต้องจัดตั้งและเริ่มดำเนินการภายในระยะเวลาไม่เกินสี่เดือนนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ระยะเวลาดังกล่าวให้ขยายเป็นหกเดือน สำหรับสถาบันเกี่ยวกับประชาคม

อำนาจของประธานาธิบดีซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับ จะหมดลงในวันที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 และ มาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญนี้

ให้ประเทศสมาชิกของประชาคมมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งภายใต้เงื่อนไข เกี่ยวกับสถานะในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ยังคงใช้อำนาจหน้าที่ของตนต่อไปในประเทศสมาชิก ภายใต้กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับจนกระทั่งถึง วันจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจตามระบบใหม่

จนกว่าจะมีการจัดตั้งอย่างถาวรให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกของสภาแห่ง สาธารณรัฐ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการจัดตั้งวุฒิสภา อย่างถาวรจะต้องประกาศใช้ก่อน วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1959

อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา 58 และมาตรา 59 แห่งรัฐธรรมนูญจะถูกใช้โดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยรองประธานสภาแห่งรัฐ เป็นประธานและประธานคนแรกของศาลฎีกาและประธานคนแรกของศาลบัญชี จนกระทั่งมีการจัดตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียบร้อยแล้ว

พลเมืองของประเทศสมาชิกของประชาคม ยังคงมีตัวแทนอยู่ในรัฐสภา จนกระทั่งมีการตรามาตรการที่จำเป็น เพื่อปฏิบัติตามหมวด 12 ของรัฐธรรมนูญ”³

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 91 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การ ดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญจะต้องจัดตั้งสถาบันการเมืองและเริ่ม ดำเนินการภายในระยะเวลาไม่เกิน 4 เดือนนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 91 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การ ดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ระยะเวลา 4 เดือนให้ขยายเป็น 6 เดือน สำหรับสถาบันเกี่ยวกับประชาคม

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 91 วรรคสาม จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การ ดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ประธานาธิบดีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับ จะหมดวาระลงในวันที่มีการประกาศผลการเลือกตั้ง การเลือกตั้งประธานาธิบดีเป็นการออกเสียงเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี ตามมาตรา 6 และได้รับการเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากเด็ดขาดของผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หากไม่ได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดในการลงคะแนนรอบแรกให้จัดให้มีการลงคะแนนรอบที่สอง ในวันที่ 14 หลังจากวันที่มีการลงคะแนนรอบแรก การเลือกตั้งจะเลือกเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้ง 2 คน ซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดในการลงคะแนนรอบแรกที่ไม่ได้ถอนตัวออกจากการเลือกตั้งเท่านั้นที่จะมีสิทธิเข้าสู่การลงคะแนนรอบที่สองตามมาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 91 วรรคสี่ จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ ให้ประเทศสมาชิกของประชาคมมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งภายใต้เงื่อนไขเกี่ยวกับสถานะในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 91 วรรคห้า จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ยังคงใช้อำนาจหน้าที่ของตนต่อไปในประเทศสมาชิกภายใต้กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับจนกระทั่งวันจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจตามระบบใหม่

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 91 วรรคหก จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ จนกว่าจะมีการจัดตั้งอย่างถาวรให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกของสภาแห่งสาธารณรัฐ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการจัดตั้งวุฒิสภาอย่างถาวรจะต้องประกาศใช้ก่อน วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1959

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 91 วรรคเจ็ด จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 1 ให้มีคณะกรรมการชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่ กล่าวคือ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเป็นผู้ดูแลตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกตั้งประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจสอบ ร้องเรียน และประกาศผลการเลือกตั้งตามมาตรา 58 และเป็นผู้พิจารณาชี้ขาดความถูกต้องของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในกรณีที่มีการคัดค้าน

ผลการเลือกตั้งตามมาตรา 59 จะถูกใช้โดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย รองประธานสภาแห่งรัฐ เป็นประธานและประธานคนแรกของศาลฎีกาและประธานคนแรกของศาลบัญชีจนกว่าจะมีการจัดตั้ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียบร้อยแล้ว

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 91 วรรคแปด จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ พลเมืองของประเทศสมาชิกของประชาคม ยังคงมีตัวแทนอยู่ในรัฐสภา จนกว่าจะมีการตรามาตรการที่จำเป็น เพื่อปฏิบัติตามหมวด 12 ของรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์ประกอบโครงสร้างท้องถิ่น

จากบทเฉพาะกาล มาตรา 91 ซึ่งมีทั้งหมด 8 วรรค เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้กลุ่มเดียวและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 91 ทุกวรรค จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 91 วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่และวรรคหกมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเหมือนกัน แต่มาตรา 91 วรรคห้าและวรรคแปดมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่เหมือนกัน มีเพียงมาตรา 91 วรรคเจ็ดเท่านั้นที่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 1 ให้มีคณะกรรมการชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่ จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ

นอกจากนี้แม้จะเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติยาว เชื่อมโยงหลายมาตรา แต่ไม่สลับซับซ้อน จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 19 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 2 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
90	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 2	วรรคหนึ่ง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสอง
	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 2	วรรคสาม
92	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคสาม

**ตารางที่ 20 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
91	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
			วรรคสาม
			วรรคสี่
		แบบที่ 8	วรรคห้า
		แบบที่ 9	วรรคหก
		แบบที่ 1	วรรคเจ็ด
		แบบที่ 8	วรรคแปด

5.1.5 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ.1987

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีมีจำนวน 6 มาตรา ได้แก่ มาตรา 1 มาตรา 2 มาตรา 3 มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 ในการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ดังนี้

5.1.5.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 5 มาตรา ได้แก่ มาตรา 1 มาตรา 2 มาตรา 3 มาตรา 5 และมาตรา 6

“มาตรา 1 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ยกเว้นเกี่ยวกับบรรดาการออกกฎหมายหรือแก้ไขเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ การเลือกตั้งประธานาธิบดีและสมาชิกสภาแห่งชาติภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ และการเตรียมการใดๆ อันจำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้อาจดำเนินการไปได้ ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับ”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 1 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 ยกเว้นเกี่ยวกับการออกกฎหมายหรือแก้ไขเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ การเลือกตั้งประธานาธิบดีและสมาชิกสภาแห่งชาติภายใต้รัฐธรรมนูญและการเตรียมการอื่น ๆ เพื่อบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้อาจจะดำเนินการไปก่อนการมีผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ

“มาตรา 2 (1) การเลือกตั้งประธานาธิบดีคนแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้องจัดให้มีไม่ช้ากว่า 40 วันก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับ”

(2) วาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีคนแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 2 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐ

ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ (1) การเลือกตั้งประธานาธิบดีคนแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะต้องดำเนินการภายในไม่เกินกว่า 40 วัน ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับ (2) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีคนแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้เริ่มต้นในวันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ

“มาตรา 3 (1) การเลือกตั้งสภาแห่งชาติครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้องจัดให้มีขึ้นภายใน 6 เดือน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาแห่งชาติชุดแรกที่ได้รับการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการประชุมสภาแห่งชาติครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้

(2) วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ ให้สิ้นสุดลงก่อนวันที่ได้มีการประชุมสภาแห่งชาติครั้งแรกตาม (1)”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 3 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ (1) การเลือกตั้งสภาแห่งชาติครั้งแรกให้ดำเนินการภายใน 6 เดือนนับแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกแห่งชาติชุดแรกที่ได้รับการเลือกตั้งให้เริ่มตั้งแต่วันที่แรกของการเรียกประชุมสภาแห่งชาติ (2) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้บังคับสิ้นสุดลงก่อนวันเริ่มประชุมสภาแห่งชาติ

“มาตรา 5 พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎ สนธิสัญญาต่าง ๆ ที่มีผลในขณะที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับยังคงใช้ได้ต่อไปเว้นแต่จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 5 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎ และสนธิสัญญา มีผลใช้บังคับตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้

“มาตรา 6 บรรดาองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานเช่นเดียวกันกับองค์กรที่จะได้จัดตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ให้องค์กรเหล่านั้นคงอยู่และปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการจัดตั้งองค์กรใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 6 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 8 ให้องค์กรของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ องค์กรใด ๆ ซึ่งมีอยู่ในขณะที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีหน้าที่ในการดำเนินงานเช่นเดียวกันกับองค์กรใหม่ ซึ่งได้รับการก่อตั้งโดยรัฐธรรมนูญให้ยังคงมีผลอยู่เป็นองค์กรและปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจนกว่าองค์กรต่าง ๆ ซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญจะได้มีการก่อตั้งขึ้น

จากบทเฉพาะกาล มาตรา 1 มาตรา 2 มาตรา 3 มาตรา 5 และมาตรา 6 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้กลุ่มเดียวและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 1 มาตรา 3 มาตรา 5 และมาตรา 6 ต่างจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 1 มาตรา 3 และมาตรา 5 มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเหมือนกัน แต่มาตรา 6 มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 8 ให้องค์กรของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ ส่วนมาตรา 2 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติที่สั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.1.5.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 4

“มาตรา 4 (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ขององค์กรที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่รัฐธรรมนูญนี้บังคับใช้ ให้ถือว่าได้รับการแต่งตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ ยกเว้นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดซึ่งวิธีการในการเลือกตั้งหรือองค์กรผู้แต่งตั้งได้เปลี่ยนแปลงไปตามรัฐธรรมนูญนี้ ประธานศาลฎีกาและประธานสำนักงานตรวจสอบ ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนั้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้วาระการดำรงตำแหน่งสิ้นสุดลงในวันก่อนที่ผู้ได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับตำแหน่ง

(2) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งมิใช่ประธานศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้โดยไม่นำความใน (1) มาใช้บังคับ

(3) บทบัญญัติใด ๆ ในรัฐธรรมนูญนี้ที่กำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจำกัดจำนวนวาระการดำรงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีผลใช้บังคับในวันที่มีการเลือกตั้งหรือเมื่อมีการแต่งตั้งบุคคลเหล่านั้นเข้าดำรงตำแหน่งครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้”

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 4 (1) จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ขององค์กรซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลอยู่ในการดำรงตำแหน่งขณะที่ได้มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ให้ถือว่าได้รับการแต่งตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ ยกเว้นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดซึ่งวิธีการในการเลือกตั้งหรือองค์กรผู้แต่งตั้งได้เปลี่ยนแปลงไปโดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ประธานศาลฎีกา ประธานสำนักงานตรวจสอบให้คงอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะได้มีการเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของบุคคลดังกล่าว ให้ถือว่าสิ้นสุดลงในวันก่อนที่จะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งคนใหม่

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 4 (2) จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ผู้พิพากษาที่ทำงานอยู่ที่ศาลฎีกาซึ่งมิใช่ประธานศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาศาลฎีกาและผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ถือว่าได้รับการแต่งตั้งโดยไม่ต้องนำความในมาตรา 4 (1) มาใช้บังคับ

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 4 (3) จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไป

ตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ บทบัญญัติใดๆ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่กำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจำกัดจำนวนวาระที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำรงตำแหน่งเหล่านั้นได้ ให้มีผลใช้บังคับในวันที่มีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งบุคคลเหล่านั้นเข้าดำรงตำแหน่งครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

จากบทเฉพาะกาลมาตรา 4 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้กลุ่มเดียว และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 4 (1) มาตรา 4 (2) และมาตรา 4 (3) ต่างจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 4 (1) มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 8 ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับเดิมคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะจัดตั้งหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรตามกฎหมายฉบับใหม่ มาตรา 4 (2) มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ และมาตรา 4 (3) มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเหมือนกัน จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติสั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตราจึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 21 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 5 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
1	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
2	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	2 (1)
			2 (2)
3	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	3 (1)
			3 (2)
5	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	
6	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 8	

**ตารางที่ 22 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987**

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
4	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 8	4 (1)
		แบบที่ 5	4 (2)
		แบบที่ 9	4 (3)

5.1.6 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ.1946

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่นมีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 และมาตรา 103 ในการวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ดังนี้

5.1.6.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 และมาตรา 103

“มาตรา 100 รัฐธรรมนูญนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันพ้นกำหนดเวลา 6 เดือน นับจากวันที่ประกาศเป็นต้นไป

การออกกฎหมายที่จำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและวิธีการเรียกประชุมรัฐสภาตลอดจนขั้นตอนการเตรียมการที่จำเป็นสำหรับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ สามารถดำเนินการได้ก่อนกำหนดเวลาตามวรรคก่อน”⁴

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 100 วรรคหนึ่ง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 6 เดือนนับแต่วันประกาศใช้

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 100 วรรคสอง จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ การออกกฎหมายที่จำเป็นต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและวิธีการเรียกประชุมรัฐสภาและวิธีการจัดเตรียมการอื่นที่จำเป็นเพื่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้สามารถกระทำได้ก่อนครบกำหนดวันตามความในวรรคก่อน

⁴ สุตตา วิศรุตพิชญ์, รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ อดัณฑ์ 176, หน้า 16.

“มาตรา 101 เมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตรีบใดที่ยังมิได้มีการจัดตั้งวุฒิสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นรัฐสภา จนกว่าวุฒิสภาจะจัดตั้งขึ้น”⁵

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 101 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ กล่าวคือ ในกรณีที่ไม่มีวุฒิสภาก่อนวันที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับ ให้สภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รัฐสภาจนกว่าวุฒิสภาจะได้จัดตั้งแล้ว

“มาตรา 102 ให้สมาชิกจำนวนครึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้มีอายุสมาชิกภาพ 3 ปี การกำหนดตัวสมาชิกดังกล่าวให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”⁶

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 102 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนครึ่งหนึ่งในการดำรงตำแหน่งวาระแรกของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้กำหนดไว้ 3 ปีการกำหนดสมาชิกวุฒิสภาจำนวนครึ่งหนึ่งที่มีวาระ 3 ปี ดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

“มาตรา 103 ให้รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้พิพากษาที่อยู่ในตำแหน่งเมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ตลอดจนข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งตรงกับตำแหน่งที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญนี้ ไม่สูญเสียตำแหน่งของตนจากผลของการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้รับหน้าที่ต่อแล้ว ย่อมต้องสูญเสียตำแหน่งนั้นๆ ไป”⁷

⁵ เรื่องเดียวกัน

⁶ เรื่องเดียวกัน

⁷ เรื่องเดียวกัน

รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของมาตรา 103 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารซึ่งตรงกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงัก กล่าวคือ รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษา ตลอดจนข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับ ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปได้ เว้นแต่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น แต่เมื่อมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่อแล้ว บุคคลดังกล่าวย่อมพ้นจากตำแหน่ง

จากบทเฉพาะกาล มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 และมาตรา 103 เป็นบทเฉพาะกาลที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้กลุ่มเดียวและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรา 100 มาตรา 101 และมาตรา 103 ต่างจัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับการบริหารเหมือนกันแต่มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 100 และมาตรา 103 มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 9 รองรับให้การดำเนินการเป็นไปตามที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งกำหนด เพื่อมิให้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับใหม่ต้องหยุดชะงักเหมือนกัน ส่วนมาตรา 101 มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 5 รองรับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามกฎหมายฉบับใหม่ แต่มาตรา 102 จัดอยู่ในแบบกฎหมายกลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มีหลักการพิเศษและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลตรงกับแบบที่ 11 รองรับให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายฉบับใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้เป็นพิเศษ จึงเห็นได้ว่าในหนึ่งมาตราอาจมีการจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและในหนึ่งมาตราสามารถมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ

นอกจากนี้ยังเป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติสั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตราจึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

**ตารางที่ 23 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ
ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946**

เป็นกรณีทับทญญัตติในมาตราหรือวรรคในมาตรานั้นจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม
และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา

มาตรา	กลุ่ม	รูปแบบ	วรรค
100	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	วรรคหนึ่ง
			วรรคสอง
101	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 5	
102	กลุ่มที่ 4 บทเฉพาะกาลที่มี หลักการพิเศษ	แบบที่ 11	
103	กลุ่มที่ 1 บทเฉพาะกาลรองรับ การบริหาร	แบบที่ 9	

จากการศึกษาแบบกฎหมายและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยและรัฐธรรมนูญต่างประเทศข้างต้นสามารถเปรียบเทียบจำนวนมาตราของบทเฉพาะกาลได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้ง 3 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 23 มาตรา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีจำนวน 18 มาตราและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีจำนวน 18 มาตรา ส่วนรัฐธรรมนูญต่างประเทศ 3 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มีจำนวน 3 มาตรา รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 มีจำนวน 6 มาตราและรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 มีจำนวน 4 มาตรา นอกจากนี้สามารถเปรียบเทียบรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลโดยแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 5 กรณีดังนี้

กรณีแรก การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม และมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ดังนี้

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 12 มาตรา ได้แก่ มาตรา 325 มาตรา 326 มาตรา 327 มาตรา 328 มาตรา 329 มาตรา 330 มาตรา 331 มาตรา 332 มาตรา 333 มาตรา 334 มาตรา 335 และมาตรา 336 จากการศึกษาในรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 6 มาตรา ได้แก่ มาตรา 292 มาตรา 297 มาตรา 304 มาตรา 305 มาตรา 307 และมาตรา 309 จากการศึกษาในรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 10 มาตรา ได้แก่ มาตรา 262 มาตรา 268 มาตรา 269 มาตรา 270 มาตรา 271 มาตรา 272 มาตรา 274 มาตรา 275 มาตรา 276 และมาตรา 279 จากการศึกษาในรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 5 มาตรา ได้แก่ มาตรา 1 มาตรา 2 มาตรา 3 มาตรา 5 และมาตรา 6 จากการศึกษาในรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติสั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 และมาตรา 103 จากการศึกษาในรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติสั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบการรูปแบบเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยทั้ง 3 ฉบับกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ 2 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 และรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ในกรณีการเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยนั้นมีบทบัญญัติที่ยาวกว่า มีความสลับซับซ้อนมากกว่าและเชื่อมโยงหลายมาตรามากกว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีและรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีบทบัญญัติที่สั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา

กรณีที่สอง การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ หรือจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 7 มาตรา ได้แก่ มาตรา 314 มาตรา 316 มาตรา 318 มาตรา 319 มาตรา 321 มาตรา 322 และมาตรา 324 จากการศึกษาในรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 6 มาตรา ได้แก่ มาตรา 294 มาตรา 295 มาตรา 299 มาตรา 301 มาตรา 303 และมาตรา 308 จากการศึกษาในรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 266 มาตรา 273 และมาตรา 278 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตรา และในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 90 และมาตรา 92 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว เชื่อมโยงบางมาตรา แต่ไม่สลับซับซ้อน จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบการรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยทั้ง 3 ฉบับกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ในกรณีการเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยนั้นมีบทบัญญัติที่ยาวกว่า มีความสลับซับซ้อนมากกว่าและเชื่อมโยงหลายมาตรามากกว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งมีบทบัญญัติที่สั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา

กรณีที่สาม การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 315 มาตรา 317 มาตรา 320 และมาตรา 323 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 293 มาตรา 296 มาตรา 298 และมาตรา 306 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 264 มาตรา 265 และมาตรา 277 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตรา

และในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่นๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 91 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติยาว เชื่อมโยงหลายมาตรา แต่ไม่สลับซับซ้อน จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 4 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติสั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบการรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยทั้ง 3 ฉบับกับรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ 2 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 และรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ในกรณีการเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยนั้นมีบทบัญญัติที่ยาวกว่า มีความสลับซับซ้อนมากกว่าและเชื่อมโยงหลายมาตรามากกว่าบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสและบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีซึ่งมีบทบัญญัติที่สั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา

กรณีที่สี่ การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 300 และมาตรา 302 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 263 จากการศึกษาารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบการรูปแบบเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในกรณีการเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับ มีบทบัญญัติที่ยาว มีความสลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตรา

กรณีที่ทำ การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 5 รูปแบบ

เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 5 รูปแบบ ซึ่งมีแต่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่จัดอยู่ในกรณีนี้มีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 267 จากการศึกษารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวมีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยอันจะทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

5.2 เปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

เป็นการเปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 และรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 โดยการนำเอาการบังคับใช้ในด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านบุคคลและเพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไปได้มาจัดกลุ่มหัวข้อใหม่ดังต่อไปนี้เพื่อง่ายต่อการศึกษา

5.2.1 การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้

- **คณะองคมนตรี** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 314 กำหนดให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญโดยในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดตามมาตรา 323 ก็ให้คณะองคมนตรีทำหน้าที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การแก้ไขกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์และสืบราชบัลลังก์ กล่าวคือ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่นก็ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 19 และก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ผู้นั้นต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาตามมาตรา 21

และการสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะกรรมการจัดทำร่างกฎหมายเทียบบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบบาลเดิม ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 292 กำหนดให้คณะกรรมการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 262 กำหนดให้คณะกรรมการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ

เปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในเรื่องคณะกรรมการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรืออยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นคณะกรรมการ กล่าวคือ คณะกรรมการเดิมยังคงเป็นคณะกรรมการในรัฐธรรมนูญใหม่ แต่ที่แตกต่างกัน คือ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คณะกรรมการทำหน้าที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การแก้ไขกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์และการสืบราชบัลลังก์

- **สภาผู้แทนราษฎร** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 315 วรรคหนึ่ง กำหนดว่านับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญจนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 และมาตรา 315 วรรคสองกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาหรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 กำหนดไว้ใน

มาตรา 5 วรรคสอง ว่าให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 293 วรรคหนึ่ง จึงกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรเช่นกัน เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 6 วรรคสอง กำหนดว่าให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 263 วรรคหนึ่ง จึงกำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร ต่อไปและให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 90 วรรคหนึ่ง กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับจะสิ้นสุดลงในวันที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการเลือกตั้งเข้ามาตามรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 มาตรา 3 (2) กำหนดให้วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ ให้สิ้นสุดลงก่อนวันที่ได้มีการประชุมสภาแห่งชาติครั้งแรกตาม (1) และบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1947 มาตรา 103 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในตำแหน่งเมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในเรื่องสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้ สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บทเฉพาะกาลกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนรัฐธรรมนูญอีก 2 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บทเฉพาะกาลกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร

ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาหยุดลงอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเดิมยังคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะมีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีกำหนดว่าสมาชิกสภาแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้จะสิ้นสุดลงก่อนวันประชุมสภาแห่งชาติครั้งแรกและรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในตำแหน่งในวันที่เริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- **วุฒิสภา** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 315 วรรคหนึ่ง กำหนดให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ จนถึงวันที่ครบ 4 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (1) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (2) แล้วแต่กรณี และมาตรา 315 วรรคสาม กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังไม่มีวุฒิสภาเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 กำหนดไว้ในมาตรา 5 วรรคสอง ว่าให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 293 วรรคหนึ่งจึงกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังไม่มีวุฒิสภาเช่นกันเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มาตรา 6 วรรคสอง กำหนดว่า ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 263 วรรคหนึ่ง จึงกำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป และให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้

เปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในเรื่องวุฒิสภา ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนถึงวันที่ครบ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาหรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่วุฒิสภาจนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไปจนถึงวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป

- **คณะรัฐมนตรี** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 317 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไปและมาตรา 317 วรรคสามกำหนดว่าเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วให้คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี พ้นจากตำแหน่งแต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 298 วรรคหนึ่ง ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 264 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 91 วรรคสาม ให้อำนาจของประธานาธิบดีซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับจะหมดลงในวันที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งและบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1947 มาตรา 103 ให้รัฐมนตรีที่อยู่ในตำแหน่งเมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญคงอยู่ในตำแหน่งเดิมจนกว่าจะมีการเลือกตั้ง

เปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ใน

เรื่องคณะรัฐมนตรี ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นคณะรัฐมนตรีต่อไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญคงเป็นคณะรัฐมนตรีต่อไปและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นคณะรัฐมนตรีต่อไป จะเห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับมีความเหมือนกัน คือ คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรืออยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญคงเป็นคณะรัฐมนตรีต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจะเข้ารับหน้าที่

ส่วนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้อำนาจของประธานาธิบดีซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับสิ้นสุดลงในวันที่ประกาศผลการเลือกตั้ง และบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่นให้รัฐมนตรีที่อยู่ในตำแหน่งในวันที่รัฐธรรมนูญบังคับใช้ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้ง

- **คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 320 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง และในมาตรา 320 วรรคสอง กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 255 และมาตรา 257 ภายใน 45 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 300 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 273 ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

เปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในเรื่องคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จะเห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ได้กำหนดให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมยังคงเป็นคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จนกว่าจะมีคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดใหม่

5.2.2 การบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายในกำหนดเวลา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 323 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองโดยในระหว่างเวลาดังกล่าวจะยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้และให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- **สภาผู้แทนราษฎร** ต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมาตรา 323 ได้กำหนดแนวทางไว้ 2 กรณี กรณีแรก หากพ้นกำหนดเวลา 120 วันแล้ว แต่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับยังไม่เสร็จทุกฉบับ มาตรา 323 วรรคสอง (1) กำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด และห้ามไม่ให้มีการดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแล้วเสร็จและเมื่อสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ได้ทันกำหนดเวลา จึงให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ต่อไป กรณีที่สอง หากสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับเสร็จทันเวลาภายใน 120 วัน มาตรา 323 วรรคสอง (2) ก็กำหนดให้วุฒิสภำพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับต่อไปโดยต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภำได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ

- **วุฒิสภา** ต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับต่อจากสภาผู้แทนราษฎรภายใน 90 วันซึ่งพิจารณาได้เป็นสองกรณี กรณีแรก หากพ้นกำหนดเวลา 120 วันแล้วแต่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับยังไม่เสร็จทุกฉบับ มาตรา 323 วรรคสอง (1) กำหนดให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ต่อไป กรณีที่สอง หากสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับเสร็จทันเวลาภายใน 120 วัน มาตรา 323 วรรคสอง (2) ก็กำหนดให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับต่อไปโดยต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ แต่หากวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ให้แล้วเสร็จได้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้น มาตรา 323 วรรคสอง (3) ก็ได้กำหนดไว้ว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว และให้นำมาตรา 93 ที่กำหนดว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นำมาตรา 93 ที่กำหนดว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นำมาตรา 93 ที่กำหนดว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดได้รับความเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วไม่ได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้นำนายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน 30 วัน ให้นำนายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว มาใช้บังคับกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวโดยอนุโลม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 295 วรรคหนึ่งกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและร่างพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับจากคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ โดยต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 45 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 และในกรณีที่พ้นกำหนดเวลา 45 วันแล้วแต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับยังไม่เสร็จ มาตรา 295 วรรคสองกำหนดให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นทุกเล่มกล่าวทูลกระหม่อมถวายภายใน 7 วันเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยโดยถือเสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว และในมาตรา 295 วรรคสามยังกำหนดไว้เป็นพิเศษว่าในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งยังไม่มีผลใช้บังคับให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 267 วรรคหนึ่งกำหนดให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับข้างต้นมาตรา 267 วรรคสอง กำหนดไว้ว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับ

บทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและต้องมุ่งหมายให้มีการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ โดยการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับนั้นต้องทำให้เสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้และเมื่อได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว มาตรา 267 วรรคสี่กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายใน 60 วัน ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ จากนั้นเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ มาตรา 267 วรรคห้า กำหนดให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ฝ่ายละ 5 คนเพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าวให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการวิสามัญเสนอ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 92 วรรคท้าย กำหนดว่าภายใต้ระยะเวลาเดียวกับที่บัญญัติไว้ในวรรคแรกของมาตรา 91 รัฐบาลสามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ในทุกกรณีเพื่อประโยชน์ของชาติ เพื่อปกป้องพลเมืองและคุ้มครองเสรีภาพ การบังคับใช้มาตรา 92 ในระหว่างวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1958 ถึงวันที่ 4 เมษายน ค.ศ. 1959 ระยะเวลา 4 เดือนรัฐบาลได้ตรารัฐกำหนดตามมาตรา 92 รวมทั้งสิ้น 300 ฉบับ⁸ แบ่งประเภทของรัฐกำหนดได้ 20 ประเภทและสามารถจัดกลุ่มได้ 4 กลุ่มใหญ่ คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ นโยบายทางด้านเศรษฐกิจและการคลัง นโยบายทางด้านการเมืองเกี่ยวกับประเทศอัลจีเรียและการปฏิรูประบบการ

⁸ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 36-39.

ปกครองและระบบศาลยุติธรรม ในบรรดารัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญ 24 ฉบับที่ตราขึ้นตาม บทเฉพาะกาล มีเพียงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดีและสมาชิก รัฐสภาเท่านั้นที่มีลักษณะเร่งด่วนโดยรีบดำเนินการตราเป็นรัฐกำหนดรวม 7 ฉบับซึ่ง 2 ฉบับเป็นเรื่อง เกี่ยวกับองค์ประกอบและวาระในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ฉบับเกี่ยวกับการ เลือกตั้งประธานาธิบดีและอีก 3 ฉบับเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกรัฐสภา รัฐ กำหนดประกอบรัฐธรรมนูญที่ไม่มีความจำเป็นจะต้องตราเป็นรัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของวุฒิสภาและวาระในการดำรงตำแหน่งของวุฒิสภา เนื่องจาก บทเฉพาะกาลมาตรา 91 กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกของสภาแห่งสาธารณรัฐและ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการจัดตั้งวุฒิสภาอย่างถาวรจะต้องประกาศใช้ก่อน วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1959 ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 91 แล้วเห็นได้ว่ารัฐบาลไม่มีความ จำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับวุฒิสภาในรูปของรัฐกำหนดเพราะสภา ผู้แทนราษฎรชุดใหม่และวุฒิสภาชุดรักษาการจะเริ่มประชุมครั้งแรกในเดือนเมษายน ค.ศ. 1959 สามารถตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับวุฒิสภาได้ตามกระบวนการพิเศษที่รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ในมาตรา 46

เปรียบเทียบการบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ใน เรื่องการบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายในกำหนดเวลา ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นั้นรัฐสภาต้องดำเนินการพิจารณาให้ความเห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมืองให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้อง ดำเนินการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้แล้วเสร็จภายใน 45 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างจาก คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้สภานิติ บัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติ บัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า

ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หากพ้นกำหนดเวลา 120 วันแล้วสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับไม่แล้วเสร็จทุกฉบับให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด แล้วให้วุฒิสภากำหนดวันประชุมสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แต่กรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับเสร็จทันเวลาภายใน 120 วัน ให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ในส่วนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของวุฒิสภานั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้ต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับภายใน 90 วัน ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับไม่แล้วเสร็จภายใน 120 วัน ให้วุฒิสภากำหนดวันประชุมสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

แต่หากกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแล้วเสร็จภายใน 120 วัน ให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับต่อไปให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ แต่หากวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ให้แล้วเสร็จได้ภายในกำหนดเวลา 90 วัน ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันหมดและในกรณีที่ร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับที่ได้รับจากคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน แต่ในกรณีที่พ้นกำหนดเวลา 45 วันแล้วสภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับยังไม่แล้วเสร็จให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 7 วันเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยโดยถือเสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมายฝ่ายละ 5 คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการวิสามัญเสนอและให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วัน นับแต่วันที่รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสในบทเฉพาะกาลมาตรา 92 กำหนดการขยายขอบเขตในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดมาตรการรองรับการจัดตั้งสถาบันการเมืองและดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญไว้ โดยในมาตรา 91 วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ว่าสถาบันการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญจะต้องจัดตั้งให้แล้วเสร็จและดำเนินการได้ภายใน 4 เดือน นับตั้งแต่วันที่ประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญ และในบทเฉพาะกาลมาตรา 92 ยังได้กำหนดถึงมาตรการขยายความวิธีการดำเนินการตามมาตรา 91 ไว้ ดังนี้คือ ในบทบัญญัติมาตรา 92 ได้ให้อำนาจแก่รัฐบาลที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ กำหนดมาตรการทางด้านนิติบัญญัติที่จำเป็นสำหรับการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองและการดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐ กำหนดระบบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาและกำหนดมาตรการที่รัฐบาลเห็นว่าจำเป็นสำหรับประโยชน์ของชาติ การปกป้องพลเมือง หรือการรักษาสิทธิเสรีภาพ ดังนั้นเมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับในวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 1958 รัฐบาลได้ใช้เวลา 4 เดือน คือ ในระหว่างวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1958 ถึงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1959 ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญรวม 19 ฉบับ เพื่อจัดตั้งสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 92 ซึ่งให้อำนาจรัฐบาลในการตรา รัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญมีผลเป็นกฎหมายได้เช่นเดียวกับรัฐบัญญัติโดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของรัฐสภา⁹

5.2.3 การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาชุดใหม่ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญจะต้องเลือกตั้งตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งไว้ เช่น วิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบเขตเดียวคนเดียวร่วมกับการเลือกแบบบัญชีรายชื่อ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงโดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ซึ่งสามารถแยกพิจารณาในประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งภายหลังรัฐธรรมนูญประกาศใช้ได้ 2 กรณีดังนี้

กรณีแรก การเลือกตั้งโดยยังไม่ได้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองครบถ้วน

⁹ นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : ข้อคิดเพื่อการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา, 2541), หน้า 29-30.

เป็นกรณีที่สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถจัดทำกฎหมายทั้ง 3 ฉบับให้แล้วเสร็จได้ภายในเวลาที่กำหนด กล่าวคือ สภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณากฎหมายทั้ง 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ วุฒิสภาต้องพิจารณากฎหมายทั้ง 3 ฉบับให้เสร็จสิ้นภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างกฎหมายจากสภาผู้แทนราษฎรหรือวันที่ครบ 120 วันแล้วแต่กรณี สมาชิกของสภาทั้งสองต้องสิ้นสมาชิกภาพลง ในกรณีดังกล่าวนี้หากยังไม่มีมาตรการพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ขึ้น การเลือกตั้งดังกล่าวจะเป็นการเลือกตั้งภายใต้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งอันมีผลเป็นการแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งที่มีผลใช้บังคับอยู่เพื่อดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และกระบวนการเลือกตั้งที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดไว้ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายของประกาศดังกล่าวก่อนที่จะประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 324 (2) ที่กำหนดว่าในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ยกกำหนดเวลา 240 วันตามมาตรา 323 วรรคหนึ่ง และให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เทาที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งดังกล่าว โดยให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา 319 เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวและในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบที่จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ระเบียบดังกล่าวและความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา

การเลือกตั้งโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำหรับกรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจะกระทำภายใน 90 วันนับแต่วันที่ยกกำหนด 240 วันจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามมาตรา 315 วรรคท้ายที่กำหนดว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตาม (2) ให้กระทำภายใน 90 วันนับแต่วันครบ 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และไม่ให้อำนาจการเลือกตั้งในวันเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324

กรณีที่สอง การเลือกตั้งโดยได้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับครบถ้วนแล้ว เป็นกรณีที่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานั้นได้มีการดำเนินการเลือกตั้งโดย

คณะกรรมการการเลือกตั้งมาเป็นผู้ควบคุมดูแลการเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยแยกพิจารณากำหนดเวลาที่จะมีการเลือกตั้งในแต่ละกรณีได้ดังนี้

1) กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่ให้นำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องที่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วัน มาใช้บังคับกำหนดไว้ในตามมาตรา 325 และให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวทุกฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 323 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 319 ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ภายใน 60 วันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบหรือเมื่อมีกรณีตามมาตรา 323

2) กรณีสมาชิกวุฒิสภา ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่ได้กำหนดให้มีการยุบวุฒิสภาไว้ สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงโดยอยู่ในวาระคราวละ 6 ปี แต่ในบทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าให้วุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่วุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ต่อไปจนครบวาระ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้นหากสมาชิกวุฒิสภาสามารถพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสร็จสิ้น ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างหรือนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างไม่เสร็จ สมาชิกวุฒิสภาก็สามารถอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้จนกว่าจะครบวาระ 4 ปี นับแต่การแต่งตั้ง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามาตามหลักเกณฑ์ใหม่ให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันก่อนครบ 4 ปี แต่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมสิ้นสุดลงตามมาตรา 315 วรรคห้า (1) ที่กำหนดว่าในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันก่อนวันครบ 4 ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามาตามตรา 323 วรรคสามสิ้นสุดลง

นอกจากนี้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คนตามมาตรา 98 โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ได้เขตละ 1 คนตามมาตรา 102 ซึ่งจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 1 คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งและจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 1 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งมีจำนวนเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีโดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คนตามมาตรา 103

ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คนตามมาตรา 121 โดยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งตามมาตรา 122 และผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้ 1 คนตามมาตรา 123

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 แยกพิจารณาเกี่ยวกับการเลือกตั้งภายหลังรัฐธรรมนูญประกาศใช้ได้ 2 กรณีดังนี้

- **กรณีสภาผู้แทนราษฎร** สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 480 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คนและสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน 80 คน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับตามมาตรา 93 โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้นซึ่งการกำหนดเขตเลือกตั้งให้ดำเนินการโดยจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ถ้าจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน แต่ถ้าในกรณีที่แบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ 3 คนทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ 3 คนเสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละ 2 คน ถ้าจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 4 คน ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 2 เขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 คน และถ้าจังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกันตามมาตรา 94 ส่วนกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกพรรคการเมืองที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งเสียงตามมาตรา 95 ส่วนการกำหนดเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้จัดแบ่งพื้นที่ประเทศออกเป็น 8

กลุ่มจังหวัด และให้แต่ละกลุ่มจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง โดยแต่ละเขตเลือกตั้งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 10 คน การจัดกลุ่มจังหวัด ให้จัดจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกันอยู่ในกลุ่มจังหวัดเดียวกัน และในกลุ่มจังหวัดทุกกลุ่มต้องมีจำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งรวมกันแล้วใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ โดยให้จังหวัดทั้งจังหวัดอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวตามมาตรา 96

ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2554 มีการแก้ไขระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้กลับมาใช้ระบบเดิม คือ ระบบแบบแบ่งเขตให้ใช้แบบเขตเดียวเบอร์เดียว ส่วนระบบสัดส่วนนั้นให้กลับมาเป็นแบบบัญชีรายชื่อและให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2554 ได้เพิ่มสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็น 125 คน และลดแบบแบ่งเขตลงมาเหลือ 375 คน และได้แก้ไขยกเลิกเรื่องคะแนนเสียงขั้นต่ำร้อยละ 5 ซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไป โดยไม่มีการกำหนดคะแนนเสียงขั้นต่ำอีกต่อไปเพื่อเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองขนาดเล็กได้มีโอกาสชนะการเลือกตั้ง ดังนั้นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงมีทั้งหมด 500 คน

- **กรณีสมาชิกวุฒิสภา** ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนรวม 150 คน มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามมาตรา 111 กล่าวคือ การได้มาซึ่งวุฒิสภามาตรฐานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 เป็นระบบผสม คือ สมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 150 คน มาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน รวม 76 จังหวัด มีจำนวน 76 คนและมาจากการสรรหาอีก 74 คน คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมายจำนวน 1 คนและตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมายจำนวน 1 คน เป็นกรรมการ ทำหน้าที่สรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่างๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพและภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาโดยทำหน้าที่สรรหาภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อจากคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วแจ้งผลการสรรหาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลผู้ได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตรา 113 โดยให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาตรฐานรัฐธรรมนูญภายใน 150 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีผลใช้บังคับตามมาตรา 296

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 แยกพิจารณาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ภายหลังกฎรัฐธรรมนูญประกาศใช้ได้ 2 กรณีดังนี้

- **กรณีสภาผู้แทนราษฎร** ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คนและมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน 150 คน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังไม่มีการเลือกตั้งหรือประกาศชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ตามมาตรา 83 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ 1 คน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้คนละ 1 คะแนนโดยจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้ ตามมาตรา 85 และในการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (1) นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้รับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วย 500 อันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร (2) นำผลลัพธ์ตาม (1) ไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขตจำนวนที่ได้รับให้ถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ (3) นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (2) ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้ง ผลลัพธ์คือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับตามมาตรา 91 โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 268 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 150 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลใช้บังคับแล้ว

- **กรณีวุฒิสภา** บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 269 กำหนดว่า ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

คณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวน 200 คนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่า 15 วัน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 15 วัน

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน ให้เหลือจำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 400 คน ให้ได้จำนวน 194 คน รวมกับบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งอีก 6 คน จากผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็น 250 คน ให้แล้วเสร็จภายใน 3 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268

อย่างไรก็ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 107 กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคมโดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม การสมัครและรับสมัคร หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลือกบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน และมาตรการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมจะกำหนดไม่ให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

รัฐสภาของประเทศฝรั่งเศสตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา¹⁰ ซึ่งประเทศฝรั่งเศสมีการเลือกตั้งทั้งทางตรงและทางอ้อม การเลือกตั้งทางตรง ได้แก่ การเลือกตั้งประธานาธิบดี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งผู้แทนฝรั่งเศสประจำรัฐสภายุโรป รวมถึงการออกเสียงประชามติ ส่วนการเลือกตั้งทางอ้อม ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา โดยรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ได้กำหนดให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งมาตรา 3 วรรคสาม กำหนดให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นการทั่วไป เป็นกลางและลับ¹¹ สำหรับเงื่อนไขเกี่ยวกับประชาชนผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปตามที่กำหนดในรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

การจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี 2 กรณี¹²

กรณีแรกการเลือกตั้งทั่วไป ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 25 วรรคหนึ่ง¹³ บัญญัติให้วาระการดำรงตำแหน่งและจำนวนของสมาชิกแต่ละสภา รวมถึงเงื่อนไขอื่นๆ เป็นไปตามที่รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกำหนด ปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 577 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี¹⁴ เป็นจำนวนมากที่สุดที่จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้

¹⁰ Article 24.

...It shall comprise the National Assembly and the Senate.

¹¹ Article 3

...Suffrage may be direct or indirect as provided for by the Constitution. It shall always be universal, equal and secret.

¹² ปกรณ์ นิลประพันธ์, "แก่นรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2560. แหล่งที่มา: <http://lawdrafter.blogspot.com/2015/05/blog-post.html>

¹³ Article 25.

An Institutional Act shall determine the term for which each House is elected, the number of its members, their allowances, the conditions of eligibility and the terms of disqualification and of incompatibility with membership.

¹⁴ Assemblée Nationale, "Welcome to the English Website of the French National Assembly : Role and Powers of the National Assembly," [Online] Accessed: 16 April 2017. Available from: http://www2.assemblee-nationale.fr/langues/welcome-to-the-english-website-of-the-french-national-assembly#node_9511

ตามมาตรา 24 วรรคสาม¹⁵ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งประกอบด้วย¹⁶ สมาชิกจำนวน 556 คน มาจากการเลือกตั้งภายในประเทศ สมาชิกจำนวน 10 คน มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในดินแดนโพ้นทะเลของฝรั่งเศส สมาชิกจำนวน 11 คน มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ สำหรับการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งสองรอบ โดยในรอบแรกหากผู้สมัครคนใดได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาด (absolute majority) เมื่อเทียบกับจำนวนบัตรลงคะแนนดีทั้งหมดในเขตเลือกตั้งนั้นๆ และคะแนนเสียงดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ได้รับการจัดสรรที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร หากในเขตนั้นยังได้ผู้แทนไม่ครบ จะจัดการให้มีการเลือกตั้งรอบที่สอง โดยผู้สมัครที่มีสิทธิเข้ารับการเลือกตั้งในรอบที่สองจะต้องได้รับคะแนนในรอบแรกอย่างน้อยร้อยละ 12.5 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด หากมีผู้สมัครที่มีคุณสมบัติดังกล่าวเพียงคนเดียวที่เข้าเกณฑ์ให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงมากเป็นอันดับสองในการเลือกตั้งรอบแรกเป็นผู้มีสิทธิเข้ารับการเลือกตั้งในรอบที่สองนี้ใช้เกณฑ์เสียงข้างมากปกติ (Simple majority) เป็นเกณฑ์ได้รับเลือกและเมื่ออยู่ครบวาระการดำรงตำแหน่งโดยไม่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใน 60 วัน นับแต่วันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมดวาระ แต่หากมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรจะต้องดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปอย่างรวดเร็ว 20 วัน หรืออย่างช้าไม่เกิน 40 วันหลังจากรมีการยุบสภา¹⁷

กรณีที่สองการเลือกตั้งซ่อม เป็นกรณีที่มีการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่หมดวาระแต่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อหาบุคคลแทนตำแหน่งที่ว่างลง รัฐธรรมนูญได้วางระบบการแทนที่อัตโนมัติโดยผู้แทนสำรอง เช่น กรณีที่สมาชิกรัฐสภาเสียชีวิตขณะดำรงตำแหน่งอยู่ในวาระหรือกรณีที่สมาชิกปฏิบัติการณ์อันเป็นปฏิปักษ์ต่อการดำรงตำแหน่ง ให้ผู้แทนสำรองซึ่งได้รับการเลือกตั้งในเวลาเดียวกันกับสมาชิกรัฐสภาผู้เสียชีวิตหรือผู้ซึ่งปฏิบัติการณ์อันเป็นปฏิปักษ์ต่อการดำรงตำแหน่งเข้าดำรงตำแหน่งแทนโดยไม่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมแต่อย่างใดโดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน กฎหมายกำหนดให้จัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมได้ในกรณีดังต่อไปนี้ การเพิกถอนการเลือกตั้งโดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การลาออกของสมาชิก

¹⁵ Article 24.

...Members of the National Assembly, whose number shall not exceed five hundred and seventy-seven, shall be elected by direct suffrage.

¹⁶ ระบบข้อมูลสารสนเทศของรัฐสภา, "รัฐสภาฝรั่งเศส 2557" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2560. แหล่งที่มา: <https://edoc.parliament.go.th/searchdocs.aspx>

¹⁷ Article 12.

...A general election shall take place no fewer than twenty days and no more than forty days after the dissolution.

กรณีที่ไม่มีผู้แทนสำรองเนื่องจากผู้แทนสำรองเสียชีวิตหรือเหตุอื่น การลาออกของผู้แทนสำรอง โดยให้จัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมภายในเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่มีตำแหน่งว่าง แต่ถ้าเป็นกรณีที่เหลือระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือนก่อนวาระการดำรงตำแหน่งทั่วไปสิ้นสุดลง ไม่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมแต่อย่างใด

การลงคะแนนเสียง¹⁸ รูปแบบการลงคะแนนเสียงสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศฝรั่งเศสไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่กำหนดโดยรัฐบัญญัติธรรมดาเท่านั้นเพื่อที่จะสามารถแก้ไขได้ง่าย ตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐที่ 5 ค.ศ. 1958 มีการใช้รูปแบบการลงคะแนนเสียงเพียง 2 แบบ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทน 1 คน ต่อ 1 พื้นที่ หรือที่เรียกว่าเขตเดี่ยวเบอร์เดี่ยวและการลงคะแนนเสียงข้างมาก ประเทศฝรั่งเศสใช้ทั้งสองรูปแบบควบคู่กันไป กล่าวคือ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกำหนดหนึ่งเขตพื้นที่ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดเกินกว่ากึ่งหนึ่งในการลงคะแนนเสียงรอบแรกเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง แต่ถ้าไม่มีผู้สมัครใดได้รับคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งให้มีการลงคะแนนเสียงในรอบที่สองเฉพาะผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงจำนวนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงสูงสุดในการลงคะแนนเสียงรอบที่สองเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 25 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้วาระการดำรงตำแหน่งและจำนวนของสมาชิก รวมถึงเงื่อนไขอื่น ๆ เป็นไปตามที่รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกำหนด ปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้วุฒิสภามีจำนวนทั้งหมด 348 คน และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี¹⁹ เป็นจำนวนมากที่สุดที่จะมีสมาชิกวุฒิสภาได้ตามมาตรา 24 วรรคสี่²⁰ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสโดยมีการเลือกตั้งสมาชิกจำนวนครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดใหม่ทุก ๆ 3 ปี²¹ ซึ่งการเลือกตั้งวุฒิสภาในประเทศฝรั่งเศสเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมมีระบบการเลือกตั้ง 2 แบบ²² คือ ระบบการเลือกตั้งแบบยึดเสียงข้างมากสองรอบ

¹⁸ ปกรณ์ นิลประพันธ์, "แก่นรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส" [ออนไลน์].

¹⁹ Sénat un site au service des citoyens, "Senators," [Online] Accessed: 15 April 2017. Available from: <https://www.senat.fr/lng/en/senators.html>

²⁰ Article 24.

... The Senate, whose members shall not exceed three hundred and forty-eight, shall be elected by indirect suffrage. The Senate shall ensure the representation of the territorial communities of the Republic.

²¹ Assemblée Nationale, "General Election in France," [Online] Accessed: 16 April 2017. Available from: <http://www.elections-legislatives.fr/en/home.asp>

²² ระบบข้อมูลสารสนเทศของรัฐสภา, "รัฐสภาฝรั่งเศส 2557" [ออนไลน์].

(Two-round majority) ในเขตเลือกตั้งที่สามารถเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้ 1-3 คน และระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportion representation) ในเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกวุฒิสภาได้ 4 คนหรือมากกว่านั้น หรือการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นตัวแทนชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่ต่างประเทศ เป็นการเลือกตั้งผ่านทางสมาชิกและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยประชาชน และให้มีวุฒิสภาจำนวน 12 คน²³ เป็นผู้แทนของประชาชนชาวฝรั่งเศสที่พำนักอาศัยอยู่ภายนอกประเทศฝรั่งเศสโดยได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากชาวฝรั่งเศสที่พำนักอาศัยอยู่ในต่างประเทศและได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสถานกงสุลฝรั่งเศสประจำประเทศที่ตนเองพำนักอาศัยและผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง²⁴

รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 มาตรา 40 กำหนดให้สภาแห่งชาติเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ²⁵ โดยสมาชิกสภาแห่งชาติมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงตามหลักทั่วไปเสมอภาคและลับมีจำนวนสมาชิกสภาแห่งชาติตามที่กฎหมายกำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่า 200 คน ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งและแบบระบบสัดส่วนให้กำหนดไว้ในกฎหมายตามมาตรา 41²⁶ ซึ่งจะมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปีตามมาตรา 42²⁷ สภาแห่งชาติของประเทศเกาหลีเป็นรูปแบบสภาเดี่ยวประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 300 คน²⁸ โดยสมาชิกจำนวนสองในสามมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ส่วนสมาชิกอีกหนึ่งในสามมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน กล่าวคือ สมาชิกสภาแห่งชาติจำนวน 246 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง กล่าวคือ เขตเลือกตั้งที่แต่ละเขตมีผู้แทนได้ 1 คน โดยการลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทน

²³ Sénat un site au service des citoyens, "The Senatorial Elections," [Online] Accessed: 15 April 2017. Available from: <https://www.senat.fr/lng/en/senators.html>

²⁴ Assemblée Nationale, "Questions About Voting," [Online] Accessed: 16 April 2017. Available from: <http://www.elections-legislatives.fr/en/home.asp>

²⁵ Article 40 The legislative power shall be vested in the National Assembly.

²⁶ Article 41

(1) The National Assembly shall be composed of members elected by universal, equal, direct, and secret ballot by the citizens.

(2) The number of members of the National Assembly shall be determined by Act, but the number shall not be less than 200.

(3) The constituencies of members of the National Assembly, proportional representation and other matters pertaining to National Assembly elections shall be determined by Act.

²⁷ Article 42 The term of office of members of the National Assembly shall be four years.

²⁸ Republic of Korea National Election Commission, "Elections: Local Council Elections," [Online] Accessed: 14 April 2017. Available from: http://www.nec.go.kr/engvote_2013/02_elections/01_05.jsp

1 คน ต่อ 1 พื้นที่หรือที่เรียกว่าเขตเดียวเบอร์เดียว ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาแห่งชาติ สมาชิกสภาแห่งชาติจำนวน 54 คน มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนโดยคำนวณจำนวนสมาชิกสภาแห่งชาติที่แต่ละพรรคได้รับนั้นให้คำนวณตามจำนวนสัดส่วนคะแนนเสียงที่ได้รับจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงเลือกผู้สมัครและพรรคการเมือง ทั้งนี้ พรรคการเมืองต้องได้รับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตอย่างน้อย 5 ที่นั่งหรือได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งแบบสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ของจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งแบบสัดส่วน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีมาตรา 24 กำหนดให้พลเมืองทุกคนมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามกฎหมายกำหนดซึ่งกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่รัฐมาตรา 15 กำหนดให้ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 19 ปี เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง²⁹

รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลียังได้กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาแห่งชาติไว้อย่างกว้างๆ ดังนี้³⁰ ห้ามสมาชิกสภาแห่งชาติดำรงตำแหน่งอื่นด้วยในขณะเดียวกันตามมาตรา 43 สมาชิกสภาแห่งชาติมีหน้าที่ในการรักษาไว้ซึ่งมาตรฐาน ความซื่อสัตย์และน่าเชื่อถือที่สูงตามมาตรา 46 (1) สมาชิกสภาแห่งชาติต้องให้ความสำคัญสูงสุดต่อผลประโยชน์แห่งชาติและต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกในคุณธรรมตามมาตรา 46 (2) สมาชิกสภาแห่งชาติต้องไม่แสวงหาสิทธิและผลประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือตำแหน่งหน้าที่หรือช่วยบุคคลอื่นแสวงหาสิ่งเหล่านั้นด้วยการทำสัญญา กับรัฐหรือดำเนินการกับรัฐ องค์การของรัฐหรืออุตสาหกรรมของรัฐ ทั้งนี้ โดยการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา 46 (3) ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาแห่งชาติต้องเป็นบุคคลสัญชาติเกาหลี มีอายุตั้งแต่ 25 ปี ตามมาตรา 16 (2) ของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่รัฐ กรณีเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมืองต้องได้รับการรับรองจากพรรคและต้องผ่านการเลือกตั้งเบื้องต้นเสียก่อน แต่หากเป็นผู้สมัครอิสระต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรองจำนวน 300-500 คนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่รัฐตามมาตรา 48

นอกจากนี้ การเลือกตั้งระบบสัดส่วนพรรคการเมืองต้องกำหนดให้มีผู้หญิงในบัญชีของพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อและต้องกำหนดผู้สมัครหญิงไว้ในลำดับเลขคู่ ส่วนการเลือกตั้งระบบแบ่งเขตการเลือกตั้ง พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้หญิงจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมด ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐมาตรา 47 (3) และ (4) เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน

²⁹ ปัทมา สุขคำปัง, รัฐสภาและระบบสนับสนุนการทำงานของรัฐสภา : ศึกษาเปรียบเทียบไทยและสาธารณรัฐเกาหลี, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2553), หน้า 48.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49-51.

ประเทศญี่ปุ่นมีรัฐสภาที่มีชื่อเรียกว่า สภาไดเอทแห่งชาติ³¹ ประกอบด้วยสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามมาตรา 42³² ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ประเทศญี่ปุ่นจึงมีระบบรัฐสภาแบบสองสภาและรัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐสภาเป็นองค์กรสูงสุดแห่งอำนาจรัฐและเป็นองค์กรนิติบัญญัติเพียงองค์กรเดียวของรัฐตามมาตรา 41³³ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามกฎหมายการเลือกตั้งกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันมีจำนวน 475 คน ซึ่งเป็นระบบการเลือกตั้งโดยตรงแบบผสม กล่าวคือ สมาชิกจำนวน 295 คน³⁴ มาจากการเลือกตั้งแบบระบบเขตแต่ละเขตมีผู้แทนได้ 1 คน หรือที่เรียกว่าเขตเดียวเบอร์เดียวโดยใช้ระบบแบ่งเขตคะแนนสูงสุด (Simple Majority) และสมาชิกจำนวน 180 คน มาจากการเลือกตั้งในระบบสัดส่วนระบบบัญชีรายชื่อโดยแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 11 เขต แต่ละเขตมีผู้แทนได้หลายคน (6-29 คน) โดยใช้ระบบคะแนนเสียงมากที่สุดแบบด็องท์ (d'Hondt method)³⁵ และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่ในกรณีที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกภาพดังกล่าวย่อมสิ้นสุดลงตามมาตรา 45³⁶ ของรัฐธรรมนูญ

³¹ The House of Representatives Japan, "Structure of the National Diet," [Online] Accessed: 14 April 2017. Available from: http://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_english.nsf/html/statics/guide/structure.htm

³² Article 42.

The Diet shall consist of two Houses, namely the House of Representatives and the House of Councillors.

³³ สุตา วิศรุตพิชญ์, รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 176, หน้า 8.

Article 41. The Diet shall be the highest organ of state power, and shall be the sole law-making organ of the State.

³⁴ The House of Representatives Japan, "Structure of the National Diet."

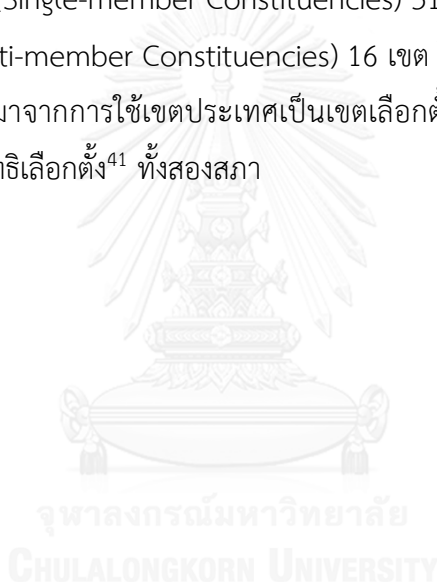
³⁵ ระบบข้อมูลสารสนเทศของรัฐสภา, "รัฐสภาญี่ปุ่น 2557" [ออนไลน์].

³⁶ สุตา วิศรุตพิชญ์, รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 176, หน้า 8.

Article 45. The term of office of members of the House of Representatives shall be four years. However, the term shall be terminated before the full term is up in case the House of Representatives is dissolved.

เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 40 วัน นับตั้งแต่วันที่ยุบสภาและต้องมีการเรียกประชุมรัฐสภาภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่เลือกตั้งดังกล่าวตามมาตรา 54 วรรคหนึ่ง³⁷ของรัฐธรรมนูญ

ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 242 คน เป็นการเลือกตั้งโดยตรงแบบผสม กล่าวคือ³⁸ สมาชิกจำนวน 146 คน มาจากการเลือกตั้งระบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 47 เขต แต่ละเขตมีผู้แทนได้หลายคน (Multi-member Constituencies) โดยแต่ละเขตจะมีผู้แทนได้ระหว่าง 2-10 ที่นั่ง และอีก 96 คน มาจากการเลือกตั้งโดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งโดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และทุกๆ 3 ปีจะมีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่จำนวนครึ่งหนึ่งตามมาตรา 46³⁹ ของรัฐธรรมนูญโดยการเลือกตั้งครึ่งหนึ่งแยกเป็นสัดส่วนดังนี้⁴⁰ สมาชิก 31 คน มาจากเขตที่มีผู้แทนได้คนเดียว (Single-member Constituencies) 31 ที่นั่ง สมาชิก 42 คน มาจากเขตที่มีผู้แทนได้หลายคน (Multi-member Constituencies) 16 เขต โดยแต่ละเขตจะมีผู้แทนได้ระหว่าง 2-5 คน สมาชิก 48 คน มาจากการใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งจำนวน 48 ที่นั่ง นอกจากนี้ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง⁴¹ ทั้งสองสภา

³⁷ เรื่องเดียวกัน

Article 54. When the House of Representatives is dissolved, there must be a general election of members of the House of Representatives within forty (40) days from the date of dissolution, and the Diet must be convoked within thirty (30) days from the date of the election.

³⁸ ระบบข้อมูลสารสนเทศของรัฐสภา, "รัฐสภาญี่ปุ่น 2557" [ออนไลน์].

³⁹ สุดา วิศรุตพิชญ์, รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 176, หน้า 8.

Article 46. The term of office of members of the House of Councillors shall be six years, and election for half the members shall take place every three years.

⁴⁰ ระบบข้อมูลสารสนเทศของรัฐสภา, "รัฐสภาญี่ปุ่น 2557" [ออนไลน์].

⁴¹ The House of Representatives Japan, "Structure of the National Diet."

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ว่าสภาผู้แทนราษฎรสามารถประกาศยุบสภาได้แต่วุฒิสภาไม่สามารถกระทำได้พิจารณาจากมาตรา 54 วรรคสองของรัฐธรรมนูญที่กำหนดว่าเมื่อสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ วุฒิสภาจะปิดสมัยประชุมไปด้วยในเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตามในเวลาที่มีความจำเป็นฉุกเฉินของรัฐ คณะรัฐมนตรีสามารถเรียกร้องให้มีการประชุมฉุกเฉินของวุฒิสภาได้ และในวรรคสามกำหนดว่ามาตรการที่นำมาใช้ในการประชุมฉุกเฉินตามวรรคก่อน เป็นมาตรการชั่วคราว หากมิได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรภายใน 10 วัน นับแต่เปิดประชุมสภาสมัยถัดไปของรัฐสภาย่อมถือเป็นอันสิ้นผลบังคับ⁴²

เปรียบเทียบระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีรูปแบบสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนสมาชิก 500 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี โดยมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 400 คน และแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน ส่วนสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 200 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี มาจากการเลือกตั้งโดยตรงโดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้มีรูปแบบสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 480 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต 400 คน และแบบสัดส่วน 80 ส่วนสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 150 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน รวมเป็น 76 คนมาจากการสรรหาอีก 74 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2554 มีการแก้ไขระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้กลับมาใช้ระบบเดิม คือ ระบบแบบแบ่งเขตให้ใช้แบบเขตเดียวเบอร์เดียว ส่วนระบบสัดส่วนนั้นให้กลับมาเป็นแบบบัญชีรายชื่อและให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง เพิ่มสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็น 125 คนและลดแบบแบ่งเขตลงเหลือ 375 คน ดังนั้นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงมีทั้งหมด 500 คน

⁴² สุตา วิศรุตพิชญ์, รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 176, หน้า 9.

Article 54.

...When the House of Representatives is dissolved, the House of Councillors is closed at the same time. However, the Cabinet may in time of national emergency convoke the House of Councillors in emergency session.

Measures taken at such session as mentioned in the proviso of the preceding paragraph shall be provisional and shall become null and void unless agreed to by the House of Representatives within a period of ten (10) days after the opening of the next session of the Diet.

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีรูปแบบสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 500 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตจำนวน 350 คนและแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง 150 คน ส่วนการเลือกตั้งวุฒิสภามีจำนวน 250 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี โดยวิธีการสรรหาและแต่งตั้ง ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งโดยมีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกจำนวน 200 คน ให้เหลือจำนวน 50 คน

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศ จำนวนไม่เกิน 400 คน คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกให้เหลือ 194 คน รวมกับผู้ดำรงตำแหน่งอีก 6 ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวมเป็น 250 คน

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 กำหนดให้มีรูปแบบสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 577 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี ซึ่งสมาชิก 566 คนมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภายในประเทศ สมาชิก 10 คนมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในดินแดนโพ้นทะเลและสมาชิกอีก 11 คนมาจากการเลือกตั้งของประชาชนชาวฝรั่งเศสที่อาศัยในต่างประเทศ ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 348 คน เป็นการเลือกตั้งทางอ้อมซึ่งมีระบบการเลือกตั้ง 2 แบบ คือ การยึดเสียงข้างมากสองรอบ และการเลือกตั้งแบบสัดส่วนและให้มีวุฒิสภาจำนวน 12 คนมาจากการเลือกตั้งผ่านสมาชิกและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้งโดยประชาชนที่อาศัยอยู่นอกประเทศฝรั่งเศส โดยสมาชิกวุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และทุกๆ 3 ปี จะมีการเลือกตั้งสมาชิกจำนวนครึ่งหนึ่งใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 กำหนดให้มีรูปแบบสภาเดียว คือ สภาแห่งชาติมีจำนวน 300 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี โดยสมาชิกจำนวน 246 มาจากการเลือกตั้งโดยตรงแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ส่วนสมาชิกอีก 54 คน มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน

รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 กำหนดให้มีรูปแบบสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 475 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มาจากการเลือกตั้งโดยตรงแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 295 คนและแบบสัดส่วน 180 คน ส่วนสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 242 คนมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 146 คน ซึ่งแต่ละเขตมีผู้แทนได้หลายคน และอีก 96 คนมาจากการเลือกตั้งโดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งโดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และทุกๆ 3 ปี จะมีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่จำนวนครึ่งหนึ่ง

5.2.4 สถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงดำรงตำแหน่งเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไปตามมาตรา 317 วรรคหนึ่งถึงแม้ว่าคุณสมบัติและจำนวนของรัฐมนตรีที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะกำหนดคณะรัฐมนตรีไว้ 36 คน ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มีจำนวนคณะรัฐมนตรี 49 คน และคณะรัฐมนตรีทั้งคณะหรือรัฐมนตรีแต่ละคนอาจถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 โดยไม่นำเอาหลักเกณฑ์ การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาใช้บังคับ เป็นไปตาม มาตรา 317 วรรคสองที่กำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีหรือกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี และถ้ามติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงตามที่กำหนด ก็ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีดังกล่าว พ้นจากตำแหน่ง คณะรัฐมนตรีจะอยู่ในตำแหน่งไปตราบเท่าที่สภาผู้แทนราษฎรยังอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งและยังไม่ถูกลงมติไม่ไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร และหากสภาผู้แทนราษฎรอยู่ครบวาระหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร หลังจากพ้นกำหนด 240 วันแล้ว คณะรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก็จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมี คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเข้ามารับหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินต่อไป โดยที่ คณะรัฐมนตรีชุดนี้เป็นคณะรัฐมนตรีที่มาจากสภาผู้แทนราษฎรในระบบเดิมตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้ บังคับอยู่ก่อนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับ ปฏิรูปการเมืองกล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ดังนั้นคุณสมบัติและ ลักษณะต้องห้ามของคณะรัฐมนตรี การจำกัดจำนวนคณะรัฐมนตรี ตลอดจนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับ กลไกระบบการตรวจสอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540 จึงถูกยกเว้นเอาไว้ไม่ให้นำมาใช้บังคับกับคณะรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในระหว่างวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญจนถึงวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งบทบัญญัติที่ยกเว้นไม่ให้นำมาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตามมาตรา 317 วรรคท้าย เช่น มาตรา 127 สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีไม่ได้ มาตรา 201 นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพ มาตรา 202 มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 204 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีจะต้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบ 30 วันนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 206 (2) คือ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าตามมาตรา 206 (3) เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 298 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่ โดยคุณสมบัติและจำนวนของคณะรัฐมนตรี มีจำนวน 36 คนเหมือนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอาจถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ตามหลักเกณฑ์การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญดังนี้ กล่าวคือ ในการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 158 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา 171 วรรคสอง คือ ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย และเมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้วจะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ในการเสนอญัตติขออภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนั้นถ้าหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายว่ผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะต้องเสนอโดยมีการยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาโดยต้องมีมติให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรีด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามาตรา 274 ซึ่งคำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจนตามมาตรา 271 และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา 271 แล้วให้ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาตรา 272

ส่วนการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลจะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา

ผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ และให้นำบทบัญญัติ มาตรา 158 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 159 สมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิด อภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการ บริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติการขอเปิดอภิปรายทั่วไปกรณีนี้ จะกระทำได้ครั้งเดียวใน สมัยประชุมหนึ่งตามมาตรา 161 นอกจากนี้มาตรา 298 วรรคสามยังกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติ มาตราต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้แก่ มาตรา 171 วรรคสอง ซึ่งเป็น เรื่องที่กำหนดว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 172 โดย ในมาตรา 172 เป็นเรื่องที่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก ตามมาตรา 127 ส่วนกรณีตามมาตรา 174 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของรัฐมนตรีและต้องไม่มี ลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและเรื่องความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ สภาผู้แทนราษฎร มีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 158 หรือมาตรา 159 หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 267 มาตรา 268 หรือมาตรา 269 หรือวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งเป็นไป ตามมาตรา 182 (4) (7) และ (8)

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 264 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรี ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก ตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่และให้นำความในมาตรา 263 วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยซึ่งมาตรา 263 วรรคสาม กำหนดไม่ให้นำมาตรา 112 มาใช้บังคับแก่การดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณีที่ถูกศาลผู้เคยดำรง ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเปิดอภิปรายทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลง มติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้วจะมีการยุบสภา ผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคง เป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะหรือพ้นจากตำแหน่งเดิม

ไม่เกิน 90 วันก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป แต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่น ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต่อไปตามมาตรา 151 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร จะเข้าชื่อกันเพื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามข้อเท็จจริงหรือเสนอแนะปัญหาต่อคณะรัฐมนตรี โดยไม่มีการลงมติก่อนก็ได้ ตามมาตรา 152 สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ ตามมาตรา 153 การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะตามมาตรา 151 การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามข้อเท็จจริงหรือเสนอแนะปัญหาต่อคณะรัฐมนตรีมาตรา 152 หรือการขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 153 แล้วแต่กรณี ให้กระทำได้ปีละหนึ่งครั้งตามมาตรา 154

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958⁴³ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงและมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี โดยดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระติดกัน ไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมืองตามมาตรา 67 และมาตรา 68 ซึ่งมาตรา 67 กำหนดให้ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำใด ๆ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตนเว้นแต่ที่กำหนดไว้ตามบทบัญญัติในมาตรา 53-2 และมาตรา 68 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมีอาจถูกเรียกไปเป็นพยาน ขอข้อมูล ขอคำแนะนำหรือพิจารณาคดีในศาลใดหรือในองค์กรฝ่ายปกครองใด ๆ ของฝรั่งเศสได้ ทั้งนี้ อายุความในการพิจารณาคดีต้องถูกระงับไว้ชั่วคราว กระบวนการและการพิจารณาคดีใด ๆ ที่ถูกระงับไว้ระหว่างการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีสามารถนำกลับมาพิจารณาต่อได้หลังจากประธานาธิบดีพ้นวาระการดำรงตำแหน่งไปแล้ว 1 เดือน ส่วนมาตรา 68 กำหนดให้ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอาจถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้เฉพาะในกรณีละเลยต่อหน้าที่ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของประธานาธิบดี การถอดถอนดังกล่าวเป็นอำนาจของที่ประชุมรัฐสภาซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลอาญาชั้นสูง สภาใดสภาหนึ่งแห่งรัฐสภาต้องส่งข้อเสนอไปยังอีกสภาหนึ่งเพื่อขอให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาทำหน้าที่ศาลอาญาชั้นสูง โดยสภาที่รับข้อเสนอต้องพิจารณานั้นต้องพิจารณาและตอบรับภายใน 15 วัน ประธานสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่เป็นประธานศาลอาญาชั้นสูงโดยดำเนินการพิจารณาถอดถอนประธานาธิบดีด้วยวิธีการลงคะแนนลับซึ่งต้องแล้วเสร็จภายในระยะเวลา 1 เดือน

⁴³ ซ็อง อีฟ เดอ การาร, รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (กรุงเทพฯ: สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2558), หน้า 8-17.

การวินิจฉัยชี้ขาดของศาลอาญาสูงสุดนี้มีผลบังคับใช้ในทันที มติถอดถอนต้องได้รับคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่ประกอบกันเป็นสภาหรือจำนวนสมาชิกของศาลอาญาชั้นสูง ห้ามมิให้ลงคะแนนแทนกัน ทั้งนี้ ให้นับเฉพาะคะแนนเสียงที่ลงมติเห็นชอบให้มีการถอดถอนหรือสนับสนุนการเรียกประชุมของศาลอาญาชั้นสูง ให้มีรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามมาตรา

การยุบสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 12 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐมีสิทธิยุบสภาผู้แทนราษฎรหลังปรึกษาหารือกับนายกรัฐมนตรีและประธานรัฐสภา ให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใน 20 วันเป็นอย่างเร็ว 40 วันเป็นอย่างช้าหลังจากที่ได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรและภายใน 1 ปี ภายหลังจากการเลือกตั้งห้ามมิให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรอาจขอให้รัฐบาลแสดงความรับผิดชอบโดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ญัตติดังกล่าวจะได้รับการพิจารณาก็ต่อเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่ออย่างน้อยหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ การออกเสียงลงมติในญัตติดังกล่าวจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้เสนอญัตติไปแล้วไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง การนับคะแนนเสียงในญัตติดังกล่าวให้นับเฉพาะคะแนนเสียงที่เห็นด้วยกับญัตติไม่ไว้วางใจซึ่งจะต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งไม่อาจเข้าชื่อในญัตติเสนอขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้เกินกว่า 3 ครั้งในสมัยประชุมสามัญหนึ่งหรือเกินกว่าหนึ่งครั้งในสมัยประชุมวิสามัญหนึ่งได้ เว้นแต่กรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคถัดไป กล่าวคือ เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้ว นายกรัฐมนตรีอาจแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอผูกพันความรับผิดชอบของรัฐบาลในแผนงานหรือนโยบายทางการเมืองทั่วไปในเรื่องหนึ่งเรื่องใดของรัฐบาลได้โดยรัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดรูปแบบหรือเนื้อหาว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลฝรั่งเศสได้แถลงนโยบายในเรื่องสำคัญ เช่น นโยบายเรื่องสงครามอ่าว นโยบายด้านพลังงาน เป็นต้น โดยผลของการแถลงนโยบายนั้นต้องได้รับเสียงข้างมากสนับสนุนหากมีเสียงคัดค้านของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่ากึ่งหนึ่งในการลงมติไม่รับรองแผนงานหรือนโยบายการเมืองทั่วไปที่นายกรัฐมนตรีแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรย่อมส่งผลให้นายกรัฐมนตรีรวมถึงคณะรัฐมนตรีต้องลาออก นอกจากนี้นายกรัฐมนตรีมีสิทธิที่จะขอให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบต่อการแถลงนโยบายทางการเมืองทั่วไปได้ซึ่งรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องออกเสียงลงคะแนนรับรองแต่อย่างใด แต่หากมีการลงคะแนนเสียงและนโยบายนั้นไม่ได้รับเสียงข้างมากจากวุฒิสภาก็ไม่กระทบต่อความรับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาล รัฐบาลไม่ต้องลาออกแต่การไม่ได้รับเสียงส่วนใหญ่สนับสนุนก็อาจส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลได้⁴⁴

⁴⁴ ปกรณ์ นิลประพันธ์, "แก่นรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส" [ออนไลน์].

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ และเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ประธานาธิบดีสามารถเสนอร่างกฎหมายให้สภาแห่งชาติพิจารณาได้โดยไม่มีอำนาจยับยั้ง .ห้ามมิให้ฟ้องประธานาธิบดีในทางอาญาใด ๆ ในระหว่างการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี เว้นแต่เป็นกรณีกบฏหรือทรยศต่อชาติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดี ได้แก่ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนนายกรัฐมนตรีมาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดีโดยผ่านความเห็นชอบสภาแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีประกอบด้วย ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนไม่มากกว่า 30 คน และไม่น้อยกว่า 15 คน รัฐธรรมนูญกำหนดให้สภาแห่งชาติสามารถเสนอความเห็นถอดถอนนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งได้ การเสนอถอดถอนดังกล่าวนั้นต้องถูกเสนอด้วยจำนวนสมาชิกหนึ่งในสามของสมาชิกทั้งหมดและจะต้องมีสมาชิกสภาแห่งชาติเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดให้ความเห็นชอบ นอกจากนี้หากประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีกระทำการละเมิดรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายในการปฏิบัติงาน สภาแห่งชาติสามารถลงมติเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่งได้

รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1947 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี 1 คนและคณะรัฐมนตรี 14 คน แต่ถ้ามีเหตุฉุกเฉินอาจเพิ่มจำนวนได้อีก 3 คน รวมกันไม่เกิน 17 คน โดยนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกของสมาชิกรัฐสภาและเป็นพลเรือน การอภิปรายไม่ไว้วางใจต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอญัตติอย่างน้อย 50 คน พร้อมกับเหตุผลประกอบญัตติ และถ้าสภาผู้แทนราษฎรมติไม่ไว้วางใจเป็นผลให้คณะรัฐมนตรีทั้งคณะต้องลาออกหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรภายใน 10 วัน

เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งคณะรัฐมนตรีเดิมมีจำนวน 49 คน แต่คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 36 คน ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และมีจำนวน 36 คน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยมีจำนวน 36 คน ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1958 มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐและเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารมีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี ดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2 วาระติดกัน รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ได้กล่าวถึง

รายละเอียดโครงสร้าง จำนวนและองค์ประกอบของคณะรัฐมนตรีไว้กำหนดเพียงว่า ให้ประธานาธิบดีเป็นประธานในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีและในกรณีพิเศษนายกรัฐมนตรีสามารถทำหน้าที่ประธานในการประชุมคณะรัฐมนตรีแทนประธานาธิบดีได้ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ⁴⁵ จึงประกอบไปด้วย ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีต่าง ๆ เมื่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุจำนวนของรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีเอาไว้ขนาดของคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของประธานาธิบดีแต่ละคนจึงแตกต่างกันไปซึ่งในสาธารณรัฐที่ 5 ขนาดของคณะรัฐมนตรีประกอบไปด้วยรัฐมนตรีจำนวนตั้งแต่ 20-50 คน ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี อยู่ได้เพียงวาระเดียว มีคณะรัฐมนตรีไม่เกิน 30 คน และไม่น้อยกว่า 15 คน สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1947 คณะรัฐมนตรีมีจำนวน 15 คนแต่ถ้ามีเหตุฉุกเฉินอาจเพิ่มจำนวนได้อีก 3 คน รวมกันไม่เกิน 17 คน

การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่ให้นำเอาหลักเกณฑ์การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจตามหลักการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาใช้บังคับ แต่ให้นำหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับแทน ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอาจถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปด้วยและในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลจะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้วจะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงและมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี โดยดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระติดกันโดยประธานาธิบดีไม่ต้องรับผิดชอบการกระทำใด ๆ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตน ประธานาธิบดีอาจถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้เฉพาะในกรณีละเลยต่อหน้าที่การถอดถอนเป็นอำนาจของที่ประชุมรัฐสภาซึ่งทำหน้าที่เป็นศาล

⁴⁵ คณะบุคคลเพื่อทำการวิจัยเรื่องเขตอำนาจของ มติคณะรัฐมนตรี, "คณะรัฐมนตรีของประเทศไทย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2560. แหล่งที่มา: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1555>

อาญาชั้นสูงซึ่งประธานสภาผู้แทนราษฎรจะทำหน้าที่เป็นประธานศาลอาญาชั้นสูง กรณีของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศและเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ประธานาธิบดีอาจถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้หากกระทำการละเมิดรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายในการปฏิบัติงานโดยสภาแห่งชาติ นอกจากนี้สภาแห่งชาติสามารถเสนอความเห็นถอดถอนนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งได้ การเสนอถอดถอนดังกล่าวนั้นต้องถูกเสนอด้วยจำนวนสมาชิกหนึ่งในสามของสมาชิกทั้งหมดและจะต้องมีสมาชิกสภาแห่งชาติเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดให้ความเห็นชอบ รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่นนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกของสมาชิกรัฐสภาและเป็นพลเรือน การอภิปรายไม่ไว้วางใจต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอญัตติอย่างน้อย 50 คน

5.2.5 กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจรัฐ การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและการปฏิรูปทางการเมือง

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจและผู้ทรงอำนาจทางการเมือง โดยได้จัดตั้งสถาบันใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็นองค์กรในการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วน มีความสำคัญโดยกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบขึ้น 3 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทันทีที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ กล่าวคือ

1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง

- คณะกรรมการการเลือกตั้ง ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรตรวจสอบอิสระ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่หลักในการควบคุม ตรวจสอบ และจัดการเลือกตั้ง ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดโครงสร้าง ที่มา และองค์ประกอบ รวมถึงประกันความเป็นอิสระและเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นกลไกหนึ่งและเป็นกลไกการตรวจสอบแรกของระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในการสร้างความสุจริต ความโปร่งใสในกระบวนการเข้าสู่อำนาจของรัฐซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นความสุจริตในระบบการเมืองการปกครอง

(ก) โครงสร้าง องค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 136 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คนและกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 229 กำหนดให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คนและกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 222 กำหนดให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการ 7 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้

1) ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและจัดการการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหา จำนวน 5 คน

2) ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษาหรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน 2 คน

(ข) หลักประกันความเป็นอิสระและเป็นกลาง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีหลักประกันความเป็นอิสระ เป็นกลางของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวคือ กำหนดให้มีวาระดำรงตำแหน่ง 7 ปี ซึ่งดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว และให้มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยระบบค่าตอบแทนที่แยกออกจากระบบราชการ คือ พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังกำหนดหลักประกันความเป็นอิสระด้านงบประมาณไว้ในรัฐธรรมนูญ คือ รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการบริหารงานโดยอิสระของรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเห็นได้ว่าหลักประกันความเป็นอิสระและเป็นกลางของคณะกรรมการการเลือกตั้งถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นกลไกอิสระในการควบคุมตรวจสอบ ลงโทษ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้อย่างทันที

(ค) บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง⁴⁶

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในมาตรา 144 ถึง มาตรา 148 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 235 ถึง มาตรา 240 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในมาตรา 224 ถึง มาตรา 227 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1) คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

2) ออกประกาศหรือวางระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งโดยคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐ ความสุจริตและเที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสที่ทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

4) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจจาคเงินให้พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมืองโดยเปิดเผย และการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

5) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

อำนาจหน้าที่ที่สำคัญ คือ การสืบสวน สอบสวน กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำการก่อหรือสนับสนุนให้มีการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายหรือกฎระเบียบซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมอันจะนำไปสู่การมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือยุบพรรคการเมืองได้

⁴⁶ ปัทมา สุขกำปัง, คณะกรรมการการเลือกตั้ง : คุณภาพระหว่างอำนาจหน้าที่และการถูกตรวจสอบและรับผิดชอบต่อสังคม (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2557), หน้า 204-242.

ต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 237 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งทั้งก่อนและหลังประกาศผลการเลือกตั้งที่เรียกว่า “ใบเหลือง” หรือ “ใบแดง” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 238

6) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

7) ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหาและผลการออกเสียงประชามติ

8) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

รัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจของรัฐดังนี้ เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมโดยให้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวนหรือวินิจฉัยชี้ขาด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ กรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือในกรณีปรากฏหลักฐานอันเชื่อได้ว่าก่อนได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการโดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำไปอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย หรือเป็นกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติไม่เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการปกครองอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐที่ 5 ประกาศใช้เมื่อ ค.ศ. 1958 ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ส่วนวุฒิสภานั้นมาจากการเลือกตั้งโดยอ้อมมีสิ่งที่น่าสนใจคือ หลักการที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศเหมือนเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่สาระสำคัญทั้งหมดจะถูกกำหนดไว้รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ⁴⁷ เทียบได้กับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของไทย ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 25 ได้กำหนดให้มีรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งและจำนวนของสมาชิกแต่ละสภารวมถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 23 ปี และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้โดยสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 577 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี โดยกำหนดให้หมดวาระเป็นการทั่วไปในวันอังคารที่สามของเดือนมิถุนายนในปีที่ 5 นับจากปีที่มีการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสาธารณรัฐฝรั่งเศสอยู่ภายใต้หลักหนึ่งคนหนึ่งเสียงโดยกำหนดให้เป็นการเลือกตั้งเสียงข้างมาก 2 รอบ อย่างไรก็ตามหากผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดคือได้คะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้นั้นก็จะเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งรอบแรกแต่หากในรอบแรกไม่มีผู้สมัครที่ได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุด 2 อันดับแรกจะต้องมาแข่งขันกันอีกครั้งในรอบที่สองซึ่งในรอบที่สองนี้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดมากกว่าผู้สมัครอีกรายหนึ่งก็จะเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง

การกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะกระทำโดยรัฐกฤษฎีกาซึ่งการจัดการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการในเสรีจสันภายในหนึ่งวันเท่านั้น การเลือกตั้งจะกำหนดให้เกิดขึ้นในวันอาทิตย์ ในกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้งในรอบที่สองการเลือกตั้งในรอบที่สองนี้จะต้องกระทำในวันอาทิตย์ถัดไปจากการเลือกตั้งในรอบแรก ส่วนการเลือกตั้งจะกำหนดเป็นวันใดนั้นโดยหลักแล้วการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกำหนดให้มีขึ้นในเดือนมีนาคม แต่ในรัฐธรรมนูญกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรหมดวาระเป็นการทั่วไปในวันอังคารที่สามของเดือนมิถุนายนในปีที่ 5 นับจากปีที่มีการเลือกตั้งดังกล่าวไปแล้ว การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องดำเนินการภายใน 60 วันก่อนหมดวาระของสภาโดยจะอยู่ในช่วงประมาณเดือนมีนาคมพอดี แต่การประกาศรัฐกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้งจะต้องประกาศล่วงหน้าประมาณ 7 สัปดาห์เพราะกฎหมายกำหนดให้การเลือกตั้งจะต้องจัดให้มีขึ้นในวันอาทิตย์ที่เจ็ดหลังจากประกาศรัฐกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้ง ส่วนกรณีที่มีการ

⁴⁷ เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์ และคณะทำงาน, รายงานวิจัยการศึกษาพัฒนาการของหลักกฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2551), หน้า 4-1 ถึง 4-5.

ยุบสภาผู้แทนราษฎรลงก่อนกำหนดเวลาจะต้องดำเนินการเลือกตั้งภายในกำหนดเวลา 20 วัน ถึง 40 วันนับจากวันที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นพลเมืองชาวฝรั่งเศสอายุ 18 ปี และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายจะใช้สิทธิเลือกตั้งได้จะต้องลงทะเบียน⁴⁸ เพื่อให้มีชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ เมื่อมีอายุครบ 18 ปี ชายหรือหญิงชาวฝรั่งเศสที่มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่ร้องขอลงทะเบียนต่อคอมมูน (เทศบาล) โดยอาจจะเป็นคอมมูนที่เป็นภูมิลำเนาหรืออยู่อาศัยอย่างน้อย 6 เดือน หรือเป็นคอมมูนที่เป็นที่อยู่อาศัยที่รัฐจัดให้ในฐานะเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ ในการเลือกตั้งจะกำหนดให้มีการจัดการเลือกตั้งในแต่ละคอมมูนโดยแต่ละคอมมูนจะกำหนดให้มีหน่วยเลือกตั้งตามประกาศกำหนดของผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งจะมีจำนวนเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อของคอมมูนนั้น ๆ โดยกฎหมายกำหนดให้แต่ละหน่วยเลือกตั้งมีโต๊ะลงคะแนนหนึ่งโต๊ะต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ลงทะเบียน 300 คน ในกรณีที่คอมมูนหนึ่งๆ มีหลายหน่วยเลือกตั้งจะต้องกำหนดให้มีหน่วยเลือกตั้งกลางคอมมูนซึ่งในแต่ละหน่วยเลือกตั้งจะมีคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งประกอบด้วยประธาน 1 คน กรรมการผู้ช่วยอย่างน้อย 2 คน และเลขานุการ 1 คน โดยกรรมการผู้ช่วยและเลขานุการคัดเลือกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งของคอมมูน ส่วนประธานจะเป็นนายกของคอมมูน ช่วงเวลาในการลงคะแนนกฎหมายกำหนดให้ระหว่างเวลา 8.00-18.00 ของวันเดียวกันและการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำที่หน่วยเลือกตั้ง ในคอมมูนที่มีประชากรมากกว่า 20,000 คน ให้มีคณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้งเพื่อคอยควบคุมตรวจสอบให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งในเรื่องของการจัดหน่วยเลือกตั้ง การจัดการการเลือกตั้ง การนับคะแนน ในการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้งนั้นจะกระทำโดยประกาศของจังหวัดอย่าง 4 วันก่อนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งรอบแรก โดยกฎหมายกำหนดให้ประธานของคณะกรรมการ คือ ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานศาลอุทธรณ์ นอกจากนั้นประธานศาลอุทธรณ์จะแต่งตั้งกรรมการอีก 1 คนซึ่งมาจากผู้พิพากษาหรืออดีตผู้พิพากษาในเขตจังหวัด ส่วนกรรมการอีกคนถูกแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยผู้ว่าราชการจังหวัดโดยกำหนดให้กรรมการผู้ที่ถูกผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการ

สาธารณรัฐเกาหลีในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีได้กำหนดเอาไว้ในหมวดที่ 7 เรื่องการบริหารการเลือกตั้ง⁴⁹ มาตรา 114 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานอิสระ ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติให้เป็นธรรมรวมทั้งบริหารจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-6 ถึง 4-10.

⁴⁹ ปัทมา สุภคำปิง, รัฐสภาและระบบสนับสนุนการทำงานของรัฐสภา : ศึกษาเปรียบเทียบไทยและสาธารณรัฐเกาหลี, หน้า 31-36.

พรรคการเมือง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการจำนวน 9 คน ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี 3 คน มาจากการเลือกของสภาแห่งชาติ 3 คนและมาจากการแต่งตั้งของประธานศาลฎีกาอีก 3 คน โดยให้กรรมการการเลือกตั้งเลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งตามจารีตประเพณีแล้วจะเลือกผู้พิพากษาที่มาจากศาลฎีกาเป็นประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี คณะกรรมการการเลือกตั้งมีโครงสร้าง 4 ชั้นดังนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับเมือง (16 เมือง/จังหวัด) คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับเมือง (250 เมือง) และคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับเมืองหรือหมู่บ้าน (3,571 เมือง/หมู่บ้าน) ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่หลัก 5 ประการดังนี้

- 1) บริหารจัดการการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ
- 2) บริหารจัดการเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง
- 3) บริหารจัดการเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกองทุนการเมือง
- 4) ให้การศึกษาภาคพลเมือง
- 5) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งและระบบการปกครอง

ในประเทศญี่ปุ่นมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยและมีระบบรัฐสภาที่เรียกว่า สภาไดเอท ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิก 475 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี ส่วนวุฒิสภามีสมาชิก 242 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี และทุก ๆ 3 ปี วุฒิสภาจำนวนครึ่งหนึ่งจะพ้นจากตำแหน่งและจะมีการเลือกตั้งให้เข้ามาแทนที่วุฒิสภาที่ครบวาระ รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การพิจารณาและอนุมัติงบประมาณแผ่นดินรวมถึงการแต่งตั้งและถอดถอนฝ่ายบริหาร

ระบบการเลือกตั้งของประเทศญี่ปุ่น⁵⁰ จะมีการแบ่งเขตการเลือกตั้งในแต่ละชนิดการเลือกตั้งแตกต่างกันไปดังนี้

1) เขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 475 คน แบ่งเป็นมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต จำนวน 295 คน โดยแบ่งเขตเลือกตั้งเป็น 295 เขต เขตหนึ่งจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพียง 1 คน ส่วนสมาชิกอีก 180 คนมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนโดยแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 11 เขต แต่ละเขตมีผู้แทนได้หลายคน (6-29 คน)⁵¹

⁵⁰ เอกบุยุ วงศ์สวัสดิ์ และคณะทำงาน, รายงานวิจัยการศึกษาพัฒนาการของหลักกฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ, หน้า 5-1.

⁵¹ ระบบข้อมูลสารสนเทศของรัฐสภา, "รัฐสภาญี่ปุ่น 2557" [ออนไลน์].

2) เขตการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 242 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตมีจำนวน 146 คน มาจากจำนวน 47 เขต แต่ละเขตมีผู้แทนได้หลายคน (แต่ละเขตมีผู้แทนได้ระหว่าง 2-10 ที่นั่ง) และสมาชิกอีก 96 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศในระบบสัดส่วน และทุก ๆ 3 ปีจะมีการเลือกตั้งวุฒิสภาครั้งหนึ่งใหม่แยกเป็นสัดส่วนดังนี้ สมาชิก 31 คนมาจากเขตที่มีผู้แทนได้คนเดียว 31 ที่นั่ง สมาชิกอีก 42 คนมาจากเขตที่มีผู้แทนได้หลายคน 16 เขต (แต่ละเขตมีผู้แทนได้ระหว่าง 2-5 คน) และสมาชิก 48 คน มาจากการใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง⁵² 48 ที่นั่ง

3) เขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นจัดขึ้นตามข้อบัญญัติจังหวัดและท้องถิ่น ได้แก่ กรณีเลือกตั้งสภาจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองหรือนครถูกกำหนดให้เป็นเขตเลือกตั้งหนึ่งโดยมีสมาชิกได้ 1 คนหรือมากกว่า 1 คน จำนวนสมาชิกที่กำหนดถูกกำหนดตามขนาดของจำนวนประชากรของแต่ละเขตการเลือกตั้ง ถ้าจำนวนประชากรในเขตพื้นที่นั้นมีน้อยกว่าจำนวนประชากรต่อสมาชิก 1 คน พื้นที่นั้นจะถูกรวมเข้ากับเขตเลือกตั้งอื่นเพื่อจัดเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ ทั้งนี้ อาจจะทำโดยถูกบังคับหรือสมัครใจ หรือกรณีเลือกตั้งสภาเทศบาลโดยพื้นที่เขตเทศบาลทั้งหมดของเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล ถูกกำหนดให้เป็นเขตเลือกตั้งอาจจะถูกแบ่งเป็น 2 เขตหรือมากกว่า 2 เขตขึ้นอยู่กับข้อบังคับของเทศบาล

เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง⁵³ ประกอบด้วยหน่วยการจัดการเลือกตั้ง 3 ระดับที่สำคัญ ดังนี้

1) คณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลาง จำนวน 5 คน อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีที่ขึ้นอยู่กับสภานิติบัญญัติ รับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งแบบสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งแบบสัดส่วนของสมาชิกวุฒิสภา

2) คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งระดับจังหวัด จำนวน 4 คน อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่งตั้งโดยสภาจังหวัด รับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกแบบท้องถิ่นของวุฒิสภา ของผู้ว่าราชการจังหวัดและสมาชิกสภาจังหวัด

3) คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งเทศบาล (นคร, เมือง, ตำบล) จำนวน 4 คน อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่งตั้งโดยสภาท้องถิ่น รับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้บริหารสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น

⁵² เรื่องเดียวกัน

⁵³ เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์ และคณะทำงาน, รายงานวิจัยการศึกษาพัฒนาการของหลักกฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ, หน้า 5-1 ถึง 5-12.

ในการลงทะเบียนกรรมการการจัดการเลือกตั้งเทศบาลจะมีอำนาจโดยตำแหน่งที่จะขึ้นทะเบียนชาวญี่ปุ่นที่อายุ 18 ปีขึ้นไปและมีถิ่นที่อยู่ในเขตเทศบาลที่เกี่ยวข้องหรืออาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมาแล้วมากกว่า 3 เดือนอย่างต่อเนื่อง ให้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อได้ สำหรับผู้ที่ย้ายเข้ามาใหม่ในวันใดก็ตามก็จะมีกรลงทะเบียนเข้าไปในบัญชีนั้นด้วย

เปรียบเทียบคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น

เมื่อเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งเหมือนกันในเรื่องจำนวนคณะกรรมการ ที่มีคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งจำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งมีจำนวน 7 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหา จำนวน 5 คน และผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษาหรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน 2 คน

สาธารณรัฐฝรั่งเศสจะให้แต่ละคอมมูน (เทศบาล) จัดการเลือกตั้งโดยแต่ละคอมมูนจะกำหนดให้มีหน่วยการเลือกตั้งตามประกาศกำหนดของผู้ว่าราชการจังหวัด ในแต่ละหน่วยเลือกตั้งจะมีคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งประกอบด้วยประธาน 1 คน กรรมการผู้ช่วยอย่างน้อย 2 คนและเลขานุการ 1 คน โดยกรรมการผู้ช่วยและเลขานุการคัดเลือกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งของคอมมูน ส่วนประธานมาจากนายกของคอมมูน

ส่วนสาธารณรัฐเกาหลีคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการจำนวน 9 คน มาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี 3 คน มาจากการเลือกของสภาแห่งชาติ 3 คนและมาจากการแต่งตั้งของประธานศาลฎีกา 3 คน โดยกรรมการการจัดการเลือกตั้งจะเลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธานคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งโดยจารีตประเพณีแล้วจะเลือกผู้พิพากษาที่มาจากศาลฎีกาเป็นประธานคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งและมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งจะมีโครงสร้าง 4 ชั้นประกอบด้วยคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งระดับชาติ คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งระดับ

เมือง (16 เมือง/จังหวัด) คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับเมือง (250 เมือง) และคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับเมืองหรือหมู่บ้าน (3,571 เมือง/หมู่บ้าน)

ในประเทศญี่ปุ่นแบ่งองค์การเลือกตั้งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) คณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลางมีจำนวน 5 คนและอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี มาจากการแต่งตั้งของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งแบบสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งแบบสัดส่วนของสมาชิกวุฒิสภา (2) คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งระดับจังหวัดมีจำนวน 4 คนและอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มาจากการแต่งตั้งของสภาจังหวัด ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกแบบท้องถิ่นของวุฒิสภา ของผู้ว่าราชการจังหวัดและสมาชิกสภาจังหวัด (3) คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งเทศบาล (นคร, เมือง, ตำบล) มีจำนวน 4 คนและอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มาจากการแต่งตั้งของสภาท้องถิ่น ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้บริหารสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น

เปรียบเทียบวาระการดำรงตำแหน่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น

วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญไทยทั้ง 3 ฉบับต่างก็มีวาระ 7 ปี และอยู่ได้เพียงวาระเดียวเหมือนกัน สำหรับสาธารณรัฐเกาหลีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งได้ 6 ปี ประเทศญี่ปุ่นองค์การเลือกตั้งมี 3 ระดับ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลางมีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งระดับจังหวัดมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้งเทศบาลมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

2) คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

- คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือ **คณะกรรมการ ป.ป.ช.** เป็นองค์กรตรวจสอบอิสระที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่มีกลไกหรือมีมาตรการอื่น ๆ อีกหลายประการ และกำหนดให้มีความเชื่อมโยงการทำงานกับกลไกการตรวจสอบอื่น ๆ ทั้งที่เป็นองค์กรตรวจสอบอิสระด้วยตนเอง อาจกล่าวได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นกลไกสำคัญในระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยผ่านกระบวนการถอดถอน การตรวจสอบทางการเงินผ่านการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึงการดำเนินคดีอาญา ๆ สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐนั้นเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

(ก) โครงสร้าง องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 297 กำหนดให้
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก 8 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 246 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 8 คน ซึ่ง
พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.
2560 มาตรา 232 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วย
กรรมการจำนวน 9 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการ
สรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 297 วรรคสอง
กำหนดเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติเอาไว้ว่าต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ
ต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 246 วรรค
สอง กำหนดเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติเอาไว้ว่าต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ
ต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 232 วรรค
สอง กำหนดเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติเอาไว้ว่า ต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและ
ประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็น
ประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

- 1) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษา อธิบดี
ศาลปกครองชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง หรืออธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 2) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วน
ราชการที่เทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 3) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือ
หน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 4) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยใน
ประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์

5) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพ โดยประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 20 ปี นับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ และได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพนั้น

6) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ทางการบริหาร การเงิน การคลัง การบัญชี หรือการบริหารกิจการวิสาหกิจในระดับไม่ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมหาชนจำกัดมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

7) เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตาม (1) (2) (3) (4) หรือ (6) รวมกันไม่น้อยกว่า 10 ปี

(ข) บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ⁵⁴

1) อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนดให้บุคคลดังกล่าวยื่น รวมถึงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป

2) อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่ำรวยผิดปกติหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติและร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน กล่าวคือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่ำรวยผิดปกติหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยมีอำนาจหน้าที่เฉพาะในส่วนการไต่สวนข้อเท็จจริงและหากเห็นว่าเป็นกรณีร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้จัดทำรายงาน เอกสาร และความเห็นเสนอไปอัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดและสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

3) อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบโดยการไต่สวนและเสนอรายงานเพื่อการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง กล่าวคือ รัฐธรรมนูญและกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ

⁵⁴ ปัทมา สุขกำปัง, คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ : ดุลยภาพระหว่างอำนาจหน้าที่และการถูกตรวจสอบและรับผิดชอบต่อสังคม (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2557), หน้า 290-297.

กระบวนการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งไว้โดยเมื่อมีการเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อประธานวุฒิสภาหรือกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอรายงานต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเสียงข้างมากว่าข้อกล่าวหาที่มาจาก การเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งนั้นมีมูล ให้รายงานไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาพิจารณาและมีมติโดยเร็ว และส่งเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป

4) อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 308 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 275 และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 235 วรรคหนึ่ง (2) กล่าวคือ ระบบและกระบวนการสอบและดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้การตรวจสอบการกระทำความผิดทางอาญาสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเนื่องจากในอดีตนั้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีข้อจำกัดที่ไม่สามารถตรวจสอบและลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กระทำความผิดอาญาและก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมได้

คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบโดยการไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมความเห็น เมื่อมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น โดยวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงและจัดทำรายงานเสนอความเห็นพร้อมเอกสารประกอบเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าข้อกล่าวหามีมูลให้ส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

5) อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 308 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และมาตรา 235 วรรคหนึ่ง (2) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กล่าวคือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบโดยการไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไปร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับที่ต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรง

ตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยหากเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มูล ให้ส่งรายงานพร้อมความเห็นต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดและหรือส่งหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยต่อไป

6) อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและดำเนินคดีอาญากรณีมีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

7) อำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

8) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติอื่น ๆ อีก เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 โดยที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนข้อเท็จจริงและจัดทำรายงานพร้อมความเห็นในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายดังกล่าวกำหนด และเสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป

รัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจของรัฐดังนี้ ได้สวนและความเห็นกรณีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรงเพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมเพื่อดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต นอกจากนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ในสาธารณรัฐเกาหลีมีคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประชาชนและต่อต้านคอร์รัปชัน⁵⁵ โดยคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประชาชนและต่อต้านคอร์รัปชัน ก่อตั้งเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 โดยรวม 3 หน่วยงานเข้าด้วยกัน คือ ผู้ตรวจการรัฐสภา คณะกรรมการต่อต้านคอร์รัปชันและคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประชาชนและต่อต้านคอร์รัปชันมีกรรมการ 15 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน รองประธานกรรมการ 3 คน กรรมการสามัญ 3 คนและกรรมการวิสามัญ 8 คน คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประชาชนและต่อต้านคอร์รัปชันมีอำนาจหน้าที่ 3 ประการ ได้แก่

- 1) รับผิดชอบดูแลการร้องเรียนหรือร้องทุกข์จากประชาชนและพัฒนาระบบการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ
- 2) สร้างสังคมใสสะอาดโดยการป้องกันและยังยั้งคอร์รัปชันในภาครัฐ
- 3) ปกป้องดูแลสิทธิของประชาชนจากการกระทำผิดกฎหมายและบริหารจัดการที่ไม่เป็นธรรม

สำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศที่มีปัญหาการทุจริตในระดับที่น้อยมากซึ่งประเทศญี่ปุ่นสามารถรักษาภาพลักษณ์ของการเป็นประเทศที่สะอาดปราศจากการทุจริตโดยไม่จำเป็นต้องมีการตั้งองค์กรเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตขึ้นโดยเฉพาะ⁵⁶ อำนาจและหน้าที่ส่วนใหญ่ฝากไว้กับตำรวจและอัยการที่แข่งขันกันสร้างผลงานการปราบปรามการทุจริต นอกจากการมีภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งระดับหนึ่งกับสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบภาครัฐอย่างอิสระทำให้เกิดประสิทธิผล เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีระบบการต่อต้านและปราบปรามการทุจริตแบบกระจายศูนย์ไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการต่อต้านและปราบปรามการทุจริตโดยตรงเหมือนของประเทศไทย ดังนั้น จึงทำให้โครงสร้างในการต่อต้านการทุจริตในประเทศญี่ปุ่นไม่มีอย่างชัดเจน แต่เป็นการทำหน้าที่ตามโครงสร้างของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นตามโครงสร้างของระบบราชการ

มาตรการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันของประเทศญี่ปุ่นจึงเป็นแบบที่ไม่มีกฎหมายเรื่องการทุจริตโดยเฉพาะและไม่มียุติวิธีที่จัดตั้งขึ้นพิเศษแต่อาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างหลายองค์กรและการใช้กฎหมายและมาตรการหลายอย่างร่วมกัน

⁵⁵ ปัทมา สุภกาปัง, รัฐสภาและระบบสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล : ศึกษาเปรียบเทียบไทยและสาธารณรัฐเกาหลี, หน้า 40-41.

⁵⁶ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ, รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2550), หน้า 4-23.

เปรียบเทียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติของประเทศไทย สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ใช้ข้อความว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์” เป็นลักษณะของนามธรรมที่ไม่มีตัวชี้วัดหรือมาตรฐานที่ชัดเจนทำให้การคัดเลือกแต่งตั้งไม่สามารถทำให้ได้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจริง จึงเป็นการให้ใช้ดุลพินิจแก่ผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาเลือกและแต่งตั้งมาก ทำให้มีความโปร่งใสในกระบวนการสรรหาแต่งตั้งน้อยอาจถูกครอบงำและถูกแทรกแซงจากอำนาจอื่นได้ง่าย ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้เป็นรูปธรรมเพื่อขยายข้อความที่ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์” โดยกำหนดไว้ว่าต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดินและมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้

สำหรับองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก 8 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 8 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวน 9 คนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ในสาธารณรัฐเกาหลีจะเรียกชื่อว่าคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประชาชนและต่อต้านคอร์รัปชันซึ่งมีคณะกรรมการ 15 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน รองประธานกรรมการ 3 คน กรรมการสามัญ 3 คนและกรรมการวิสามัญ 8 คน ส่วนประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากเป็นประเทศที่มีปัญหาการทุจริตในระดับที่น้อยมากจึงไม่มีหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตเหมือนประเทศไทยแต่ใช้การทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรหลายองค์กรรวมทั้งการใช้กฎหมายหรือมาตรการหลายอย่างร่วมกัน

กรณีวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปีและอยู่ได้เพียงวาระเดียว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปีและอยู่ได้เพียงวาระเดียว แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง 7 ปี ซึ่งเห็นได้ว่าการลดวาระการดำรงตำแหน่งลงจากเดิม 9 ปี เหลือ 7 ปี ซึ่งลดลง 2 ปีและอยู่ได้เพียงวาระเดียว

อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีดังนี้ อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการแสวงงบัณชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเจ้าหน้าที่ของรัฐกรณีร้ายวผิดปกติหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติและร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบโดยการไต่สวนและเสนอรายงานเพื่อการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบและดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับสาธารณรัฐเกาหลีคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์และต่อต้านการคอร์รัปชันมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดูแลการร้องเรียนหรือร้องทุกข์จากประชาชนและพัฒนาระบบบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ สร้างสังคมใสสะอาดโดยป้องกันและยับยั้งคอร์รัปชันในภาครัฐและปกป้องดูแลสิทธิของประชาชนจากการกระทำผิดกฎหมาย การบริหารจัดการที่ไม่เป็นธรรม

3) ศาลรัฐธรรมนูญ

- ศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำนวน 7 ฉบับ⁵⁷ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2495 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ได้มีการจัดตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อให้ทำหน้าที่หลักในการควบคุมมิให้กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญโดยแต่ละฉบับได้มีการวางโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญไว้แตกต่างกันไป จากกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในประเทศไทยก่อน พ.ศ. 2540 นั้นมีความไม่เหมาะสมบางประการในการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดกรอบเบื้องต้นในการร่างรัฐธรรมนูญโดยเปลี่ยนแปลงตุลาการรัฐธรรมนูญในอดีตที่เป็นองค์กรทางการเมืองมากกว่าศาล ให้เป็นศาลมากกว่าองค์กรทางการเมืองและเปลี่ยนชื่อเรียกใหม่ว่าศาลรัฐธรรมนูญ

(ก) โครงสร้าง ที่มา องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 255 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 14 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาดังต่อไปนี้

⁵⁷ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัยเรื่องศาลรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2542), หน้า 117, 134.

1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 5 คน

2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 2 คน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ จำนวน 5 คน

4) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 204 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 8 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาดังต่อไปนี้

1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 3 คน

2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 2 คน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา 206 จำนวน 2 คน

4) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่นซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา 206 จำนวน 2 คน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 200 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 9 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลดังต่อไปนี้

1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน 3 คน

2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีและยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 1 คน

4) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาปัตยกรรมศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 1 คน

5) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

เมื่อเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในเรื่องจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 15 คน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีจำนวน 9 คน แต่เมื่อพิจารณาคุณสมบัติพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดไว้เหมือนกันแต่แตกต่างเพียงจำนวนคนเท่านั้น สำหรับคุณสมบัติที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดไว้จะมีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับซึ่งจะเน้นคุณสมบัติในเรื่องของการมีประสบการณ์หรือผลงานทางวิชาการ กล่าวคือ

1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาซึ่งคุณสมบัตินี้ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 มีความเหมือนกันต่างกันเพียงจำนวนคน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีจำนวน 5 คน แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีจำนวน 3 คน ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้รับคัดเลือกจำนวน 3 คน

2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ในศาลปกครองสูงสุด คุณสมบัตินี้ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 มีความเหมือนกัน แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีความแตกต่างคือ ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับมีจำนวน 2 คน เท่ากัน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาปัตยกรรมศาสตร์ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดว่าต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริง ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้ผู้ทรงคุณวุฒิสถาปัตยกรรมศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีและยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ โดยจำนวนผู้ที่ได้รับคัดเลือกในรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแตกต่างกันโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 5 คน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้มีจำนวน 2 คน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีจำนวน 1 คน

4) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จะกำหนดแตกต่างออกไปโดยขยายสาขามากขึ้น กล่าวคือ มีคุณวุฒิไม่ว่าจะเป็นสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์ มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริง ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ก็กำหนดแตกต่างออกไปเช่นกัน กล่าวคือ ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ โดยจำนวนผู้ที่ได้รับคัดเลือกในรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแตกต่างกันโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 3 คน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้มีจำนวน 2 คน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีจำนวน 1 คน

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังกำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

(ข) บทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ⁵⁸

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรในการบังคับใช้กฎหมายที่มีสภาพบังคับสูงสุดในบรรดากฎหมายทั้งหมดเพราะวินิจฉัยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ดังนั้น การที่จะนำคดีรัฐธรรมนูญไปฟ้องยังศาลรัฐธรรมนูญได้ ไม่ใช่ว่าทุกปัญหาที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญจะนำไปสู่ศาลรัฐธรรมนูญได้เหมือนกับคดีทั่วไปในศาลยุติธรรม การที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญได้จะต้องเป็นคดีเฉพาะประเภทตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกำหนดในกฎหมายอื่นอย่างแจ่มชัดที่ให้นำคดีไปสู่ศาลรัฐธรรมนูญได้เท่านั้น อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ เช่น

- 1) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยวามติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองขัดรัฐธรรมนูญ
- 2) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 142.

- 3) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยการขาดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
- 4) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง
- 5) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมีหลักการเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภายับยั้ง
- 6) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณ
- 7) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาร้องขอ
- 8) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดขัดรัฐธรรมนูญ
- 9) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
- 10) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ตามที่ศาลส่งความเห็นมา
- 11) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ
- 12) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน
- 13) อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของระเบียบที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล เป็นต้น

ดังนั้นอำนาจในการตรวจสอบของศาลรัฐธรรมนูญ⁵⁹ตามรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ จึงมีตั้งแต่การตรวจสอบกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ร่างกฎหมาย และการตรวจสอบกระบวนการตราพระราชกำหนด การตรวจสอบการดำเนินการภายในของวุฒิสภา การวินิจฉัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพและคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระ พิจารณาวินิจฉัยการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของ

⁵⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด, 2560), หน้า 177.

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

เปรียบเทียบศาลรัฐธรรมนูญของไทยกับศาลรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น

ที่มาของศาลรัฐธรรมนูญในประเทศไทยเริ่มมาจากการขัดแย้งระหว่างองค์กรโดยเริ่มจากการที่สภาผู้แทนราษฎรตราพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. 2488 ขึ้น⁶⁰ เพื่อลงโทษแก่ผู้กระทำตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดว่าเป็นอาชญากรรมสงครามไม่ว่าการกระทำก่อนหรือหลังกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับก็ตามซึ่งต่อมาเมื่อมีการจับกุมบุคคลมาดำเนินคดี ศาลฎีกาตัดสินว่าพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. 2488 เฉพาะที่บทบัญญัติลงโทษการกระทำก่อนวันใช้กฎหมายนี้ขัดต่อกฎหมายเป็นโมฆะโดยศาลฎีกาได้ยืนยันว่าถึงอำนาจของตนในการพิพากษาว่ากฎหมายของรัฐสภาขัดต่อรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยนั้นไม่พอใจออกมาโต้แย้งการใช้อำนาจของศาลฎีกาที่ล่วงล้ำเข้ามาในหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรในการตีความรัฐธรรมนูญ จนนำไปสู่การเสนอญัตติให้สภาตีความเรื่องอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรว่าอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 เป็นอำนาจเด็ดขาดของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งต่อมาเพื่อเป็นการยุติข้อขัดแย้งระหว่างศาลและสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2489 จึงกำหนดให้มีองค์กรพิเศษทำหน้าที่วินิจฉัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรพิเศษในรูปแบบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้จัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบันประเทศไทยได้ผ่านการมีองค์กรวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญมาแล้วทุกรูปแบบทั้งศาลยุติธรรม สภาผู้แทนราษฎร คณะตุลาการรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญ

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส⁶¹ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของซีเอเยร์ซึ่งเป็นนักปราชญ์เป็นหนึ่งในคณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญได้เสนอแนวคิดให้มีลูกขุนรัฐธรรมนูญในรูปแบบของคณะกรรมการพิเศษแยกต่างหากจากศาลยุติธรรมทำหน้าที่ควบคุมกฎหมายและการกระทำต่าง ๆ มิให้ขัดรัฐธรรมนูญ ต่อมาในสมัยนายพลนโปเลียน โบนาปาร์ต ทำการรัฐประหารปี ค.ศ. 1799 ได้มีการจัดตั้งสภาเซนาร์พิทักษ์รัฐธรรมนูญขึ้น โดยรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1946 กำหนดให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ตรวจสอบว่าร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภามีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือไม่จนกระทั่งมาถึงรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1958 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

⁶⁰ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 229-231.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 231-233.

รัฐสภาในขณะนั้นได้ตรากฎหมายมอบอำนาจในการบริหารประเทศให้นายพล เดอโกล พร้อมมอบอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อแก้ปัญหาของประเทศได้จัดตั้งคณะศาลรัฐธรรมนูญ

สาธารณรัฐเกาหลี⁶²มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นพร้อมกับการกำเนิดสาธารณรัฐที่ 6 ในปี ค.ศ. 1988 โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตีความรัฐธรรมนูญ การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย การวินิจฉัยคดีที่มีการฟ้องร้องเกี่ยวกับพรรคการเมืองและวินิจฉัยข้อโต้แย้งและข้อร้องเรียนในประเด็นที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญ สำหรับการจัดการองค์กรและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีมีความคล้ายคลึงกับศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐเยอรมันและศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐออสเตรเลีย ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีตั้งขึ้นเพื่อปกป้องและพิทักษ์สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน หากสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวถูกละเมิด ประชาชนอาจยื่นคำร้องขอชดใช้ค่าเสียหายจากศาลรัฐธรรมนูญได้ นอกจากนั้นคู่ความมีสิทธิยื่นคำร้องขอชดใช้ค่าเสียหายจากศาลรัฐธรรมนูญได้ในกรณีที่คำร้องของคู่ความไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีปกครองถูกปฏิเสธโดยศาลยุติธรรมโดยเจตนากรณีในการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นศาลพิเศษนั้นต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นแทนการให้ศาลทั่วไปพิจารณาคดี

ประเทศญี่ปุ่นจะมีศาลสูงสุดของประเทศทำหน้าที่เป็นศาลรัฐธรรมนูญพร้อมกันไปด้วยโดยปัญหาข้อพิพาทหรือคดีรัฐธรรมนูญ ศาลสูงสุดจะทำหน้าที่เป็นศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นศาลเดียวและศาลสุดท้าย การพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญจะทำในที่ประชุมใหญ่แต่ที่ประชุมใหญ่จะมอบหมายให้ที่ประชุมย่อยพิจารณาวินิจฉัยก็ได้⁶³ ก่อนที่จะตั้งศาลสูงสุดของประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1947 เรียกศาลสูงสุดของญี่ปุ่นว่า “ไซโงะ ไชบังโอะ” ซึ่งสืบทอดมาจากไดชิน-อิน ที่จัดตั้งในปี ค.ศ. 1875 ต่อมาในปี ค.ศ. 1890 ได้จัดตั้งองค์กรใหม่เรียกว่าศาลสูงสุดของคดีอาญาและคดีแพ่งภายใต้รัฐธรรมนูญสมัยเมจิ ค.ศ. 1889 และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม ทำให้มีความเป็นอิสระน้อยมากไม่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เมื่อจัดตั้งศาลสูงสุดในปี ค.ศ. 1947 จึงกำหนดให้ศาลสูงสุดมีความเป็นอิสระที่จะพิจารณาพิพากษาอรรถคดีอย่างเป็นทางการฝ่ายบริหารพร้อมกับมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ เช่น

⁶² คณะกรรมการการองค์กรอิสระวุฒิสภา, รายงานการศึกษาของคณะกรรมการกิจการอิสระวุฒิสภา ณ สาธารณรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐเช็ก สาธารณรัฐฮังการีและสาธารณรัฐเกาหลี (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2546), หน้า 37.

⁶³ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, ศาลรัฐธรรมนูญไทย : วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และการบริหารงานบุคคลกับศาลรัฐธรรมนูญ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันและญี่ปุ่น (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544), หน้า 318.

ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและคำสั่งของฝ่ายบริหาร ศาลสูงสุดของญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลส่วนใหญ่มาจากสหรัฐอเมริกา ในช่วงที่ประเทศญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การครอบครองของสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เห็นได้จากการที่ศาลสูงสุดของญี่ปุ่นนำตัวแบบของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาบางส่วนมาใช้และยังมีลักษณะคล้ายคลึงกับศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมันซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกัน

เปรียบเทียบโครงสร้างและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีโครงสร้าง⁶⁴เป็นศาลที่มีลำดับชั้นเดียว ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 8 คนรวมเป็น 9 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาโดยที่มาจากตุลาการทั้ง 9 คนประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน 3 คน ตุลาการศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา 206 จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่นซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา 206 จำนวน 2 คน

สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีโครงสร้างของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานและความขัดแย้งในตัวเอง กล่าวคือ การแต่งตั้งบุคคลใดให้ดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นเป็นดุลพินิจของผู้มีอำนาจแต่งตั้ง แต่เมื่อแต่งตั้งไปแล้วตุลาการรัฐธรรมนูญก็จะมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงในการทำงานและไม่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้แต่งตั้งเพราะมาจากการกำหนดสถานะและวาระการดำรงตำแหน่งที่เหมาะสมซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 และรัฐกำหนดฉบับที่ 58-1067 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1758⁶⁵ กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมีโครงสร้างประกอบด้วยตุลาการ 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาจากแต่งตั้งจำนวน 9 คน โดยได้รับการคัดเลือกจากองค์กรสูงสุด 3 องค์กร คือ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้แต่งตั้ง 3 คน ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แต่งตั้ง 3 คน ประธานวุฒิสภาเป็นผู้แต่งตั้งอีก 3 คน ประเภทที่สอง คือ ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง กล่าวคือ กฎหมายกำหนดให้อดีตประธานาธิบดีทุกคนดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นได้ว่าองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเชื่อมโยงกับอำนาจทางการเมืองอย่างชัดเจนอันเป็นผลมาจากแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งนั่นเอง

⁶⁴ นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หน้า 238-239.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 239-240.

สาธารณรัฐเกาหลีมีโครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญ⁶⁶ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 9 คน โดย 3 คนได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี อีก 3 คนได้รับการคัดเลือกจากสภาแห่งชาติและอีก 3 คนได้รับการเสนอชื่อจากประธานศาลสูงสุด ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปีและอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกษียณอายุการทำงานเมื่ออายุครบ 65 ปี ส่วนประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกษียณอายุเมื่อครบ 70 ปี

ในรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 79 ได้กำหนดโครงสร้างของศาลสูงสุด⁶⁷ว่าศาลสูงประกอบด้วยผู้พิพากษาซึ่งเป็นประธานและคณะผู้พิพากษาอื่น ๆ ตามที่บัญญัติโดยกฎหมาย ปัจจุบันศาลสูงสุดของรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานศาลสูงสุด 1 คน และตุลาการศาลสูงสุดจำนวน 14 คน คณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้เสนอชื่อประธานศาลสูงสุดต่อพระจักรพรรดิเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้ง ส่วนการแต่งตั้งตุลาการในศาลสูงสุดคณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งและพระจักรพรรดิทรงรับรอง นอกจากนี้มาตรา 79 วรรคสองยังกำหนดว่าการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลสูงสุดให้สอบถามและขอความเห็นชอบจากประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกภายหลังการแต่งตั้งนั้น นับเวลาจากนั้นอีก 10 ปี ให้สอบถามและขอความเห็นชอบจากประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกภายหลังจากนั้นอีก และภายหลังจากนั้นให้ดำเนินการด้วยวิธีเดียวกันอีก กล่าวคือ การแต่งตั้งตุลาการในศาลสูงสุดดังกล่าวจะต้องถูกตรวจสอบโดยการทำประชามติหรือการสอบถามและขอความเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก หลังจากการแต่งตั้งประชาชนจะลงคะแนนว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบตุลาการศาลสูงสุด ถ้าเสียงส่วนใหญ่ไม่เห็นชอบตุลาการศาลสูงสุดนั้นก็จะถูกถอดถอน นอกจากนี้ ถ้ามีการแต่งตั้งตุลาการศาลสูงสุดเข้ามาอีกหลังจากที่ได้ดำรงตำแหน่งมาแล้วครบ 10 ปี ก็ต้องถูกสอบถามและขอความเห็นในลักษณะเดียวกันอีก ตุลาการหรือผู้พิพากษาของศาลสูงสุดเกษียณอายุราชการเมื่อครบ 70 ปี แต่ก็อาจลาออกก่อนได้และเมื่อตุลาการศาลสูงสุดดำรงตำแหน่งครบ 10 ปี ก็อาจได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้อีก

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญของไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลี ประเทศญี่ปุ่นมีการจัดโครงสร้างองค์กรเพียงลำดับชั้นเดียวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศว่าเป็นองค์กรที่เด็ดขาดและมีความเป็นเอกภาพสูง แต่สำหรับศาลรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นนั้นให้ศาลสูงสุดของ

⁶⁶ พรชัย เทพปัญญา, บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2558), หน้า 128-129.

⁶⁷ วิรัช วิรัชภินาวรรณ, ศาลรัฐธรรมนูญไทย : วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และการบริหารงานบุคคลกับศาลรัฐธรรมนูญ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันและญี่ปุ่น, หน้า 323-325.

ประเทศทำหน้าที่เป็นศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดโครงสร้างองค์กรหลายชั้น มีศาลสูงสุด คือ ศาลฎีกา ศาลสูงหรือศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลจังหวัด ศาลครอบครัวและศาลแขวง ส่วนองค์คณะในการวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญไทยมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 9 คน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสประกอบด้วยตุลาการ 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาจากการแต่งตั้งจำนวน 9 คน ประเภทที่สอง คือ ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง กล่าวคือ กฎหมายกำหนดให้อธิบดีประธานาธิบดีทุกคนดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 9 คน ศาลรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นให้ศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 15 คน

5.2.6 การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิรูปการเมือง

นอกจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งต้องจัดทำให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายใน 240 วัน แล้วรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังได้กำหนดให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับในเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการจัดระบบการเลือกตั้งและการตรวจสอบการใช้อำนาจ กฎหมายเหล่านี้เป็นกฎหมายที่จะขยายความรัฐธรรมนูญและวางแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดให้กฎหมายเหล่านี้เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งได้กำหนดแนวทางสำคัญของกฎหมายเหล่านี้ไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายนิติบัญญัติไปกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ นอกเหนือหรือแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญซึ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเหล่านี้ครอบคลุมเรื่องหลักที่มีการวางแนวทางไว้ในรัฐธรรมนูญเกือบทุกเรื่อง

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 329 กำหนดว่าภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ ได้แก่

- 1) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- 2) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- 3) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 4) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ
- 5) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในส่วนที่ 6 การตราพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 138 กำหนดให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้

1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

แต่ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 302 กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ มีผลใช้บังคับต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรานี้

1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 โดยให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 โดยให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 โดยให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศใช้บังคับในระหว่างวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มีผลใช้บังคับ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้

ให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ระยะเวลา 1 ปีให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตาม มาตรานี้ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และให้วุฒิสภาพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้

การลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงิน แผ่นดิน และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการออกเสียงประชามติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยให้นำความในเรื่องการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎรและการพิจารณาของวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายใน กำหนดเวลา และการลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ให้ความเห็นชอบมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บทเฉพาะกาลมาตรา 267 กำหนดให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

- 1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
- 3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
- 5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 10 ฉบับ เมื่อได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย ฝ่ายละ 5 คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการวิสามัญเสนอและให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

เปรียบเทียบในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่สามารถนำเอาระบบกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมาใช้โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีกฎหมายประกอบ

รัฐธรรมนูญไว้ 8 เรื่อง⁶⁸ คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้แบ่งประเภทของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญออกเป็น 2 ประเภท คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทปกติ การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก็เพื่อให้การปฏิรูปการเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สภาร่างรัฐธรรมนูญได้วางกลไกไว้ในบทเฉพาะกาลให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับที่มีความสำคัญและเป็นที่มาของอำนาจนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ องค์การรัฐสภา โดยต้องตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ ส่วนการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทปกติรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอีก 5 ฉบับ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจโดยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 5 ฉบับ ได้ถูกกำหนดแนวทางที่สำคัญไว้แล้วในรัฐธรรมนูญก็เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นผู้ตรากฎหมายกำหนดหลักการหรือการตรากฎหมายให้แตกต่างไปจากที่รัฐธรรมนูญไว้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 5 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 8 ฉบับล้วนแต่เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมิบัญญัติกำหนดให้มีขึ้นเพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปทางการเมืองกล่าวคือ การสร้างระบบการเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติและระบบการตรวจสอบทางการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

⁶⁸ นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : ข้อคิดเพื่อการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 193, 215-231.

ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญกำหนดอำนาจเอาไว้จำนวน 16 มาตรา ซึ่งสามารถจัดเป็น 3 ประเภท คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งบางตำแหน่งและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการขยายขอบเขตการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ⁶⁹

กรณีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสรวม 16 มาตราที่มีการมอบอำนาจให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อเพิ่มเติมหรือขยายความรัฐธรรมนูญโดยมีบทบัญญัติ 8 มาตราที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและองค์ประกอบของสถาบันต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ คือ มาตรา 6 วิธีการเลือกตั้งประธานาธิบดี มาตรา 27 การมอบให้ลงคะแนนเสียง มาตรา 65 องค์ประกอบและการดำเนินงานของคณะกรรมการตุลาการ มาตรา 67 องค์ประกอบและการดำเนินงานของศาลอาญาชั้นสูง มาตรา 68-2 การดำเนินงานของศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ มาตรา 71 องค์ประกอบและการดำเนินงานของสภาเศรษฐกิจและสังคม มาตรา 88-3 วิธีการสมัครรับเลือกตั้งและออกเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของราษฎรของสหภาพยุโรป

กรณีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งบางตำแหน่ง สามารถแบ่งได้ 2 กรณี คือ กรณีที่เกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งอื่นพร้อมกันกับบางตำแหน่งและกรณีที่เกี่ยวข้องกับสถานะของผู้พิพากษา การห้ามดำรงตำแหน่งอื่นพร้อมกันกับบางตำแหน่ง รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดเรื่องการห้ามดำรงตำแหน่งอื่นพร้อมกันกับบางตำแหน่งไว้ 3 กรณี คือ กรณีที่เกี่ยวกับรัฐมนตรีในมาตรา 23 กำหนดตำแหน่งต้องห้ามสำหรับรัฐมนตรีไว้แล้ว คือ ตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา ตำแหน่งผู้แทนวิชาชีพในระดับชาติ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือประกอบวิชาชีพอื่นๆ ในมาตรา 23 ได้กำหนดให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดเงื่อนไขในการแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเข้าไปดำรงตำแหน่งแทนหากเกิดกรณีที่มีการดำรงตำแหน่งอื่นพร้อมกันอยู่แล้ว กรณีสมาชิกรัฐสภาในมาตรา 25 นั้นมิได้กำหนดตำแหน่งต้องห้ามสำหรับสมาชิกรัฐสภาเอาไว้แต่ได้กำหนดให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดตำแหน่งต้องห้ามสำหรับสมาชิกรัฐสภาซึ่งต่อมาก็ได้มีการตราบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ 88-37 ลงวันที่ 13 มกราคม ค.ศ. 1988 กำหนดตำแหน่งต้องห้ามสำหรับสมาชิกรัฐสภา เช่น ห้ามเป็นทหาร ห้ามดำรงตำแหน่งสมาชิกสภายุโรปและห้ามเป็นสมาชิกทั้ง 2 สภาในเวลาเดียวกัน กรณีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในมาตรา 57 ได้กำหนดตำแหน่งต้องห้ามของการเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ว่าหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญย่อมขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่รัฐมนตรีหรือสมาชิกรัฐสภาพร้อมทั้งได้เปิดช่องให้ตรา

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 184-188.

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดตำแหน่งหน้าที่ต้องห้ามเพิ่มเติมได้ซึ่งต่อมาได้มีการตรารัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญที่ 58-1067 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958 ที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งบัญญัติถึงกรณีตำแหน่งต้องห้ามของตุลาการรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นไปอีก คือ ห้ามเป็นสมาชิกในคณะรัฐบาลและสมาชิกสภาเศรษฐกิจและสังคม พร้อมทั้งให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งอื่นพร้อมกับตำแหน่งสมาชิกรัฐสภามาใช้กับการดำรงตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญด้วย กรณีเกี่ยวกับสถานะของผู้พิพากษา มาตรา 64 ได้บัญญัติถึงสถานะของผู้พิพากษาไว้แล้วบางส่วน เช่น การห้ามโยกย้าย การถอดถอนหรือลงโทษทางวินัยผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี มาตรา 64 ยังบัญญัติให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดสถานะของผู้พิพากษาไม่ว่าจะเป็นการกำหนดอายุเกษียณ การเลื่อนระดับ การแต่งตั้ง วินัยและการพ้นจากตำแหน่ง

กรณีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการขยายขอบเขตการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ 2 มาตรา คือ มาตรา 13 และมาตรา 34 ซึ่งมาตรา 13 เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารในวรรคท้ายของมาตราได้บัญญัติให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดตำแหน่งอื่น ๆ เพิ่มเติมว่าตำแหน่งใดต้องให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งพร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขในการมอบอำนาจในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ของประธานาธิบดีให้กับผู้อื่น ซึ่งต่อมาได้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 13 คือ รัฐกำหนดประกอบรัฐธรรมนูญที่ 58-1136 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958 กำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ที่ประธานาธิบดีจะเป็นผู้แต่งตั้ง ได้แก่ สมาชิกสภาแห่งรัฐ สมาชิกศาลตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม อาจารย์มหาวิทยาลัยระดับสูง รวมทั้งทหารบก ทหารเรือและทหารอากาศ จะเห็นได้ว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีเนื้อหาเป็นการเพิ่มเติมหรือขยายขอบเขตอำนาจหรือขยายเนื้อหาของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้กว้างขึ้น มาตรา 34 วรรคท้ายกำหนดไว้ว่าบทบัญญัติมาตรา 34 อาจได้รับการเพิ่มเติมและขยายความได้โดยการตราเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 34 เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจรัฐสภาในการตรากฎหมายเรื่องใดที่มีได้บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 34 เรื่องนั้นรัฐสภาที่ไม่สามารถตรากฎหมายได้ แต่ในมาตรา 34 วรรคท้าย ได้บัญญัติให้อำนาจรัฐสภาที่จะตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญออกมาเพิ่มประเภทของกฎหมายที่ตนจะสามารถตราได้ซึ่งถือเป็นการเพิ่มเติมหรือขยายขอบอำนาจของบทบัญญัติในการตรากฎหมายของรัฐสภาให้มากขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของไทยแล้วที่เหมือนกัน คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่าออกกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องใดที่แตกต่างกันระหว่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของไทยกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสนั้น สำหรับประเทศไทยเมื่อมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมแล้ว การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญก็เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ส่วนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ได้ยกเลิกบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแต่จะ

มีการแก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะในบทเฉพาะกาลและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้ตราไว้แล้ว เช่น มาตรา 6 วิธีการเลือกตั้งประธานาธิบดี แต่เกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาและสมาชิกสภาท้องถิ่น รัฐสภาจะตราบัญญัติกำหนดกฎเกณฑ์ระบบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาและสมาชิกสภาท้องถิ่น ส่วนเรื่องอื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ในมาตรา 34 ก็ให้เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่จะออกกฎเกณฑ์ของฝ่ายบริหารได้⁷⁰

5.2.7 การกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งหรือจัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ใหม่

บทบัญญัติในส่วนที่มีผลเป็นการกำหนดการจัดตั้งสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ หรือจัดรูปแบบต่าง ๆ เหล่านั้นเสียใหม่ รัฐธรรมนูญได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องการตรากฎหมายเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ ไว้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ได้แก่ การจัดตั้งศาลปกครอง การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการขยายอายุเกษียณของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมออกไปจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ถึงอายุ 70 ปี การดำเนินการให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 การจัดตั้งองค์กร การตรากฎหมาย รูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ใหม่

- **กรณีการจัดตั้งองค์กร** บทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้งจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามมาตรา 136 ภายใน 30 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำกำหนดเวลาตามมาตรา 138 มาใช้บังคับ กล่าวคือ ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาไม่อาจเสนอชื่อได้หรือไม่อาจเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด คือ 30 วัน บทเฉพาะกาลมาตรา 319 วรรคหนึ่งไม่ให้นำกำหนดเวลามาใช้บังคับ

นอกจากนี้ วุฒิสภาต้องดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญภายใน 45 วันตามบทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคสอง และให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองภายใน 2 ปีตามบทเฉพาะกาลมาตรา 334 (3)

- **กรณีการจัดทำกฎหมาย** ภายใน 240 วัน ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบ

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 240 วันตามบทเฉพาะกาลมาตรา 323 วรรคหนึ่ง

- การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี จะต้องตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเรื่องดังต่อไปนี้ คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 329

- การตรากฎหมายธรรมดาให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี จะต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 334 คือ กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปเลือกตั้งตามมาตรา 68 กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา 199 และมาตรา 200 กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ของศาล ตามมาตรา 248 กฎหมายเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 270 กฎหมายเกี่ยวกับสำนักงานศาลยุติธรรมตามมาตรา 275 กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชั้นตอนกระจายอำนาจตามมาตรา 284 วรรคสอง, วรรคสาม กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การต่ออายุผู้พิพากษาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 334 (2) ตรากฎหมายตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (4) คือ กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาดรากฎหมายตามบทเฉพาะกาลและกฎหมายเกี่ยวกับจำนวนหุ้นที่รัฐมนตรีจะถือไว้ได้ตามมาตรา 209 กฎหมายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 288 วรรคสอง กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (8)

- การตรากฎหมายธรรมดาให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี จะต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (2) คือ กฎหมายเกี่ยวกับองค์กรอิสระจัดสรรคลื่นความถี่ของวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมเป็นไปตามมาตรา 40 กฎหมายเกี่ยวกับระเบียบข้าราชการตุลาการตามบทเฉพาะกาลมาตรา 318

- การตรากฎหมายธรรมดาให้แล้วเสร็จภายใน 5 ปี จะต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ คือ ตรากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีเป็นไปตามมาตรา 43 ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (3) ตรากฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมให้การจับกระทำได้ต่อเมื่อมีหมายจับซึ่งออกโดยศาลเท่านั้นเป็นไปตามมาตรา 237 มาตรา 335 (5)

- การดำเนินการอื่นภายใน 2 ปี บทเฉพาะกาลมาตรา 334 (4) กำหนดให้ต้องดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นให้ครบตามมาตรา 285 วรรคสาม

- การดำเนินการอื่นภายใน 5 ปี จะต้องดำเนินการให้การนั่งพิจารณาคดีของศาลมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะตามบทเฉพาะกาลมาตรา 335 (5)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 การจัดตั้งองค์กร การตรากฎหมาย รูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ใหม่

- **กรณีการจัดตั้งองค์กร** ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542

- **กรณีการตรากฎหมายภายในกำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ดำเนินการดังนี้** ให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 302

- ให้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมีมาตรฐานทางจริยธรรม มีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง การพิจารณา สรรหา กลั่นกรองหรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลือกตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษ บุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วยตามบทเฉพาะกาลมาตรา 304

- ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบ 70 ปีและผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปึงบประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปี และผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้บเฉพาะกาล มาตรา 306 วรรคสอง

- **กรณีการตรากฎหมายกำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้ดำเนินการต่างๆ ดังต่อไปนี้** ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 303

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียด เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 44

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนตามมาตรา 45

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาและการมีเสรีภาพในทางวิชาการตามมาตรา 49 และมาตรา 50

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ ตามมาตรา 51 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 52 บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก ความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามมาตรา 53 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ รัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่บุคคลวิกลจริตตามมาตรา 54 บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามมาตรา 55

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียนตามมาตรา 56 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวข้องตนหรือชุมชนท้องถิ่น ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ ตามมาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนตามมาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็วตาม

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นตามมาตรา 60 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย มีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคตามมาตรา 61 บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 62

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชนตามมาตรา 66 สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติย่อมได้รับความคุ้มครอง ตามมาตรา 67

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย ตามมาตรา 61

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมือง รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินโดยจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งจัดให้มีสภาพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระ เพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัดตามมาตรา 78 (7)

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมโดยจัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4)

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาเกษตรกรตามมาตรา 84 (8)

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง โดยรัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนตามมาตรา 87 (4)

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา 176

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามมาตรา 80 (3) ส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายหรือกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 176

- จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในการลงนามหนังสือสัญญาใดที่มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศตามมาตรา 190 วรรคหนึ่ง ในการจัดทำกฎหมายอย่างน้อยโดยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภามีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่มีความเป็นอิสระซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในระยะเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญา ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 โดยบทเฉพาะกาลมาตรา 303 (3) กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายตามมาตรา 190 วรรคห้า คือกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า หรือการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไปให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

- **กรณีการตรากฎหมายกำหนดระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้ดำเนินการต่างๆ ดังต่อไปนี้** ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 303

- จัดให้มีกฎหมายพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่างๆ รัฐต้องสนับสนุนส่งเสริมโดยจัดให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการนี้ จัดงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้มีสถาบันการศึกษาและพัฒนา สนับสนุนให้ประชาชนใช้หลักด้านวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิตตามมาตรา 86 (1)

- จัดให้มีกฎหมายการเงินการคลังของรัฐเพื่อกำหนดกรอบวินัยการเงินการคลัง ซึ่งรวมถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวางแผนการเงินระยะปานกลาง การจัดการรายได้ การกำหนดแนวทางในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การบริหารการเงินและทรัพย์สิน การบัญชี กองทุนสาธารณะ การก่อหนี้หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินหรือภาระทางการเงินของรัฐตามมาตรา 167 วรรคสาม

- จัดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 283 วรรคสาม การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ตามมาตรา 282 วรรคหนึ่ง กฎหมายที่เกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ เพื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามมาตรา 286 กฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นหรือประชามติในกรณีที่มีการกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ตามมาตรา 287 วรรคสอง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกกฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 290

- จัดให้มีกฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี และรายได้อื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 283 วรรคสี่

- จัดให้มีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 281 วรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การ

จัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง มีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ตามมาตรา 283 วรรคหนึ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น ตาม มาตรา 284 วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม

- จัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการ ภายในท้องถิ่นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ตามมาตรา 289

- ให้มีกฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่นในการแต่งตั้งและการให้ ข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความเหมาะสม และความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น ต้องมีองค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อ สร้างระบบคุ้มครองคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานบุคคล การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไป ตามที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 288

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การจัดองค์กร รูปแบบสถาบันกฎหมายและ สถาบันการเมืองใหม่

การจัดองค์กรต่าง ๆ

- **กรณีการสรรหาและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา** บทเฉพาะกาลมาตรา 269 กำหนดว่าใน วาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และวิธีการ ดังต่อไปนี้

1) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบ แห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลาง ทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควร เป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิก วุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวน 200 คนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา 268 ไม่น้อยกว่า 15 วัน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 15 วัน

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน ให้เหลือจำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 400 คน ให้ได้จำนวน 194 คน รวมกับบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งอีก 6 คน จากผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็น 250 คน ให้แล้วเสร็จภายใน 3 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268

2) ไม่ให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 269 (1) (ข) และไม่ให้นำลักษณะต้องห้ามที่เป็นข้าราชการตามมาตรา 108 ข. (2) ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 184 (1) และใช้สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดๆ อันมีลักษณะก้าวกายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น ไม่ว่าโดนทางตรงหรือทางอ้อมตามมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

3) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง 50 คน และคัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาวุฒิสภา 194 คน รวมกับแต่งตั้งโดยตำแหน่งอีก 6 คนจากผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งหมดเป็น 250 คน ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

4) อายุของวุฒิสภามาตรานี้มีกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนโดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการสำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

เมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทนให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

5) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างหรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

6) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนด 5 ปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 ต่อไป และให้สมาชิกวุฒิสภาอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามมาตรา 109 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

- **กรณีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี** บทเฉพาะกาลมาตรา 272 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า ในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผยตามมาตรา 159 วรรคสาม และต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

นอกจากนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 272 วรรคสอง กำหนดว่า ในระหว่างเวลา 5 ปีแรก หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีนี้ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ได้

การเสนอกฎหมายบริหารงานบุคคล

- กรณีคณะรัฐมนตรีต้องเสนอกฎหมายอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ดังต่อไปนี้ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 277 วรรคหนึ่ง ได้แก่

1) เสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการไม่เกิน 2 คน ตามมาตรา 196

2) เสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับตุลาการศาลปกครองต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองซึ่งประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นตุลาการในศาลปกครองไม่เกิน 2 คน บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการศาลปกครองตามมาตรา 198

3) เสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการให้มีความเป็นอิสระ โดยให้มีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นการเฉพาะตามความเหมาะสมและการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับพนักงานอัยการต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการอัยการซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานอัยการและผู้ทรงคุณวุฒิ บรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการ ผู้ทรงคุณวุฒิตั้งกล่าวอย่างน้อยต้องมีบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นพนักงานอัยการมาก่อน 2 คน ตามมาตรา 248 วรรคสาม

โดยทั้งกฎหมายทั้งสามกรณีข้างต้นต้องเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

นอกจากนี้ บทเฉพาะกาลของมาตรา 277 วรรคสอง กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการ ที่มีอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 นี้ ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการ ตามมาตรา 196 มาตรา 198 และมาตรา 248 วรรคสาม แล้วแต่กรณีไปพลางก่อน

ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลของมาตรา 277 วรรคสาม ยังกำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 248 วรรคสี่ กล่าวคือ กฎหมายการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการตามมาตรา 248 วรรคสาม ต้องมี

มาตรการป้องกันไม่ให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งใดอันอาจมีผลให้การสั่งคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เทียบธรรม และมีอคติทั้งปวงตามมาตรา 248 วรรคสอง หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มาตรการดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนและใช้เป็นการทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้และห้ามไม่ให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน หรือดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือกิจการอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นที่ปรึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

- **กรณีให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีกฎหมาย**ตามมาตรา 65 วรรคสอง โดยบทเฉพาะกาล มาตรา 275 กำหนดให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ กล่าวคือ การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ให้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ

- **กรณีการจัดทำกฎหมาย** บทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นดังต่อไปนี้

1) จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 58 ซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินการใดของรัฐ หรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

2) จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 62 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคง อย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่าย ทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ

3) จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 63 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและ ประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วม ในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา 58 มาตรา 62 และมาตรา 63 นั้นต้องให้ แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติ

ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคสอง กำหนดให้คณะรัฐมนตรีกำหนด ระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้ เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 240 วันและหากหน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งไม่อาจดำเนินการได้ภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้คณะรัฐมนตรีสั่งให้ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นพ้นจากตำแหน่งเป็นไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 278 วรรคสาม

- **กรณีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา** สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ต่อไป

นอกจากนี้ ให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามลำดับ ตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุด ลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ

โดยบทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสองกำหนดว่าสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แล้วยังต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม รวมทั้งเหตุแห่งการสิ้นสุด สมาชิกภาพตามที่บัญญัติไว้สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ดังต่อไปนี้ด้วย

1) มาตรา 98 กำหนดไว้ว่าบุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามไม่ให้ใช้ สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ (1) ติดยาเสพติดให้โทษ (2) เป็นบุคคล ล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต (4) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

ตามมาตรา 96 (1) (2) หรือ (4) คือ เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช หรืออยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ หรือวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (5) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (6) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล (7) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 10 นับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (8) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ (9) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (10) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน (11) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง (12) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ (13) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (14) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 144 หรือมาตรา 235 วรรคสาม

ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสองได้กำหนดยกเว้นเรื่องคุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในกรณีดังต่อไปนี้

- มาตรา 98 (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ
- มาตรา 98 (12) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง
- มาตรา 98 (13) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- มาตรา 98 (14) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี
- มาตรา 98 (15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

2) มาตรา 101 เป็นเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ (1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร (2) ตาย (3) ลาออก (4) พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 93 (5) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 97 (8) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (9) พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกตามมติของพรรคการเมืองนั้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ในกรณีเช่นนี้ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายใน 30 วันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่พ้น 30 วันดังกล่าว (10) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน 60 วันนับแต่วันที่คำสั่งยุบพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 60 วันนั้น (11) พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 144 หรือมาตรา 235 วรรคสาม (12) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (13) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสองได้กำหนดขยกเว้นเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

- มาตรา 101 ยกเว้น (ก) กรณีตาม (6) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 98 ยกเว้น (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ ยกเว้น (ก) กรณีตาม (12) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง ยกเว้น (ก) กรณีตาม (13) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ยกเว้น (ก) กรณีตาม (14) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี และยกเว้น (ก) กรณีตาม (15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

- มาตรา 101 ยกเว้น (ข) กรณีตาม (7) เฉพาะในกรณีที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 184 (1) ที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3) มาตรา 108 สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ กรณี ก. เป็นเรื่องคุณสมบัติ (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีในวันสมัครรับเลือก

แต่ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสองได้กำหนดยกเว้นเรื่องคุณสมบัติตามมาตรา 108 ก. (3) เรื่องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และยกเว้นเรื่องคุณสมบัติตามมาตรา 108 ก. (4) เรื่องเกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

และยังยกเว้นมาตรา 108 ข. เรื่องลักษณะต้องห้ามตาม (1) กรณีเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (16) (17) หรือ (18) รวมทั้งยกเว้น ข. (2) เรื่องเป็นข้าราชการ และยกเว้น ข. (7) เรื่องเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก แต่เฉพาะกรณี ข. (1) นั้น ไม่รวมส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา 98 (3) และ (15)

บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสาม กำหนดไม่ให้นำกรณีบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาตรา 112 มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคสี่ กำหนดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามมาตรา 264 ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 264 หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 265 หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา 265

บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคห้า กำหนดว่าในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง ให้อำนาจของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมาย เป็นอำนาจของประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคหก กำหนดว่าในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หากมีตำแหน่งว่างลง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคสอง เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติแทนก็ได้

บทเฉพาะกาลของมาตรา 263 วรรคเจ็ด กำหนดว่าเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก ภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

- **กรณีคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ** บทเฉพาะกาลมาตรา 267 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- **กรณีศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ** บทเฉพาะกาลมาตรา 276 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา 219 ภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 นี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่ง

- **กรณีสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ** บทเฉพาะกาลมาตรา 266 วรรคหนึ่ง กำหนดให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการ

ปฏิรูปประเทศที่ตราขึ้นตามมาตรา 259 ซึ่งกำหนดไว้ว่า ภายใต้บังคับมาตรา 260 และมาตรา 261 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ซึ่งต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รวมตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลา 5 ปี ให้ดำเนินการตรากฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศและประกาศใช้บังคับภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และเพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือวิธีการทำงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มีประสิทธิภาพมากขึ้นก็ได้ตามมาตรา 266 วรรคสอง

- **กรณีคณะรักษาความสงบแห่งชาติ** บทเฉพาะกาลมาตรา 265 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบ แห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปตามบทเฉพาะกาลมาตรา 265 วรรคสอง

เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บทเฉพาะกาลมาตรา 265 วรรคสาม กำหนดว่าสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ซึ่งเป็นบทบัญญัติในมาตรา 263 วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรักษา ความสงบแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม

5.2.8 การกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้งบเงื่อนไข

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติยกเว้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญบางมาตรา ไม่ให้นำมาใช้บังคับซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสถาบันต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ตามรัฐธรรมนูญออกไปอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อเปิดโอกาสให้มีการเตรียม ปรับตัว สำหรับการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง และสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม ได้แก่ กรณีบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 (3) กรณีสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามมาตรา 118 (7) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คนตามมาตรา 121 บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งตามมาตรา 125 (2) และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าตามมาตรา 125 (3) บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 126 (2) และเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 126 (3) สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้ บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 133 (1) จะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้ตามมาตรา 127 อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 6 ปี นับแต่วันเลือกตั้งตามมาตรา 130 เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึง 180 วันตามมาตรา 134

อาจกล่าวได้ว่ามาตราข้างต้นที่กล่าวมาบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดไม่ให้นำมาใช้บังคับกับทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือมีการยุบสภาหรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี ในกรณีที่

ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ตามมาตรา 315 วรรคสอง และรวมถึงไม่ให้นำมาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งยังคงดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ตามมาตรา 315 วรรคสาม

นอกจากนี้ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 317 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติในกรณีต่อไปนี้นำมาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ได้แก่

1) กรณีตามมาตรา 118 (7) กล่าวคือ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

2) กรณีตามมาตรา 127 ที่สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นไม่ได้บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 133 (1) จะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นไม่ได้

3) กรณีตามมาตรา 201 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินนายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 118 (7) ในอายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดเดียวกันให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

4) กรณีตามมาตรา 202 ที่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 159 การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นนี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย

5) กรณีตามมาตรา 203 ในกรณีที่พ้นกำหนด 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 202 วรรคสาม ภายใน 15 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรี

6) กรณีตามมาตรา 204 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันไม่ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบ 30 นับแต่วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้ง

7) กรณีตามมาตรา 206 (2) (3) และ (6) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และ (6) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภามาตรา 133 (1)

8) กรณีตามมาตรา 209 ที่กำหนดให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใดๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว

9) กรณีตามมาตรา 215 วรรคสี่ กำหนดว่าในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 ให้ดำเนินการตามมาตรา 202 และมาตรา 203 โดยอนุโลมซึ่งความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 ได้แก่ กรณีตามมาตรา 216 (1) ตาย มาตรา 216 (2) ลาออก มาตรา 216 (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 206 มาตรา 216 (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก มาตรา 216 (6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 208 หรือมาตรา 209 หรือ มาตรา 216 (8) วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา 96 และมาตรา 97 มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 216 (2) (3) (4) หรือ (6) ด้วย

10) กรณีตามมาตรา 216 (5) ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 185 หรือมาตรา 186

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 323 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 169 เฉพาะส่วนที่ว่าด้วยร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน มาใช้บังคับกับการเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามาตราสอง (1) และ (2) กล่าวคือ ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 20 คน รับรองตามมาตรา 169 วรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ในกรณีที่วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญและในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 120 วัน และวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 335 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

1) ไม่ให้นำบทบัญญัติเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

2) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคมตามมาตรา 40 มาใช้บังคับจนกว่าจะมีองค์ประกอบของรัฐที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และมีกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ภายใน 3 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้กฎหมายที่จะตราขึ้นต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญา ซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับจนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้นจะสิ้นสุด

3) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับ จนกว่าจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

4) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดเรื่องในสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา 170 มาใช้บังคับ และเรื่องรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามมาตรา 209 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

5) ไม่ให้นำบทบัญญัติเรื่องการนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะและผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งไม่ได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้าวล่วงได้ตามมาตรา 236 และบทบัญญัติเรื่องการจ่ายสำนวนคดีให้ผู้พิพากษาและตุลาการ และการโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาและตุลาการนั้น จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายตามวาระตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญาตามมาตรา 249 วรรคสามและวรรคห้า มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมที่ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา 273 วรรคสอง มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา 318 กล่าวคือ ให้คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการเป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา 274 ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลดังต่อไปนี้ ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาล ชั้นศาลละ 4 คน รวมเป็น 12 คน ซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน ซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ และได้รับเลือกจากวุฒิสภาและการเลือกตั้งกรรมการตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

6) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการจับและคุมขังบุคคลในคดีอาญาจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและ

รายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้ากับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบ ในโอกาสแรกตามมาตรา 237 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

7) ไม่ให้นำบทบัญญัติในเรื่องสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งและ คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจาก ความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 285 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่ง ของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว

8) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นจะต้อง ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากันตามมาตรา 288 วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์ประกอบคณะกรรมการ พนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตรากฎหมายขึ้นใหม่ซึ่งต้องไม่เกิน 2 ปี นับแต่ วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บทเฉพาะกาลมาตรา 293 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ได้แก่

- มาตรา 93 และมาตรา 94 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
- มาตรา 101 เรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- มาตรา 102 เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะบุคคลต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับ เลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- มาตรา 106 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- มาตรา 109 เป็นเรื่องเกี่ยวกับกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง เพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
- มาตรา 111 เป็นเรื่องเกี่ยวกับจำนวนวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งและมา จากการสรรหา
- มาตรา 113 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา
- มาตรา 114 เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ สรรหาสมาชิกวุฒิสภา

- มาตรา 115 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

- มาตรา 119 เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา

- มาตรา 120 เป็นเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับเมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุตามมาตรา 119 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 112 มาตรา 113 มาตรา 114 และมาตรา 118 มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาในกรณีดังกล่าว

- มาตรา 197 วรรคสี่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้

- มาตรา 261 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดยื่นบัญชีดังกล่าว และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 298 วรรคสาม กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้แก่

- มาตรา 171 วรรคสอง ซึ่งเป็นเรื่องที่กำหนดว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 172

- มาตรา 172 เป็นเรื่องที่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127

- มาตรา 174 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของรัฐมนตรีและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ ได้แก่ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 102 (1) (2) (3) (4) (6) (7) (8) (9) (11) (12) (13) หรือ (14) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี

- มาตรา 182 (4) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 158 หรือมาตรา 159

- มาตรา 182 (7) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 267 มาตรา 268 หรือมาตรา 269

- มาตรา 182 (8) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

นอกจากนี้ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 300 วรรคสอง กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ได้แก่

- มาตรา 205 (3) เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่นที่จะเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 204 (3) และ (4) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามมาตรา 205 (3)

- มาตรา 207 (1) (2) เป็นเรื่องเกี่ยวกับประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ

- มาตรา 209 (5) นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเมื่อกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 207

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 305 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

1) ไม่ให้นำบทบัญญัติที่ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรคมนาคมและกำกับกิจการโทรคมนาคม ตามมาตรา 47 วรรคสอง มาใช้บังคับจนกว่าจะมีการตรากฎหมายตามมาตรา 47 ต้องไม่เกิน 180 วันนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยอย่างน้อยกฎหมายดังกล่าวต้องมีสาระสำคัญให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้าน เป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรนั้น แยกต่างหากจากกัน ทำหน้าที่กำกับ การประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกำกับกิจการประกอบกิจการโทรคมนาคม และมีรายละเอียดว่าด้วยการกำกับและคุ้มครองการดำเนินกิจการ การจัดให้มีกองทุนพัฒนาทรัพยากรสื่อสารและส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญาที่ชอบด้วยกฎหมายที่ได้กระทำขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญจนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้นจะสิ้นสุดตามบทเฉพาะกาล มาตรา 305 (1)

2) ภายใต้มาตรา 296 วรรคสาม ที่กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกห้ามมิให้ผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจะมีการได้มาเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 115 (9) และมาตรา 116 วรรคสอง มาใช้บังคับกับผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งครั้งล่าสุดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยห้ามมิให้นำบทบัญญัติเรื่องผู้มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรณีเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกิน 2 ปี ตามมาตรา 102 (10) และกรณีตามมาตรา 115 (9) ซึ่งเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี และกรณีตามมาตรา 116 วรรคสอง ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้

กล่าวได้ว่ามาตราดังกล่าวข้างต้นบทเฉพาะกาลกำหนดมิให้นำมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (2)

3) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 141 ที่กำหนดให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งต้องกระทำไปแล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง มาใช้บังคับกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 295 อันได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (3)

4) มิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (4) ได้แก่

- มาตรา 167 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณต้องมีเอกสารประกอบรวมถึงประมาณการรายรับ วัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนงาน โครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจน รวมทั้งต้องแสดงฐานะการเงินการคลังของประเทศเกี่ยวกับภาพรวมของภาวะเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้จ่ายและการจัดหารายได้ ประโยชน์และการขาดรายได้จากการยกเว้นภาษีเฉพาะรายในรูปแบบต่าง ๆ ความจำเป็นในการตั้งงบประมาณผูกพันข้ามปี ภาระหนี้และการก่อหนี้

ของรัฐและฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจ ในปีที่ขออนุมัติงบประมาณนั้นและปีงบประมาณที่ผ่านมา เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาด้วย หากรายจ่ายใดไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐได้โดยตรง ให้จัดไว้ในรายการรายจ่ายงบกลาง โดยต้องแสดง เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายงบกลางนั้นด้วย

- มาตรา 168 วรรคเก้า ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณา งบประมาณรายจ่ายของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หากหน่วยงานนั้นเห็นว่า งบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ นั้นไม่เพียงพอ ให้สามารถเสนอคำขอแปรญัตติต่อ คณะกรรมาธิการได้โดยตรง

- มาตรา 169 เฉพาะกรณีการกำหนดแหล่งที่มาของรายได้เพื่อ ชดใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไปก่อน กล่าวคือ ในการจ่ายเงินแผ่นดินจะกระทำก็ได้ก็เฉพาะที่ได้ อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กฎหมายเกี่ยว ด้วยการโอนงบประมาณหรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลจะจ่ายไป ก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งงบประมาณ รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลังในพระราชบัญญัติโอนเงินงบประมาณรายจ่าย พระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไปโดย ให้กำหนดแหล่งที่มาของรายได้เพื่อชดใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไปก่อน

- มาตรา 170 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงินรายได้ของหน่วยงานของรัฐ ใดที่ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงิน ดังกล่าว เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี และให้คณะรัฐมนตรีทำรายงานเสนอต่อ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป

5) ไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสามซึ่งเป็นเรื่องที่กำหนดว่าก่อนการ ดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภา เกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความ เห็นชอบด้วย โดยบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (5) กำหนดไม่ให้นำมาตราดังกล่าวมาใช้กับการใดที่ได้ จัดทำหรือได้ดำเนินการตามหนังสือสัญญาไปแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้เป็นอันใช้ได้

6) ไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 209 (2) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพ้นจาก ตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ มา บังคับใช้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับตาม บทเฉพาะกาลมาตรา 305 (6)

7) ไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (7) ได้แก่

- มาตรา 255 วรรคห้า ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดให้องค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา 288 วรรคสาม ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดให้คณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งจะต้องประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บทเฉพาะกาลมาตรา 263 วรรคสาม กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 112 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 263 วรรคสี่ กำหนดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามไม่ให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามมาตรา 264 ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 264 หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 265 หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา 265

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 269 (2) กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งได้รับสรรหาและกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

1) ไม่ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (1) (ข) กล่าวคือ มาตรา 108 ข เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาตรา 108 ข เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามโดย (6) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือก โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดไม่ให้นำกรณีการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตามมาตรา 269 (1) (ข) ซึ่งกำหนดให้

คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลจากผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศ

2) ไม่ให้นำความในมาตราดังต่อไปนี้มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ได้แก่

- มาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) ในมาตรา 108 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาตรา 108 ข เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามโดย (2) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นข้าราชการ

- มาตรา 184 (1) เป็นกรณีที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

- มาตรา 185 เป็นเรื่องกรณีที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวท้าวหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่องที่กำหนดไว้ตามมาตรา

5.3 เปรียบเทียบผลของบทเฉพาะกาลที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญคือหลักการที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ ในทางทฤษฎีถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นสัญญาประชาคมเป็นกติกาของทุกคนที่มาอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องการสถาปนากฎเกณฑ์ขึ้นมา มีสถานะเป็นกฎหมายสูงสุด ในหัวข้อนี้จะศึกษาผลของบทเฉพาะกาลที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญโดยศึกษาผลของบทเฉพาะกาล ได้แก่ การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันตามรัฐธรรมนูญ การกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งหรือจัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองและการตรากฎหมาย การกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้ การรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญและกรณีอื่น ๆ

- การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้

- **องคมนตรี** ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 18 คน ประกอบเป็นคณะองคมนตรี คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ใน

พระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ ตามมาตรา 12 การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยตามมาตรา 13 องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 16

ส่วนองคมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 18 คน ประกอบเป็นคณะองคมนตรี คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา 12 การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยตามมาตรา 13 องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 16

นอกจากนี้ องคมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 18 คน ประกอบเป็นคณะองคมนตรี คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามมาตรา 10 การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยตามมาตรา 11 องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 14

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้ง 3 ฉบับมีความเหมือนกันในกรณีพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งองคมนตรีทั้ง 19 คน เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย ตลอดจนการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งซึ่งการพ้นจากตำแหน่งนั้นมี 3 ประการ ได้แก่ ตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และมาตรา 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วรัฐธรรมนูญฉบับเดิมน้อยมกถูกยกเลิกไป องค์กรและสถาบันการเมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิมก็ต้องสิ้นสุดลงไปพร้อมรัฐธรรมนูญด้วย และองค์กรหรือสถาบันการเมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็จะเกิดขึ้น และเพื่อให้การดำเนินการขององค์กรและสถาบันการเมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิมกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้อย่างไม่ขาดตอน บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่กำหนดให้คณะองคมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ฉบับใหม่ยังคงเป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อไปได้ จึงเห็นได้ว่าเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

- **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา** ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 98 กำหนดว่าสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา 99 จำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 102 จำนวน 400 คน นอกจากนี้ มาตรา 121 ยังกำหนดว่าวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คน แต่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 315 กำหนดว่านับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 และให้วุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่วุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันที่ครบ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภามาบรรคหน้า (1) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามาบรรคหน้า (2) แล้วแต่กรณี

จะเห็นได้ว่ามาตรา 98 และมาตรา 121 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คน และมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน รวมเป็น 500 คน ส่วนวุฒิสภามาจากเลือกตั้งจำนวน 200 คน แต่ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาหรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี นอกจากนั้นบทเฉพาะกาลยังกำหนดให้วุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 คงเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 88 รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มาตรา 93 สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 480 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน 80 คน มาตรา 111 วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 150 คน ซึ่งมาจากการ

เลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2554 มีการแก้ไขระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้กลับมาใช้ระบบเดิม คือ ระบบแบบแบ่งเขตให้ใช้แบบเขตเดียวเบอร์เดียว ส่วนระบบสัดส่วนนั้นให้กลับมาเป็นแบบบัญชีรายชื่อและให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งเพิ่มสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็น 125 คนและลดแบบแบ่งเขตลงมาเหลือ 375 คน จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงมีทั้งหมด 500 คน

จะเห็นได้ว่ารัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกจำนวน 500 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 375 คน และมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 125 คน ส่วนวุฒิสภามีสมาชิกจำนวน 150 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง 76 คน จากการสรรหา 74 คน แต่ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 293 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 เมื่อบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ดังนั้น บทเฉพาะกาลจึงมีผลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 79 กำหนดว่ารัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มาตรา 83 สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน ดังนี้ (1) สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน (2) สมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน 150 คน มาตรา 107 วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคมโดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ซึ่งในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 263 กำหนดว่า ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาต่อไป และให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามลำดับตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ การที่บทเฉพาะกาลกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญชั่วคราวยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

- **คณะรัฐมนตรี** ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นไปตามมาตรา 201 ซึ่งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นไปตามมาตรา 317 วรรคหนึ่ง และเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 หรือคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี พ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่เป็นไปตามมาตรา 317 วรรคสาม เมื่อบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกันโดยนายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นไปตามมาตรา 171 นอกจากนั้นยังกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 172 ซึ่งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดว่าให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เข้ารับหน้าที่เป็นไปตามมาตรา 298 การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามหลัก

ความรับผิดชอบร่วมกันตามมาตรา 158 และนายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 ซึ่งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จะเข้ารับหน้าที่เป็นไปตามมาตรา 298 การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 กำหนดว่าเมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตราบใดที่ยังมิได้มีการจัดตั้งวุฒิสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นรัฐสภา จนกว่าวุฒิสภาจะจัดตั้งขึ้น นอกจากนี้ให้รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้พิพากษาที่อยู่ในตำแหน่งเมื่อเริ่มบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ตลอดจนข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งตรงกับตำแหน่งที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญนี้ ไม่สูญเสียตำแหน่งของตนจากผลของการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้รับหน้าที่ต่อแล้ว ย่อมต้องสูญเสียตำแหน่งนั้น ๆ ไป

- วาระดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดวาระดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันตามรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีวาระดำรงตำแหน่ง 7 ปี ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ มีวาระดำรงตำแหน่ง 9 ปี และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี แต่ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 322 กำหนดว่า ในวาระเริ่มแรก กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่วุฒิสภามาตรา 315 วรรคสาม มีมติเลือก ให้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าว และเพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นคราวแรกโดยวุฒิสภาซึ่งเลือกตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้เพียงวาระเดียวมาใช้บังคับ เห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดระยะเวลาในวาระแรกของการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันตามรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงครั้งหนึ่งของวาระที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งมีวาระดำรงตำแหน่ง 7 ปี ก็เหลือวาระการดำรงตำแหน่งเพียง 3 ปี 6 เดือน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ก็เหลือวาระการดำรงตำแหน่งเพียง 3 ปี เป็นต้น นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเพียงวาระเดียวมาใช้บังคับอีกด้วย จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการในสถาบันตามรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้ สมาชิกที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นอกจากนี้มาตรา 117 ยังกำหนดว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งเริ่มตั้งแต่วันที่ที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาเริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหามีกำหนดคราวละ 6 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง หรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา แล้วแต่กรณี โดยสมาชิกวุฒิสภาจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 1 วาระไม่ได้

โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 299 กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้ว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นอกจากนี้ยังกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้ว่า กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ส่วนวาระการดำรงตำแหน่งของของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยังไม่เกิน 1 ปี นับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 1 วาระมาใช้บังคับกับบุคคลนั้นในการแต่งตั้งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นใหม่

เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ นอกจากนั้น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 297 ยังกำหนดว่า ในวาระเริ่มแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระ 3 ปี นับแต่วันเริ่มต้นสมาชิกภาพ และมีให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 1 วาระมาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการสรรหาคราวถัดไปหลังจากสิ้นสุดสมาชิกภาพ และการวาระดำรงตำแหน่งของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 300 วรรคหนึ่ง ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี และกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี ได้แก่ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นอกจากนี้มาตรา 109 ยังกำหนดว่าอายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 5 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือก ซึ่งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่าให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 267 ใช้บังคับแล้ว จะดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว แต่ถ้าในระหว่างเวลายังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 267 การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามมาตรา 273 นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 269 วรรคหนึ่ง (4) ยังกำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้อายุของวุฒิสภามีกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง แต่เมื่ออายุของวุฒิสภาลิ้นสุดลงให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภามาตรา 107 ต่อไป และให้นำความในมาตรา 109 วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ได้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีตามรัฐธรรมนูญให้เริ่มต้นวันเดียวกับที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 กำหนดให้สมาชิกจำนวนครึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้มีอายุสมาชิกภาพ 3 ปี การกำหนดตัวสมาชิกดังกล่าวให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

- การกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้ง จัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมือง และการตรากฎหมาย

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 319 กำหนดให้ในวาระเริ่มแรกให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามมาตรา 136 ภายใน 30 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้และมีให้นำกำหนดระยะเวลาที่กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งและที่ประชุมใหญ่ในศาลฎีกาพิจารณาสรรหาเป็นกรรมการการเลือกตั้งซึ่งต้องกระทำภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวตามมาตรา 138 มาใช้บังคับ นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้การดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 255 ภายใน 45 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย (1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา โดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเลือกโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 5 คน (2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด โดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดเลือกโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน 2 คน (3) การสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา 257 จำนวน 5 คน และ (4) การสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิชาศาสตร์ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา 257 จำนวน 3 คน เป็นไปตามมาตรา 320 วรรคสอง

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดระยะเวลาในการจัดทำกฎหมายดังต่อไปนี้ ได้แก่ ภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับโดยในระหว่างเวลาดังกล่าวจะยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ตามมาตรา 323 กรณีที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการจัดทำกฎหมายภายใน 2 ปี ได้แก่ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติตามมาตรา 329 กรณีบทเฉพาะกาลกำหนดให้จัดทำกฎหมายภายใน 3 ปี ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์กรอิสระจัดสรรคลื่นความถี่ของวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ตามมาตรา 335 (2) กรณีบทเฉพาะกาลกำหนดให้จัดทำกฎหมายภายใน 5 ปี ได้แก่ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามมาตรา 335 (3) และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้การจับกระทำได้อีกเมื่อมีหมายจับออกโดยศาล ตามมาตรา 335 (6) เป็นต้น เมื่อบทเฉพาะกาลกำหนดระยะเวลาให้จัดทำ ดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้ง เลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายที่สำคัญภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ หรือกำหนดระยะเวลาให้มีการจัดทำกฎหมายภายใน 2 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดระยะเวลาในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน และให้คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเวลา 45 วัน บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 295 วรรคหนึ่ง นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดระยะเวลาในการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้ภายใน 1 ปี นับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 บทเฉพาะกาลยังกำหนดว่าภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ให้ดำเนินการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม จัดทำกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชน กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติโดยส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้น

พื้นฐานตลอดจนให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญา มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นต้น ตามมาตรา 303 อีกทั้งบทเฉพาะกาลยังกำหนดให้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสตามมาตรา 304

นอกจากกำหนดระยะเวลาข้างต้นแล้วบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดว่าภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ให้จัดทำกฎหมายพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นต้น ตามมาตรา 303 การที่บทเฉพาะกาลกำหนดระยะเวลาในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ การยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ผู้พิพากษาอาวุโส ตลอดจนการกำหนดระยะเวลาให้ดำเนินการจัดทำกฎหมายที่สำคัญและจำเป็นจึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ส่วนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 267 วรรคสี่ กำหนดระยะเวลาว่าภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จรวมทั้งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดว่าภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่างพระราชบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน ร่างกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงิน การคลังของรัฐ ร่างกฎหมายให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตประพฤติมิชอบโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา 278 วรรคหนึ่ง

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดระยะเวลาว่าภายใน 90 วัน นับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญหากสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จะต้องพ้นจากการดำรงตำแหน่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติมาแล้วตามระยะเวลาดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา 263 วรรคเจ็ด บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติตามแผนปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาทุก 3 เดือนซึ่งเป็นไปตามมาตรา 270 วรรคหนึ่ง บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดระยะเวลาภายใน 120 วัน นับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้คณะรัฐมนตรีจัดทำกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย สาระที่พึงมีใน

ยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ การมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้แล้วเสร็จเป็นไปตามมาตรา 275

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดระยะเวลาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลใช้บังคับเป็นไปตามมาตรา 268

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดระยะเวลาภายใน 180 วัน นับแต่รัฐธรรมนูญใช้บังคับให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นไปตามมาตรา 274

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดระยะเวลาภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้คณะรัฐมนตรีให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน จัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงิน การคลังของรัฐ จัดทำร่างกฎหมายให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตประพดติมิชอบโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา 278 วรรคหนึ่ง

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดระยะเวลาในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่กฎหมายที่คณะรัฐมนตรีได้จัดทำตามมาตรา 65 วรรคสองใช้บังคับเป็นไปตามมาตรา 275 นอกจากนี้บทเฉพาะกาลยังกำหนดระยะเวลาภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นไปตามมาตรา 276 และนอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญนี้ภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาศาลยุติธรรม กฎหมายการบริหารงานบุคคลของตุลาการศาลปกครอง กฎหมายการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

เห็นได้ว่าการที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดระยะเวลาการให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือพิจารณาร่างกฎหมายให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด การกำหนดระยะเวลาให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องลาออกจากตำแหน่งก่อนที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตลอดจนการกำหนดระยะเวลาให้

คณะรัฐมนตรีจัดทำกำหนด เป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย สารที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดเวลาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและ ประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน การจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยวินัย การเงินการคลังของรัฐ การจัดทำร่างกฎหมายให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกัน และจัดการทุจริตมิชอบโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นต้น จึงเห็นได้ว่าเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะ กาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของ รัฐธรรมนูญ ในกระบวนการตรารัฐกำหนด บทเฉพาะกาลมาตรา 92 บัญญัติไว้ว่า รัฐกำหนดจะต้อง ตราโดยคณะรัฐมนตรีและผ่านการพิจารณาให้ความเห็นจากสภาแห่งรัฐ ความเห็นจากสภาแห่งรัฐเป็น สิ่งที่ต้องได้รับแต่รัฐบาลไม่จำเป็นต้องถือปฏิบัติตามเพราะเป็นเพียงคำแนะนำเพราะรัฐกำหนดที่ตราขึ้น ตามมาตรา 92 มีสถานะเป็นรัฐบัญญัติทันทีที่มีการประกาศใช้ จึงไม่จำเป็นต้องส่งรัฐกำหนดไปให้ รัฐสภาอนุมัติเพื่อให้รัฐกำหนดมีผลใช้บังคับเป็นรัฐบัญญัติ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 กำหนดให้บรรดากฎหมาย กฤษฎีกา คำสั่ง สนธิสัญญาต่าง ๆ ที่บังคับใช้ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับ ก็ให้มีผล ใช้บังคับได้ต่อไปตราบทที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการตามบทเฉพาะกาลต้อง คำนึงถึงหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญด้วย

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 กำหนดให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับ เมื่อพ้นกำหนดหกเดือนนับแต่วันประกาศใช้ก็เพื่อให้มีการออกกฎหมายที่จำเป็นเพื่อการบังคับใช้ รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและเตรียมการอื่นที่จำเป็นเพื่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ สามารถดำเนินการได้ก่อนกำหนดเวลาหกเดือนนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นว่าการ ดำเนินการตามบทเฉพาะกาลต้องคำนึงถึงหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญด้วย

- การกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 315 วรรคสี่ได้ กำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภา ได้แก่ กรณีบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ต้องสำเร็จ การศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภาตามมาตรา 107 (3) กรณีสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามมาตรา 118 (7) กรณีกำหนดให้วุฒิสภาต้องประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คน ตามมาตรา 121 กรณีบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก วุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งตามมาตรา 125 (2) และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำ

กว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าตามมาตรา 125 (3) บุคคลผู้มิได้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 126 (2) และเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 126 (3) สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้ บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 133 (1) จะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้ตามมาตรา 127 กรณีกำหนดให้อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 6 ปี นับแต่วันเลือกตั้งตามมาตรา 130 และกรณีเมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึง 180 วัน ตามมาตรา 134

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 317 วรรคสี่ ยังกำหนดมิให้นำบทบัญญัติในกรณีต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีดังนี้ กรณีสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามมาตรา 118 (7) กรณีสมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 127 กรณีนายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 201 กรณีให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 159 การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผยตามมาตรา 202 ในกรณีที่พ้นกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 202 วรรคสาม ภายใน 15 วันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 203 กรณีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันไม่ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบ 30 นับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งตามมาตรา 204 กรณีที่รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปี นับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภามาตรา 206 (2) (3) และ (6) กรณีที่กำหนดให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวตามมาตรา 209 กรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 ให้ดำเนินการตามมาตรา 202 และมาตรา 203 โดยอนุโลม ซึ่งความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 ได้แก่ กรณีตามมาตรา 216 (1) ตาย มาตรา 216 (2) ลาออก มาตรา 216 (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 206 มาตรา 216 (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก มาตรา 216 (6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 208 หรือมาตรา 209 หรือมาตรา 216 (8) วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา 96 และมาตรา 97 มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 216 (2) (3) (4) หรือ (6) ด้วย ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 215 วรรคสี่ และในกรณีตามมาตรา 216 (5) เรื่องความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 185 หรือมาตรา 186

นอกจากกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้วบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 335 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้ง่อนไขดังต่อไปนี้

1) มิให้นำบทบัญญัติเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

2) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคมตามมาตรา 40 มาใช้บังคับจนกว่าจะมีองค์ของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และมีกฎหมายในการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ภายใน 3 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้กฎหมายที่จะตราขึ้นต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญา ซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับจนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้นจะสิ้นสุด

3) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับจนกว่าจะได้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

4) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดเรื่องในสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา 170 มาใช้บังคับ และเรื่องรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามมาตรา 209 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน 2 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

5) ไม่ให้นำบทบัญญัติเรื่องการนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะและผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งไม่ได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันมีอาจกล่าวได้ว่าได้ตามมาตรา 236 และบทบัญญัติเรื่องการจ่ายสำนวนคดีให้ผู้พิพากษาและตุลาการ และการโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาและตุลาการนั้น จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายตามวาระตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญาตามมาตรา 249 วรรคสามและวรรคห้า มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมที่ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา 273 วรรคสอง มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา 318 กล่าวคือ ให้คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการเป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา 274 ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลดังต่อไปนี้ ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาล ชั้นศาลละ 4 คน รวมเป็น 12 คน ซึ่งเป็น

ข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน ซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ และได้รับเลือกจากวุฒิสภาและการเลือกตั้งกรรมการตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

6) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการจับและคุมขังบุคคลในคดีอาญาจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้ากับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรกตามมาตรา 237 มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

7) ไม่ให้นำบทบัญญัติในเรื่องสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา 285 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว

8) ไม่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากันตามมาตรา 288 วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์ประกอบคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตรากฎหมายขึ้นใหม่ซึ่งต้องไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวทั้งหมดเป็นกรณีที่เกิดจากบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับได้แก่ กรณีตามมาตรา 315 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา กรณีตามมาตรา 317 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี และกรณีตามมาตรา 335 ในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้ จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 293 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้แก่ กรณีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาตรา 93 และมาตรา 94 กรณีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 101 กรณีการกำหนดลักษณะของบุคคลต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 102 กรณีการสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 106 กรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 109 กรณีจำนวนวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งและมาจากการสรรหาตามมาตรา 111 กรณีเรื่องเกี่ยวกับคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 113 กรณีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 114 กรณีเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 115 กรณีเกี่ยวกับความสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 119 กรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุตามมาตรา 119 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 112 มาตรา 113 มาตรา 114 และมาตรา 118 มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาในกรณีดังกล่าวตามมาตรา 120 กรณีผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ตามมาตรา 197 วรรคสี่ กรณีการแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 261

นอกจากนี้ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 298 วรรคสาม ยังกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้แก่ กรณีที่กำหนดว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 172 ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 171 วรรคสอง กรณีที่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 172 กรณีการกำหนดคุณสมบัติของรัฐมนตรีและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ ได้แก่ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 102 (1) (2) (3) (4) (6) (7) (8) (9) (11) (12) (13) หรือ (14) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี นับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 174 กรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 158 หรือมาตรา 159 ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 182 (4) กรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันต้องห้ามตาม

มาตรา 267 มาตรา 268 หรือมาตรา 269 ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 182 (7) กรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 182 (8)

นอกจากกรณีข้างต้นแล้วบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 300 วรรคสอง ยังกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ กรณีการกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิชาชีพศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่นที่จะเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 204 (3) และ (4) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามมาตรา 205 (3) ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 205 (3) กรณีกำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 207 (1) (2) กรณีประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเมื่อกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 207 ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 209 (5)

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 305 ยังกำหนดว่า ในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้ง่อนไขดังต่อไปนี้

1) ไม่ให้นำบทบัญญัติที่ให้ม็อบคร์ของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรคมนาคมและกำกับการโทรคมนาคมตามมาตรา 47 วรรคสอง มาใช้บังคับจนกว่าจะมีการตรากฎหมายตามมาตรา 47 ต้องไม่เกิน 180 วัน นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยอย่างน้อยกฎหมายดังกล่าวต้องมีสาระสำคัญให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้าน เป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรนั้น แยกต่างหากจากกัน ทำหน้าที่กำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกำกับการประกอบกิจการโทรคมนาคม และมีรายละเอียดว่าด้วยการกำกับและคุ้มครองการดำเนินกิจการ การจัดให้มีกองทุนพัฒนาทรัพยากรสื่อสารและส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อสารมวลชนสาธารณะ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญาที่ชอบด้วยกฎหมายที่ได้กระทำขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญจนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้นจะสิ้นสุดผลตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (1)

2) ภายใต้อมาตรา 296 วรรคสาม ที่กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกห้ามมิให้ผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจะมีการได้มาเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา 115 (9) และมาตรา 116 วรรคสอง มาใช้บังคับกับผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้ง

ครั้งหลังสุดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยห้ามมิให้นำบทบัญญัติเรื่องผู้มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรณีเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกิน 2 ปี ตามมาตรา 102 (10) และกรณีตามมาตรา 115 (9) ซึ่งเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี และกรณีตามมาตรา 116 วรรคสอง ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้

กล่าวได้ว่ามาตราดังกล่าวข้างต้นบทเฉพาะกาลกำหนดมิให้นำมาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (2)

3) ไม่นำบทบัญญัติมาตรา 141 ที่กำหนดให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งต้องกระทำไปแล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง มาใช้บังคับกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 295 อันได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (3)

4) ไม่นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (4) ได้แก่

- มาตรา 167 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณต้องมีเอกสารประกอบรวมถึงประมาณการรายรับ วัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนงาน โครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจน รวมทั้งต้องแสดงฐานะการเงินการคลังของประเทศเกี่ยวกับภาพรวมของภาวะเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้จ่ายและการจัดหารายได้ ประโยชน์และการขาดรายได้จากการยกเว้นภาษีเฉพาะรายในรูปแบบต่าง ๆ ความจำเป็นในการตั้งงบประมาณผูกพันข้ามปี ภาระหนี้และการก่อหนี้ของรัฐและฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจ ในปีที่ยกอนุมัติงบประมาณนั้นและปีงบประมาณที่ผ่านมาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาด้วย หากรายจ่ายใดไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐได้โดยตรง ให้จัดไว้ในรายการรายจ่ายงบกลาง โดยต้องแสดงผลและความจำเป็นในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายงบกลางนั้นด้วย

- มาตรา 168 วรรคเก้า ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณางบประมาณรายจ่ายของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หากหน่วยงานนั้นเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้มันไม่เพียงพอ ให้สามารถเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการได้โดยตรง

- มาตรา 169 เฉพาะกรณีการกำหนดแหล่งที่มาของรายได้เพื่อชดใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไปก่อน กล่าวคือ ในการจ่ายเงินแผ่นดินจะกระทำได้ที่เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณหรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลังในพระราชบัญญัติโอนเงินงบประมาณรายจ่าย พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไปโดยให้กำหนดแหล่งที่มาของรายได้เพื่อชดใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไปก่อน

- มาตรา 170 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงินรายได้ของหน่วยงานของรัฐที่ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินดังกล่าวเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี และให้คณะรัฐมนตรีทำรายงานเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป

5) ไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 190 วรรคสามซึ่งเป็นเรื่องที่กำหนดว่าก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย โดยบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (5) กำหนดไม่ให้นำมาตราดังกล่าวมาใช้กับการใดที่ได้จัดทำหรือได้ดำเนินการตามหนังสือสัญญาไปแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้เป็นอันใช้ได้

6) ไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 209 (2) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ มาบังคับใช้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (6)

7) ไม่ให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 305 (7) ได้แก่

- มาตรา 255 วรรคห้า ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดให้องค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา 288 วรรคสาม ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดให้ คณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งจะต้องประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดยกเว้นไม่ให้นำ บทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ ได้แก่ กรณีตามมาตรา 293 วรรคสี่ ไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรณีตามมาตรา 298 วรรคสาม ไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ กรณีตามมาตรา 300 วรรคสอง ไม่ให้นำ บทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและกรณีตามมาตรา 305 กำหนดในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไข จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 263 วรรคสาม กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 112 มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งมาตรา 112 เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นอกจากนี้ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 263 วรรคสี่ ยังกำหนดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามมาตรา 264 ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 264 หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 265 หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมาตรา ๓๑

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 269 (2) กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาและกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

1) กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (1) (ข) กล่าวคือ มาตรา 108 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติและการไม่มีลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาตรา 108 ข เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามโดย (6) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับ

เลือก โดยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูยกำหนดมิให้นำกรณีการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้ บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตามมาตรา 269 (1) (ข) ซึ่งกำหนดให้ คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลจากผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศ

2) กำหนดมิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาใช้ บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง กล่าวคือ มาตรา 108 ข. เป็นเรื่อง ลักษณะต้องห้ามตาม (2) คือ การเป็นข้าราชการมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยตำแหน่ง อีกทั้งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูยังกำหนดมิให้นำมาตรา 184 (1) ซึ่งเป็นกรณีที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาใช้ บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง รวมทั้งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูยัง กำหนดมิให้มาตรา 185 ที่กำหนดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช้สถานะ หรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็น การก้าวท้าวหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองไม่ว่าโดย ทางตรงหรือทางอ้อมมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

เห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดคยกเว้น มิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูมาใช้บังคับ ได้แก่ กรณีตามมาตรา 263 วรรคสาม มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 112 มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรณี ตามมาตรา 263 วรรคสี่ ที่กำหนดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทาง การเมืองมิให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ใน การปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรณีตามมาตรา 269 (2) มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรง ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (1) (ข) และมีให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะ ต้องห้าม (2) มาตรา 184 (1) และมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยตำแหน่ง จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนู

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้กำหนดคยกเว้นมิใช่บทบัญญัติบาง มาตราที่ปรากฏในรัฐธรรมนูเป็นการชั่วคราว กล่าวคือ ในมาตรา 34 แห่งรัฐธรรมนูได้บัญญัติไว้ ชัดแจ้งว่ารัฐสภาเท่านั้นที่มีอำนาจในการตรารัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลมาตรา 92 ได้ยกเว้นบทบัญญัติ ดังกล่าวจึงเป็นการมอบให้รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจแทนรัฐสภาเฉพาะเพื่อการจัดตั้งสถาบันทางการเมือง และการดำเนินการต่าง ๆ ของอำนาจรัฐดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนู นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา

92 พรรคท้ายได้บัญญัติขยายขอบอำนาจของรัฐบาลฝรั่งเศสที่สามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ในทุกกรณีเพื่อประโยชน์ของชาติ เพื่อปกป้องพลเมืองและคุ้มครองเสรีภาพ⁷¹ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการตามบทเฉพาะกาลต้องคำนึงถึงหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญด้วย

- การรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 309 ได้กำหนดไว้ว่าบรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ เห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 309 เป็นการรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยการกระทำใด ๆ ที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ และให้หมายรวมถึงการกระทำใดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ. 2549 ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในมาตรา 309⁷² เดิมอยู่ในร่างมาตรา 299 ในการพิจารณาของสภาร่างรัฐธรรมนูญในमतารานี้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญบางคนแปรญัตติว่าไม่ควรจะมีमतารานี้ เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 36 บัญญัติไว้แล้วว่าบรรดาประกาศ และคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ได้ประกาศหรือสั่งไว้ในระหว่างวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2539 จนถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ไม่ว่าจะเป็นในรูปใดและไม่ว่าจะประกาศหรือคำสั่งให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติในทางบริหารหรือในทางตุลาการ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปและให้ถือว่าประกาศหรือคำสั่งตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นไม่ว่าการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้นจะกระทำก่อนหรือหลังประกาศใช้เป็นประกาศหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในชั้นแปรญัตติกรรมาธิการชี้แจงว่าต้องมีการรับรองการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำให้ไม่มีสมาชิกผู้แปรญัตติคนใดติดใจ และได้ย้ายไปอยู่ใน

⁷¹ นันทวัฒน์ บรมานันท์, บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง, หน้า 32-34.

⁷² กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักงานวิชาการ, เอกสารวิจัย เรื่อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 : ศึกษาการบังคับใช้ (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551), หน้า 108.

มาตรา 309 การประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณามาตราดังกล่าวในวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ก็ผ่านโดยไม่มีการอภิปราย

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 279 วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ว่าบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าจะเป็นการประกาศ คำสั่งหรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นเป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี มาตรา 279 วรรคสอง กำหนดว่าบรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เห็นได้ว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 279 เป็นการรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือที่จะออกใช้บังคับต่อไป มีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญต่อไป นอกจากนี้บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกรณีดังกล่าวให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

- กรณีอื่น ๆ

นอกจากกรณีข้างต้นยังมีกรณีอื่น ๆ ซึ่งในบทเฉพาะกาลของแต่ละรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติในเรื่องที่แตกต่างกันออกไป เช่น

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 317 กำหนดเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจเอาไว้ในบทเฉพาะกาลโดยให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับในการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ นอกจากนี้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 326 ได้กำหนดแนวสาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 327 ได้กำหนดแนวสาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 328 กำหนดแนวสาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองเอาไว้ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 330 กำหนดแนวสาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 331 กำหนดแนวสาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 332 กำหนดแนวสาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา 333 กำหนดแนวสาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน เมื่อบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดแนวสาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไว้ดังนั้นก็กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นจึงต้องผูกพันตามแนวสาระสำคัญที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 272 กำหนดเรื่องการเสนอชื่อบุคคลภายนอกเป็นนายกรัฐมนตรีได้ บทเฉพาะกาลกำหนดว่าในวาระเริ่มแรกเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภา ขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ รัฐสภาจะต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้โดยสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้หรือไม่ก็ได้

นอกจากนี้ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 277 วรรคสาม ยังกำหนดห้ามมิให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐหรือดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือกิจการอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันหรือเป็นที่ปรึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการป้องกันไม่ให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งอันอาจมีผลให้การสังคดีหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปโดยรวดเร็ว เทียงธรรม ปราศจากอคติ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 265 กำหนดว่าให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ โดยในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไป

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 266 กำหนดว่าให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศจนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 269 กำหนดว่าการได้มาซึ่งวุฒิสภาในวาระเริ่มแรกวุฒิสภามีสมาชิก 250 คน โดยวิธีการสรรหาโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตรมหลักเกณฑ์และวิธีการดังนี้ กรรมการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน จากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกันหรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคมโดยแบ่งเป็นกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มเลือกไว้กันเอง คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกให้เหลือ 50 คน

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 269 (1)(ข) และ (ค) กำหนดว่าคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม ในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศจำนวนไม่เกิน 400 คน คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือก 194 คน รวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศและ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอีก 6 ตำแหน่ง รวมเป็น 250 คน จึงเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อ หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ได้กำหนดเวลาที่ รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ คือวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988 เป็นต้นไปก็เพื่อให้มีการเลือกตั้ง ประธานาธิบดีก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลบังคับใช้ไม่น้อยกว่า 40 วัน

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ได้ทำการสรุปรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วย การบังคับใช้ด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านบุคคล และเพื่อให้กลไกของรัฐดำเนินต่อไป รวมทั้งผลของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่มีต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญซึ่งผลในที่นี่ คือ ผลที่เกิดจากบทบัญญัติของบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญนั่นเองที่ได้บัญญัติแตกต่างไปจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกรณีที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่เคยบัญญัติไว้แต่นำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล มาสรุปรวมในหัวข้อดังต่อไปนี้ การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้ การบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายในกำหนดเวลา การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาชุดใหม่ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ สถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจรัฐ การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและการปฏิรูปทางการเมือง การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิรูปการเมือง การกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งหรือจัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองและการตรากฎหมายต่าง ๆ ใหม่ การไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้งบเงื่อนไขและการรับรองการกระทำใดๆ ก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

6.1. รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทย

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่จำเป็นต้องมีการกำหนดในกฎหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระของกฎหมายและผลการใช้บังคับของกฎหมายแต่ละฉบับโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ของโครงสร้าง กลไกหรือมาตรการทางกฎหมายที่ได้กำหนดในกฎหมายที่จะถูกยกเลิกและที่จะกำหนดขึ้นในร่างกฎหมายที่จะจัดทำขึ้นเป็นสำคัญ ดังนั้นเรื่องที่ต้องกำหนดเป็นบทเฉพาะกาลในกฎหมายแต่ละฉบับจึงอาจแตกต่างกันประกอบกับประเด็นความหลากหลายในเรื่องข้อเท็จจริงที่จะนำมาเขียนเป็นบทเฉพาะกาลมีค่อนข้างมาก จึงทำให้ไม่สามารถกำหนดแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลที่แน่นอนตายตัวได้

6.1.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 23 มาตรา การวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ผู้ศึกษาได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

วิเคราะห์ จากการศึกษาวิเคราะห์สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

6.1.1.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 12 มาตรา ได้แก่ มาตรา 325 มาตรา 326 มาตรา 327 มาตรา 328 มาตรา 329 มาตรา 330 มาตรา 331 มาตรา 332 มาตรา 333 มาตรา 334 มาตรา 335 และมาตรา 336

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในกลุ่มนี้มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยซึ่งทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6.1.1.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ หรือจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 7 มาตรา ได้แก่ มาตรา 314 มาตรา 316 มาตรา 318 มาตรา 319 มาตรา 321 มาตรา 322 และมาตรา 324

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในกลุ่มนี้มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยซึ่งทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6.1.1.3 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 315 มาตรา 317 มาตรา 320 และมาตรา 323

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในกลุ่มนี้มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยซึ่งทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6.1.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีจำนวน 18 มาตรา การวิเคราะห์
 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ผู้ศึกษาได้นำเอา
 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา
 วิเคราะห์ จากการศึกษาวิเคราะห์สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบ
 การเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

6.1.2.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้น
 สามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1
 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 6 มาตรา ได้แก่ มาตรา 292 มาตรา 297 มาตรา 304 มาตรา 305 มาตรา 307
 และมาตรา 309

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียน
 บทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พ.ศ. 2550 ในกลุ่มนี้มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบาง
 มาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยซึ่งทำให้เกิดความ
 สับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6.1.2.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือ
 วรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียน
 บทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ หรือจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการ
 เขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 6 มาตรา ได้แก่ มาตรา 294 มาตรา 295 มาตรา 299
 มาตรา 301 มาตรา 303 และมาตรา 308

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียน
 บทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พ.ศ. 2550 ในกลุ่มนี้มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบาง
 มาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยซึ่งทำให้เกิดความ
 สับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6.1.2.3 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือ
 วรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียน
 บทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 293 มาตรา 296 มาตรา 298 และ
 มาตรา 306

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียน
 บทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2550 ในกลุ่มนี้มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยซึ่งทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6.1.2.4 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 4 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 4 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 300 และมาตรา 302

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในกลุ่มนี้มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยซึ่งทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6.1.3 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560
บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีจำนวน 18 มาตรา การวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ผู้ศึกษาได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ จากการศึกษาวิเคราะห์สามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 5 กลุ่ม ดังนี้

6.1.3.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 10 มาตรา ได้แก่ มาตรา 262 มาตรา 268 มาตรา 269 มาตรา 270 มาตรา 271 มาตรา 272 มาตรา 274 มาตรา 275 มาตรา 276 และมาตรา 279

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในกลุ่มนี้มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังมีความเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งด้วยซึ่งทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6.1.3.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ หรือจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 266 มาตรา 273 และมาตรา 278

6.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญต่างประเทศ

การเปรียบเทียบรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น ผู้ศึกษาได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ว่ารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของทั้งสามประเทศมีลักษณะที่ยาว มีความสลับซับซ้อน เชื่อมโยงไปหลายมาตราหรือไม่

6.2.1 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1958

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มีจำนวน 3 มาตรา การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ศึกษาได้นำเอา รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา วิเคราะห์ โดยสามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาล ได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

6.2.1.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 2 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 90 และมาตรา 92

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ในกลุ่มนี้เป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติค่อนข้างยาว เชื่อมโยงบางมาตรา แต่ไม่มีความสลับซับซ้อน จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนหรือยากแก่การทำความเข้าใจ

6.2.1.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 91

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ในกลุ่มนี้เป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติยาว เชื่อมโยงหลายมาตรา แต่ไม่มีความสลับซับซ้อน จึงไม่ทำให้เกิดความสับสนหรือยากแก่การทำความเข้าใจ

6.2.2 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ.1987

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 มีจำนวน 6 มาตรา การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ผู้ศึกษาได้นำเอา รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

วิเคราะห์ โดยสามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

6.2.2.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 5 มาตรา ได้แก่ มาตรา 1 มาตรา 2 มาตรา 3 มาตรา 5 และมาตรา 6

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ในกลุ่มนี้เป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติสั้น ไม่มีความสลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตราและไม่ทำให้เกิดความสับสนหรือยากแก่การทำความเข้าใจ

6.2.2.2 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 3 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 1 มาตรา ได้แก่ มาตรา 4

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1987 ในกลุ่มนี้เป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติสั้น ไม่มีความสลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตราและไม่ทำให้เกิดความสับสนหรือยากแก่การทำความเข้าใจ

6.2.3 รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 มีจำนวน 4 มาตรา การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ผู้ศึกษาได้นำเอารูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์โดยสามารถแยกกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่ม ดังนี้

6.2.3.1 การเขียนบทเฉพาะกาลที่มี 1 รูปแบบ เป็นกรณีที่บทบัญญัติในมาตรานั้นหรือวรรคในมาตรานั้นสามารถจัดกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลได้ 1 กลุ่มและมีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลได้ 1 รูปแบบ ซึ่งมีจำนวน 5 มาตรา ได้แก่ มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 และมาตรา 103

นอกจากการศึกษาเรื่องกลุ่มแบบกฎหมายของบทเฉพาะกาลและรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลแล้ว จากการศึกษาพบว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ในกลุ่มนี้เป็นบทเฉพาะกาลที่มีบทบัญญัติสั้น ไม่มีความสลับซับซ้อน ไม่เชื่อมโยงหลายมาตราและไม่ทำให้เกิดความสับสนหรือยากแก่การทำความเข้าใจ

6.3. การคงสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้

- **คณะองคมนตรี** การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 314 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บทเฉพาะกาลมาตรา 292 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และบทเฉพาะกาลมาตรา 262 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะองคมนตรีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากต้องการความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของคณะองคมนตรี อีกทั้งในการเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเป็นไปตามพระราชอัธยาศัยดังที่ปรากฏในมาตรา 13 ของทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือมาตรา 11 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

- **สภาผู้แทนราษฎร** ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 315 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากยังไม่มี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องจึงให้สภาผู้แทนราษฎรในรัฐธรรมนูญเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทเฉพาะกาลมาตรา 324 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 293 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทำการยึดอำนาจและประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทำให้ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร และในมาตรา 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)

พ.ศ. 2549 กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก การที่บทเฉพาะกาลบัญญัติเช่นนั้นเนื่องจากยังไม่มี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่ต่อไปจนกระทั่งมีการประชุมรัฐสภาครั้งแรก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรต่อไป และให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 263 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้ายึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศและประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สิ้นสุดลง ทำให้ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร และในมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติและให้ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ทำหน้าที่ต่อไปจนกระทั่งมีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

- **วุฒิสภา** ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้วุฒิสภายังคงมีอยู่ต่อไปให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนถึงวันที่ครบ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิก การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 315 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากยังไม่มี การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภาสามารถดำเนินการทางฝ่ายนิติบัญญัติได้อย่างต่อเนื่อง จึงให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 ยังคงทำหน้าที่วุฒิสภามาตรฐานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนถึงวันครบ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่วุฒิสภามาตรฐานบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 293 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทำการยึดอำนาจและประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทำให้ไม่มีวุฒิสภา และในมาตรา 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติและให้ทำหน้าที่วุฒิสภา บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่วุฒิสภามาตรฐานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก การที่บทเฉพาะกาลบัญญัติเช่นนั้นเนื่องจากยังไม่มีทางเลือกตั้งและสรรหาสมาชิกวุฒิสภาและเพื่อให้วุฒิสภาดำเนินการทางฝ่ายนิติบัญญัติได้อย่างต่อเนื่อง จึงให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่ต่อไปจนกระทั่งมีการประชุมรัฐสภาครั้งแรก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีวุฒิสภามาตรฐานรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป และให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกวุฒิสภามาตรฐานบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงในวันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 263 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้ายึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สิ้นสุดลง ทำให้ไม่มีวุฒิสภา และในมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติและให้ทำหน้าที่วุฒิสภา และในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าในระหว่างที่ยังไม่มีวุฒิสภาให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป เพื่อให้วุฒิสภาดำเนินการทาง

ฝ่ายนิติบัญญัติได้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทำหน้าที่ต่อไปจนกระทั่งมีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

- **คณะรัฐมนตรี** การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 317 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บทเฉพาะกาลมาตรา 298 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และ บทเฉพาะกาลมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้ คณะรัฐมนตรีชุดเดิมที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรืออยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใหม่ต่อไป เป็นผลที่เกิด จากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากยังไม่มี การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อจัดตั้งคณะรัฐมนตรี การที่บทเฉพาะกาลกำหนดให้คณะรัฐมนตรีตาม รัฐธรรมนูญฉบับเดิมยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีต่อไปก็เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินสามารถ ดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก จะเข้ารับหน้าที่

- **คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ** บทเฉพาะกาลมาตรา 320 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะมีศาลรัฐธรรมนูญ ชุดใหม่ บทเฉพาะกาลมาตรา 300 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาล รัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ และบทเฉพาะกาลมาตรา 273 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงดำรงตำแหน่งต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็น กฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้ทำหน้าที่เป็นศาล รัฐธรรมนูญได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีการแต่งตั้งศาลรัฐธรรมนูญใหม่

6.4 การบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายในกำหนดเวลา

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายในกำหนดเวลา ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นั้นรัฐสภาต้องดำเนินการพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ

ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองให้แล้วเสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องดำเนินการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้แล้วเสร็จภายใน 45 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หากพ้นกำหนดเวลา 120 วัน แล้วสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับไม่แล้วเสร็จทุกฉบับให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด แล้วให้วุฒิสภานำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แต่กรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับเสร็จทันเวลาภายใน 120 วัน ให้วุฒิสภามีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ในส่วนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของวุฒิสภานั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้ต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับภายใน 90 วัน ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับไม่แล้วเสร็จภายใน 120 วัน ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

แต่หากกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับแล้วเสร็จภายใน 120 วัน ให้วุฒิสภำพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับต่อไปให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่วุฒิสภำได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ แต่หากวุฒิสภำไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ให้แล้วเสร็จได้ภายในกำหนดเวลา 90 วัน ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภำสิ้นสุดลงพร้อมกันหมดและในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับที่ได้รับจากคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน แต่ในกรณีที่พ้นกำหนดเวลา 45 วันแล้วสภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับยังไม่แล้วเสร็จให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 7 วันเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยโดยถือเสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการ

วิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 11 คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมายฝ่ายละ 5 คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึงสองในสามดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการการวิสามัญเสนอและให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

การที่บทเฉพาะกาลมาตรา 323 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้รัฐสภาต้องพิจารณาให้ความชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาลมาตรา 295 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ และบทเฉพาะกาลมาตรา 267 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับกระบวนการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย

6.5 การเลือกตั้งสมาชิกสภาชุดใหม่ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลมาตรา 324 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 240 วัน หรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ หรือวุฒิสภา

ซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาดำเนินการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 120 วัน นับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญภายใน 60 วัน นับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ไม่แล้วเสร็จทุกฉบับภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด

(2) ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด 120 วันและ 90 วัน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญภายใน 90 วัน นับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลา 240 วัน

กรณีข้างต้นเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการเร่งรัดการพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับที่มีความสำคัญในการเลือกตั้ง และกำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 60 วัน นับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบหรือสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันหมด ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จทุกฉบับภายใน 120 วัน หรือกำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 90 วัน นับแต่พ้นกำหนดระยะเวลา 240 วัน ซึ่งเป็นการกำหนดระยะเวลาเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย

บทเฉพาะกาลมาตรา 315 วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในคราวแรกดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันก่อนวันครบ 4 ปี

(2) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323 กล่าวคือ ในกรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองทุกฉบับให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 90 วัน ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด

ให้ดำเนินการเลือกตั้งภายใน 90 วัน นับแต่วันครบ 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญและ
ไม่ให้ดำเนินการเลือกตั้งในวันเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324

กรณีข้างต้นเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ
เพื่อเป็นการเร่งรัดการพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับที่มีความสำคัญใน
การเลือกตั้ง และกำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาภายใน 60 วัน ก่อนวันครบ 4 ปี หรือ
ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดตามมาตรา 323 ให้ดำเนินการ
เลือกตั้งภายใน 90 วัน นับแต่วันครบ 240 วัน ซึ่งเป็นการกำหนดระยะเวลาเพื่อให้มีการเลือกตั้ง
วุฒิสภาตามระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่
บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว
ด้วย

บทเฉพาะกาลมาตรา 296 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ดำเนินการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน และดำเนินการให้ได้มา
ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลใช้บังคับ

การกำหนดระยะเวลาให้มีดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญให้แล้ว
เสร็จภายใน 90 วันและดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน
เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดระยะเวลา
ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภาครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญและให้
เป็นไปตามระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่
บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย

บทเฉพาะกาลมาตรา 268 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้ดำเนินการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน นับแต่วันที่
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
คณะกรรมการการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลใช้
บังคับแล้ว

บทเฉพาะกาลมาตรา 269 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวน 200 คน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่า 15 วัน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนด แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่า 15 วัน

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน ให้เหลือจำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 400 คน ให้ได้จำนวน 194 คน รวมกับบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งอีก 6 คน จากผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวมเป็น 250 คน ให้แล้วเสร็จภายใน 3 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กำหนดระยะเวลาตามบทเฉพาะกาลมาตรา 268 และมาตรา 269 เป็นกำหนดระยะเวลาเพื่อให้มีการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาโดยคัดเลือกและโดยตำแหน่ง เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภาครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญและให้เป็นไปตามระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย

6.6 สถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 317 วรรคสอง ยังกำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 324 แล้วแต่กรณี และถ้าไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงตามที่กำหนด ก็ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีดังกล่าว พ้นจากตำแหน่ง เห็นได้ว่าคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะรัฐมนตรี การจำกัดจำนวนคณะรัฐมนตรี ตลอดจนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกลไกระบบการตรวจสอบสถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องเอาไว้เพื่อไม่ให้นำมาใช้บังคับกับคณะรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในระหว่างวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ จนถึงวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงเป็นคณะรัฐมนตรีต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อต้องการให้มีการบริหารราชการแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง และการที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ใช้บัญญัติตามรัฐธรรมนูญเดิมในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะรัฐมนตรีนั้นเนื่องจากคณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารประเทศยังเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญเดิม

บทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2550 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่ จึงมีลักษณะเป็นการกำหนดให้สถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงอยู่ต่อไปโดยจำนวนของคณะรัฐมนตรีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีจำนวน 36 คน ซึ่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอาจถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ตามหลักเกณฑ์การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญดังนี้

กรณีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ในการเสนอญัตติขออภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนั้นถ้าหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืน บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะต้องเสนอโดยมีการยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาโดยต้องมีมติให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรีด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ส่วนการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลจะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ และสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติการขอเปิดอภิปรายทั่วไปกรณีนี้ จะกระทำได้ครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 298 วรรคสาม ยังกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตราของรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เช่น มาตรา 171 วรรคสอง ซึ่งเป็นเรื่องที่กำหนดว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 172 ที่ได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 127 กรณีตามมาตรา 174 เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของรัฐมนตรีและต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและเรื่องความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจ มาตรา 182 (4) เรื่องความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา 158 การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือ มาตรา 159 การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเป็นต้น

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะรัฐมนตรีชุดเดิมยังคงทำหน้าที่เป็นคณะรัฐมนตรี เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับให้คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญเดิมปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่เพื่อให้มีการบริหารราชการแผ่นดินอย่างต่อเนื่องและในกรณีที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนด

ยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องเอาไว้เพื่อไม่ให้นำมาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เนื่องจากนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรียังเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญเดิม

บทเฉพาะกาลมาตรา 264 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดให้สถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงอยู่ต่อไป และบทเฉพาะกาลยังให้นำความในมาตรา 263 วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยซึ่งมาตรา 263 วรรคสาม กำหนดไม่ให้นำมาตรา 112 มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณี ที่บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

นอกจากนี้บทเฉพาะกาลมาตรา 264 วรรคสอง ยังกำหนดว่ารัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งตาม มาตรา 170 ยกเว้น (3) กล่าวคือ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ (3) สภาผู้แทนราษฎรมิมติ ไม่ไว้วางใจตามมาตรา 151 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งบทเฉพาะกาลมาตรา 264 วรรคสองยกเว้น ไม่ให้นำมาตรา 170 (3) มาใช้บังคับกับคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 264 วรรคหนึ่ง จึงมีลักษณะเป็นการ กำหนดยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องเอาไว้

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะรัฐมนตรีชุดเดิมยังคงทำหน้าที่เป็น คณะรัฐมนตรี เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อ รองรับให้คณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญเดิมปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่เพื่อให้ มีการบริหารราชการแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง และในกรณีที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนด ยกเว้นไม่ใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องเอาไว้เพื่อไม่ให้นำมาใช้กับการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลง มติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เนื่องจากเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญเดิม

6.7 กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจรัฐ การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและการปฏิรูปทางการเมือง

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจและผู้ทรงอำนาจทางการเมือง โดยได้จัดตั้งสถาบันใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็นองค์กรในการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วน มีความสำคัญโดยกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบขึ้น 3 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทันทีที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ กล่าวคือ

(1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง

บทเฉพาะกาลมาตรา 319 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้ในวาระเริ่มแรกให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกตั้งกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีที่ยังไม่ได้ประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในมาตรา 327 กำหนดว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

บทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศยึดอำนาจการปกครองประเทศ โดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 5/2557 เรื่องการสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดไว้ในข้อ 5 ว่า องค์กรอิสระ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และบทเฉพาะกาลมาตรา 273 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป การดำเนินการขององค์กรอิสระให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญเดิมให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดใหม่ เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่สำคัญในการควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและ

ผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเพื่อให้กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจของรัฐและการปฏิรูปการเมืองสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีจำนวนคณะกรรมการการเลือกตั้งเหมือนกัน คือ จำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 7 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและจัดการการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหา จำนวน 5 คน และผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษาหรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน 2 คน

นอกจากนี้ วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญไทยทั้ง 3 ฉบับต่างก็มีวาระ 7 ปี และอยู่ได้เพียงวาระเดียวเหมือนกัน

(2) คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช.

บทเฉพาะกาลมาตรา 321 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขึ้นใหม่ และให้กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้โดยให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ ซึ่งมาตรา 329 กำหนดให้ภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ดำเนินการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้แล้วเสร็จ

บทเฉพาะกาลมาตรา 299 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศยึดอำนาจการปกครองประเทศ โดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 5/2557 เรื่องการสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดไว้ในข้อ 5 ว่า องค์กรอิสระ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และบทเฉพาะกาลมาตรา 273 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป การดำเนินการขององค์กรอิสระให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญเดิมให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชุดใหม่ เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจของรัฐในการไต่สวนการทุจริต กรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรงเพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นต้น และเพื่อให้กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจของรัฐและการปฏิรูปการเมืองสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้ง 3 ฉบับ มีจำนวน 9 คน เหมือนกัน ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวน 9 คนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

กรณีวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี และอยู่ได้เพียงวาระเดียว แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี ซึ่งเห็นได้ว่าการลดวาระการดำรงตำแหน่งลงจากเดิม 9 ปี เหลือ 7 ปี ซึ่งลดลง 2 ปีและอยู่ได้เพียงวาระเดียว

(3) ศาลรัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลมาตรา 320 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 320 วรรคสอง กล่าวคือ ในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 255 และมาตรา 257 ภายใน 45 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 300 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ และในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 273 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และในระหว่างที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญเดิมให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดใหม่ เนื่องจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ร่างกฎหมาย และการตรวจสอบกระบวนการตราพระราชกำหนด การตรวจสอบการดำเนินการภายในวงงานของรัฐสภา การวินิจฉัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพและคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภาและรัฐมนตรี พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์การอิสระ พิจารณาวินิจฉัยการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ

ที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ เป็นต้น และเพื่อให้กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจของรัฐและการปฏิรูปการเมืองสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีจำนวน 15 คน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีจำนวน 9 คน แต่เมื่อพิจารณาคุณสมบัติพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดไว้เหมือนกันแต่แตกต่างเพียงจำนวนคนเท่านั้น สำหรับคุณสมบัติที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดไว้จะมีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับซึ่งจะเน้นคุณสมบัติในเรื่องของการมีประสบการณ์หรือผลงานทางวิชาการ

มีข้อสังเกตว่า องค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทั้ง 3 องค์การ ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นอกจากกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิวยังคงทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้ว ยังกำหนดจำนวนผู้ดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง และคุณสมบัติเอาไว้ในบทเฉพาะกาล แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดแค่เพียงให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องใช้บังคับแล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในระหว่างเวลาที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นการพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนคุณสมบัติและจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งนั้นบัญญัติเอาไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

6.8 การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิรูปการเมือง

นอกจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองแล้วนั้น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังได้กำหนดให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับในเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสำคัญสำหรับการจัดระบบการเลือกตั้งและการตรวจสอบการใช้อำนาจความสัมพันธ์ระหว่าง

องค์กรต่าง ๆ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่ขยายความเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญอันจะทำให้รัฐธรรมนูญมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเหล่านี้จะครอบคลุมแนวทางสำคัญที่มีการวางแนวทางไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังเช่น ในบทเฉพาะกาลมาตรา 329 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่กำหนดไว้ว่า ภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ดำเนินการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ ได้แก่ (1) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (2) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (3) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (4) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (5) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องมีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดระยะเวลาในการตรากฎหมายที่สำคัญและจำเป็นในการปฏิรูปการเมืองให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนด เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย และยังเป็นกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเนื่องจากกฎหมายเหล่านี้มีความสำคัญในการปฏิรูปการเมืองและมีกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นอกจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองแล้วนั้น บทเฉพาะกาลมาตรา 302 ได้กำหนดภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังที่กล่าวมา และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และมีผลใช้บังคับต่อไปได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงหรือตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดรองรับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นให้

ยังคงใช้บังคับต่อไปได้และเพื่อให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และเป็น การกำหนดระยะเวลาในการปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญและจำเป็นในการปฏิรูปการเมืองให้แล้วเสร็จ ตามระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนด เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาล ของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย

บทเฉพาะกาลมาตรา 267 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ดังต่อไปนี้ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (4) พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (10) พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ 10 ฉบับข้างต้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ แต่ต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญและต้องมุ่งหมายให้มีการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ โดยต้อง ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญและเสนอต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดว่าจะจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของ รัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดรองรับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นให้ยังคง ใช้บังคับต่อไปได้ ทำให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง หรือในกรณีที่มีการ ตราขึ้นใหม่ก็เป็นการกำหนดระยะเวลาในการจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สำคัญและ จำเป็นในการปฏิรูปการเมืองให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนด เมื่อกำหนดระยะเวลา ดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้จึงต้องมีการดำเนินการภายใน

กำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย และยังเป็นการกำหนดรายละเอียด สาระสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

เห็นได้ว่าในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ต่างก็ได้กำหนดให้มีการตราขึ้นใหม่หรือให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเอาไว้ เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามในการตราขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องคำนึงถึงแนวสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วยเนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ฉะนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นหรือถูกแก้ไขเพิ่มเติมจึงต้องผูกพันตามแนวสาระสำคัญที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้โดยจะตราหรือแก้ไขเพิ่มเติมได้เฉพาะเรื่องที่รัฐธรรมนูญบังคับไว้เท่านั้น จะตราหรือแก้ไขเพื่อใช้ในเรื่องอื่น ๆ ดังเช่นพระราชบัญญัติทั่วไปไม่ได้ มิฉะนั้นจะถือว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อีกทั้งรัฐธรรมนูญได้กำหนดสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเอาไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้

6.9 การกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้ง จัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมือง และการตรากฎหมาย

- กำหนดระยะเวลาต่าง ๆ ที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดไว้

เช่น กรณีมาตรา 319 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้งภายใน 30 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ กรณีมาตรา 323 กำหนดให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายใน 240 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ กรณีมาตรา 324 กำหนดให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับแล้วเสร็จภายใน 240 วัน หรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่รัฐสภา พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวทุกฉบับภายในกำหนดเวลา 120 วัน หรือ 90 วัน ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีตามมาตรา 323 (2) ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตาม

มาตรา 323 วรรคหนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลา 240 วัน กรณีมาตรา 329 กำหนดว่า ให้ดำเนินการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือกรณีมาตรา 334 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบ 60 ปี บริบูรณ์ในปีงบประมาณใด ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้นภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครอง ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ให้ดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นภายใน 2 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นต้น

เห็นได้ว่าเหล่านี้เป็นระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีดำเนินการตามรัฐธรรมนูญในการจัดตั้งจัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมือง รวมทั้งตรากฎหมายต่าง ๆ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนดเอาไว้ จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย

- กำหนดระยะเวลาต่าง ๆ ที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดไว้

เช่น มาตรา 303 กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรก ให้ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายว่าด้วยสภาพพัฒนาการเมือง กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกร กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศ หรือกรณีให้ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา

เช่น กฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่นตามหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

เห็นได้ว่าเหล่านี้เป็นระยะเวลาในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อเร่งรัดให้คณะรัฐมนตรีในฐานะผู้บริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่มาตรานี้บัญญัติไว้เป็นผู้รับผิดชอบในการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลกำหนดเอาไว้ จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย

- กำหนดระยะเวลาต่าง ๆ ที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดไว้

เช่น กรณีมาตรา 265 กำหนดให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 และให้ถือว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไป

กรณีมาตรา 266 กำหนดว่าให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ตราขึ้นตามมาตรา 259 กล่าวคือ ในการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ซึ่งต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้าน ภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ รวมตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลา 5 ปี ให้ดำเนินการตรากฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศและประกาศใช้บังคับภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

กรณีมาตรา 275 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีกฎหมายตามมาตรา 65 วรรคสอง กล่าวคือ เป็นการ

จัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญและดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ เป็นต้น

เห็นได้ว่าเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับคณะรักษาความสงบแห่งชาติให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ อีกทั้ง การที่บทเฉพาะกาลกำหนดให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศโดยให้ดำเนินการตรากฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ และประกาศใช้บังคับภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ รวมทั้งการที่บทเฉพาะกาลกำหนดให้มีการจัดทำกฎหมายยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญและดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ เป็นการกำหนดให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญในการจัดตั้ง จัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมาย และสถาบันทางการเมือง รวมทั้งตรากฎหมายต่าง ๆ เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้ จึงต้องมีการดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย

6.10 การกำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้งื่อนไข

- บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ

เช่น มาตรา 315 วรรคสี่ กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม ได้แก่ กรณีบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 (3) กรณีสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามมาตรา 118 (7) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คนตามมาตรา 121 บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งตามมาตรา 125 (2) และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าตามมาตรา 125 (3) บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา คือ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 126 (2) และเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 126 (3) สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้ บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 133 (1) จะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้ตามมาตรา 127 อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 6 ปี นับแต่วันเลือกตั้งตามมาตรา 130 เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึง 180 วันตามมาตรา 134 เป็นต้น

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาตรานี้ยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาตรารัฐธรรมนูญฉบับเดิมที่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ และเพื่อเปิดโอกาสให้มีการเตรียมตัว ปรับตัว อีกทั้งในการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใหม่ในบางเรื่องจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการเตรียมการหรือดำเนินการ ดังนั้นการขยายระยะเวลาการใช้บังคับกฎหมายในบางเรื่องออกไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อเป็นการผ่อนคลายเป็นกฎหมายนั้นยังไม่ถูกใช้บังคับเป็นการชั่วคราวจนกว่ากลไกตามรัฐธรรมนูญใหม่จะมีความพร้อมและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากกรณีข้างต้น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ เนื่องจากการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใหม่ในบางเรื่องจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการเตรียมการหรือดำเนินการ และเพื่อความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ได้แก่ กรณีกำหนดมิให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี กรณีกำหนดว่าในวาระเริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้ง่อนไขที่บทเฉพาะกาลกำหนดไว้อีกหลายกรณี เช่น มิให้นำบทบัญญัติเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือมิให้นำบทบัญญัติในเรื่องสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนมาใช้บังคับกับสมาชิกหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่งและดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จนกว่าจะครบ

วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว เป็นต้น

- บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ

เช่น มาตรา 305 (1) กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติต่อไปนี้มาใช้บังคับ คือ มิให้นำบทบัญญัติที่ให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรคมนาคมและกำกับกิจการโทรคมนาคมตามมาตรา 47 วรรคสองมาใช้บังคับจนกว่าจะมีการตรากฎหมายตามมาตรา 47 ต้องไม่เกิน 180 วันนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยอย่างน้อยกฎหมายดังกล่าวต้องมีสาระสำคัญให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้าน เป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรนั้น แยกต่างหากจากกันทำหน้าที่กำกับกิจการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกำกับกิจการประกอบกิจการโทรคมนาคม และมีรายละเอียดว่าด้วยการกำกับและคุ้มครองการดำเนินกิจการ การจัดให้มีกองทุนพัฒนาทรัพยากรสื่อสารและส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อสารมวลชนสาธารณะ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญาที่ชอบด้วยกฎหมายที่ได้กระทำขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญจนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้นจะสิ้นสุด เป็นต้น

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เนื่องจาก การปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในบางเรื่องจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการเตรียมการหรือดำเนินการและเพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นจึงต้องกำหนดระยะเวลาที่ยังไม่นำบทบัญญัติบางเรื่องมาใช้บังคับจนกว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดเสียก่อน เพื่อให้การจัดตั้งองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมจัดตั้งขึ้นได้เป็นผลสำเร็จและบรรลุเจตนารมณ์ในการจัดสรรและกำกับดูแลประกอบการดังกล่าว จึงต้องกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดตั้งองค์กรดังกล่าวขึ้น

นอกจากกรณีข้างต้น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ เนื่องจากการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใหม่ในบางเรื่องจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการเตรียมการหรือดำเนินการ และความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน ได้แก่ กรณีมิให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรณีมิให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

กรณีไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรณีกำหนดว่าในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำบทบัญญัติบางมาตรามาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขอีกหลายกรณี เช่น ไม่ให้นำบทบัญญัติเรื่องที่กำหนดว่าก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้นมาใช้กับการใดที่ได้จัดทำหรือได้ดำเนินการตามหนังสือสัญญาไปแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้เป็นอันใช้ได้หรือไม่ให้นำบทบัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ มาบังคับใช้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ เป็นต้น

- บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ

เช่น มาตรา 263 วรรคสาม กำหนดไม่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 112 มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งมาตรา 112 เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาใช้บังคับ เป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับให้สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกิน 2 ปี ก็สามารถเป็นรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ เนื่องจากในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาต่อไปจนกว่าจะมีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้

นอกจากกรณีข้างต้น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังกำหนดยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ เนื่องจากการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใหม่ในบางเรื่องจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการเตรียมการหรือดำเนินการและความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ได้แก่ กรณีที่กำหนดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ข้าราชการการเมืองที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี หรือเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรณีที่กำหนดมิให้นำลักษณะต้องห้ามในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่ง

สมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตามและมีให้ลักษณะต้องห้ามการเป็นข้าราชการมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง เป็นต้น

6.11. การรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

บทเฉพาะกาลมาตรา 309 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดว่าบรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้

เห็นได้ว่าเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับการดำเนินการใด ๆ ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ได้รับรองว่าชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญให้ยังคงเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ต่อไป และให้รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการใด ๆ ที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ไม่ว่าก่อนหรือหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

บทเฉพาะกาลมาตรา 279 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไป ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่งหรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นเป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

เห็นได้ว่าเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญว่าการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายและมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

บทเฉพาะกาลมาตรา 279 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าบรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย

เห็นได้ว่าเป็นผลที่เกิดจากบทเฉพาะต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ เพื่อรองรับการดำเนินการใด ๆ ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 รับรองว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และรวมถึงการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และกฎหมาย

6.12 ข้อเสนอแนะ

1) รูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีรูปแบบการเขียนบทเฉพาะกาลที่ค่อนข้างยาว เชื่อมโยงไปหลายมาตราและในบางมาตราเมื่อถูกเชื่อมโยงแล้วยังเชื่อมโยงต่อไปยังมาตราอื่น ๆ อีกทอดหนึ่ง ทำให้เกิดความสับสนและยากแก่การทำความเข้าใจ ผู้ศึกษาเห็นว่ารูปแบบในการเขียนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไทยควรเขียนให้มีเนื้อหาที่สั้น กระชับ ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา และเนื้อหาบางเรื่องที่มีรายละเอียดเยอะควรนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายลูกต่อไป

2) กรณีที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสำคัญสำหรับการจัดระบบการเลือกตั้งและการตรวจสอบการใช้อำนาจความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติเนื้อหาให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายนิติบัญญัติไปกำหนดหลักการต่าง ๆ ที่นอกเหนือหรือแตกต่างไปจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรให้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขในเรื่องการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งก่อนและหลังที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเพื่อให้กลไกของรัฐสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างไม่หยุดชะงัก หากไม่สามารถดำเนินการตราได้ภายในกำหนดระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ควรมีสภาพบังคับให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ ที่มี

หน้าที่ต้องตรากฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องตามกำหนดระยะเวลา นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ หากไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาให้หัวหน้าหน่วยงาน ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเพื่อเป็นการบังคับให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญและปฏิบัติตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

3) บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่รับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ถือว่าการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ดังเช่น บทเฉพาะกาลมาตรา 309 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดว่าบรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้

บทเฉพาะกาลมาตรา 309 ได้บัญญัติรับรองประกาศ คำสั่ง ของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) รวมถึงการกระทำที่ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งไม่ว่าจะกระทำก่อนหรือหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ให้เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญนั้นขัดต่อหลักนิติธรรม การรับรองการกระทำที่เกิดขึ้นนั้น หากมีการกระทำโดยมิชอบเกิดขึ้นก็จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 309 ว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ไม่สามารถควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำที่ปฏิบัติตามประกาศและคำสั่งนั้นได้ ผู้ถูกกล่าวหาต้องถูกจำกัดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ไม่สามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมได้ ทั้งเป็นการปิดกั้นไม่ให้ศาลรัฐธรรมนูญเข้าไปตรวจสอบเนื้อหาของประกาศ คำสั่งและการกระทำตามประกาศหรือคำสั่งนั้น เป็นการละเมิดหลักนิติธรรมตามมาตรา 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ยอมรับให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการใช้อำนาจ ประกอบกับประกาศ คำสั่งของ คปค. และการกระทำที่ปฏิบัติตามประกาศและคำสั่งดังกล่าวทั้งก่อนและหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ได้มีการรับรองความชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญไว้แล้วในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อีก

บทเฉพาะกาลมาตรา 279 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดว่าบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าจะประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ ให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจน

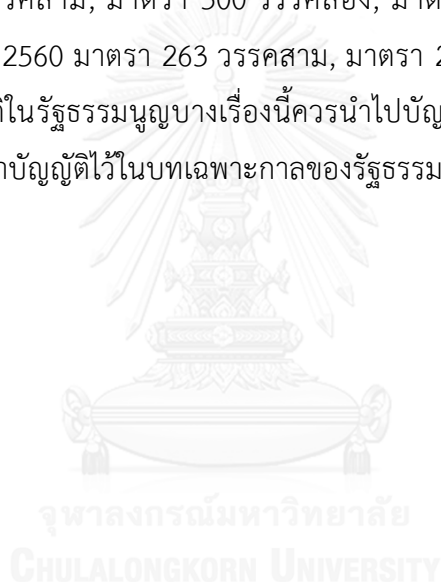
การปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นเป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิก หรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่ง ที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่ง นายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี และในมาตรา 279 วรรคสอง ที่กำหนดว่าบรรดา การใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกรณี ดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย

บทเฉพาะกาลมาตรา 279 ได้บัญญัติรับรองประกาศ คำสั่งของคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) รวมถึงการกระทำที่ปฏิบัติตามประกาศและคำสั่งไม่ว่าจะกระทำก่อนหรือหลัง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีผลใช้บังคับให้เป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายนั้นขัดต่อหลักนิติธรรม การรับรองการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นหากมีการกระทำโดยมิชอบเกิดขึ้นก็จะได้รับความคุ้มครองตาม มาตรา 279 ว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ไม่สามารถควบคุมตรวจสอบความชอบด้วย รัฐธรรมนูญของบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำที่ปฏิบัติตามประกาศและคำสั่งนั้นได้ ผู้ถูก กล่าวหาต้องถูกจำกัดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ไม่สามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในกระบวนการ ยุติธรรมได้และทั้งเป็นการปิดกั้นไม่ให้ศาลรัฐธรรมนูญเข้าไปตรวจสอบเนื้อหาของประกาศ คำสั่งและ การกระทำตามประกาศหรือคำสั่งนั้น เป็นการละเมิดหลักนิติธรรมตามมาตรา 3 ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ยอมรับให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการใช้ อำนาจ ประกอบกับประกาศและคำสั่งของ คสช. และการกระทำที่ปฏิบัติตามประกาศและคำสั่ง ดังกล่าวทั้งก่อนและหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ได้มี การรับรองความชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญไว้แล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องนำมาบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 อีก

หากอนาคตเกิดปัญหาในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญหรือความไม่เหมาะสมในสถานการณ์ บ้านเมือง มีความจำเป็นจะต้องยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา 279 วรรคหนึ่งว่าให้กระทำเป็น พระราชบัญญัติ สำหรับประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือ แก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

ผู้ศึกษาเห็นว่าบทบัญญัติที่รองรับการกระทำก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยให้ถือว่าการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ไม่ควรนำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญซึ่งจะส่งผลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อีกทั้งบทเฉพาะกาลมีความมุ่งหมายเพื่อใช้บังคับเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น การที่บัญญัติไว้เช่นนั้นเท่ากับเป็นบทบัญญัติที่บังคับใช้ได้ตลอดไปในฐานะเป็นการถาวรไม่ใช่ในฐานะบทเฉพาะกาล

4) กรณีที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 315 วรรคสี่, มาตรา 317 วรรคสี่, และมาตรา 335 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 293 วรรคสี่, มาตรา 298 วรรคสาม, มาตรา 300 วรรคสอง, มาตรา 305, และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 263 วรรคสาม, มาตรา 269 (2) ผู้ศึกษาเห็นว่าข้อกำหนดยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องนี้ควรนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมากกว่านำมาบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญเนื่องจากมีรายละเอียดจำนวนมาก

รายการอ้างอิง

- Assemblée Nationale. General Election in France [Online]. Available from:
<http://www.elections-legislatives.fr/en/home.asp> [16 April 2017]
- . Questions About Voting [Online]. 2012. Available from:
<http://www.elections-legislatives.fr/en/home.asp> [16 April 2017]
- . Welcome to the English Website of the French National Assembly : Role and Powers of the National Assembly [Online]. Available from:
http://www2.assemblee-nationale.fr/langues/welcome-to-the-english-website-of-the-french-national-assembly#node_9511 [16 April 2017]
- Republic of Korea National Election Commission. Elections: Local Council Elections [Online]. Available from:
http://www.nec.go.kr/engvote_2013/02_elections/01_05.jsp [14 April 2017]
- Sénat un site au service des citoyens. The Senatorial Elections [Online]. Available from: <https://www.senat.fr/lng/en/senators.html> [15 April 2017]
- . Senators [Online]. Available from: <https://www.senat.fr/lng/en/senators.html> [15 April 2017]
- The House of Representatives Japan. Structure of the National Diet [Online]. 2014. Available from: http://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_english.nsf/html/statics/guide/structure.htm [14 April 2017]
- กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักงานวิชาการ. เอกสารวิจัย เรื่อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 : ศึกษาการบังคับใช้. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551.
- กาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์. สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) เรื่อง การจัดทำและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- กิจบดี ก้องเบญจภูษ. กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557.
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. 60 ปี ความมุ่งมั่นของคน ตัวตนของอาจารย์วรพจน์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2557.
- เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์. ระบบการเมืองการปกครองฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2543.

- . หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2556.
- . หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วย รัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2555.
- ขจรชัย ชัยพิพัฒนานันท์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ : ศึกษากรณี มาตรา 291 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553.
- คณะกรรมการการองค์กรอิสระวุฒิสภา. รายงานการศึกษาดูงานของคณะกรรมการกิจการอิสระ วุฒิสภา ณ สาธารณรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐเช็ก สาธารณรัฐฮังการีและสาธารณรัฐเกาหลี. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2546.
- คณะบุคคลเพื่อทำการวิจัยเรื่องเขตอำนาจของ มติคณะรัฐมนตรี. คณะรัฐมนตรีของประเทศฝรั่งเศส [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1555> [เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2560]
- คณิน บุญสุวรรณ. ประวัติรัฐธรรมนูญไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, 2556.
- . ภาษาสภา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, 2554.
- . รัฐธรรมนูญต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: บริษัท เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, 2556.
- คำแปลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958. แปลโดย ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2548.
- จรัญ โฆษณานันท์. นิติปรัชญา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.
- จารุวรรณ เสงตระกุล และคณะทำงาน. คู่มือแบบร่างกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา, 2551.
- จุงโซ อีอิตะ. การรับกฎหมายสมัยใหม่จากตะวันตกในประเทศญี่ปุ่น : ศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีของ ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2530.
- ซ็อง อีฟ เดอ การรา. รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ: สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ, 2558.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. กฎหมายรัฐธรรมนูญ : แนวคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2557.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

- ดวงกมล เจริญรุกษ์. สภาพบังคับของจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ : ศึกษากรณีประเทศอังกฤษและประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.
- ดำรง ฐานดี. สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี : เรื่องการเมืองเกาหลี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- แถมสุข นุ่มนนท์. สภาร่างรัฐธรรมนูญ : เส้นทางปฏิรูปการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2545.
- ธรรมนิตย์ สุ่มันตกุล. การเขียนบทเฉพาะกาล [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://web.krisdika.go.th/data/activity/act39.htm> [เข้าถึงเมื่อ 6 มิถุนายน 2557]
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : ข้อคิดเพื่อการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา, 2541.
- . บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา, 2541.
- . รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทย ภายใต้กรอบทิศทาง การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2557.
- . รายงานการวิจัยเรื่องศาลรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2542.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. สภาพบังคับตามกฎหมาย [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา: <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?ID=519> [เข้าถึงเมื่อ 31 พฤษภาคม 2559]
- . ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2560.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. กฎหมายมหาชน : วิวัฒนาการทางปรัชญาลักษณะกฎหมายมหาชนยุคต่าง ๆ เล่มที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537.
- . กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538.
- . คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท กรุงเทพมหานครพาณิชย์ จำกัด, 2556.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และชมพูนุท ตั้งถาวร. สภาร่างรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ : ประสบการณ์ต่างประเทศและประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2555.

- ปกรณ นิลประพันธ์. แก่นรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส [ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา:
<http://lawdrafter.blogspot.com/2015/05/blog-post.html> [เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2560]
- ประวิณ ณ นคร. เทคนิคการร่างกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ., 2541.
- ปัทมา สุปก่าปิง. คณะกรรมการการเลือกตั้ง : ดุลยภาพระหว่างอำนาจหน้าที่และการถูกตรวจสอบ และรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2557.
- . คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ : ดุลยภาพระหว่างอำนาจหน้าที่ และการถูกตรวจสอบและรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2557.
- . รัฐสภาและระบบสนับสนุนการทำงานของรัฐสภา : ศึกษาเปรียบเทียบไทยและสาธารณรัฐเกาหลี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2553.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต จำกัด (มหาชน), 2556.
- พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2556.
- พรชัย เทพปัญญา. บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2558.
- พรชัย เลื่อนฉวี. กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554.
- พัชรี สีโรรส. สถาบันการเมืองในประเทศอาเซียนบวกสาม : สาธารณรัฐเกาหลี. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัย ดิเรก ชัยนาม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.
- พิพัฒน์ กิจเสถียรพงษ์. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก : ศึกษากรณีการใช้ แรงงานเด็กในสถานประกอบการประเภทร้านอาหารและสถานบริการน้ำมันในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550.
- พิพาดา ยังเจริญ. ประวัติศาสตร์เกาหลี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- พิมล ธรรมพิทักษ์พงษ์. ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ : การตรวจสอบ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด, 2547.
- ไพบุลย์ ปิตะเสน. ประวัติศาสตร์เกาหลี : จากยุคเผ่าพันธุ์ถึงยุคสาธารณรัฐใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท โฟสต์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2555.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

มานิตย์ จุ่มปลา. คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.

———. หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557.

ระบบข้อมูลสารสนเทศของรัฐสภา. รัฐสภาฝรั่งเศส 2557 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://edoc.parliament.go.th/searchdocs.aspx> [เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2560]

———. รัฐสภาญี่ปุ่น 2557 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://edoc.parliament.go.th/searchdocs.aspx> [เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2560]

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 222ง หน้า 1-2 วันที่ 4 พฤศจิกายน 2557

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 239ง หน้า 1 วันที่ 5 ตุลาคม 2558

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 40ก หน้า 1 วันที่ 6 เมษายน 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

วิรัช จีระแพทย์. สภาพบังคับทางกฎหมายอันเกี่ยวกับการออกคำสั่งเรียกของคณะกรรมการการ

ฉุกเฉิน 7, 2 (มีนาคม - เมษายน 2553): 3.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. ศาลรัฐธรรมนูญไทย : วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และการ

บริหารงานบุคคลกับศาลรัฐธรรมนูญ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันและญี่ปุ่น.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544.

วิชญ์ เครื่องงาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2530.

สมยศ เื้อไทย. คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.

สำนักกรรมการการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ตารางความแตกต่างรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับ พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550.

สุดา วิศรุตพิชญ์. รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

อันดับที่ 176. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541.

สุธีร์ ศุภนิตย์. รายงานผลการวิจัยระบบกฎหมายเกาหลี. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

สุธีร์ ศุภนิตย์ และวิเชียร อินทะสี. รายงานผลการวิจัยกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลี.

กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น : จากอดีตสู่ปัจจุบัน. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 52, 3

(2555): 313, 327.

- สุรพล นิตีไกรพนธ์. เอกสารประกอบการอภิปรายสาธารณะ เรื่อง รัฐธรรมนูญใหม่กับสังคมการเมืองไทย : ผลทางกฎหมายของบทเฉพาะกาลเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประกาศใช้.
กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- สุรียา ปานแป้น และอนวัจน์ บุญนันท์. คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง.
กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2551.
- หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 18 แก้ไขและปรับปรุง.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- . หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.
- อัชพร จารุจินดา. หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการร่างกฎหมาย. วารสารกฎหมายปกครอง 30, 3 (2556): 37-38.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ (สากล). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ. รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2550.
- เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์ และคณะทำงาน. รายงานวิจัยการศึกษาพัฒนาการของหลักกฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2551.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปิยะธิดา วงศ์ศิริวัฒน์ เกิดวันที่ 22 กันยายน 2530 ที่จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จ การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนสุรนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา มัธยมศึกษาตอน ปลายจากโรงเรียนศึกษานารี กรุงเทพมหานคร และสำเร็จการศึกษาระดับนิติศาสตรบัณฑิต จาก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2552 นอกจากนี้ ยังสอบผ่านหลักสูตรวิชาว่า ความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสหภาพนายความ รุ่นที่ 33 ปัจจุบันทำงานในตำแหน่ง ลูกจ้างโครงการฯ กองกฎหมายไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

